

مرۆڤ و جڙاڪ

د گهورينه ڪا بهرده و امدانه

د. عارف حيتو

وهزارهتی رۆشنبیری و لاوان
به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی رۆژنامه‌نووسی و چاپ و بلاوکردنه‌وه
به‌ریوه‌به‌رایه‌تی بلاوکردنه‌وه‌ی هه‌ولێر

ناوی کتیب: مرۆڤ و جفاک

نوسهر: د. عارف حیتۆ

ده‌ره‌ینانی هونه‌ری: ناسۆ

چاپ: چاپی یه‌که‌م - ۲۰۱۱

چاپخانه‌ی رۆشنبیری له هه‌ولێر

له به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیب‌خانه گشتیه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۴۳۱) سالی (۲۰۱۱) ی پێی دراوه

* مافی چاپکردنی پارێزراوه بۆ وهزاره‌تی رۆشنبیری و لاوان و خاوه‌ن کتیه‌که

* ئەم کتیه‌ و کتیه‌کانی وهزاره‌تی رۆشنبیری و لاوان له‌سه‌ر ئەم ساینه‌ بخۆینه‌وه

www.kurdchap.com

پیشگوئن

زانا و جفاکناس دبیزن کو مروؤ گیانداره کی ب ئاقله، یان ب ئەزمانه (ئاخفتنکهره)، یان ژى گیانداره کی جفاکییه (جفاکپه روه ره). ئوو کورد دبیزن: "که سهک ژ بن تهراشان نه هاتییه". مەرهم ژ فی گۆنئی ژى هەر ئەوه کو مروؤ د دهر دۆره کیدا دبیت و گه شه دکهت و پیغه دهیته گریدان. ئەو پیکفه ژيانا مروؤی رامانه کی ددهته هه بوونی و خووشییه کی ددهته ژيانی. لى سهره رای پیکفه ژيان و هه فگرتنا مروؤی دناف چوارچۆفه کی دیارکریدا، کۆمه کا جودامی یین که سوکی هه نه کو تاییه تمه ندی و ساخله تین هه ر که سه کی ژ ئیکی دی جوداکهت و ب فی چه ندی، که ساتی یا مروؤی دناف جفاکیدا دهیته ده ستنیشانکرن. ئەو ب خوه که ساتی یا جفاکی یا هه ر مروؤه کی ژ سى ئەله مینتین سهره کی پیک دهیت کو دلینی و هزر و رهفتارن. ئەو هه ر سى ئەله مینته ژى ل بن ئاکام و کونترۆلا هه رسی غه ریزه یین سهره کی یین مروؤی کو "غه ریزه یین ژیارى و سیکسى و پایه دارى" یه، بهر ب ئاراسته یین نۆرمالیی یان پیشیلییغه دهینه هاژۆتن. ب دریزی یا ژيانا خوه، مروؤ دهه ولدانه کا بهرده وامدایه ژبو تیرکرنا فان غه ریزه یین سهره کی و ژیبوون و ژییاتی یا مروؤی بو وی لایه نی یان دهسته لاتى دچیت یا ب تیرکرنا فان غه ریزه یان رادبیت. د پرائی یا جاراندا دهر دۆر و جفاک فی ئەرکی ب ستوویی خۆفه دگرن، لهوا مروؤ ژى ب دهر دۆری خۆفه دهیته گریدان.

هه ر دهر دۆره کا هه بیت، کۆمه کا ساخلهت و باوه رى و ئاییرده و تیگه ه و هه قبه ندی یین کارى هه نه، کو دبنه دابونه ریت و ب شیوه یه کی وه کهه فی ل سهر هه موو جفاکی دهینه سه پانندن و خه لک ب دلخۆشى قه بوول دکهت، پى ئاکامدار

دبیت و تا رادده کی کیم یان زیده ناکامی دکه ته سهر. ب فی چندی ژی، مروؤ ل سهر سی ناستین سهره کی دهیته گریدان و ههردهم ژبو قایلکرن یان پیشیختنا فان ههرسی ناستان کار دکهت کو خوشی و نارامی یا خوه دابینکته و خه ونین خوه یین هه لایستی پی ب جه بینیت.

ل ناستی ئیکی، مروؤ ب جهیغه گریدایی یه، پیغه گریدانا مروؤی ب سروشت و ژینگه و وه لاتیغه ناسته کی بنگه هینه. کورد دبیزن: "گوتنه کهوی کیژان جه ژ هه می دونیایی خوشتره، گوت ئه و جهی لی بوویمه فهرخ". هه لبهت مروؤ ل جهه کی دیارکری دهیته سهر دونیایی و لی دبیته فهرخ (دهیته پهروه رده کرن). ئه فجا پیغه گریدانه کا دگه ل جهی بو پهیدا دبیت، چونکو ل گوره ی ئه تموسفیر و سروشتی جهی رادهیت و دگونجیت و رهفتار و گیولی وی پی دهینه ناراسته کرن.

ناستی دووی، پیغه گریدانا مروؤی ب سهرده مه کی دیارکریغه یه. ئانکو پیغه گریدانه ب تیگه و کلتور و نورمین جفاکیغه (نایین ژی دگه لدا). ژیا نا مروؤی دناؤ جفاکیدا رامانی دده ته مانا مروؤی و بهایه کی دده ته هه بوونی. ههر ژ نه زه لدا، مروؤ هه ز ژ پیکه ژیا نی دکهت و ئه ف چهنده ژی هیزه کا به ره قانی و بهرگریی دده ته مروؤی. ئه و ب خوه جفاک ژ کوما که سانین تاک پیک دهیت و ئه ف که سانه دگه ل هه ف جووت دبن و خیزانی پیک دهینن. خیزان وه کو بچووکترین یه که یا جفاکی کار دکه ته سهر پیقارژویا جفاکی و ژلایه کی دپغه ژی کار دکه ته سهر ئه ندامین خیزانی ب خوه ژی. تاک دناؤ خیزانا ئیکگریتیدا و پاشی دناؤ جفاکیدا، روله کی کاریگه ر د پیشدابرن خرخالا وهراریدا دبینیت. دهه مان ده مدا ناکامداره و ناکامکهره ژی، ئانکو د کاریت ناکامی بکه ته سهر جفاکی و ههروه سا ب بها و ترادیسپونین جفاکی ناکامدار دبیت. ئه ف کریارا گرنگا مروؤقانیی د سهرده مه کی دیارکریدا دهیته چه سپانندن. لهوا مروؤ دبیته کوری وی سهرده می و ب سهرده می

خۆڤە دەیتە گریډان. کورد دبیژن کو هەر مرۆڤەك کوری سەردەمی خۆیە، ئیمامی علی زئی ئیشارەتی ددەتە قی پرسی دەمی دبیژیت: "زارۆکین خوە ل سەر تیگەه و باوەری یین خوە پەرودە نەکن، چونکو ئە و زارۆکین سەردەمەکی دینە، نە ب سەردەمی وەڤە گریډاینە."

ئاستی سیی زئی، پێڤە گریډانا مرۆڤییە ب دەستەلاتیڤە. دەستەلات وەکو نوونەرا خەلکی یان ب کیمی ریکخەرا ژيانا جفاکی، رۆلەکی گرنگ د ئاراستە کرنا ژییاتی و ژیان و ژیارا خەلکی هەچکوهه ییدا دبینیت. ب چ شیوازی هەبیت (لایەنگر یان هەڤدژ بیت)، مرۆڤ ب خوە ویستی یان خوە نە ویستی ب دەستەلاتیڤە دەیتە گریډان و پی ئاکامدار دبیت و جارنا هەلویستین پالپشت یان دژ خویا دکەت.

دەستەلات ب هەرسی شیوه یین خوە یین دستوری و ئایینی و جفاکیڤە، ئازادی یا کەسۆکی یا تاکی جفاکی کونترۆل دکەت و بەر ب تیگەه و ئیدیولوژی یین دەسنیشان کریڤە ئاراستە دکەت. هەمی هەولا مرۆڤی ئەو کو بکاریت هەڤرکی یین دگەل خوەیی خوە و جفاکی و سروشتی ئیحتواکەت. ئەڤ هەرسی هەڤرکی یین دیرین زئی تام و خوشی و بەردەوامی ددەنە ژيانا مرۆڤی و گیانی تەحەددی دناڤ مرۆڤیدا ئاڤا دکەن و هەردەم بەری وی ددەنە گوهورین و نووکرنی. ئەڤ هەرسی ئاستین پێڤە گریډانا مرۆڤی، هەلویست و ئایردە و هزر و تیگەهین جفاکی یین مرۆڤی دروست دکەن.

بابەتین قی کتیبە ل بەر دەستی خواندەقانی هیژا، کۆما گۆتارین جفاکی - دەروونی و رەوشەنبیرینە کو د جغزا هەرسی ئاستین پێڤە گریډانا مرۆڤی کورد ل کوردستانی د زقەرن و ب شیوهیی گۆشەیه کا هەفتییانە ل رۆژناما "کوردستان راپۆرت" هاتینە نفیسین. هەلبەت وەکو بابەتین هەموو گۆشە یان ستوونین

رۆژنامه فانیی ل رۆژنامه و کۆفاران، سهره ده ریی دگه ل بۆیه ر و بابه تین هه تۆکه یی بین جفاکی و رهوشه نبیری و سیاسی دکه ت و ب ئاوایه کی فالیکی دهیته نفیسین کو پرانی یا خوانده قانان تی بگه هن. ل هه رچه نده ئه فگۆشه یا جفاکی - دهروونی، مینا ستوونه کا جیگرا هه فتییانه بوو، ل من هه ولدایه کو بابه تین مجد و هه قبه ند ب ژیا نا رۆژانه یا که سی کورد و جفاکی کوردستانا ئازادقه، ب کورتی و پوخته یی دانمه بهر چافین خوانده قانین خوشه فیدا. پرانی یا بابه تان ب بۆیه ر و بیره وه ری و هه لچوونین دلینی و هزری بین له حزه یا دیروکیقه هه قبه ندن، هنده ک بابه ت ژی دانوستاندن ل سهرخونه ده رباره ی سیسته م و رینمای ی بین هه یی بین حکومه تا هه ریما کوردستان ی. ل ده می بابه تاندا هه ول هاتییه دان کو سیمایه کی جفاکی و دهروونی بکه ینه بهر بابه تی و ب شیوه یه کی زانسته یانه دانینه بهر ده ست و ره خنه و هه لسه نگاندا خوانده قانی.

ئه فگۆتاره ب سنسله یی ل گوره ی دیرۆک و بیره وه ری و بۆیه ران هاتینه نفیسین و به لافکرن، ل من هه ولدایه کو بابه تین نیژیکی ئیک یان ئه وین هه قمه ره م و هه قریباز بدانمه دو یف ئیک و سنسله یا بابه تان ل گوره ی جۆری بابه تییه، نه ل گوره ی به روا را نفیسینییه. ب فی چه ندی ژی، نه دووره کو مشه جار ان وه که ه فی یا هزر و تیگه هان یان دووباره بوونا بابه ت و ده رپرینان د هنده ک گۆتاراندا بهر چا ف بین.

هه لبه ت ئه ز د کاریم هه می دووباره بوونا دللیت که م و هنده ک تیگه ه و هزرین پوخت و نه دووباره بووی ب سنسله ریزکه م، ل وی چاخ ی دا مینا کتیه کا هزری، جفاکی - دهروونی ل هیت و مه ره ما من ب چاپکرنا فی په رتۆکی ئه و نینه کو به حسی تیۆر و تیگه هین زانسته یین جفاکی یین پوخت بکه م. ل مه ره ما سه ره کی ئه وه کو دیتن و هه لو یسته یین خوه یین سه ره ده مه کی دیارکری ل سه ر

رهوش و ژيارا خه لکی د جفاکيدا خوياکه م کو ببنه هيڤين و ژيده ري ليکولينين
زانستی يين جفاکی و دهرونی دنائيندهيدا.

د قی هه ولدانیدا، من دقيت ب شيويه کي روژنامه قانی نيشاره تي بدهمه
بابه تين که تواری و جفاکی و رهوشه نپیری يا گشتی يا جفاکی کوردي، زیده باری
قی چه ندی ژي من قيايه کو فان گو تارين روژنامه قانی بکه مه دوکيو مينتین باوهری
و تيگه هين له حزه يه کا ديروکی يا جفاکی کوردستاني د سهرده مه کي ديار کريدا. لي
جهي هنده ک بابه تين ديار کري (ژبه دريژي و هه مه لايه نی يا تيگه هين تيدا) د ناڅ
گوشه يا هه فتيا نه دا نه هاتييه کرن، له وا ب شيويه ي گو تار هاتينه به لاکرن. لي
سهره رای دريژي يا بابه تي ساخله تين گوشه يه کا روژنامه قانی ب خوڅه گرتينه،
له وا مه ل داوی يا قی کتيبي زیده کرينه کو ته څاڅکه ر و ماکا بابه تين هنده ک
گوشه يانه. جاره کا دی ژي دبيژمه څه کو دوباره بوونا هنده ک هزر و تيگه هان د
گوشه و گو تارين جودا جودا به ره مه ي دوباره بوونا بيره وهری و بويه رين جفاکی —
دهروونينه.

ئه گه ر پيڅا ژو يا هزاران ميلان ژ پينگافه کي دهست پي بکه ت و کوتلکا سافاری ژ
کو ما دندکان پيک بهيت، روبراي گوهورين و پيشفه چوونا جفاکی مه ژي دی ژ
قان دلويين مه يين ننيه ت پاقر پهيدا بيت. ئه څجا دا هه ريه ک ژ مه دلويه کي
بهرده ته سهر جوکا شلقاندي، به لکو روبراي مه يي چاڅه ريکري بگه هته ريژگه هي.

د. عارف حيتو

مه ولير ۲۰۱۰

گھورین کریارہکا جہ تہی یا وەراریہ

دبٲٲن ھہمی تشت و ھہمی بٲیہر دھٲنہ گھورین، قانونا گھورینٲ تٲی نہ بیت. ئو ژيانا مرؤقی مینا ئاڤا روبرہکی بہزہکہ، چ کہس نہکارن ھہمان ئاڤ ژ ھہمان جھٲی ڤہخون، چونکو د رٲڤہ چونہکا بہردہ وامدایہ و ھہردہم دگھورینٲدایہ. ب شیوہیہکی سروشتی مرؤڤ دگھورینہکا بہردہ وامدایہ و قوناغ بو قوناغی، گھورینٲن وەرارکی یٲن فیزیکی و ہزری و دلینی و رہفتاری ب سہر مرؤڤیدا دھٲن و ب کریارا سروشتی یا گہشہکرنٲ دھٲتہ نیاسین. ھہروہسا گھورینا ہزر و رہفتار و عورڤن جڤاکی و سیستہ مٲن دانایی ژی ب ھہمان شیوازی وەرارکی ئوتوماتیکی دھٲتہ کرن.

گھورین ئانکو داھٲنانا تشتہکی نوو ل گورہی تشتی ھہیی کو مرؤڤ دگہل رادھٲت و دگونجیت. لٲ چونکو چ داھٲنان یان ئافراندن ژ بوشایی ناهٲت. لہوا خرڤہ بوونا پٲزانین و سہربوران ب ئاویہکی چہنداتی (کمی) دبٲتہ ئہگہری پیدابوونا گھورینٲن جوری و دہرکہفتنا پٲرینہ یٲن نوو یٲن سہرہدہری و بہرہمہٲنانٲ، ئاراستہ یا گھورینٲ بلہزتر لٲ دکہت. دگہل ڤان پٲرینہ یان ہزر و بوچوون و ھندہک داب و نہریتٲن نوو دہردکہڤن. پیدابوونا ھہر ہزرہکا نوو پٲدڤی ب زہمینہ خو شکرنا دورھیلہکی بہرہست ھہیہ، داکو د ڤی دورھیلیدا، ل سہر ئاستٲ مرؤڤان و ہک کہس و ل سہر ئاستٲ جڤاکی و ہکو کوم بہٲتہ ئہ نجامدان. بیگومانہ کو کہس بہری کومی دگھورینٲ دگہن، سہربورا ل سہریک کومبووی یا کہسی تاک د بیاڤی خوگونجان و راھاتنا ھہ چکوهیی یا جڤاکیدا، بہری تٲہزین و ھہلسہنگاندنا رخنہیی یا مرؤڤی ددہنہ گھوراندا تشتی

که هیبوی. ئوو هه رده می گوهورین ل سهر ئاستی کومی (جفاک) هاته
ئه نجامدان، هینگی راهاتنا دگه ل هزرا نوو هیسانتره و بیافی فه گهر و
پاشفه زهرینی نا مینیت. ئانکو مه دقیت بیژین کو گوهورین دی ههر بیت، مه بقیت
یان نه قیت، پرۆسه یه کا وهرارا سروشتی یا ژیانیه. ئی زه مینه خو شکرنا وی ژ
سه ربورا بۆری یا ل سه ریك کومبوی ده رده که قیت.

ئیل گوره ی پرانی یا نفیسه ر و بسپۆرین بیافی جفاکی و ده روونی، خویا کرینه
کو مرو ف ب سروشتی خوه دگوهورینه کا به رده و امادیه. ما دم گوهورین
به رده و امی یا ژیانیه و کریاره کا هتمی یا وهرارا مروقییه، ههمی گو تار و
بانگه وازی و دروشمین گوهورینی مینا شیعارین ساده یین یاریکرنا ب مه ژیی
خه لکی ساده ئی دهین و بابته تنی دبیته ریکلامه کا فالیکی و تفه نگین شه هیانان.
ما دم خیرایی یا ههر گوهورینه کی پیدقی ب زه مینه خو شکرنه کی هه یه،
بیگومانه کو ئه وی زه مینی خو ش دکه ت، دی گوهورینه کا موکتر و ب هیتر
ئه نجامده ت. کا چه و هنده ک ب ناخی پاراستنا سنجی، بی سنجی دکه ن و ب ناخی
به رزه و هندا ملله تی، به رزه و هندا تاییه ت دپارین، ئوو هنده ک هه نه ب ناخی
دیموکرسی و جفاکی مه دهنی ژی، کراسه کی دیکتاتۆری و پاشفه برنا جفاکی به ر ب
سه رده مین غه بیی و تاری و نه زانستیقه دهن. هه روه سا نه دووره کو هنده ک
هه بن ب ناخی گوهورینی ژی، مه ندبوون و گه نیبوونی ب دیمی جفاکیفه که ن.

ئیل سه ره رای فان ئاسته نگین ریکا گوهورینی کادرو یین حکومه تی و گه نجین
کوردستانی ده ولدانه کا به رده و امادانه کو جفاکی مه یی کوردستانی به ر ب ئاسو
یین گه شتر و پیشکه فتیترقه ببه ن. ئه وی زه قیی دچینیت، دزانیت دی چ شین بیت
و دی چ چینیت. ئه وی حکومه ته کی ب ریقه ببه ت، دزانیت دی چه و پیشفه به ت.

نووکرن ژبوشایی ناهیت

د گوشه یا بؤریدا مه به حسی گوهورینی کر بوو، وهکو کریاره کا حتمی یا ژیان و سهردهری یا روژانه یا هه قبه ندی یین پیکفه ژیان و به ره مهینانی. لئ ئەگەر نووکرن ب گوهورینیقه نه بیت، گوهورینی چ کاریگری و رۆلی خوه یی پیشکه فتنخواز نا بیت. نووکرن وهکو تیرم ب میناکئی خوه یی لاتینیقه مؤدیرنه س Modernus، بؤ جارا ئیکئی ل داوی یا سه دی پینجی هاته بکارهینان ژبو ژیکفارتنا مه سیحیه تا نوو یا وی سهردهمی ژ بتپه ریسی یا رۆمانی یا که فن. پاشی ئەف بهرده و امبونا تیرمی نووکرنی ب نا قه روکین جودا جودا هاته بکارهینان، ژبو جودا کرنا تشتی نوو ژ تشتی که فن و پاشقه مایی.

نووکرن شوهره شه که ل سهر جفاکی و ده می و دیرۆکی دهیته کرن، ژبو پیشه نگرنا مروقی و ریخۆشکرنا ئایینده کی باشتر. ههروه سا بزاقه که ژبو وهرگرتن و شروقه کرنا پیزانینان و دوورکه فتنه ژ دوره هیله کی بوری یی که هی و ل سهر راهاتی، ژبو پهیدا کرنا هنده ک تشت و رهفتار و هزر و بیرین هلگرتی یان نه یی. ئەم د کارین بیژین کو وه زیفه یا نووکرنی لیگه ریانه د تشتی هلگرتی و نه دیاردا. نه مازه پشتی مروقه تشتی هه یی ب شیوه یه کی واقعبینانه هه لدسه نگیخت و شروقه دکهت و ژئی تیر دبیت. چونکو گه له ک که س د جفاکیدا هه نه، نه شین مه ژیی خوه ب تشتی نه دیارقه بوه ستین، له وا دژی نووکرنی رادوهستن داکو بهرگریی ژ خوه وه هلگرتیی رابردویی خوه بکه ن.

ژ لایه کی دیقه ژئی، مروقه حه ز ژ هیمنی و ئارامیی دکهت و لیگه ریانا نووکرنی د جفاکیدا ئالۆزبوونه. ئەفه ژئی دبیت ئەگه ری وی چه ندی بیت کو گه له ک که س

هه نه، چه ز گوهورین و نووکرنی ناکه ن، ب شیوهیی وی یی پراکتیکی، به لکو تنی بانگه وازی یا گوهورین و نووکرنی ژبو مه رهمین راگه هاندنی و ده ریژکرنا دژاتی یا ده سته لاتی یان نووخوازان دکهن. ب ده برینه کا دی، ئەف مرقانه ژ ئایینده ی دترسن و ئەفه یه یا ئەلفین توفلر دبیژتی هلنگفتن ژ پاشه روژی (صدمه المستقبل).
 بابه تی که فن و نوو د جفاکی کوردیدا، ب شیوه یه کی تابه ت د میناکی ژییاتی یا مروقی بو عه شیره تی و نه ته وه ی دیار دبیت، یان ژی ژییاتی یا مروقی بو ئیدیولۆژییه کا دیارکری و ده زگه هین ده وله تی یان حکومه تی دهیته خویاکرن. ئەفجا کریارا نووکرنی ژبو جفاکی کوردی ب گوهوراندا ژییاتی یین که فن ده ست پی دکه ت و ب ئافاکرنا ژییاتییه کا نوو بهر ب نه ته وه و وه لاتی و حکومه تا هه می کوردستانی ب دوماهی دهیت. هه رده می مروقه هه ست ب هه فوه لاتیوونا خوه یا دناق وه لاتییدا بکه ت، هینگی دی پینگاقین ویره ک و موخلسانه ژبو پاراستنا ده سکه فتین هه یی که ت و دی هه ولده ت کو پیشفه ببه ت و باشتر لی بکه ت. هه ژی گوته کو مروقه د هه رسی ئاستین خوه یین (هه سته پیکرنی و هزرکرنی و بریاردانی) دا، سه ره ده ریی دگه ل پیدقی یین له حزه یا دیرۆکی دکه ت و ل گوره ی فان ئاستین شه نگسته یی خه ریته یا ئایینده و داها تی خوه دنه خشینیت.

ل داویی ژی دبیژین کو هه ر به ریخودانه کا تیگه هشتییانه یا ئایینده یی مروقی ژ پاشفه زفرینی د پاریزیت، ب مه رجه کی ئەگه ر ئەف به ریخودانه، یا ته قایی بیت ده می ئاستاندا، "ئاستی ئافاکرنا جفاکی نهو، گرنگیدان ب سه نتا ئایینده یی و ئاستی ده زگه هین گوهورینی تی دگه من و ئەنجامدده ن، هه روه سا ئاستی جفاکی کو پیدقییه پینگاڤ ب پینگاڤ به رف ئایینده ی بده ته ری". هه رده می مروقی یان جفاکی باوه ری ب گوهورینی ئینا، دی ب سینگه کی به رفه ه پیشوازی یا نووکرنی که ت، چونکو گوهورین و نووکرنا مینا جه سته و سیتافکینه ژیکفه نابن.

نهم و جفاک

ژیانا مروقی دناڤ جفاکیدا رامانی ددهته مانا مروقی و بهایه کی ددهته هه بیوونی. هر ژئه زهدا، مروق حه ز ژ پیکفه ژیانی دکهت و ئه ڤ چنده ژی هیزه کا به ره فانی و بهرگریی ددهته مروقی. ئه و ب خوه جفاک ژ کوما که سانین تاک پیک دهیت و ئه ڤ که سانه دگه ل هه ڤ جووت دبن و خیزانی پیک دهینن. خیزان وه کو بچووکتیرین یه که یا جفاکی کار دکهته سهر پیفارژویا جفاکی و ههروه سا کار دکهته سهر ئه ندامین خیزانی ب خوه ژی. تاک دناڤ خیزانا ئیکگرتیدا و پاشی دناڤ جفاکیدا رۆله کی کاریگه ر دپیشدا برنا خرخالا وه راریدا دبینیت. دهه مان دهمدا ئاکامداره و ئاکامکهره ژی، ئانکو دکاریت ئاکامی بکهته سهر جفاکی و ههروه سا ب بها و ترادیسوینین جفاکی ئاکامدار دبیت.

ئافراندن و داهینانین جفاکی ژ تاکان دهست پی دکهن. ئوو هه ر داهینانه کا هه بیت دسی قوناغین تیکره س و پیکفه گریدایدا دبوریته، قوناغا تیگه هشتنا هه بیی جفاکی و لینی رینا هه لسه نگاننده یی بو هه موو کار و کریار و بها و تیگه هین هه بیی دناڤ جفاکیدا. قوناغا بازدان و یاخیبوونی ژ تیتالین هه بیی، ئانکو پشتی تیگه هشتن و هه لسه نگانندی که سی تاک ژ هه بیی خوه یاخی دبیت و پی رازی نا بیت، ئه فجا دی بهر ب ئاسویه کی دی یی نه دیار دهته ری و دی ل فه زایه کی دی گریته کو تیگه ه و هرزین خوه یین نوو تیدا گه شه کهت (ئانکو قوناغا نوو کرنی). پاشی قوناغا فه گه ری و گوهورینی دهست پی دکهت کو داهینهر دی فه گه ریته فه ناڤ جفاکی و دی هه ولدهت کو تیگه هین خوه یین نووکی به لاقکهت و ئه ڤ چنده ژی ئه گه ر سهر که فیت دی بیهته ئه گه ری گوهورینه کا بهرچاڤ دناڤ پیکهاته یی هه بیی

جفاکيدا. ب ڦي ڇهندي ڙي، دي هه ڦرڪي و مملاني ڀيڻ بهرده وام دنابقه را شوپپاريز و نووڙهنڪه راندا پهيدا بن، ٽهويڻ شوپپاريز دي هه ولدن کو ٽه واهه يي پياريزن و ٽهويڻ نووڙهنڪار ڙي دي هه ولدن ٽافاهيهه ڪي دي ل سهر ٽافاڪهن. ٽه و ب خوه ههردهم ٽه ڦ نووڪرن و گوهورينه ب سروشتي خوه پهيدا دبن، ههروه کو (د. علي الوردي) دده ته خوياڪرن کو پرؤسه يا نووڪرن و گوهوريني مينا ڪريارا ريڦه چوونييه "هه تا مروڦ پيهه ڪي خوه ل سهر عهردى جهگير نه كهت و پيي دي بلند نه كهت نه شيٽ ڙ جهي خوه بلقيت، ٽه ڦجا پيي بلند دي ل عهردى جهگير كهت و پيي جهگير ڪري دي بلند كهت و ب چهندين دووباره ڪرنيڻ بهرده واميڻ ڦي ڪرياري پرؤسا ريڦه چووني ڪاملان دببت". ٽه گهر پيي جهگير ڪري ل شوونا شوپپاريزي دانين و پيي بلند ڪري ل شوونا نووڪري دانين، دي شيڻ د بهرده وامي يا ڦي پرؤسي گههين و دي زانين کو هه مي تشت و هزر و ڪريار و تيگهه ڙبلي ياسا يا گوهوريني بهر ٽافا گوهوريني دبن.

لي ٽه ڦ پرؤسه د ٽاستي جفاکيدا، هند يا ڪز و هيواشه مروڦ ب بهر ههستي تي نا ٽينته دهر. ٽه رڪي پراني يا حڪومهت و دهسته لاتان ٽه وه کو ڦي ڪرياري بله زتر بيخن و پرؤسا پيشقه برني خير اتر لي بكهت. ب هزار مهه ڪه سي ٽاڪ رولي ده سپيشخه ر د خير اڪرنا ڦي پرؤسي دببنت. لهوا ٽه م وهسا دببنتين کو فهره حڪومهت و دهسته لات گرنگيهه ڪا بهر چاڦ ب خوشگوزهراني يا زاروڪ و گه نجان بدت و بياڦيڻ داهيناني و جير باندا شيان و تيڻ و ڦه ڙهنا وان دابن ڪهت. هه سهردهمه ڪي پهله وان و سهر ڪيشيڻ خوه هه نه، ٽه گهر مهه بڦيٽ جفاڪي خوه بگوهورين و نووڪهين، بيگومانه کو يا فهره ريڪي ل بهر هاتن و پهيدا بوونا گه نجين نووهاتي يان ٽهويڻ ڙ نووڦه دي هيڻ ڦه ڪهين و باوهريي بدهيڻي.

تاك و كوم

ل ده ستيپيكي تاكه و ژ پيكيڤه ژيان و جوتوبونا تاكان خيزان پيك دهيت و ژ
كوما خيزانان جفاك چي دبن. د هه موو جفاكين گياندار و پيشكه فتيدا كه سي تاك
گرنگي و روله كي تايبهت هه يه، نه تني د واري پرسين كه سو كيدا، لي د هه موو
بياقين زيانيدا پشكار دبن و خه ريته يا پيكهاته يي جفاكي ره سم دكهن. هه روه كو
د خه له كا بوريدا مه دايه خويا كرن كو هه موو داهينان و ئافراندين بهرچاڤ ژ تاكي
دهست پي دكهن و بهر ب جفاكيڤه دچن. تاك و جفاك دوو جه وسه رين
هاوكيشه يه كا هه قسه نكن: چهند تاك بهر همدارتر و ئه كتيقتر بيت، ئه و شلقا ب
گوما جفاكي دكه قيت دي مه زنتر و بهر هه ستر بيت. هه روه سا ژي چهند جفاك يي
پيشكه فتيترو و ئاشكراتر بيت، ئاكاما وي ل سهر كه سي تاك دي بهرچاقترو
خوياتر بيت. باشتري نمونه ژي په ناهندا يين كوردان ژ دهرڤه ي وه لاتينه. وه كو
تاك ل ئورويا د ژين و د چهند ساله كين كيما ده مي ڤه دگه رنه ڤه وه لاتي گه له ك
گوهورينين ره فتاري و شيو ازي هزر كني ل ده ف خويا دبن. هه روه سا كاريگه ري يا
وان ل سهر جفاكي نووه اتيني ژي ب ئاشكرابي دياره. هه رچه نده خيرابي يا
ئاكامداري و نه ئاكامداري د هه ردوو حاله تاندا جودايه، لي رولي پيكهاته و سه ربورا
ئه پستمى يا كه ساتي يا كه سي تاك د هه مي حاله تاندا بهرچاڤه.

گه له ك كه س هه نه وه سا هزر دكهن كو پرؤسا گوهوريني ب جورئته و بريارين
سه رده سته هه قبه نده. لي د راستيدا ئه ڤ پرؤسه يه پشه كه ژ وهرارا زيانى و
مروڤي بقيت يان نه قيت، دي هه رووده ت. چ ب راسته وخوي و ئاگه ه، يان ب نه
راسته وخوي و بي ئاگه ه بيت. هه موو گوهورين و نوو كرنه ك ل سهر دوو ئاستان
پهيدا دبن: ئاستي كه سي و ئاستي كومي.

ئاستى كەسى: ئاستەكى ھېسان و ساكارە، ل سەر پىكھاتە و رەوشەنپىرى يا
 كەسى ب خوە رادوھستىت. گوھورين د كەساتى يا كەسىدا چى دىت و دوور
 نىنە ئەف گوھورينە شىوازى ياخىيون و جودايى ب خۆشە بگريت. ل ژيانا فى
 كەسى ياخى و نە وەك ھەموو جفاكى دناف كۆما خەلكيدا ئاكامەكى (چ بالبەر يان
 نە بالبەر بيت) دئىختە سەر ساكارى يا ژيانا خەلكى و خەك ب رىژەپىن جوداجودا
 پى داخبار دبن. ل ئەگەر ھەولپىن قى گوھورينى سەرنەگرتن، د شىاندایە كو
 كەسى تاك فەگەر تەفە سەر دوخى خوە پى جارن و دبن كونترول تىگەھىن جفاكى
 ژى ياخى رەفتارى بكت. مشە جارن ژى كەسپن فەگەر اى يان پاشفە زفپى، ب
 رەفتارەكا پاشكەفتىتر سەردەرى دگل جفاكى دكەن. نەدوورە ئەف كرىارە ژ
 ئەگەرى بىزارى و ھەلنگفتنەكا دەروونى بو پەيدا بوو بيت. ل ئەگەر ئەف گوھورينە
 ژلاى كۆما خەلكىفە بەپتە قەبولكرن، گوھورين/ نووكرن دى چىتە دناف ئاستى
 كۆمىدا و ئىدى ب زەحمەتە كو پاشفەزفپىن بو ھەبىت.

ئاستى جفاكى: ئاستەكى ب زەحمەت و گرچنە، ھەتاكو گوھورين ل سەر
 ئاستى كۆمى (جفاكى) پەيدا دىت، رژدى و خەباتەكا بەردەوام پى دقپت.
 ھەردەمى جفاك بەپتە گوھورين ھەمى تاك پى داخبار دبن و دبن ئاكاما وپشە كار
 دكەن، ھەموو تىگەھ و رەفتارىن نووكرى دبنە پشكەك ژ ژيانا ھەچكۆھەپى يا
 جفاكى و بياش فەگەريانى ژى گەلەك پى ب زەحمەتە. ئەفجا زۆر يا فەرە كو ئەم
 گرنگى ب شىان و بزافپن تاكان بدەين ژبو رەخساندنا دەرفەتپن نووكرن
 گوھورينى. كا چەوا تاك دبن كونترول يا جفاكىفە وەرارى دكەن ھەروەسا ژى
 جفاك ب دىت و ھزرىن تاكان دەپتە گوھورين.

جه و دهم

هه فکيشا دناقبه را گوند و باژيراندا هه فکيشه کا که فنه و ب که فئاتی یا هه بوونا گوندان و په يدا بوونا باژيرانقه هه فبه نده. هه ر لایه نه کی ئاريشه و بهايين خواه يين جفاکی هه نه، هه روه سا شيوازين سه رده ريی و هه فبه ندی يين به ره مهينانی ژی جودانه. باژيرفانی قوناغه کا پيشکه فتيتره ژ گوندی، ب هه می ئاستين خواه يين ئابوری، جفاکی، رامیاری و کلتوريقه. ل هه می وه لاتين جيهانی که سانين گوندی و که سانين باژيري هه نه، هه روه سا ل گوره ی فان که سانان ژی جفاکی گوندی و جفاکی باژيري ژی هه یه. ئە هه ر دوو جفاکه هاوکيشه یه کا نه هه فسه نگ پیک دهين و هه رده م د هه فپکی یا گوهورين شوپاريزييدانه. ئە وين گوندی وه سا هزر دکن کو ره سه نن و يين باژيري ژی وه سا هزر دکن کو پيشکه فتيته و هه لگرين پاشه روژا گه شافی ملله تينه. ل ل گوره ی پيلانين دوژمنکارانه يين رژيما گوربه گور، ب له زاتيه کا نه چافه ريکری گوندی و باژيري يين جفاکا کوردی (ئه گه ر ئە م وه سا دانين کو جفاکی کوردی باژير هه بوينه) تيکهلکن، ئە فجال دويف بيروکه یا ئاکامداری و ئاکامکاری هه می ره فتار و تيهرزينين کلتوری ژی تيکهل بوون. جفاکه کی تيکهله په يدا بوو، ئە م د کارين بيژيني گوندی يين باژيري، يان باژيري يين گوندی.

بيگومانه کو گوهورين د ره وشه کا ب فی شيوازيدا کرياره کا ب ساناهی نا بيت. ئە فه وي بيروکه یا گوهوريني ل گوره ی جه و دهمی شوؤقه دکه ت. کا چه وا گوهورين ل سه ر ئاستين که سی و کومی په يدا دبن هه روه سا ژی ل سه ر ئاستين جهی و دهمی ژی په يدا دبن.

ل سهر ئاستى جهى: مرؤف د كاريت جهى خوه بگوهوريت، دهمى مرؤف جهى خوه دگوهوريت، ديتن و شيوازي هزركرنى، هه قال و رهفتارا مرؤفى زى دگهلدا دهينه گوهورين. هه رچه نده فاكٽوره كى گرنگه ژبو سه ره ده رى و هه قبه ندى يين نوهواتى د ره وشه كا نوودا. لى چونكو جه نه يى جهگيره و دبیت يى به روه خت بيت، ئە قجا دبیت هه مى تیتال و بهايين جفاكى يين دگهل مرؤفى شين بووين وه كو خوه بمينن و دوور نينه جهى نوو زى پى بهيته بويه كرن.

ل سهر ئاستى دهمى: دهم ب هه موو شيوازي هزركرنى و رهفتاران و هه قبه ندى يين به ره مهينانى و تیتال و بهايين جفاكيه دهيته گوهورين. دهمى كورد به حسى تشته كى ب سه رقه چووى دكهن، دى بيژن كو ئە و دهم نه مايه و دهم يى هاتيه گوهارتن. گوهارتنا دهمى دبیته ئە گهرى گوهارتنا هه مى پاشكو يين ژيارا مرؤفى و دبیته پشكه ك ژ له حزه يا ديروكى يا هه يى يا مرؤفى و د ناخى كوميذا جهگير دبیت. ئە گهر مرؤف بكاريت ل جهى خوه يى نوو ليقه ببیت و قه گهر ته قه جهى جارن (هه رچه نده وه كو جارن نا قه گهرت). لى ب چ شيوازان بياقى قه گهر و پاشقه زقرينى بو دهمى نينه. ب كورتى ئەم د كارين بيژن كو كه س ب جهيفه و دهم زى ب كوميفه هه قبه ندن. ئانكو ئەم د كارين ب كورتى بيژن كو گوهارتنا دهمى گوهارتنا ژيان و هه لويست و به ريخودان و هه قبه ندى يين به ره مهينانا ره نجا مرؤفويه. ئە قجا ژبو گوهورين و پيشقه برنا جفاكى فهره هه ر ئيك ژ مه ژ خوه دهست پى بكهت و ل سهر ئاستى خوه يى جهى و كه سوكى قى كرياتى ئە نجامدهت، داکو ببیته وه ره قه كا په ستى ل سهر كومى و دهم پى بهيته گوهارتن. هندى ئەم ل هيقيا بريارين سه ردهست بين، كرياتا پيشقه چوونا جفاكى دى هه ر يا كز ولاواز بيت.

كەسى تاك د ناڧ كۆمىدا

بىگومانە كو داب و نەرىتەن جفاكى باندۆرەكا نە كىم د ئىختە سەر جفاكى .
جفاك وەكو سىستەمەكى چىكرى ژ فەرىژا ھزرىن دەستەلاتى و دەستەلاتاران د
بىتە ناخەكا پىتكىرى ژبۆ گەشەكرنا فى ئافاھىيى بويە سىستەم و ئەف سىستەمە
يە عورف و عەدەت و داب و نەرىتان دروست دكەت .

د ئەنجامدا ھەموو تىشتى د ھوندرى سىستەما جفاكيدا چىبويى، د بىتە كلتۆر
و كلتۆر ب ھەموو پاشكۆ يىن خۇفە د بىتە پىشكەكا گرنگ ژ كەسىتى يا مروفى .
ئەف كلتۆرە ژى د چوارچۆفەكى بەلیدا دەيتە رىكخستن و ھەراركرن و د بىتە
بنەمايى ژيانى و پىكفەژيانى □□

كەسىتى يا كەسى ژى، چ كارىگەر بت يان نە كارىگەر، رەوايەتى يا خوە ژ
پەرەدەكرن و پاراستنا بوچوونىن كلتۆرى ھەيى ھەردىگىت . ئەفچا چونكو
كەسىتى گرنگى يا خوە ژ گرنگى يا يى دن ھەردىگىت، پىفەرى سەرەكىى ھىز و
بىھىزى يا كەسىتى يا كەسى دناڧ جفاكيدا ل گۆرەى ھىز و بىھىزى يا پاراستن و
پابەندبوون ب كلتۆرىفە د ھىتە خويا كرن □□

ھەبوونا مروفى د ناڧ كۆمىدا، ئارامى و تەناھىيەكى ددەتە كەسى . بەرژەوھندا
وى دەيتە پاراستن و دوور نىنە ژى كو ھەر سى خوەرسكىن وى يىن سەرەكى
(تيربوون، پايدارى، سىكس) ب ھىنە تىركرن و ژيانا مروفى ب تىركرنا فان ھەر
سى خوەرسكان خۇش و بەختەوھر ببىت . لى د ھەمان دەمدا ژى ئازادى يا وى ب
ئازادى يا فى كۆما بەختەوھرفە دەيتە گریدان . ئانكۆ، مروف د بىتە يەكەيەكا
بچووك د ناڧ يەكەيەكا دن يا ژ خوە مەزنتردا، كو خىزانە . خىزان ژى مينا

لبنه یه کا خوه سهر و گریدایه د هوندری دیواره کی هونیدا. ب قی چه ندی ژی،
ژییاتی یا مرۆقی دهیته دهنیشانکرن و هه می هه ولا وی ئه وه کو قی ژییاتی یا
خوه بیاریزیت. لی ئه ق پاراستنه نا بیته ئه گهری پیشقه چوونا جفاکی، چونکو
جفاک ل سهر هه قپکی یا د ناقبه را که قن و نوودا و یاخیوونا ژتشتی هه یی،
دهیته گوهورین و دبیت ئه ق گوهورینه بهر ب پیشقه چوونیقه بیت. هه
یاخیوونه کا د جفاکیدا پهیدا ببیت ژ خوه یی که سی تاک دهست پی دکهت و ب
ریکا قه گرتنا هزاران به لاقه دبیت.

كاردانه وه يا كه سي تاك ژبو كومي

هه ر پرؤسه يه كا هه قبه ند ب ئافراندن و داهينا نيقه ل بن شاپه رين جفاكيه
گه شه دكه ت و د بازنه يي قالبه كي چيكريدا دزقريت. ئه گه ر بازدانه كا سقك يان نه
سقك هه بت ژي، دي د جغزا به هانه كرن و هوډوژي يا بويه ر و كريارين هه بييدا بيت.
ئه ق ره وشه ژبو كه سين هه چكوه يي كرياره كا نورمال و به خته وه رانه يه، لي ژبو
كه سين ره وشه نبير گرييه كا گرچنه و خالا ده سپيكا گريډانا شاپه رين وي يين
فرينييه .

د قى هه فكي شيدا، ره وشه نبير وه كو له شه كي بياني دناڤ جفاكيده ره فتاري
دكه ت و د كه فته دناڤ خه وين خوه يين پيشكه فتيدا. لي هه مي خه ون ب جي
ناهين. له ورا دي توشي دووربوونه كا كوزه ك بيت و د ئه نجامي قى دووربوونيدا،
كه سه كي دن ب هزر و ره فتارين جوداڤه دي كه فته دناڤ قادا ژيانيدا. ئه ق كه سي
جودا ژي، دي ژيانا خه لكى نه خو ش كه ت، چونكو خه لك نه كاريت سه ره ده ري
دگه ل بكه ت و ل داويي ژي، وه كو كه سه كي ياخي بووي دي هيتته نياسين.
ياخي بوونا نفيسه ران ژي ده سپيكا به رگومان كرنا تشت و بويه رانه، ئالوز كرنا
خه لكيه، ديتنا رووباره كي مشتي جو كين به ربه لاڤ و هه مه جو ره، مه له قانيكرنه د
فه زايه كي نه دياردا و ديتنا تشت و بويه رين نه ديتييه .

هه فكي شيا گوهورين و پيشداچوونا جفاكي د مينته دناڤه را ره وشه نبيري يا
كه سو كي و كاردانه وه يا كوما جفاكيده. فاكٽوري سه ره كي به ليكرنا ئه نجامي ژ
خوه ييي (زات) كه سي ده ست پي دكه ت. كه س وه كو ئه له مي نتي سه ره كي قى
هه فكي شى ديتته هي قيني گوهورين و نووكرني. كاردانه وه يا جفاكي ژبو هه ر

نووکرن یان گوهورینه کا ژ نشکافه، شیوازه کی نیگه تیف یان هسته کا ترسی وهر دگریت. خه لکی هه چکوهه یی هه ز ژ ساده یی و ساکاری یا ژیانی دکهن و هه ز ژ ئالۆزکرنا هه ز و نیرینین خوه ناکهن. باوه ری ب وان هه زان دهینن ئه وین بۆ هاتینه گۆتن (ژ باب و باپیران) و ب شیوه یه کی به ره به ره یی ل سهر راهاتین. ئو ماده م ژیان ب تۆرمالی ب ریقه دچیت و چ کیشه یین ژیانی ناکه قنه د ریکیدار، ما دی بۆچی مه ژی یین خوه ب هنده ک هه ز و رهفتارین بیانی زه حمه ت دهن! ؟ لی هه رده می گوهورین و نووکرن ب پیدقی یین خو شگۆزه رانی یا ژیا نا خه لکیفه بهیته گریدان، هینگی دی به هانه یین لۆژیکی و به ره هۆز بۆ یاخیبوونی هینه دیتن و خه لک دی که قته دناق پئلا نووکرنیدا، ب قی چه ندی ژی دی کاردانه وه یه کا جفاکی ل هه مبه ره هه ولدان و یاخیبوونین که سین تاک پۆزه تیف بیت.

هه ژی گۆتنه کو یاخیبوون، ئه و ژ ئه نجامی چه ناداتیه کا ئه پستمی یا که سوکی پهیدا دبیت، خالا پیشینه ژبو برینا سینۆرین هه زکرنا هه یی و دانانا پرۆزه یه کی قه گه ریبه بهر ب جفاکی کو ناکامی ب که ته سهر باوه ری یین هه یی و کریارا گوهورین و نووکرنی ب دۆمینیت. مه ره م پی ئه وه کو که سی یاخی ده می عورف و تیتال و پاشخانین هه زری یین جفاکی بگه هیت و ب تیهرینه کا هه لسه نگاندنیه یی و ره خنیه یی سهر ده ری دگه ل بکه ت. ئه ق چه نده ژی ب ساناهی نا هیته ئه نجامدان، به لکو به ره م و دهر ئه نجامی دویفچوون و لیکۆلینه کا به رده وامه، هه روه سا به ره ژه نگی هه فرکییه کا دیرینه دناق به را که قناتی و نوویاتییدا. بیگومانه کو قی هه فرکیی ژی که سانین ده سپیشخه ر و تیگه هشتی و پیگه هشتی پی دقین. ب هه زرا من، ئه ق باره دکه فته سهر ملین ره وشه نبیران، ئه و ره وشه نبیرین کو خه ما وان یا سهره کی پیشکه فتنه جفاکی بیت.

هه فگونجانا مه ژیی مرۆقی دگهل پيشكه فتنی

تشتی کو ژ بابكالكان مایه، گۆتن و شوونوارن، ئانکو به رهه می هیزا له شی و شه ریژا هزییه. د هر ده م و جهه کیدا، مرۆقی هه ولدایه کو شوون تبلین خواه د ناڤ پیقاژویا ژیان و کلتوریدا ب ئاشکرای بیلیت. ژبو قی ئیکی ژی تم و تم بزاف کریهه کو ژيانا خواه یا رۆژانه بگوهریت و نووژهن بکته. شوورهین دريژ و بیلا یین بلند ئاڤا کرینه، جوړین چهکی و پیدقی یین پاراستنا ژيانا رۆژانه ئافراندینه. پیرامیدین میسرئ و سوړا دريژا چینی و باخچه یین هه لایستی یین بابل... باشترین نمونه یین قی چه ندینه

بیگومانه کو ئەڤ شاکارین مه زن و سه رنجراکیش، به رهه می هیز و دهسته لاتینه. ئەوین دهسته لاتدار بریارئ ددهن و خه لکی هه ژار کاری ئەنجام دهن. دهسته لاتئ ب خواه ژی پیروزییه کا خواه دایی هه بوو بوو، ئەڤا چ که سه نه د کارین خواه ژ ئەنجامدانا کاری ب دهنه پاش و د ئەنجامدا ئەڤ شاکارین مه ژیی مرۆقی د حهیرین، که فتنه دناڤ دیرۆکا مرۆڤایییدا. ئی د سه رده می دیمو کراسی و ئازادی یا هزرکرن و ده برینیدا، خه لک دهسته لاتئ د هه لبرت و د شيانا خه لکیدایه، شیواز و ستایلی دهسته لاتئ ده سنیشان بکته. ئەوین هه ز دکن بینه دهسته لاتدار، گه له ک سوژ و په یمانان ددهنه خه لکی کو بهینه هلبژارتن. هه ره که سه کی پیتر خزمه تان بو خه لکی پیشکیش بکته، ئەو دئ پیتر بیته جهی باوه ری و ره زامه ندیا خه لکی. له و ما دهسته لاتدار ب هه می هیز و شیانین خواه هه ولددهن کو کارین باش و به ره مهینه ر بو جفاکی ب که ن. د پرانی یا دیدار و میزگره دین رۆژنامه و میدیا یا دیتی و بهیستیدا ده می چاڤی که فتن دگهل به پر سه کی یان

دهسته لاتداره کی دهیته کرن، ئیکسه ر دی به حسی بیلایین بلند کهت و دی
ئیشاره تی دهته خولین کومیپووته ری و بکارینانا ئینته رنیتی و ... هد. □

گهلؤ، ما ئاقاهی یین بلند و ب کار ئینانا توړین ئه نته رنیتی و گوندین مودین
بؤ چنه، ئه گهر مه ژیی مه نه کاریت سهره ده ری د گهل بکهت؟ ئه گهر ئه م ب
مه ژیه کی پاشقه روئی سهره ده ری د گهل نووترین ده زگه هین پیشقه چوونی
بکهین! دی چ قه ومیت، ئه گهر کومیپووته ر ل سهر میزین مه ه میا توڑ بگریت و
ئه م نه زانین بکار بینین؟ ئه گهر باشترین ئالاڤ و ئینسترومینتین نوژداری د
نه خو شخانه یین مه قه هه بن و چ توژدار نه بن بکار بینین؟ ب هزارا من دی وه کو وی
که سی بین ئه وی بؤ جارا ئیکئی نیفیا دیتی، هزار کر کو قه یماخه، نانه ک راکر و
نیفیا خوار. □

ئه قجا ههر پیشکه فتنه کا هه بیت، فهره دگهل پیشکه فتنه مه ژیی مروقی
هه قگونجایی بیت و ههر تشته ک یان هزاره کا نوو بهیته دناڤ جفاکیدا، فهره دگهل
مه ژیی هه ییی مروقی بگونجیت. چونکو مروقه خوه دیی دانانا هزارا پیشکه فتی و
ههر مروقه وی هزری دکه ته کریار. ئه قجا ما دهم مروقه له وله بی کریارا
پیشکه فتنییه، گهره که هزار د ئاقارنا که سی تی یا مروقیدا ب هیته کرن، چونکو ب
تنی مروقی ئازاد و خوه دی که سی تییه ک ب هیز د کاریت سهره ده ری د گهل
پیقارو یا پیشکه فتن و ئافراندنی ب کهت. ههر کاره کی ژبو مروقین خاڤ و خه وته یی
ب هیته کرن، نؤلا بلوورا ل بهر گو هی گایه.

مرؤف د گوهورينه کا بهرده و امدانه

گهلهك جاران ده می مرؤف ب سوحبه تغه د بیژته هه قاله کیّ خوه کو ییّ هاتییه گوهارتن و وهکو بهریّ نه مایه، ئیکسهر ئه و هه قال دیّ بهره قانییّ ژ خوه کهت و دیّ بیژیت: "وه نینه ئه ز ههر وهکو جارنم و نا هیمه گوهورین". لیّ ئه گهر ئه م ب چافه کیّ ره خنه یی یان گومانکی ل قیّ بهرسقیّ بنیرین دیّ بینین کو نه یا نیزیکه ژ راستیی. چونکو هه می تشت و هه می کهس د هیینه گوهورین و هه روهکو هیراکلیدس دبیزیت: "تو نه کاری بچییه دنافا ئافا هه مان رووباردا، چونکو ئافا رووباری ب بهرده و امدانه دهیته گوهارتن". ئه قجا مرؤف ژی مینا ئافا رووباری ب بهرده و امدانه دهیته گوهورین، ئه ویّ بهری نهو، وهکو ئه قرو نابییت، ییّ ئه قروکه ژی وهکو ییّ سو باهی نابییت □

ژیان د وهرار و گوهورينه کا بهرده و امدایه و ههر مرؤفه خرخالا ژیانیّ دهانژوت. ئه قجا بیگومانه کو مرؤف ژی دیّ هیته گوهورین. ما دهم خرخالا ژیانیّ ب هه می پیدقی و هه قبهندی یین خوه یین جفاکی و ئابوری و سیاسی و رهوشه نبیری و کلتوریفه دهیته گوهورین، مرؤف ژی دیّ خودیکا جفاک و سهردهم و جهیّ خوه بییت. ژ لایه کیّ ديفه ژی، مرؤف هه ردهم د خه باته کا بیّ راوه ستاندايه، کو ژيانا خوه ب گوهوریت و باشتر لیّ بکهت □ □

د قیّ سه فراهه خوه گوهارتن و پيشقه چونیدا، مرؤف د گهلهك رهوشاندا د بورییت و گهلهك تشتان ژدهست ددهت کو هندهك تشت و باوه ریّن دی ب دانته ل شوونی. هه قالین خوه د گوهوریت، مالا خوه، کاریّ خوه، ستایلیّ ژيانا خوه و دوور نینه هه لویستیّ خوه ژی ب گوهوریت. ب قیّ چه ندیّ ژی، دهر دورین مرؤفی ژی دگهل

قى گوهارتنى دهننه گوهارتن. چارلز دىكنز د رومانه كا خودا دبىژيت كو " ما دم تو ژيانا خوه دگوهورى، دى هه قال و جغزا خوه يا جفاكى ژى گوهورى، ئوو هه قالين ته يى، ئه فرۆ وهكو هه قالين ته يين دوھى نا بن".

لى پرسا گرنگ ئه وه كا بوچى مرؤف باوه ريبى ب قى گوهورينى ناكهت و هه ردم روت دكهت. ب هزرا من ئه فه فه دگه ريته فه سهر شيوازي هزر كرنا جفاكى مه، كو خوه ب كه فناتىي فه گرى ددهت و ب پيروزامى هيّف دكهت هه موو تشتت و باوه رى يين كه فن. ئوو هه ر باوه ريبه كا كه فن ب پيروزييغه دهيتتت گريدان. چونكو وه سا دهيتتت هزر كرنا كو هه ر تشتتتتت كه فن ره سه نه و ره سانته تى كوبارى و ئيمناهييه كا سنجى و مورالى ددهتت مرؤفى.

لى ئه ويين ب قى شيوازي هزر دكهن، ژبير دكهن كو د هه ر گه هه كا پيشغه چوونا ميژوو ييدا، پيروزي يين نووتر پهيدا دبن و مرؤف ل گوره ي پيروزي يين سه رده مى خوه ره فتارى دكهت، نه ل گوره ي ئه ويين بوړى. ئه م وه كو نووخوازين هسكباوهر و زيده رو نا بيژين كو فهره مرؤف هه مى پيروزييان فه كوژيتت، لى گرنگه كول گوره ي گه ها ديروكى و سه رده مى جفاكى سه رده ريبى دگه ل پيروزييان بكهت و هه ر سه دهمه كى پيروزي يين خوه يين تاييهت ب سه رده ميغه هه نه. له وما پندقييه مرؤف هه ولدهت شيانين راهاتن و خوگونجاندى دگه ل گوهورينين ژيان و دهر دوران بو خوه پهيدا كهت. ئه گه ر نه، دى مينته ل داوى يا كاروانى ژيانى، نه د كاريت وى جيگرى يا لقوق و بهرگومانكرى ب پاريزيت و نه د كاريت ره فتارى دگه ل نه جيگرى يا هيشتا نه قه ببولكرى بكهت.

د ئه نجامدا مرؤف دى كه قيته د ناف مؤزه خانا كه لتورى يا ديروكيدا و نه كاريت يى بهر هه مهينه ر بيت. مرؤفى بى بهر هه م ژى مينا كه فره كى يه ل پالا چيايه كى كه قرين، هندى جوان و هه ژى بيت، بى مفايه.

ئازادى يا كەسۈكى

ئەم گەلەك بەھسى ئازادىيى دكەين و گەلەك ژ ھەقالىن مە يىن بۆرى و ھندەك ژ ھەقالىن مە يىن نھۆ ژى سەرا ئازادىيى، خوە ددەنە كوشتن و خەباتەكا بىي راوہستانا ھەتا مرنى ژبو ئازادىيى دكەن. لى كۆمەكا پرسىيارىن گرنكىن قى بىياقى د مەژىيى مروفىدا دلقفن: ئەرى مروفىيى ئازادە؟ ئەرى ئازادى چىيە؟ ئەرى مروفى ب ئازادى د ھىتە سەر دونىايى، ئەگەر وەسا نە بيت، پا چەوا فىرى ئازادىيى دبىت؟ ئەرى ژيان بى ئازادى چەوانە؟ ئەرى كى بپىارا ئازادى و نە ئازادى يا مروفى دەت؟

ھەر جفاكەكى عورف و عەدەتتەن خوە يىن تايبەت ھەنە و ب درىژاھى يا ژيانى خەك ل سەر رادھىن و دبەنە پشكەك ژ پىكھاتەيى كەساتى يا جفاكى يا مروفى. نقىسكارىن بەھرەمەند و ئازاد، رۆلەكى كاريگەر د گوھورين و نووكرنا قان عورف و عەدەتاندا دبىنن، كو ب شىوازەكى مۆدېرن دگەل پىدقى يىن ژيانى و خالا وەرارا ھەريژىن ھزرا مروفانتيى گەھشتىنى بگونجن. ھەر ھەولەكا گوھوراندى بى ئازادى نابىت، جانى گەرمى ئازادىيى ژى: ئازادى يا كەسۈكىيە.

ئەگەر ھەموو مروفى د خوەرسكىن خوە دا وەكھەف بن، بىگومانە كو د ستايل و رەفتارىن رۆژانەدا، ژ ھەفجودانە. ھەر كەسەك ل گوپەھى پەرورەھيا خوە يا زارۈكىنىيى فىرى ھەفركى، ھونەر و شارەزايى يىن ژيانى دبىت.

ئەو ب خوە مروفى ب ئازادى نا ھىتە سەر دونىايى، ھەرورەكو پرانيا ھەلكى بو دچن. بپىارا ھەبوونا مروفى بو سەر روويى دونىايى نە ددەستى وىدايە، بپىارا نىر يان مىكرنا وى نە ب دەستى وىيە، ھەرورەسا ژىياتى يا وى يا نەتەوھىيى ژى نە ب

دهستى وييه. ئەڭا مروڤ ب كۆمه كا گرئداناڤه د كهفته دناڤ گيله شوڤكا دوناييڊا.
 د ژيى سى ساليڊا ئاگه ژ خوه دببت كو كهسه كى خوه سه ره و فيرى هلگرتن
 و خوه ديكرنا تشتان دببت، فيرى سه ره ده ريكرنه كا به رته نكا دگه ل جفاكى
 ده ردؤرا خوه دببت و پاشى فيرى موماره سه كرنا خوه يا ئازادى دببت.

ژ ئالىي فله سه فيقه، ئازادى ب شيانين هلبژارتنيڤه هه قبه نده، هه رده مى مروڤ
 بكار ت هزه كى يان تشته كى ژ ناقبه را گه له ك هزر و تشتان هلبژيرت، هينگى ئەم د
 كارن بيژن كو ئەو كه س يى موماره سه يا ئازادى يا خوه دكه ت. ئوو شيانين
 هلبژارتنى ژى د هه موو كه ساندا هه نه. ئەڤ كرياتره يه مروڤى ژ ئازهلان جودا دكه ت،
 لى ئەڤ شيانه ژ كه سه كى بو ئيكى دى جودايه. هه ر شه ش ساليڤن ده سپيكا ژيانا
 مروڤى فان شيانان ده سنيشان دكه ن و بهر ب سه مه ته كا ديار كريفه ئاراسته دكه ن.

خيزانى رۆله كى بهرچاڤ هه يه د پهروه رده كرنا موماره سه كرنا ئازادىڊا. هه
 ئازاديه كا ب ئيستيراد ب كه قيته هوندرى جفاكى و ل گوره ي برپارين فه رمى يين
 ده سته لاتى ب هيتته په ژراندن، ته مه نى وى دى يى كورت بيت و نه كاريت ئاكامى
 بكه ته سه ر سه ره ده رى يين دناقبه را كه سانين جفاكيڊا.

هه رده مى كه سى تاك شيا ئازاد و خوه دى برپارا خوه بيت، هينگى دى شيت
 موماره سه كرنا ئازادى دناڤ خيزان و جفاكى خوه دا ژى كه ت. ئانكو ئازادى يا
 هزركرن و ده ربپرينى ب سيسته مى پهروه رده يى و موماره سه كرنيڤه هه قبه نده، نه
 ده ستكه فته كه ده سته لات دده ته خه لكى. لى د هه مان ده مدا ژى برپارا
 ده سته لاتى، يان خوڤكرنا بياڤى موماره سه كرنا ئازادى ب ريك و شيوازين
 هه مه جوړين د ژيانا رۆژانه دا، كرياتره كا گرنگه ژبو هشاركرنا گه ل و هه قوه لاتى
 يين هه چكوه يى. چونكو كه هيبوون و موماره سه كرنا هه ر تشتى دببت بويه ره كى
 ژيواركى و خه لك ب هيسانى سه ره ده رى د گه ل د كه ن.

گرنگی یا مروؤفی ب گرنگی یا یی دبقه ههقبه نده

د جفاکین مه دهنیدا، هه می که س گرنگن و ل هه مبهری یاسایی وه کهه فن، چ جوداهی د ئه رک و مافین واندا نینه. کومه کا که سائین گرنگ، گروپین گرنگ پهیدا دکن و ب فی چه ندی ژی جفاک ب گرنگی دهیته نیاسین □□ هه بوونا که سانه کی هه ژی و گرنگ د ناؤ کومه کا که سائین نه هه ژیدا، یان گرنگی یا وی کیم دکته، یان که ریبه کی په زی پهیدا دکته و جفاک هه م بهاداری یا خواه ژ وی که سی گرنگ وهر دگریت و ب نه مانا که سی جه فه نگ، جفاک ژی بی بها و نه گرنگ دمینیت. ل، چونکو که ساتی یا مروؤفی ب جفاکیفه ههقبه نده و پبشه ری سهره که یی کاریگری و چالاکي یا که ساتی به ریخودانین یی دیه د جفاکیدا، نه جفا فهره یی دی یی گرنگ بیت دا کو ب گرنگی سه حکته مروؤفی. چه ند یی به رانبه ر (نه وی ههقبه ند ب ژیان و که توارئ مروؤقیفه)، گرنگ و پایه دار بیت، مروؤ ژی پی گرنگ و پایه دار دبیت. ههروه سا ئه م ژی ژبو که سائین به رانبه ر دبینه که سی دی یی کو فهره گرنگ بیت. د نه نجامدا کومه کا خه لکی گرنگ و پایه دار پهیدا دبیت و نه فه یه دبیته ده سپیکا وه کهه فی یا جفاکی و پبکفه ژيانا مروؤقان □□ پایه داری و هه ژیتی یا مروؤفی چ نا ئینیت، نه گه ر دناؤ کومه کا که سائین هه ژی و گرنگدا نه بیت. ده می ئه م ب گرنگی به ری خواه دهینه یی دی، هینگی ئه م دانپیدانی ب گرنگی یا خواه دهینه و خواه گرنگ دکه ین.

که له ک زانا هه نه دبیزن، کو پرانی یا دکتاتورین جیهانی هه ست ب کیماسیبه کی دکن یان پیشیلبوونه ک د که ساتی یا واندا هه یه، له وا دبنه دکتاتور، چونکو دکتاتور چ گرنگی نا دهنه یی به رانبه ر و هه رده م خواه دکه نه خودان و لیده ری

هەمى بابەت و هەمى تىشتان

پېشىلبوونا كەساتىيى ژى، ھەرچەندە دبىت ھندەك رەھىن بۆماوھىيى يان ئاكاما دەردۆران رۆلەك تىدا ھەبىت، پېشىلبوونە و پىدقى ب چارەسەرىيى ھەيە. كەساتى يا نۆرمال دقۇناخىن زارۆكىنييدا دەيتتە دەسنىشانكرن، ئانكو شىوازي پەرودەيىيى زارۆك ل سەر مەزن دبىت ستايلى كەساتى يا وى يا ئايىندەيى ئاراستە دكەت. ئەقجا زۆر يا فەرە كو ب چاقەكى گىرنگ سەككەنە زارۆكى و ب گىرنگى سەرودەريى دگەل بگەن. كا چەوا زارۆك گىرنگى يا خوہ ژكەسانىن مەزن وەردگىن، ھەرودەسا مەزن ژى گىرنگى يا خوہ ژ گىرنگى يا زارۆكان وەردگىن. ئەگەر ئەم ھەمى گىرنگ ببىن، ھىنگى جفاكى مە ژى دى گىرنگ ببىت.

ئىرادە يا مروۋى

مروۋى ب ئىرادە يا خوه د كاريت كه ساتييه كا ماددى و مينه قى دناۋ جفاكيدا پيدا كەت. ههروه سا وەلات زى ب ئىرادە يىن خوه د كارن ئازادى و خوه سەرى يا خوه بپاريزن. ئىرادە وەكو ئەلە مینتە كى مینە قى يى كه ساتى ب رىكا سەربور و پەروەردى دگەل مروۋى پيدا دبیت و گەشە دكەت، هەتاكو دبیتە پشكەك ژ پىكەتە يى كه ساتى يا مروۋى. ئەق ئىرادە يە ب سىستە مى جفاكى هەيى ئاكامدار دبیت و ئاكامى دكەتە سەر دەر دۇران ژى.

د هەمى جفاكاندا ئىرادا ھندەك مروۋان ب ھىزە و يا ھندەك يىن دى لاواز و بپھىزە. ئەق جوداھىيە زى قەدگەریتە قە سەر سىستە مى پەروەردە يى و ھەقەبەندى يىن بەرھەمھىنانى و سەردەدە رىكرن يىن خىزانى د سەردەمى، زارو كىنى و گەنجاتىيدا. ئەقجا ئەم د كارين بىژين كو ئىرادە و كەساتى يا مروۋى ژ زارو كىنى پيدا دبیت، يان د كارين بىژين كو سەربور و چالاكى و تىگەھىن زارو كىنى رۆلە كى كارىگەر و گرنگ د ئاراستە كرنا كەساتى يا مروۋىدا ھەيە. ژبو چىكرنا جفاكە كى بەرھەمھىنەر و داھىنەر پىدقئىيە كەسانىن چالاك و خوه دى ئىرادە ھەبن. ھەر داھىنانە كا ھەبیت ژ خوه يىي كەس يىن تاك دەست پى دكەت و پاشى ل سەر جفاكى ھەمىي دەھىتە گشتىكرن. ئەقجا فەرە كەساتى يا تاكان بەھىتە ئافاكرن و ھويكرن كو رۆلە كى چالاك و كارىگەر د گوھورين و پيشفە برنا جفاكيدا ببينن و پشكدارىي د ئافاكرنا عورف و تىگەھىن جفاكيدا بگەن. ئەقە ژى بىي ئازادى يا كەسوكى يا ھزركرن و دەربرينى، بىي رىزگرتنا شىيان و داخوازى و باوھرى يىن سنئەلە يان و گەنجان ناھىتە كرن. ئىرادا مروۋى (چ گەنج بىت يان مەزن) ب رىكا

قه ببولکرن و ریژگرتنی ژ لایئ به رانبه رفه دهیته گه شه کرن. ئه و که سی هه ست ب
گرنگی یا هزر و هه لویست و رهفتارین خوه دناڤ جفاکیدا دکهت، دی زووتر و ب
ساناهیتیر فییری شاره زایی یین ژیانئ بیت کو ژیدره کی گرنگ و کاریگه ری ئافاکرنا
ئیراده یه کا ب هیژ و موکمه .

ئه ڤ ئیراده یا ئه م ژئ خه بهر دده یین، نه شتومه که که یان هزره کا رویت و ره های
یه کو د کارین ژ دهرقه ئیستیرادکه یین، یان ب وه عز و سیمینارین جفاکی و
سیاسی ل دهف تاکی کورد بچینین. هه رچه نده هنده ک ره هیژ بوماوه بی بو هه می
پیکهاته یئ که ساتی یا مروقی هه نه، لی ب موماره سه یا روژانه پهیدا دبیت و گه شه
د که ت و مه زن دبیت. ئه گهر که سی تاک خوه دی ئیراده یه کا بهیژ بیت، بیگومانه
کو دی کار که ته سه ر ئیرادا جفاکی و یا دهسته لاتا سیاسی ژئ و دی بهیژتر
که قیت. هه رده م دهسته لات هیژا خوه ژ هیژ و شیانیین ملله تی خوه وهر دگریت.
هه بوونا دهسته لات هه کا ب هیژ (هه رچه نده روله کی گرنگ هه یه)، لی ئه گهر ملله ته کی
ب هیژ و خوه دی ئیراده ل پشت نه بیت، وه کو وی سه رله شکه ری بی له شکه ره،
هه رده م دی دبن گه فییدا بیت.

هيوايه تا مرؤقى

ئارەزوو يان هيوايه تى رۆلەكى گرنىگ د ژيانا مرؤقىدا هەيە. هەر مرؤقه كى هيوايه تەك هەيە و ب مەراق و كەيفخۆشى مومارەسە يا قى هيوايه تى دكەت. گەلەك مرؤقه هەنە، بياقى كارى وان ژ بياقى هيوايه تا وان دورە. بۆ نمونە: "كەسەك هەيە ئابۇرنا سە و هيوايه تا هونەرى شىۋە كارىيى هەيە. دور نىنە د هەردو كاراندا بى سەر كەفتى بيت " كارى ئىكى بياقى پىشەيى يە و كارى دووى هيوايه تە. هەر هيوايه تە كا د ژيانا مرؤقىدا هەبيت، پالدرەكى سەرەكىي پاراستنا ساخلەمى يا دەروونىيە و فاكترەكى گرنىگ ژ فاكترىن فەگە راندنا بارى دەروونىيى ساخلەم. دەمى مرؤقه تۆشى رەوشە كا نالە بار يان ترومايە كا دەروونى دبىت، بىگومانە كو دى ئىمنى و ئارامى يا وى تىكچىت و دور نىنە ئاكامى ب كەتە سەر چالاكى يىن رۆژانە يىن مرؤقى. ئەقجا هەبوونا هيوايه تى كرىارا چارەسەر كرنا ترومادارىيى ب لەزتر لى دكەت، يان ژى ب كىمى ناھىلىت رەوشا مرؤقى خرابتر لى بەيت. چونكو مومارەسە كرنا هيوايه تى، ژبلى ھندى كو رىكە كا مژولكرن و خوە ژبىر قەكرنى يە، ھەرەسا رىكە كا دەربرىنى يە ژى. ھەر مرؤقه ك د كاودانىن نەخۆشدا، فەرە دەربرىنى ژدلىنى و ھزرىن خوە بكەت و بابەتان نە ھىلتە ددى خوەدا. چونكو تەپەسەر كرنا بابەت و ئارىشە يان ئاكامى دكەتە سەر دەروون و لەشى مرؤقى ھەردووان. ھەر پىشىلبوونە كا دەروونى مرؤقىدا پەيدا دبىت ئاكامى دكەتە سەر لەشى مرؤقى و بەرە قازى يا وى ژى راستە.

ژ لايى دەروونىقە، ئەم نەكارن هيوايە تىن گرنىگ و نە گرنىگ ژىك قاقىرىن، چونكو ھەموو هيوايەت گرنىگن. لى تىشتى نە گرنىگ ئەوہ كو مرؤقە ب درەو

هيوايه ته كي پالده ته خوه، بؤ نمونه: "ده مي كه سهك حه ز ژخواندني نه كه ت و
 هه رده م ب بيژيت كو هيوايه تا وي خواندنه." ژبلي هندي كو نه ره فتاره نه يا
 دروسته، هه روه سا ناكامه كا نيگه تيف زي دكه ته سه ر دهرووني وي، نه مازه
 دلایه ني ريژگرتنا خوه ييي خوه دا. نه قجا ژيو هندي كو نه م مفای ژ هيوايه تين خوه
 وه رگرين، فهره ل ده سپيكي نه م دگه ل خوه ب خوه د راستگو بين و پاشي ب
 دلخوشي مؤماره سه يا هيوايه تين خوه بكهين. □

هيوايه ت ده رگه هي هزر كرنه كا داهينه ره. نه گه ر مه بقيت نه م داهينه رانه هزر
 كهين و ب ناوايه كي نووخواز ره فتاري بكهين، فهره نه م خوه ل هيوايه تين خوه
 بكهينه خودان. هيوايه ت نه كاره كي فه رمييه، لي حه ز كرنه كا هه ل بژارده يي يه و
 هه ر تشته كي مروؤف ب دلي خوه و ب هلبژارتنا خوه بكه ت، دي ب به ره متر و
 باشتر بيت.

بېړيارا هه قه بولكرنى

مروّقه، هه مروّقهك بت، خوهديى بېړيارا خوهيه و بېړياردان ژى ب هيزا كه سېتى يا وى يا د چاڤين جفاكيدا هه قبهنده. شيانين بېړياردانى، دهره نجامى موماره سه يا روژانه يا وهرگرتن و فيربوونا شاره زايى يين ژيانيه. ددهمى زاروكينييدا، مروّقه فيرى هلبزارتنا يار يو كين خوه دبیت و نه قه شيو زايى موماره سه كرنا هيسان و روژانه، د بنه بنستري هه بوونا هزرا به رانبر و قه بولكرنا تيگه هين جودا.

فهره نه مومو بزنانين كو نه رهش ب ته قافى ره شه و نه سپى ژى هه موو سپيه. ئانكو، دوور نينه د هوندرى خيري دا شهر هه بيت و ل به رانبرى قى ژى، مومكينه كو شهر ب ته قافى شهر نه بيت. هه بوونا ره هايى يا دووانى يين هه قذر و ژه قدهور، ديتنا مروّقى به رته نگ دكته، رى يين چاره سه كرنا ناريشه يان دوورتر لى دكته و ب قى چه ندى ژى تاريستانى و نه تيگه هشتنى د دو مينيت

دهما مروّقه راستى يا نهوى دى قه بول دكته، د كاريت كو هنده ك شاشى يين خوه ژى ببينيت. ب قى چه ندى ژى مروّقه د كارن ب هه قرا بزين و سه ره دهرى يين كاريگر ب هه قرا چى بكن. سه ره دهرى كرن و قه بولكرنا يى به رانبر ده سپيكا موماره سه يا ديموكراسيى پيك دئينيت. د سيسته مين ديموكراسى و سه ربه ستييدا، هه موو ماف د پاراستينه و مروّقه هه ست ب هه بوون و گرنكى يا خوه دكته. هينكى نه و ترسا ژبو ژيانى و پاراستنا نازادى يا كه سوكى، نه و دكته د هوندرى پينگافين مروّقىدا نامينيت يان ژى كيتر لى دهيت. ترس ژنه ديارى و نه جهگيرى يا ره وشا جفاكى، چ راميارى بيت يان نابورى، پينگافين وهرار و پيشكه فتنا مروّقى گرى ددهن

ئەقجا، گەلەك فەرە ئەم ب ھەموو ھەيز و شيانين خوە قە ھەولدهين ھەقدوو
قەبوولكەين و ھەلسەنگاندنا رەفتار و تىگەھين خوە ژى ب كەين. ئەقە ژى بىيى
ھەبوونا ديمۆكراسيى نابيت، ئوو كەسانين رەوشەنبير و ھشيار ديمۆكراسيى
دئىخنە دناق ھوندرى جفاكيدا. ئەگەر ھەر كەسەك ژ مە، د ھەر بياق يان بۆيەرەكى
ھەبيدا ھزرا خوە د وى چەنديدا بکەت كو نەدوورە شاشى ژ مروفى بيت، نە ژ
كەسى بەرانبەر بيت، دى شىت ھزرا بەرانبەر (ئەگەر ھەقدژى مروفى بيت ژى)
قەبوولكەت و ئارامانە سەرەدەريى دگەل بکەت. مەرج نينه ھەمى مللەت وەكھەق
ھزرکەن يان ب ئىك ستايل رەفتارى بکەن.

دەما مروفى خوەديى بپيارا خوە بيت و شيانين بپياردانى ھەبن، نە داردەستى چ
لايەن و تىگەھين سەپاندى بيت، دى شىت ب ئازادى بەشداری يا گوھارتن و
نووکرا جفاكى بيت، ب قى چەندي ژى د كاريت بەشداریى د چىكرنا سيستمى
دەستەلاتا جفاكيدا بکەت.

گرييا خوه کي ديتني

جفاکين ته په سه رکړي، هه رده م هه ست ب زربه هري و نه چالاکي دکهن. نه ژ بهر هندي کو نه چالاکن، لي چونکو بوويه پشکه ک ژينه نيگارا که سان. هه ر تشته کي ب ژينا مروفقه هه قبه ند بيت، فه ريژ و متايي جفاکيه و جفاک گرنگي دده تي. د جفاکي مه يي کورده وارييدا ساله هاي ساله سته ما هه قده ر و رژيمي ن داگير که ري ن وه لاتي کوردان هه ولد دن کو که ساتي يا نورمالا کوردي نه هيلن و بهر گومان کن کو د کاريت هزري ن کاريگر بکه ت. نه فه ژي بوويه نه گه ري وي چهندي کو هه رده م که سي کور د ل بهر هم و فه ريژا خوه يا هزري ب گومان بيت. هه رچه نده نه فشويوازي بهر گومان کرنا هزان کرياره کا نازرينه ر و پالينه را ريکا راستي و ره وانتيه. لي ده مي نه فژ خوه نه رازي بونه بيته پشکه ک ژ که ساتي و ريکي ل هزر کرنا ره خنه يي و ساخلم بگريت، هينگي دبيته ره فتاره کا نيگه تيف و ده روونزان ب گرييه کا ده رووني دده نه نياسين. عه ره ب قي حاله تي ب گرييا خه و اجه ي ل قه له م دده ن، کو هه ر که سه کي بياني ژ خوجهان باشت و ژيرتر و لاوتر و ميتره. نه فه هه ست پيکرنا ب مه زناهي يا يي دي، دبيته نه گه ري هه سترنا ب نزمي يا خوه. خوه نزم ديتن، نه تني گرييه کا ده روونييه. به لکو ناريشه يه کا جفاکيه زي، چونکو نه وي خوه نزم دبيني ت، هه مي ده ردوري ن خوه زي نزم دبيني ت. د نه نجامدا، نه شيت مفاي ژ خالين پوزه تيقي ن جفاکي وه رگريت هه روه سا نه شيت چ زيده هييان ل سه ر فه ريژا هزري يا جفاکي زي بکه ت. له وا هه ر تشته کي باش د جفاکي خوه دا کيم بها دکه ت و بهايين جفاکي يين خه لکي، خو نه گه ر کيم بها بن زي، ب چاقه کي مه زن لي دنيريت. د قي هه فکيشيدا، نه وين خوه

نزم دبیزن، نه شین جفاکیّ خوه بگهیننه ئاستیّ جفاکین دی، یان نه شین دناڤ جفاکین دیدا بزین و گونجایی بن، ههروه سا بهایین خوه یین جفاکی ژی ژ دهست ددهن. ئەڤا مینا شهرفانین بیّ چهک، یان نفیسکارین بیّ دۆز، دناڤ گیله شوکا هزراندا بهرزه دبن. ئەڤ گرییا دهروونی دبیته ئەگه ریّ تیّ نهگه هشتنا جفاکی و شیلیکرنا میناکئی ههیی ژی. دهمیّ کهسهک بیانی دهیته دهڤه ریّ وه سا رهوشا خوه بو شوڤه دکهن، ههروهکو هیشتا ئەم ل سه دیّ ههڤدینه، ژبیر دکهن کو د قان سالین بۆریدا گهلهک کریارین پۆزه تیف و بهرهمهینهر هاتینه ئەنجامدان.

د پرانی یا جاراندا ههڤبه رکرین ستوونی رهواتر و لوژیکیترن، چونکو ههڤبه رکرنا ئەڤرۆ دگهله دهوی و سالا ئەڤ سهاله دگهله چه ندين سالین چوویی، دبیتنه کا لوژیکیانه یا وه رارا جفاکی بهرچاڤ دکهت. ههروه سا ژبیر دکهن کو که سیّ کورد وهکو هه که سه کیّ دی د جیهانیدا شیانین خوگونجان و گوهورین ونووکرنی هه نه.

هه ردهمیّ رهوشا جفاکه کی یا هه نوکه یی ژیا بهری چه ند سالان باشر بیت و یا بهری چه ند سالان ژیا بهری خوه باشر و پیشکه فتیتر بیت، ئەڤه راما نا پیشکه فتن و کاریگه ری یا وی جفاکی ددهت. پیشکه فتننا جفاکان ب رابردوویی وان دهیته پیشان، نه ب هه مبه رکرنا وان دگهله جفاکین گهلهک پیشکه فتی. هه می جفاکین پیشکه فتی د کومه کا قوناغین هه مه جوړین ههڤرکی و خه باتی را بۆرینه هه تا گه هشتینه فی ئاستی هه ییّ جیگرکری د گه هه کا دیرۆکی یا پیشکه فتیدا. هه ر پیشکه فتنه کا په ییسی بیت، مانا وی پته وتر و دومدیرتره. ئوو چاڤلیکرین کوره یانه یین جفاکین پیشکه فتی، بهروه ختن و مینا په قوشکین سابوونی دفرن. جفاک ژ مروقان پیک دهین و مروقتین نازاد و خوه دی باوه ری جفاکان ئاڤا دکهن. لیّ فهره مه باوه ری ب خوه هه بیت و باوه ریّ بدهینه ئیکودوو.

فەشارتتا راستىيان

جارەكى ل كومبۇونە كا تايىبەت، ل باژىرى ھەوليرى ئامادە بىووم. ئەق كۆمبۇونە دەربارەى ئاريشين جفاكى و پرسين ھەقبەند ب زانستى سۆسيۇلۇژىيە بوو. كۆمە كا مامۆستايين زانينگە ھى و بسپورين بياقى جفاكناسىي د قى كۆمبۇونىدا بەرھەق بىوون، زىدەبارى ھندەك بسپور و تايىبەتمەندين چاقدىرى يا جفاكى كو ژ دەرقەى كوردستانى بەشدارى قى دانوستاندن و ھەلسەنگاندنا رەوشا ھەيى بىوون. د ھوندرى كۆمبۇونىدا، پيشكىشكرنا حالەتتەن نالەبارين جفاكى ھەبۇون. بەشدارەكى بەحسا نەشازيا سىكىسى و لەشفرۆشپىي كرى، دەما ئاخفتن ب داوى ھاتى، دوو مامۆستايين زانينگە ھى دانە خوياكرن كو ئەقە حالەتەكى شازە و نە رەنگفەدانا ئاريشين مە يين جفاكيبە، چونكو جفاكى كوردى يى پاقر و دوورە شاشيبە، ب چ شيوازان قان جورە حالەتان ب خۆقە ناگرىت. مامۆستايە كا دى گوت كو تيزا وى يا ماستەرى ل سەر خيزانا كوردى بوو، ۴۰۰ سامپل ۋەرگرتينە و يەك زى بەحسا لەشفرۆشپىي ناكەت (چەندىن جاران دووپاتكر كو پرسىيار ژ ھەمى سامپلان كرى كا لەشفرۆشش يان نە، ھەمى بەرسف زى نەرىنى بوون!).

ھەرچەندە شيوازى پرسىياركرنى ژبو قى حالەتى نە زانستيبە، ل ئەق پىزانينە جھى خۆشى و سەرفەرازى و شەھنازيپىكرنى بوون كو ل باژىرەكى ۋەكو ھەوليرى يان ل كوردستانى يەك حالەتى لەشفرۆشپىي نەبىت. ل پرسا ھەرە گرىنگ ئەۋە، كا ئەق پىزانينە راستن يان زى ۋەھمەكە ئەم خوە پى قايىل دكەين. پرانى يا سۆسيۇلۇژستين جبهانى دايەن خوياكرن كو پرسين سنجى و بابەتتەن لەشفرۆشپىي، د جفاكين گرتى و ئابۇرھەژاردا پىتر پەيدا دبن، نەمازە جفاكين د رەوشا پشتى

شەپاندا د ژین. ئوو ھەر ھوسا باژیر وەکو جھێ خرفە بوونا ھەمی جوین و تەخ و ئاستین جفاکی و تیکھەلبوونا کۆما تاییبە تەندیان دناڤ ھوندری تاییبە تەندی یین گشتی یین جفاکەکی دیار کردا، ب ساناھیتەر کریارین لە شفرۆشی و نەشازی یین سیکسی لی پەیدا دبن. ئەگەر ژبو گوندەکی بچوکی ۱۰-۱۵ خیزان و ل جھەکی ڤەدەر و دیار کری ب ساناھی بیت کو ئەڤ بپارار نەبوونا کریارین نە رەوا یین سیکسی بو بەیتە دان، ئەزل وی باوەریمە کو ل باژیرەکی پیتر ژ ملیۆن کەسان ھەمبیزگەت، کریارەکا ب ساناھی نا بیت. ئوول داویی ژی پرسیارا گرنگ ئەوہ: ئەری ئەڤ تێھزرینا سەیرا خۆشەڤی و بەرەڤاژا لیکۆلینین جفاکانسان، دی چەند خزمەتا جفاکی کوردی کەت؟ □

ب ھزرا من، ڤەشارتەنا راستیان و خەون دیتن ب جفاکی نمونەیی یی سنجدارڤە، جفاکی پیتر بەرەڤ کەفتنی و لادانی د بەت. ڤەرە، مرۆڤی رەوشەنبیر ئاگاداری جفاکی خوە بیت و وپەرەکانە بەحسی دیار دەیین وی بکەت، خو ئەگەر ژی نەرازی بیت ژی. ب ڤی چەندی چارەسەری دەینە دیتن و دیاردین نە ھەژنی د ھینە راستەکرن. □

ئەو ھەردوو مامۆستایین زانینگەھی مینا دوو نەعامەیان ھاتنە بەرچاڤین من، کو سەرچاڤین وان د ناف ئەردیدا ڤەشارتینە و لەشی وان ب تەنی دیارە. ژ نوو بو من خویا بوو کا بوچی جفاکی مە ل سەدی بیست و ئیکی ژی ھەر پاشڤەماییه. باشە ئەگەر مامۆستایین زانینگەھی ھوسا ھزر کەن، پا دی چەوا شاگردین وان ڤیری بەرگومان کرنا دیار دەیان بن و دی چەوا ئازادانە ھزر کەن و وپەرەکانە دەربرینی ژ ئارێشە یین جفاکی کەن. ئوو پاشی دی چەوا دانوستاندنی ل سەر بابەتین چارەنڤیسی جفاک و وەلاتی کەن و دی چەوا چارەسەری یین زانستی و جفاکیانە بو بینن.

ملکه چی .. یان زیندا تکرنا هزاران

کورد دبیتن "یی فیروبووی ب شیری، ناهیلیت ب پیری"، ئەقە گۆتتە که ژبو
هندی دەیتە گۆتن دەمی رفناره کا دیارکری ل دەف مروقی هەبیت و بو
ماوهیه کی درێژ پیقه گریدی بی. یان ژی ژبو وی رفناری دەیتە گۆتن ئەوا مروق
نەشیت ژ خوه قەکەت، چونکو ژ زارۆکینیقە دگەل مروقی هەبوو بو.

ب راستی ژی، دەرورونانییدا خویا بوویه کو سالین دەسپیکی ژ ژانا زارۆکان
شیوازی سەرەکه یی کەساتی یا مروقی دەسنیشان دکەت و ئاکامی دکەتە سەر
رفنارا مروقی یا ئاییندەیی ژی. لی چونکو زارۆکین کوردان هەردەم دترسیایی و
قەچفاندی بووینە و روئی دایابان د قی ترساندنیدا بەرچاقە. ئەقجا بیگومانە کو
ترسیان دکەساتی یا وی یا پیگە هشتیدا ژی، دی ساخلەتەکی بەرچاقتە بیت. د
زارۆکینییدا، دایاب ناهیلن زارۆکی وان ل هەمبەری مەزنان نازادانە باخفن و هەر
کەسەکی قی کاری بکەت ب بی ئەدەبی دەیتە نیاسین. لەوا هەردەم زارۆک
ملکه چی مەزنان بووینە. کا چەوا زارۆک مەزن دبیت، ئەوین مەزن ژی مەزنتر لی
دەین و ئەق ملکه چییە دبیتە پشکەک ژ کەساتی یا وان یا کلتوری. ملکه چی
دبنە کۆکا خوەدا، ئاستەنگەکه د ریکا بەرسینگرتنی و پەیفا "نە" دا. ب قی
چەندی ژی، مروق ب هزرا خەلکی د ژیت، نە ب هزرا خوه. وەرارکرنای قی
ساخلەتی، کەساتییە کا لاواز و بی پریار و بی هەلوێست پەیدا دکەت و هزرین
هەلسەنگاندن و ئافرانندی ل نک مروقی کپ دکەت. ب هزرا من، ئەق چەندەیه دبیتە
ئەگەری هندی کو کەسی کورد نەشیت ل بەرانبەری ریفەبەری خوه یان
سەرپەرشتی خوه یان ژی هەرکەسەکی دی یی ژ خوه مەزنتر ب ئاشکرای

باخفت و نازادانه هزرکەت و دەرپرینی ژ وی هزری بکەت ئەوا وی باوهری پی هەیی. ژ لایهکی دیقه ژ، کەسی دەستەلاتدار ژ (یان ئەوی خودانی هزرا زال) بەرهمی هەمان پەرودەریا ترسیان و ملکه چیبیە. لەوا ئەو ب خوە ژ نەشیت پیفا "نە" ژ کەسەکی بەرانبەر قەبوولکەت و هەمی هیزشیان و دەستەلاتا خوە دی کەتە د خزمەتا تەپەسەرکرن و سەرکوئکرنا هزرا یی دیدا. چونکو ئەو ب خوە ژ ملکه چکریی هەندەک هزرین دیه و هزرین خوە یین کەسۆکی یین کرینه د زیندانەکا ژ جۆرهکی دیدا. ئەقجا یی بەرانبەر دی ب نەگوهداری و (خیانەتی!) گونه هبارکەت و یی بەرانبەر ژ دی وی ب زۆردار و دکتاتور ل قەلەم دەت. ل پشت پەرەدیان و ل سەر میزین قەخواری، گەلەک گازندە دەینه کرن و گەلەک پەیفین "نە" بو گەلەک بابەتین هەیی د جفاکیدا دەینه گوئن. هەلسەنگاندن و شروقه کرنین داهینەر دەینه پیشکیشکرن. ل دەمی ل بەرانبەری جهین بەرپرس رادووستین، ئەق هەمی هەلسەنگاندن و شروقه کرن و پیشنیازە دبنە بلقین کەفا سابوونی و بو چرکەپەکی ب تنی ژ د هزریدا نا دادەن.

هەمی پەیفین "نە" دبنە بەلی و هزرکرن رادووستیت و کوپیکرنا هزرا بەرانبەر دبیتە سەرمیرا هەمی هزران. ئەقە هەمی ژبەر هندییە، چونکو شەرمە یان گونه هە هزرەکا دی ل بەرانبەری هزرا ئاغای (ب تیگەهی دەستەلاتی) یان هەر کەسەکی دی یی دەستەلاتدار هەبیت. ئەقجا خودانی هزرا زال نە گونه هبارە کو هزرا وی یا زال بیت، ل ئەوین هزرین خوە زیندان دکەن گونه هبارن. دبیزن گوئنه قەراقۆشی کا ژبەر چیبە هەردەم هزرا خوە ل سەر یا خەلکی زال دکەت، وی گوئ کو خەلکە قی مافی سەپاندنا هزران ددەتە من، نە ئەزم، قەراقۆش ژ ل نک خوە دیموکراتیخوازە، ل خەلکی بی هزر و بی هەلوێستە وی دکەتە دکتاتور. وەرن دا پیکه دەری زیندانی هزرا خوە قەکەین.

قانون

ژبو هر کرياره کا ژياندار د ژيانا مروقيدا قانونهك هه يه و ب قانونهكی وهراری دکهت و ب ريفه دچيت. چهند قانون ب هيژتر و ريکوپيکتر بيت، کريارا وهرار و گه شه کرنی بله زتر و هه ژيتره. ژبلی هه موو خالين پوزه تيفين سه روهري يا قانونی، ناراميه کا دهر وونی ژي دده ته مروقي و که ساتی يا که سی پی هه شهنگ دبیت و مروقه هه ست ب وه کهه فييه کی دکهت. ئوو هه ر ژئه زه لدا مروقل قانونه کی دگه ريت کو خوه پيغه گريدهت و هه فساری وی بهر ب ريژگه هه کا گه شفه پاژوت. ب هه بوونا قانونی هه موو ئهرك و ماف ديارکری و پاراستينه.

هه ر تشته کی د قی هه بوونيډا قانونهك بو هه يه. خودی قانونا خوه هه يه و چهند پتر مروقه ب عه قليبته تا غه يبی و ئايرده يين ئاينيقه هه قبه ند بيت، پيگيرتره. ئاژهلين دارستانی قانونهك هه يه و چهند زووتری/يا بهرانبه ر بهيته ژناقبرن و خوارن، قانونا وان خورتر و موکتره. قومارچيان قانونهك هه يه و چهند یی بهرانبه ر موفلستر و دهيندارتر بيت، پيگيريا قانونی ب هيژتره. تلياكفرؤشان قانونهك هه يه، ل گوره ی قانونا وان فهره هه می مللهت ب مه زن و زاړوکفه، ب هه ژار و دهوله مندقه بهؤش ببن و مينا ميړيان ل سه ر عه ردی بخشين، دا بهريکين خوه يين تزی پرتري بکن. پيشيان قانونهك هه يه و خوينا خه لکی پی دميرن.

مروقتان ژي قانونهك هه يه و چهند نارامی و دادپه روهري يا جفاکی بهرقه رارتر بيت، قانونا مروقتان هه ژيتر و ب هيژتره.

ھەر جوبىنەك ب قانوونا خوه دژىت و پىڭگىرىيى پى دكەت. قانوون ئەو تراره يى
 ھەمى ئافى پى قەدخۆن و خويىا ھەمى گارانە. ل دارستانى ھەر ئازەلەك ب
 قانوونا خوه دژىت، ھەر وھكو كەكى من د. فازلى عەمەرى گۆتى: كەر ب كەرىنى يا
 خوه دژىت، گورگ ب گورگىنى يا خوه دژىت، شىر د لەندا خوه دا ب شىراتى يا
 خوه دژىت، تەنى مروف ب قانوونا خوه يا مروفانىي ناژىت. ما نە مروف ئازەلەكى
 جفاكى و ب ئەزمانە؟! ما نە مروفە قانوونى دادنىت و قانوونان دگوهورىت؟! پا
 بوچى مروف نە شىت ل گورەى قانوونا خوه بژىت؟

د جفاكىدا، ھەمى كەس دان ب سەرورەرى يا قانوونى ددەن و پىرانى يا خەلكى
 ھەز دكەن كو ياسا سەرورەرىت، ھەرچەندە ئەق سەرورەرىيە بەرژە وەندىن گەلەك
 مشەخۆران كىمتر لى دكەت. لى ھەبوونا قانوونى (چ بيت و چەند يا زۆردار بيت) ژ
 بى قانوونى باشترە، چونكو مروف دگەل ھەبوونا قانوونەكى د كارىت
 بەرنامە رىزىيەكى بۇ ژيانا خوه دانىت و ب قى چەندى ژى، شىانين خۇگۇنجاندى
 يان سەرورەرىكىرىن يان قەبوولكرنى دى ب ساناھىتر بيت. مروف ژى ب سىروشتى
 خوه ھەز ژ ساناھىكرنا ھەموو بىاقىن ژيانا خوه دكەت و ھەز ناكەت مەژىي خوه
 ب گرچىنىقە ب وەستىنىت.

د كەشەكى جفاكىي نۆرمال و ھەقسەنگدا، ھەمى كەس: ژىرمەند و ساويلكە،
 مەزن و بچووك، زانا و نەزان، ئو ھەژار و دەولەمەند ژى، دى ھەز ژ قانوونى كەن
 و ب سانامى دى سەرورەرىيەكا بالەھرانە دگەل كەن و ب رازىبوون دى پىڭگىرىيى
 پى كەن. لى ھەردەمى ئەق ھەقسەنگى و ئارامى يا ھەي تىك بچىت و ترس يان
 ئالۆزى يا ھەبوونا قەيرانەكى ھەبىت، غەرىزە يا دوژمنكارىي و ھەزا دەست ب
 سەرداگرتنى ل سەر مروفى زال دبىت. چونكو ترس و نە ئارامى باوهرى يا مروفى
 ب تىشتان و كەسان كىمتر لى دكەت. ئو دەمى مروفى باوهرى ب چ تىشتان يان

تڱگه هان نه مينيت، دئ ل دور ته وهرئ خوه زقرئت و ژبه ر پى يين خوه زيده تر
دونيايى نا بينيت. ئو ئه قهيه ئه وا كورد دببژنى كو هه ر مروقهك ته فشى و به رى
خوه دبينيت و ژبو پاراستنا خوه يا كه سوكى كار دكه ت.
ئو ب خوه مافى هه ر كه سه كيه كو هه ولده ت ژيانا خوه باشت ر لى بكه ت و
حه زين چيتر بوئى هه بن. لى فه ره ئه قهزه د چوارچوئى قانونه كا ديار كريد ا
بهينه موماره سه كرن. ئه گه ر نه , دئ مينا دارستانى لى هيت و هه ر هيژداره ك دئ
بيهيژه كى داعويريت. لى مروقه ژبير دكه ن يان خوه تى ناگه هينن كو ئه و تشت و
ده سكه فتن ب بى قانونيى هاتينه پهيدا كرن، ب هه مان سيسته مى بى قانونيى
ژ مروقى دهينه ستانن رى.

قانونا عه شیره تی

پرانی یا جفاکین پیشکەفتی د قوناغا قانونا عه شیره تییدا بۆرینه، ئەو قانونا ژییاتی یا مرۆفی بەر ب ئەختوباری یا عه شیره تگەریی و خیلە کاتییە دبهت. پرانی یا بزاڤین رهوشه نیری و هزری و شورەشین رزگارخوازی یا نه ته وهیی و ملله تینی و وه لاتینی ب هه می هیژ و شبانین خوه یین ئیدیولۆژی و فهلسه فیقه، ل دژی قی دیاردی راوه ستاینه و رادوه ستن، خو د تیگه هی ئایینیدا ژی دژاتی یا عه شیره تگەریی (ب راسته وخۆیی یان نه راسته وخۆیی) هاتییه کرن. ل سهره رای هه می هه ولین هه مه جورین به رده وام د قی واریدا، ژییاتی یا عه شیره تگەریی هه هیه و به رده وامه. گه له جارن ره و ریشالین قی ژییاتی یا پاشکەفتی! ل دهف رهوشه نیر و هزرمه ندین پیشکەفتی یین جفاکی مه یی کورده واریی دهیته دیتن و پراکتیزه کرن.

هندهک وهسا هزر دکەن کو ئەڤ ژییاتییه، ئەختوبارییه که ل هه مبه ر دهر دۆر و خزمین مرۆفی، یان پیدقییه کا فه را قی سه رده مییه کو هیشتا ئەم د قوناغا رزگارخوازییداینه و ژبو ئەمانهت و پاراستن و به ره قانیی، مه پیدقی ب پالپشتیا خزم و کهس و کارین خوه هه یه. ئەوین به رپرس ژی ل گوره ی تیگه هی ئیسلامیی (الاقربون اولی بالمعروف) کار دکەن و هه ولددهن دهسکه فتان بو خزم و عه شیرا خوه په یداکەن، خو ئەگه ر نه ره وا بن ژی. هندهک رهوشه نیرین بیزار ژی وهسا هزر دکەن کو ئەڤ وهلاته چ جارن پیش ناکه قییت، چونکو ئەڤ ژییاتی یا پاشکەفتی ل سه ر مه ژیی خه لکی وهلاتی مه یی زاله. ب راستی ژی ئەڤ دیارده هه ژی ل دویفچوون و ل سه ر راوه ستانییه.

مروّقی، هەر مروّقهك بیت و ل هەر جه و دهمهكی دیارکری بیت، سی غه ریزه
 یین سهرهکی هه نه، غه ریزه یا ژیارى، پایه دارى و سیكسى. هەر ژ روژا ناگه ه ژ
 خوه دبیت و هه تا داوی یا ژى خوه ژى، هه ولدهت كو فان غه ریزه یان تیر بکهت.
 تیرکرنه فان غه ریزه یین سهرهکه و بنگه هین ناراسته یی ژى یاتى یا مروّقی
 دهستنیشان دکهت. هه می که سان ژى ب شیوه یه کی یان ئیکى دی پیدى ب
 تیرکرنه فان هه رسی غه ریزه یان هه یه، ئو ئه گه ر ئه م سه حکه یه چه وانیا تیرکرنه
 فان غه ریزه یان دی بو مه خویا بیت کا چه وا ژى یاتى یا مروّقی دهیته
 دهستنیشانکرن و چوارچوقه کرن. ل ده سپیکى غه ریزه یا ژیارى: د ره وشه کا هۆ
 یا کیم دهرامه تی و مشت گرانی.. ئه گه ر ژ لایى عه شیره تا مروّقی شه نه بیت، چ
 یاسایین جه گیر و کاملان نینن کو پی بهیته تیرکرن. ده می که سه ک هه ژار دبیت و
 نانى شه قى نه مینیت، ژبلی هه می هاریکاری یین په رت و به لاقین حکومه تی، خزم
 و عه شیره ت لى دبیته خودان و نانى بو په یدا دکهن. غه ریزا پایه دارى ژى هه ر
 ژلایى خزمانقه دهیته تیرکرن، چونکو خزمین مروّقی قیمه تا مروّقی دزانن و
 هه روه کو کوردان گو تی "به ر ل جه ی خوه یی ب بهایه". هه روه سا غه ریزه یا
 سیكسى ژى کو ل جفاکى مه ب شیوه یی ژنئینانى یان شووکرنى دهیته تیرکرن،
 ئه گه ر مروّقین گه نجى نه بن، دوور نینه چه جارن نه شیته ب ئاوايه کى هه ژى ببیته
 خودان مال و ژن و خیزان.

هه له بت، تیر کرنا فان غه ریزه یانه به رى ژى یاتى یا مروّقی دده ته عه شیره تی.
 زیده بارى قى چه ندی ژى ل گوره ی سیسته می مه یی خیزانى، زاروک هه تا ژى
 ژنئینانى، پاشى ژى (هندى د شیاندا بیت) دگه ل دایابین خوه دمینیت و گه له ک
 جارن خیزانین مه زن و به رفره ه ژى په یدا دبن، کو هه می پیکفه گریدایى و
 ته فاڤکه ریڻ هه قن. ئه قیه که یا بچووکا خیزانى دبیته خۆدیکا یه که یا مه زن یا

جفاکی و مینا کلتوره کی ره سەن و پیروژ روژ بو روژی ئەو ژنیاتییه دناڤ ناخی
مرۆفیدا گەشە دکەت. ب قی چەندی ژی، عەشیرەت ل گورە ی قانونا خوە
پالپشتی و هاریکاری یا ئەندامین خوە دکەت و هەولا پاراستنا لقی قانونا هەیی
دەت و ب بابەتین سنجیقه گریدەت.

لی دگەل دەرکەفتنا بزاقین نەتەوهیی، خەلکی هەست ب نە دادپەروری یا قی
قانونی کرییه و ل قانونەکا دی یا عادلتر د گەریین. ئەو چا پرۆسا هەرە گرنگ ل
سەر ملین رهوشەنبیران و دەستەلاتی ئەوە کا دی چەوا بەری قی ژنیاتی یا دناڤ
ره هوریشالین مەژی کوردیدا دەینه ژنیاتی یا ولاتی و نەتەوه یا کوردی. ئەو
ژی ب هەبوونا قانونەکا دادپەرور و جەگیر دناڤ سیستەمی دەستەلاتی و
جفاکیا دەیتە پیشنیارکرن. ئەو قانونە ب پالپشتی یا هەبوونا شیانین دەولهتی
یان حکومەتی ژبو تیرکرنان غەریزه یین ژیکۆتی دەیتە پەژاندن و شیوازی
تیرکرنان غەریزه یان ب ئاویەکی قانونی و تەقایی و ل گورە ی پرۆسا ئەرک و مافان
د جفاکیا بەیتە پراکتیزەکرن. چونکو ئەگەر تیرکرن د قالبی قانونەکا جیگر و
دادپەرورانەدا نە بیت، دی هەندەک گرۆپ و لایەن کەقنە شوینا عەشیرەتی و چ ژ
بابەتی نا هیته گهورین، دبیت لایەنەکا یان حزبەکا ببیتە عەشیرەتا مرۆفی و ب
هەمان تیگەه سەرەدەریی دگەل کەسی تاک بەیتە کرن. فەرە ژنیاتی و
ئەختوباری یا مرۆفی بەر ب بەرژەوهەندا بلندا ولاتیقه بەیتە ئاراستە کرن.

ئەو رهوشا هەیی رهوشەکا نورماله و هەمی جفاک تیرا بۆرینه. لی نە نورمالی
ئەو کوا بەر دەوام بیت و دگەل پیشکەفتن و گهورینا جفاکی نە هیته
گهورین.

خازۆكى

خازۆكى ديارده يه كا كه قنه، دناق جفاك و وه لاتين پاشكه فتى يان هه ژاردا بهر به لاقه. نه دووره بنه كو كا خازۆكى ده رنه نجامي كلتوره كي غه يبي و ميتافيزيكي بيت. د كلتورين ئايينيدا، خازۆكى مافه كي ره وايي هر كه سه كي هه ژاره كو ژ ده وله مه ندان بخوازيت. ما نه خودي ب قودره تا خوه ده وله مه ندان ده وله مه ند دكه ت و هه ژاران هه ژار دكه ت! ئوول گوره ي تيگه هي ئيسلامه تي، مال مالي خوديي و هر هه ژاره كي هه بيت مافي هه ي داخوازا پشكا خوه ژ مالي خودي بكه ت، كو ب ئه مانه ت دناق خزينا كه سي ده وله مه ند دايه. ل سهر ده وله مه ندي فهره كو ب چاغي ره حمي و دلوقانيي سهره ده ريي دگل هه ژاري بكه ت و هنده كي ژ مالي خودي دايي بده ته هه ژاران. قى چه ندي ژي دبيژني زه كات كو بنه مايه كي سهره كيي فيلوسوفي يا ئيسلامييه. ب قى چه ندي ژي، دياردا خازۆكي وه كو كرياره كا سروشتي و ره و لي هات و مينا ئايرده كي ئولداريي سهره ده ري دگل هاته كرن.

خه لك ب سروشتي خوه هه ز ژ هيساني و نه ئالوزيي دكه ن، ئه قجا ئه ق ديارده مينا ئاگرئ بهر بوويه كايي دناق پراني يا خه لكيدا به لاقه بوو، هه تاكو بوويه پشكه ك ژ كلتور و كه ساتي يا مروفي. ب هه زرا من، قى خازۆكي يان كريارا زه كاتي و خيري خه لك ل سهر دوو ته خين هه قجودا دابه شكرييه، يه ك پايه بهر ز و ده وله مه ند، ئه و ا دي هه ژار و خازۆك.

د جفاكين پيشكه فتى و موديرن دا قى خيري يان زه كاتي شيوازه كي ياسايي وهرگرتييه و ب ريكا باجا داهاتي سيسته مي سوشيالي هاتيه دانان كو هر كه سي هه ژار و بي درامه ت يان بيكار بيت، ماف هه يه داخوازي ژ ده زگه هين چاقديري يا

جفاکی بکھت کو پیدھی یین ژيانا وی بو دابینکهن. ههلبهت، ئەف سیسته مه هه فسهنگی یا که ساتیی رادگریت و ئافرویا که سی هه ژار دپاریزیت. چونکو ئەو که سی هاریکاریی ژ که سه کی دهوله مند وه ردگریت، وی بقییت یان نه قییت (ل گورهی کلتوری خیله کاتیی) دی بیه داردهستی ئەوی هاریکاری پیشکیشگری، یان ژی ب کیمی دی شه رمگری و دهینداری که سی هاریکار بیت. د قی مژاریدا ژییاتی ل گورهی تیرکرنه غه ریزه یین مروقی دهینه ده سنیشانکرن. ئوو پرسا ژ هه میی گرنگتر و ب مه ترسیتر ئەوه کو ئەف ژییاتی یا چیکری ل سهر ئاستی راددهیی دانی دهیته گوهورین، یی پتر بدهت ژییاتی یا ب هیتر بو وییه، ههروه کو کورد دبیزن: " قیانا دلا ب دانا دهستان دیاره ".

ژ بلی زه کاتی بابتهی سه ده قی هه یه، ده می دهوله مند هه هاریکارییه کی دده ته هه ژاره کی یان دهستی هاریکاریی بو دریز دکهت ژبو چاره سه رکرنه هه ئاریشه یه کا هه بیت، کورد دبیزن سه ده قا سه ری ته بیت. ئانکو ژبو مه ره مین ئایرده یی یین ئایینی، خه لکی سه ده قه و زه کات پی خوشتره ژ مافین خوه یین رهوا. ب قی مه ژیی ئایرده یی ئیسلامی، خه لک ژ باجا داهاتی د ره فن و خوه ل پشت دانا سه ده قه و زه کاتی فه دشیرن، ئەوین هه ژار ژی داخوازا هاریکاریی ل سهر داخوازکرنه مافین خوه یین رهوا ژ حکومه تی دچیترینن. دوور نینه سالانین که رافتنا مافان و ته په سه ریی خه لکی جفاکی مه ب زه نگین و هه ژارقه فی ر کربیه خازوکیی. هه ر ئیک ژ لایی خوه فه خازوکیی دکهت و هه ر ئیک ل گورهی ئاستی پیدھی یین ژيانا خوه قی دیاردا نه شرین و خوشه قی (ب ناقی ئایینی) مومار سه دکهت. هه ژی گوته نه کو زه کات و سه ده قه .. دوو کریارین ساکارین بالبه رانه یین جفاکی ئیسلامیی دادپه روه رانه نه، ل وی ده می هیشتا چ یاسا و رینمای یی یین دادپه روه ری یا جفاکی نه یی، ئەف سیسته مه ده رمانی برینین هه ژاری و پاراستنا

جفاکی بوو. ب قی ریکا هه ژی و خوښه قی گه له ک ناریشه د جفاکی ئیسلامیدا پی هاتینه چاره سرکرک. لی دهمی ئەف کریاره ببیته به هانه یان ریکه کا ره قینی ژ دانا باجا دهرامه تی، هینگی گیانی قی کریاری دهیته گوهورین و دبیته بابته کی د سر دابرنی یان شیوازه کی دی پی بازگانمی. مشه جاران ب ناقی شووشتنا پاره ی ئەف کریاره دهیته کرن، ئەفه ژی دبنه کوکا خوهدا بابته کی نه یاسایی یه کو لایه نه ک یان که سه ک دی هنده ک ژ پارین خوه یین ب نه رهواتی په یداکرین که ته زه کات و سه ده قه کو پاره یی نه رهوا پی پاقرژ و حه لال که ت. بیگومانه ئەگه ر ئەف کریاره د سر به نییان را ببوریت ژی خودی پی ناگه هداره و د گه ل گیانی قانونین خودایی نا گونجیت. ئوو چونکو ئایینی ئیسلامی ب سروشتی خوه سه ره ده ری دگه ل دین و دونیایی هه ردووان دکه ت، لهوا ئەرکی هه ر موسلمانه کی ته وقایه کو فان کریاران به رگومانکه ت و ل گیانی پاقرژی ئیسلامه تی و قی سیسته می هاریکاری بزقریت.

ل شوونا فان خیر و خیراتین به رپرس و دهوله مه ند دگه ل خه لکی هه ژار دکه ن، ئەگه ر ب شیوه یه کی سیستماتیک دگه ل ده زگه هیئ حکومه تا هه ری می بکه ن، یان ب کیمی ئەگه ر هه ر که سه کی دهوله مه ند ژ لای خوه قه باجا داهاتی خوه بده ته خزینه یا دهوله تی (حکومه تی) دی ده زگه هیئ ده مانکرنا جفاکی بی جوداهی بو هه موو خه لکی ئەکتیقر ل کهن و ئەو شه رمینی یا دده می خواستنیدا په یدا دبیت، ل هه مبه ر ده زگه هی جفاکی نا بیت و چ ناکامین نه بالبه ر نا که ته سه ر که ساتی یا وی. چونکو ب مافه کی رهوا دهیته هژمارتن و ده زگه هی جفاکی نه شیئ جوداهیی دناقبه را هه ژاراندا بکه ت، چونکو هه موو که س ل هه مبه ر یاسایی وه که ه فن. ژ لایی ئایینیفه ژی دی خیرا وی پتر بیت و چ گومانین بازگانیکرن و کیمکرنا که سین به رانبه ر ژی تیدا نامینن.

تۆرى پاراستنى كۆمەلايه تى

د پىرانى يا وه لاتىن جيهاندا خىزان و كه سانين بىكار و هه ژار هه نه. ئه ركى سه ر
ملى حكومه تى ئه وه كو هه لىن كارى بو هه قوه لاتى يىن خوه ببينيت، يان ب كىمى
هارىكارى يا خىزانين هه ژار بكه ت هه تاكو بو خوه كاره كى ژياناندىن دبىنن. د
پىرانى يا وه لاتىن پىشكه فتىدا و ئه وىن سيسته مه كى جفاكىي پىشكه فتى هه ين،
هه ر كه سه كى بمىننه بىكار يان نه كاريت پىداويستى يىن ژيانا خوه دابىنكه ت،
حكومه ت ب به رنامه كى سيسته مكرى هارىكارى يا وان دكه ت و هه ر كه سى بىكار
بىت يان گه لك هه ژار بىت، د كاريت ب شىوه يه كى ئوتوماتىكى و هىسان مفاى ژ
قى به رنامه ي وه رگريت.

ل كوردستانى كو گه لك خىزانين هه ژار و بىكار و مشت ده رده سه رى هه نه و
پىدقى ب هارىكارىه كا سيسته مكرىنه. د شان سالىن بوريدا، حكومه تا هه رىما
كوردستانى هارىكارىه كا هه يقانه دده ته نىزىكى چل و دوو هزار خىزانين هه ژار و
بى ده رامه ت. هه رچه نده ئه ق هارىكارىه ل گوره ي گرانى يا بازارى و پىدقى يىن
روژانه يىن مالان گه لك كىمه و نه دووره تىرا هاتن و چوونا سه رو ك خىزانان
نه كه ت، لى سيسته مه كه و خه لكى هه ژار مفاى ژى دبىنيت. لى ئه ق به رنامه دنا ق
تىكه لى و مژدارىه كا داراىي يا بى سه روبه ردا نه شىايه بگه هىته وى ئارمانجا بو
هاتىيه دانان. كا چه ند خه لك مفاى ژ قى به رنامه ي وه ردىگرن، نه دووره دوو جاران
هند هه بن كو ژ قى هارىكارىي زربه هرن. ئووب مخابنىقه دبىژىن كو گه لك ژ
خه لكى ره زىل و ته ماحكار هه نه، دلى خوه دبه نه وى هارىكارى يا كو زك پى تىر
هه بن و ئاكامه كا نىگه تىف دكه نه سه ر ره وشا هه ژار و كه مئه ندامىن بى ده رامه ت.

چونکو ئه گهر تنی خه لکی پیدئی وه رگریت، بیگومانه کو دی هژمارا وان کیمتر لی هیئت و هه یفانه یا وه رگران ژی دی پتر لی هیئت.

قته نه یا به رهۆزه کو که مئه ندامه کی ژ هه رچوار له پانفه فالنجبوی و که سه کی دی یی که مئه ندامی کو د کاریت کار بکهت ب وه کهه فی هاریکاری وه رگران. خه لک وه سا هزر دکهت کو پاری حکومتی یی هه میانه و هه می خه لکی بی جوداهی ماف هه یه مفای ژ حکومتی وه رگران. هه رچه نده ئه قه هزره کا راست و ره وایه، لی گه له ک که س و لایه ن هه نه فی راستی ژبو شاشی و باتلیی بکار دهینن، هه روه کو عه رب دبیزن "په یفه کا راسته ژبو شاشی و باتلیی دهیته بکار ئینان". چونکو ئه قه به رنامه ژبو هه ژار و خیزانین که مده رامهت و بیکار هاتییه دانان، لی گه له ک که سین کار که ر و خیزانین نه هه ژار ب هه ر شیوه یه کی هه بیت د فی به رنامه یدا هاتینه نافقیس کرن، ژبو فی چه ندی کومه کا راپورت و قایلکرنا چاقدیر و کار به دهستان بکار دهینن.

یا ژ فی بابه تی خرابتر ژی ئه وه کو هنده ک گرۆپ و لایه نین دهسته لاتدار وه کو هاریکاری یین حزبی بکار دهینن و دکه نه بابه ته کی سیاسی ب هیزئیخستنا پیگه یین خوه و زیده کرنا هژمارا مرید و هه وادارین خوه. ل گوره ی یاسایی به رنامه ژبو خیزانین هه ژار و که سین بیکار هاتییه دانان، هه ر که سه کی کار که ر و نه هه ژار د فی به رنامه یدا هه بیت (کی بیت و چ بیت و ب ئه مرئ کی بیت)، د که فته دخانا دزیکرنیدا. گه له ک هه ولین مجد ژبو ریکوپیک کرنا فی به رنامه ی هاتینه کرن، وه کو دانانا لیژنه یین دویفچوونی و به لافکرنا هاریکاری ب ریکا سیسته می بانکی... هتد. لی ئه قه به رنامه سه ره که فتنه کا مه زن ب دهستقه نا ئینیت هه تا کو ده زگه هین جفاکی و خه لکی مفادار هاریکار و پشته فان نه بن. مه ئومیده کا مه زن هه یه کو ئه قه به رنامه رۆژ بو رۆژی ریکوپیکتر و سیستیماتیکتر لی بهیئت کو هه می

هه ژارین وه لاتی بکارن مفای ژئی وه رگرن و هه ر که سه کی ره وشا وی باشتر لیّهات
یان بکار که قییت، ئه و ب خوه ئاگه هدرای یا ده زگه هین تاییه تمه ند بکه ت و ریکی ل
به ر خیزانه کا دی فه که ت کو مفادار بییت.

خاله کا دی یا گرنگ و هه قبه ند ب فی بابه تیغه ئه وه کو هه موو سه رنج و
فوکه سا خه لکی که فتییه سه ر وه رگرتن و چه ندایه تی یا پاره ی، ل به رانبه ری وی
ژئی، حکومت ژئی ب تنی گرنگی ب بابه تی دابینکرنا وی هاریکاری و زیده کرن
یان کیمکرنا سوودمه ندان دده ت. لی د بنه کؤکا خوه دا، ئه ق به رنامه یی کاملانه و
هه موو خزمه تگوزاری یین دی یین وه کو دابینکرنا دهرفته یین کاری ژبو کارخوازان
و دامه زراندا سه نته ریین چاره سه ری و سه خبییری ژبو خودان پیدقی یین تاییه ت
و فه کرنا هه ر پرؤژه یه کی دی یی هیسانکار ژبو ژیان و کار و هاتووچوو یا
که مننه ندامان. لی چونکو خه لکی سوودمه ند، فان مافین خوه یین ره وا پشتگوه
دها قییت و داخواز ناکه ت، حکومت ژئی ب مجدی ل سه ر رانا وه ستییت. ب فی
چه ندی ژئی، به رنامه ی توړا پاراستنا جفاکی به ر ب سه رنه که فتنیغه دچیت و
حکومه ت و هه قوه لاتی هه ردوو زه ره رمه ند د بن. هه قوه لاتی ناگه هته هه موو مافین
خوه یین ره وا و حکومت ژئی پاره کی زیده خه رج دکه ت بیی نارمانج و پلانا خوه
یا ستراتیژیک پی ئه نجام بده ت.

زیندا نکرنا زاروکی

دایبایین مه هزر دکرن، دوور نینه پرانی یا مه ژی وهسا هزر کهن، کو زاروکی گوهدار و قهدهر و کیم ناخفتن و شهرمین و ئولدار... زاروکه کی باشه و نیشانا پهروه ردهیه کا هه ژی و کاریگه ره. ئە ف تیگه هی مه ند و ساویلیکه یه جفاکی خاڤ و سست دکهت و دبیته ئاسته نگ د رییا پیشدا چونیدا. چونکو چه ند پتر زاروکی یی لڤوک و مایتی کهر و پرسیار کهر بیت، پتر مه ژیی خوه بکار دئینیت و پتر فییری سه ربورین ژیانی دبیت. سه ربور فاکتوره کی گرنکه ژبو و ه رار و فیروبونه کا کاریگه رتر. هه می ئەو تشت و بویه ریین د زاروکی نییدا ب سه ری مه هاتین هیشتا ل پیش چاقانن و زه حمه ته مروڤ ژبیر بکهت، ل کی ژ مه هه یه هه می شیره تین دایک، باب یان ماموستایی خواندنگه هی ل بیرئ ما بن؟

شیره تکرین بی کریار مینا سترانه کا خوشن هه تا ماوه یه کی دمیته ل بیرا مروڤی و پاشی سترانه کا دی یا خوشتر جهی وی دگریت. ل سه ربور و کریارین مروڤی ب بیردانکیڤه کولاج دبن و شیانی مروڤی بین سه ره ده ریکرنی دگه ل جفاک و ده ردوران زیده تر ل دکهن.

د وهلاتین پیشکه فتیدا، سه ره دانا شینواران، ده زگه هین به ره مهینهر، موزه خانه و گهشت و گوزاران گرنگیه کا تایبته دبیاڤی پهروه رده کرن و فیبرکرنیدا هه یه. ئەو وهسا هزر دکهن کو فه ره زاروکی ژ نیزیڤه سه ره ده ریی دگه ل فان سیمبول و ئەله مینتین شه هرستانی بکهت و ب چاڤین خوه ببینیت، هه تا کو بکاریت د گرنگی یا وان بگه هیت. هه قاله کی من فه دگیرا کو هه تا ژیی ۲۴ سالیی، وی قه لاتا هه ولیری ژناقدا نه دیت بوو، هه وهسا نه دزانی کا چ کارگه ه ل هه ولیری

هه نه! د هه مان دهمدا ژى ژبه رښى رهفتارا وى يا نه سروشتى، ب زاروکه کى
گوهدار و باش دهاته نياسين (زاروکی گوهدار دکلتوری کورديدا ب ئاقله!).

دايباب هه ولدهن کو زاروکیڼ خوه بکه نه نه زه کى بچووکرى ژ رهفتار و ديتن
و بوچوونين خوه يين بهرته نگين کوپيکرى. کا د زاروکينييدا فيرى چ دبیت، دى
وى چه ندی بو زاروکیڼ خوه ژى فه گوهيژن. نه ل بيرا مه يه کو هر که سه ک کورى
سه رده مى خوه يه و هه رده مى مروڤ د هه مى سه رده ماندا وه که ه ډ بېت، رامانا وى
ئه وه کو ژيار و جفاک مند و نه لقن. جفاکى مند نيشانا مه ژيى مند و نه لقه.
ئه جفا مروڤ ل هه مبه ر شيره ت و ئاراسته يان (هندي پيشکه فتى و مه رمدار بن)،
مينا که پين دناق شاهياندا لى دهين يان ژى وه کو کوره يانن ل هه مبه ر که قاله کى
سپه مى و جوان.

هر گوهورينه کا مه بقيت د جفاکيدا په يداکه ين، فه ره ژ زاروکی ده ست پى
بکه ين. سه ره راي هه مى بانگه وازى و گوټار و نفيسينين به لافکرى و نه به لافکرى
يین ميديا يان ده رياره ي پروسا ديموکراتيکرن و ليبورين و پيکفه ژيان و
مه ده نيکرن جفاکى، روژانه توندوتیژى ل هه مبه رى زاروک و ژنان ده يته کرن،
روژانه هه ډکى يين هيسانين دناقبه را خه لکيدا دبنه شهر و پيکدادان و کوشتن، نه
قه ببولکرنا هزرا به رانبه ر و رهفتارين يى دى، روژانه دبنه ئاريشين جفاکى و
ژيکفه قه تيان. هه لبه ت ئه ډ کرياره هه مى نه ژبه ر هندينه کو مه نه قيت خوه ژى
رزگار که ين، لى ئه نجامى وان هزر و بهايين چاپکرينه د که ساتى و مه ژى يين مه
يین زيندانکريدا، ديوارين زيندانى د مه دا هاتينه ئافاکرن. باپيران بو دايبابان
چيکرينه و وان ژى دناخين مه دا چاندينه، ئوو زاروک ب چاقلپکرنى دى ژ مه
وه رگرن. هه رفاندنا فان ديواران پيدفى ب موماره سه کرنا روژانه يا ديموکراسيى و
ئازادى يا که سوکى هه يه. ديموکراسيکرنا خيژانى و جفاکى موماره سه يه، نه

وہ عزىٰ خوتبىيہ ل روژا ھىنيى. ئەقجا وەرن ئەم ھەمى، ھەر ئىك ژلايىٰ خوہ قە مومارەسە کرنا ئازادى يا خوہ بکەين و بياقىٰ دەبرينا قىٰ ئازادىي ژبو زارۆک و خىزاننا خوہ ژى قەکەين. وەرن ئەم ھەمى باوهرىيٰ ب خوہ و ب شيانين خوہ بينين، رىزيٰ ل ھەقدوو بگريين و گرنگيىٰ بدەينه ھزرا بەرانبەر. وەرن ئەم ھەمى ژ ئازادىيٰ نە ترسين. ئازادى مە و زارۆکيىن مە سەربەردايى ناکەت، لىٰ بياقىٰ ھزرکرنىٰ، ئافراندىٰ و گەشە کرنەکا نورمال دىٰ دناڤ مالين مەدا خوۋشکەت. ئەگەر نە، ھەمى سوحبەتتەين دىٰ يىن خوۋش و تەييسۆک ھژمارتتا گوزانە.

زارۆك دناڤ خېزانېدا

پرانى يا دەر وونناس و جفاكناسان ل سەر وى چەندى پىكدەين كو سالىن دەستپىكى ژيانا مروقى، ريباز و ناراستەين كەساتى يا ئايندەيى يا مروقى دەستنيشان دكەت. كورد دبيژن: "يى فير بووى ب شيرى نا هيليت ب پيرى". ئەقە ژى رامانا وى ئەوہ كو فير بوون و تيگەھين زارۆكىنىي دبنە ژيدەر و شەنگستەيى رەفتارا مروقى و ئاكامى دكەنە سەر كەساتيى ژى.

گەلەك دايياب وەسا ھزر دكەن كو ب دابينكرنا ھندەك ژ پيدىي يين ژيانى، نەمازە بابەتەين بابولۆژى - فسيولۆژى و ژيارى، خۆشى يا زارۆكى پىي مسۆگەر دكەن. لى د راستيدا و ل گورەي ھەرەما ماسلوى يا پيدىي يين ژيانى، ئەقا ھەنى تنى پشكەكا بچووكە ژ پيدىي يين زارۆكى. گەلەك بابەتەين دى يين گرنگ ھەنە ب شيوہيەكى راستەوخو يان نە راستەوخو، باندورى دئىخنە سەر وەرارا سروشتى يا زارۆكى، مينا بابەتەين ئيمناھيى، ئەقينيى، ژيياتيى و باوہرى ب خوہبوونى. ئەقيني ئىكە ژ بابەتەين ھەرە گرنگ د ژيانا زارۆكىدا. دبیت خەلك بيژن ما كى ھەيە ھەز ژ زارۆكىن خوہ نەكەت! لى مەرەما پىي ئەوہ كو زارۆك ھەست ب قى ئەقينيى بکەت و ھەردەمى زارۆكى ھەست پىكر، دى ھەست ب ئيمناھى و ژيياتيى ژى كەت و ئەقەنە خالىن بنگەھين كو باوہرى يا وى ب شيان و كەساتى يا وى موكمتر لى دكەن.

ھەمى سيستەمەين پەرەردەكرنى دناڤ خېزاناندا ل سەر دوو شەنگستەيان رادوہستين، پيشكىشكرنا ئەقيني و ھەست ب ئيمناھيكرنى، ئوو شيوازي شيرەت و ناراستەكرنين پەرەردەيى. ئەگەر ئەق ھەردوو شەنگستەيە ب ئاوايىن ستوونى و

ئاسوویی بکه قنه به ریک، چوار شیوازین سیسته مین خیزانی ژئی دهر دکه فن. ئاراسته کرن دگه ل ئه قینی و دلؤقانیی هه بیت (دیموکراسی)، هه بوونا ئه قینییه کا زیده روویی و نه بوونا شیرهت و ئاراسته کرنی (سه ره ردایی)، ئاراسته کرنه کا هشک و دژوار بیی هه بوونا ئه قینی و ئیمناهیی (دیکتاتوری)، یان ژئی هه ردوو شه نگسته نه بن (سزایی و ئازاوهیی).

ب هزرا مه خیزانا کوردی تیکه له یه که ژ فان هه چوار سیسته مان دگه ل بهر چاگرتنا گوهورینین بله زین ب سه ر جفاکا کوردیدا هاتین و دهین. کا زارؤک چهوا دناؤ فان جوړین خیزاناندا مه زن دبیت و گه شه دکهت، ههروه سا ژئی دی هه ولدهت کو خیزانا خوه یا ئایندهیی ئاڤاکهت.

یا زانایه کو زارؤک ب چاڤلیکرنی فیبری گه له ک تشتان دبیت و باشترین و کاریگه رترین خواندنگه ها ده سستیکی یا زارؤکی ژئی دایباب و خیزانا ویه. رهنگفه دانا تیگه ه و رهفتارین دایبابان ب ئاشکرای ل که ساتی یا زارؤکی دیار دبن و هه می هه ولدانین زارؤکی د چوارچوئی چاڤلیکرن دایباباندا دهینه گه شه کرن. زارؤک وه سا هزر دکهت کو هه رهفتاره کا ژ دایبابین خوه وه ردگریت، باشترین و دروستترین رهفتاره و ده رگه هی ژیانای وی یا پاشه روژییه. ده می دایباب دگه ل زارؤکی دتوند بن و چ ریژی ل چه ز و بوچوونین وی نه گرن، د ئاینده ییدا ئه و ژئی دی بیته بابه کی هشک و چ ریژی ل زارؤکین خوه ناگریت. ئوو ههروه سا ده می دایباب دره وان دگه ل زارؤکان دکه ن و پاشی دبیزنی کو دره و رهفتاره کا کریت و خرابه، دی کۆمه کا هه ڤرکی یین دهروونی و تیگه هان د هزرا ویدا دروست بن. دبیت وه سا هزر کهت کو هنده ک دره و باشن و هنده کین دی خرابن، ئه ژ هه موو هه ڤرکی و تیگه هین نه دیار و نه شرؤڤه کری د مه ژیی ویدا، دی به ره ف

که سایه تیهه کا دووانه بیقه بهت و هه موو ئاریشه و نه تیگه هشتنا دناقبه را که سی
تاک و کو میدا ژ فی دووانی پهیدا دبن.

هه می ئه و توندوتیژی و هزرین دووانه یی و نه ژییاتی یا وه لاتی و
خوه گۆشه گیرکنا دناق چوارچو فی خیزانه کا بهرته نگ و دیوار بلندا ئه م دناق
جفاکی کوردیدا دبینن، بهرکار و ده رئه نجامی ژیا نا زارو کینییه.

ئه فجا ژبو هندی کو جفاکه کی ساخله م و دیموکرات ب ده سته بینن، فه ره ل
ده سته پیکی ئه م گرنگی ب زارو کین خوه بدهین و فییری ریژگرتن و ئه فینی و
پیکفه ژیا نی بکهین. کریارین ریژگرتنا یی به رانه ر و دیموکراسی کرنا جفاکی ب بریار
و سیمیناران نا هیته کرن، لی موماره سه یه کا رۆژانه یه و ئه ف موماره سه یا د ناق
خیزانا بچووکدا دبیته ره فتاره کا سروشتی یا که سین تاک و جفاک پی پیش
دکه فن. ژبو ئه نجامدانا هه ر گوهورینه کی دناق که لواشی جفاکیدا، فه ره مروؤ ژ
خوه و ژ خیزانا خوه ده ست پی بکه ت.

کارِیگه‌ری یا یاریکرنّا زارۆکان

چاره‌کیّ بابه‌کی گۆته من کو زارۆکیّ وی سه‌ره‌رای دابینکرنّا هه‌موو پیدّقی ییّن ژیانّی و خواندنّی، هه‌ر نه ییّ زیره‌که و چه‌ز ژ خواندنّی ناکه‌ت. پشتی دویفچوونّی وه‌سا دیار بوو کو وی بابی کورّی خوه د ژووره‌کا کاملانقه زیندان کر بوو. نه دهیلا تیکه‌له‌ی یا هه‌قالین خوه بکه‌ت، یان پشکداری یا یاری ییّن وان بکه‌ت. چونکو وه‌سا هزر دکر ئه و تنّی د به‌رژه‌وه‌ندا زارۆکیّ خوه دایه و هه‌موو خه‌لکیّ دی ب زارۆک و مه‌زنقه، دیّ کورّی وی د سه‌ردا به‌ن و دیّ به‌ریّ وی دهنه ریّکین خراب و قاریبویی.

هه‌لبه‌ت هزاره‌ها بابین ژ فی جۆری دناڤ جفاکیّ مه‌دا هه‌نه و رۆژانه ب هه‌مان شیواز سه‌ره‌ده‌ریّ دگه‌ل زارۆکین خوه دکهن. ئه‌ڤ تیکه‌هیّ قالبانا زارۆکی ل سه‌ر قالبیّ بابی، ب کلتۆریقه هه‌ڤبه‌نده کو باب هزر دکه‌ت کورّی وی میناکیّ وی ییّ بچووکری یه و هه‌ر لادانه‌کا د فی میناکیدا په‌یدا دبیت، قاریبونه و ده‌رکه‌فتنه ژ ریباری. کوردان ژ میژه گۆتی: "کور کفانیّ بابی دکیشیت و کچ ته‌شیا دایّ د ریسیت"، ئانکو پیدّقییه کور وه‌کو بابی خوه بیت و کچ ژی فه‌ره مینا دایکا خوه بیت. هه‌رچه‌نده ئه‌ز دگه‌ل فی گۆتنیّ نینم لّی تیکه‌هه‌کیّ جفاکی و کلتۆری ییّ جفاکیّ مه‌یه و خه‌لک باوه‌ریّ پیّ دئینن.

فه‌ره ئه‌م هه‌موو بزانین کو زارۆک نه که‌سه‌کیّ مه‌زنیّ هیشتا بچوکه، لّی جیهانه‌کا تاییه‌ته و تاییه‌تمه‌ندی ییّن خوه هه‌نه. کا چه‌وا مه‌زن پیدّقی سه‌ره‌ده‌ری و هه‌قالینی و ئه‌نجامدانا چالاکي ییّن هه‌مه‌جۆریّ جفاکینه، هه‌روه‌سا زارۆک ژی

پیدقی ب هه قالینی و سه ره ده ریا ده ردۆران و ئه نجامدانا چالاکیانن. گرنگترین چالاکی یین زارۆکان ژێ یاریکرنه دگه له قال و هه قژی یین خوه.

یاریی رۆله کی کاریکه ر د وه رار و گه شه کرنا زارۆکیدا هه یه: ژ لای جسته بیغه: ماسۆله کی یین له شی ب هیز دئخیت و راهاتن و وه رارا لقینن مه زن و یین هوور به زتر لی دکه ت، ئانکو زارۆک ب یاریکرنی زووتر ب ریغه دچیت و زووتر د کاریت ده ست و تبیلن خوه بکار بینیت ژبو راپه راندنا کارین خوه یین رۆژانه. ژ لای دلینییغه: زارۆک پی فی ر دبیت کا دی چه وا که رب و کینا خوه کونترۆلکه ت و ههروه سا ده رب رینی ژ خوشی یا خوه دکه ت، ئه قه ژێ شاره زایی یین دلینی بۆ په یدا دکه ن کا دی چه وا شی ت هه ز ژ یی به رانه ر که ت و ته عاتوفی بۆ پی شکی ش که ت. ژ لای مزریغه: زارۆک زووتر فی ری با به تان و بۆیه ران دبیت، خویا بوویه کو ل خواندنگه هی ژێ، ئه و زارۆکین چالاکی و یاری یین ئه ندیشه یی و زوه نی دکه ن، شیانی پترین وه رگرتنا پیزانیان هه نه. گه له ک یاری هه نه دبه نه کۆکا خوه دا دبیزنی یاری یین زوه نی کو زارۆک مه ژیی خوه بکار دئینیت ژبو شرۆقه کرنا گری یان با به تی یاری، ئانکو مینا پرسین بیرکاری نه. ژ لای جفاکیغه: زارۆک فی ری پی کفه ژیان و راهاتنی و سه ره ده ریا دگه له ک سین به رانه ر دبیت. فی ر دبیت کا چه وا ری زلی یی به رانه ر بگری ت و هه ست ب گرنگی یا هه بوونا وی بکه ت.

هه تا زارۆک د کاریت مفایی یاریکرنی ژ فان هه ر چوار ئاستین ژیکۆتی وه رگری ت، د چه ندین قوناغین یاریکرنی را دبۆریت: ل ده ستپیک یاری یین که سوکی یان ب تنی دکه ت، وه کو وی چه ندی ده می زارۆکی سا فا (شیرخۆر) یاری یا ب وان زرزری کین ب لاندکا خو شه دکه ت. پاشی قوناغا یاری یین هه قته ریب ده ی ت کو زارۆک دگه له هنده ک زارۆکین دییه، لی هه ر ئیک یاری یا خوه یا که سوکی دکه ت. قوناغا ددیفا چاقدیری کرنا یارییه کو هی شتا زارۆکی جرعه تا پشکداریی نینه، لی تنی

سه ح دکه ته هندهک زارۆکێن دی یێن یاریکهه. پاشی پشکداریی دگهل زارۆکێن ههقری یێن خوه دکهت و د قی قۆناغیدا فیژی هاریکاری یا د یاریکرنیدا دبیت، کو قۆناغا پالدهر و هاریکاره ژبو گههشتنا قۆناغا دوماهی کو یارکرنا ب کۆمه ول گورهی یاسا و رینمایی یێن یاریی ئهجامدهن.

ههروهسا یاری گیانی موناغهسی و رژی یا بهردهوامبوونی و قهبولکرنا ئهجامان ل دهف زارۆکی پهیدا دکهت. ژ بلی قی ههمی ژ ی باوهریی ددهته زارۆکی کو ههست ب شیانی خوه یێن نهپهن بکهت. ئهگهه مروقی باوهری ب خوه ههبیت، دی شیت باوهریی ب شیان و دیتن خه لکی دی ژ ی ئینیت. ئه هه قۆکێن داوی شهنگستهیی چیبونا که ساتیهه کا بالبهه و هه قسهنگه دناڤ جفاکیا و پینگاڤا ئیکیه بهه ب فیروون و راهاتنا دگهل جفاکی، کو دهه رگههی مهده نیکرنا جفاکیه.

قهدهر کرن و گوشهگیری یا زارۆکی، خیزانی و جفاکی ژ ی دکهته دناڤ بازنهکی دائیخستیدا. ل زارۆکینی یا چالاک دناڤ دهردۆر و بزاقین داھینهه و هه لسهنگاندنه ییدا، بیاڤهکی فرهه بو ئایندهکی گه شتر دره خسینیت.

شکاندنا دیواری ترسی

مشه جاران په یقین سهرۆک و پیشه وایان، نه مازه ل وه لاتین جیهانا سی،
ناکامه کاره کاره دکه نه سهر گوهداران. د پرانی یا جاراند هه می هه ولدان ژبو
هندینه کو حه زه کا پاشیستی یان ترسه کا هه توکه یی ددی به ره فبوویاندا
چیکه ن، داکو بکارن به رده وامیی ب دهسته لاتا خوه یا هه یی بدن و خه لکی هه ژار
و هه فوه لاتییان ب ریئمای و راسپارده یین پیشکی شکر پیگیر که ن.

فه لسه فه یا سهره کی یا تیگه هی ئیسلامی ژی ل سهر فی چه ندی رادوه ستیت،
ئه و ب خوه هه موو دهسته لاتدار و حاکمین وه لاتین ئیسلامی، وه سا هزر دکه ن
کو خه لیفه یین خوه دینه ل سهر عه ردی و یی په یاما خودی ل سهر خه لکی به لاقه
دکه ن.

سهرنچراکیشانانا ئولداران بو به هه شتی و روبرین مه یی و شیري و هه فتی
هووری یین کچین و ... هتد، بابه تین بالکیشانا هزرا خه لکینه کو پیگیری ب
شیره ت و بنه مایین ئیسلامه تی بکه ن. ژلایه کی دیفه ژی ترساندنا ژ ناگری
جه هه مه می و عه زابا گوپی و سزایی خودی مه زن، هه ر ژبو هندیه کو ئه وین
ته ماحی یا ئیمتیاژین به هه شتی نه که ن، داکو ژ ئه شکه نه جده انا گوپی بترسن و
پیگیر به ن. ئانکو نافه روکا بابه تی: ترساندن و ل به رخوشکره نه. ئه ف ترساندن و ل
به ر خوشکره ژی ئاستین جوداجودا و هردگریت، هه تاکو دبیته پشکه ک ژ که ساتی
و تیگه هی سهره کی که ساتی یا مروفی. ئه فجا گه له ک جاران خو ئه گه ر ئازادی یا
ده ربړینی هه بیت ژی، ئه ف ترسا ژ جفاکی و تیگه هان دبیته ریگر د ریکا ده ربړین و

نازادیددا. ما مروؤ ژ چ دترسیت؟ نه گهر نه ژ دهسته لاتی بیت یان ژ دیوارین جفاکی بین چیکری بیت.

لی ده می دهسته لاتدار شوره شقان بیت و حه ز بکته کو ملله تی وی خوه ژ هه موو دیوارین ترسی رزگار بکته، نه فنه راما نا هه بوونا ستراتیژه کا بلند و دو مدریژه ژبو ئافا کرنا که سایه تییه کی کو یا به ره مدار بیت د ئایینده ایدا. نه و ب خوه ژ هی هتا مروؤ نه کاریت دیواری ترسی، نه وی دناخی که ساتی یا کورداندا هاتییه ئافا کرن، نه شکینیت و هه ول نه دته کو ب ئازادی هزر که ت و دهر پیننی ژ هزرین خوه بکته، نه شیت بیته که سانه کی به ره مهینه ر و ئافا که ر د جلقا کیدا. دا کو کی کرنا ل سهر خوه سهری یا که سایه تییه و ئازادی یا ره فتارین که سوکی، ئامازه یه کا به رجه سته کرییه ژبو وی چه ندی کو:

۱. به رنامی سیاسی هه ریمی به رنامه یه کی عیلمانییه، سه ره ده ریی دگه ل پیشکه فتنا جفاکی دکته و باوهری ب ریژگرتنا هزا به رانبه ر هه یه.

۲. هه موو فه رمانبه ر ل هه مبه ر یاسایی وه کهه فن و ب هه مان پیقه رین یاسایی دکه فنه به ر بگر و فه کیشا.

۳. نه می به ره ف ئافا کرنا جفاکه کی مه دهنی دچین و فه ره هه موو شیان د فی واریدا بهینه مه زاختن.

۴. ئافا کرنا که ساتییه کا ب هیژ و چاژ نه ترس دناژ جفاکی کوردیدا، به ری بنیاتی ئافا کرنا وه لاتی و ده رگه هکرنا سیسته می ب ریقه برنییه، کو دگه ل پیدفی بین سه رده می بگونجیت.

نه قجا خوه قورتالکرن ژ فی ترسا هه یی دناخی که سی کورددا، ریکیین هزرکرنه کا هه لسه نگاندنهی و ره خنه یی دهیته فه کرن و نه ف شیوازی هزرکرنه نازاد، ده رگه هی هه می گوهورین و ئافرانندنین پیدفی ل به ر پیشکه فتنی فه دکن.

ئەقە ژى ژلايى خوهقە باوهريى ددهته مروقى كو باوهري ب شيانين خوه و ب شيانين خهلكى دى ژى ههبيت، دئه نجامدا ههستكرنا ب كاملانيى بو كهسى پيدا دبیت و د ئاراميه كا دهروونى يا ههقسهنگدا دژيت. هه مى كرياتين روژانه بين ژيانا مروقى هه ولدانن ژبو ب دهستقه ئينانا ئارامى يا دهروونى و راگرتنا ههقسهنگى يا كه ساتييه كا نورمال و به ره مدار.

ژ کيځه دست پي بکھين

د پړاني يا جځينين ويژه يي و ره وشه نښريدا گازنده کرنين ژ سيسته مي هه يي ل کوردستاني، سهرميرا هه مي بابه تانه و هر ئيکي روونشتي دي کومه کا نمونه يين نيگه تيف دانته سهر ميژا دانوستاندي. به لگه يي هه مي نمونه يان ژي هه قبه رکړنا جځاکي مه يه دگهل ولاتين نوروي کو پړاني يا ره وشه نښريان لي ژيائنه و ديتينه، يان ب کيمي ژ هه فالين خواه بهيسيتينه. داوي يا هه مي سوحبه تان ژي ئوبالا سهره کي دي که فته ستويي هه فوه لاتي هه ژار و نه زان و به له نگار، چونکو هر ئيک خواه ب زانايه کي بي به قل دنيا سبت و مينا شيره تکاره کي بليمه ت ره فتاري دکه ت، هه روه کو جځاکناسي عه رب عه لي وهردي دبيري ت کو هه رئيک ژ مه مينا که کي جوان و کاملان بو خواه د سهر ي خواه دا دانيت و کار پي دکه ت. هر جهه کي ب چيني دي گازنده ژ سيسته مي هينه کرن و هر ئيک ژ مه خواه ب شيره تکاره کي مه زن دزانيت و وه سا هزر دکه ت کو ئه وي ديوسته و يين د سهر دا هه مي چه وتن. هه مي که س، هر ئيک ژ لايي خو فته ئوبالي دئينه د ستوکرا يين د سهر داتردا و يين د سهر داتر ژي هه رده م پشته فان و هاريکاري پيشکه فتنه جځا کينه و هر ئيکي کومه کا پرژه و نمونه يين بهرچا هه نه (چ خه ونوکي بن يان راستي بن) و ئه و ژي مشت گلي و گازنده نه.

ل داويي ژي (پشتي نه م هه مي راست دهر دکه فن) دي ل هه ژار و به له نگارين بي دهسته لاتين جځاکي زځرين و دي بيژين کو وان نه فئيت پيشکه فن و هه رده م د پاشکه فتنيدا مه ند بووينه. لي ده مي به حسي ته کنوکراتي دهيته کرن، نه گه ر نافي مروقي دنا فاقاندا نه بيت، ئيکسه ر دي بيژين کو واسته و بي سيسته مي و

بیرۆکراتییە. یا ژ مەقە ئەو باوەرناما مە ل کولێژەکا ئیقاری ب پلەیا مەقبوول
ئینای چارەسەری یا هەمی ئاریشەیان دکەت. هەردەم سوحبەتا نەزانین و
پاشکەفتنا جفاکی دبیتە بەهانەیا کار نەکرنی و راوەستانی ل جەهەکی
دەسنیشانکری، یان دی بیژین کو سیستەمی هەبی (یان بی سیستەمی) ریگرە ل
بەرانبەر پیشکەفتن و هزرین نووخواز.

باشە ما سیستەم ژ کیفە دەیت و چەوا پەیدا دبیت؟! کی دادنیت و کی
پیگیری پی دکەت؟ ما نە هەر ئەم ب خوەینە سیستەمی دادنن و ئەرکی مەیه کو
پیگیری پی بکەین. ئەگەر هەر ئیک ژ مە ژ لای خۆفە و ل جەهی بەرپرسیاری یا
خوە لبنەکی دانته سەر دیواری پیگیری، بیگومانە کو دیوار دی بلند بیت و
گەهتە بەر سەپیتکا. ل ئەوا دقەومت ئەوە کو کەسەک خوە بەرپرس نزانیت و
کەسەک ژ خوە دەست پی ناکەت، هەر ئیک ل هیقییە کو یین دی پیگیر و
موخلیس و ئەکتیف بن. ئەم هەمی هەست ب تەپەسەری و چەوساندنی دکەین،
ئەقەستە ژی دگەل مەدا بوویە و مەزن بوویە و بوویە پشکەک ژ کلتوری دناق
ناخی مەدا چاندی. ئەقەستە ل دەف فەرمانبەری بچووک تنی نینە، ل
بپیاردەران ژی قەدگریت، لەوا هەمی کەس گازندا دکەن. گازندە د بنەکوکا خوەدا
وہکەفن، ئەوی گازندی دکەت کا بوچی نە بوویە وەزیر، وەکو وی کەسییە پی
گازندی دکەت کو بەایی شیتەکی حەپکین پاراسیتۆل نینە. ل پرسیارا هەرە گرنگ
ئەوە کا ژ کیفە دەست پی بکەین، ئەری وەعزین هەینی یا و سیمینارین
شیرەتکرنی دی قی کیشی چارەسەرکەن، یان ئاڤاکرنا شیاین کەسی کورد؟

ب هزرا من، فەرە د قی قوئاغیدا هەمی شیان ژبو ب هیژکرنا شیاین کەسین
تاک و گەنج بەینە مەراختن. ل بەری قی پینگافی فەرە ئەم دان پی بدەین کو ئەم
پیدقی خولین رەوشەنبیرکرنی و ب هیژکرنا شیاناینە.

ئەۋىن ھەردەم دژى ھەمى تىستان

بەرى ھەيامەكى ل سىمىنارەكى بۆ كۆمەكا رەوشەنبىر و بسپۆرېن بىياقى كۆمەلايەتتى، من ئىشارەت كرە وى چەندى كو فەرە ئەم ل دەسپىكى ئاڧاكرنا شىيانىن كەساتى يا مروفى كورد بكەين و بەرھەڧ بكەين كو بكارىت دگەل بارودۇخىن سەردەمى ھەتۆكەيى بگونجىت و سەرەدەرىەكا بالبەرانە دگەل بۆيەر و روودانىن ژيانى بكەت. گوهورىن و پىشكەفتن ب شىيانىن مروفان دەينە چىكرن و ھەر داھىئانەكا ھەيى ب خوەيى تاكى مروفىڧە ھاتىيە ئاڧراندن و پاشى دەيتە گشتىكرن ل سەر جڧاكي كۆمى.

ئەگەر ھەمى ئەلەمىنتىن شەھرىستانى ل بەر دەست بن و ھەمى پىنگاڧ بەرھەڧ بن، لى مەژىي مروفى نە بەرھەڧ بىت، چ تىشى بەرچاڧ ناھىتە كرن. چونكو ھەر مروفە دانەرى ھەمى تىستان و چىكەرى ھەمى بۆيەران. دەمى دانوستاندنىدا يەك ژ گوھداران دەستى خۆ بلند كر و ب نەبرەيەكا ھەلچوويى گوت كو كەساتى يا مە كوردان ھەر ژ ئەزەلدا يا ھاتىيە بىناكرن و ھەر سوحبەتەكا ھەڧبەند بىت ب بىناكرنا كەسى كوردقە ئىھانەكرنەكا بۆ شىيانىن كەسى كورد.

ب راستى حىيەتتى ئەز گرتم، چونكو ل ھەمى وەلاتىن جىھانا پىشكەفتى، ئەو جىھانا ئەم ھزر دكەين كو ئەم دى ب ئاخفتن و مەدحان گەھىنى، سەرەدەرىي دگەل سەربۆرى دكەن و ل دەف وان سەربۆر و پشكدارى يا خولېن ب ھىزكرنا شىيانان مىنا باوەرنامەكا زانستىنە. ئەڧجا نزانم چ كىمكرن د ھندىدايە ئەگەر بىژىن ئەم پىدڧى بىناكرنا شىيانىن كەسى تاكىن؟ ما نە كلتور و سەربۆرېن جڧاكي ژ كۆما سەربۆرېن كەسىن تاك پىك دەيت؟! وەسا ديارە كو ھندەك شىرەتكار و

چالاکفانين بياڻي پيشه ٻرنا جفاڪي وه سا هزر دڪهن ڪو پيشه ڪه فتن و وه رار و ب
 ئيسٽيرادڪرنا شتومهڪ و ترومبيلين جوان و جلڪين ڪورت و نه شته رگهري يين
 جواني ب تنيغه هه ٿبه نده. ئهري ما نه مروڙ ٿ سهريور و ڪريارين نه نجامدائي فير
 دببت؟ ما نه فان ڪريارين جوانڪاري و هيٺانڪاري يا ٿياني پيدڻي ب مه ٿيه ڪي
 شه ڪري هه يه ڪو سه ره دهريي دگل بڪن و خواه دگل بگونجين؟ ما دي چهوا
 پيشه ڪه فتن چي بيت نه گهر مروڙي ٿاڪ و جفاڪ ب هه مي تيگهه و به ها يين خواه
 نه به رهه ڦ بيت و نه زانيت ڪا چهوا سه ره دهريي دگل تشتي نوو بڪن؟!

ڦي چه ندي بيرا من ل وي هه ڦديتنا به رپر سه ڪي دهوله تي ئيناڦه ده مي به حسي
 رهوشا بيڪاريي د ده زگه هڪي ميديا پيدا ڪري و ئيشارهت دايه وي چه ندي ڪو
 گه نجين ڪورد چه ز ٿ ڪارڪرني ناکهن و فهره ئه م بهرنامه يه ڪي ريڪهستي ٿيو
 هاندان و ٿازراندنا چه زا ڪارڪرني دانين. گه له ٿ غه ره زدارين بي سهريور و
 هه رزه ڪارين دويڦچوونا سياسته تي وه سا هزرڪرن ڪو نه ڦه ئيهانه ڪر نه ڪه بو بيڪار و
 پاله و خه لڪي ڪوردستاني هاتييه ڪرن. باشه پا نه گهر خه لڪي مه هه مي ڪارڪه ر و
 عاشقين ڪاري بن، بوچي ڪوردستان ٿ ڪريڪارين بياني مشت بوويه؟! پا بوچي
 نه م وه لاته ڪي گشتوڪالينه و هه تا باجانصورك و ڪه ره فسي ٿي ٿ وه لاتين ده ردور
 ئيسٽيراد دڪهن؟! ب هزاره ها ڏونه مين عه ردي به يارن و ڪه سهڪ نا چينيت. هه مي
 دام و ده زگه هين ميري پيدڻي ب ڪارڪه ر و ڪارمه ندين ناڦنجينه و پرائي يا
 فهرمانبه ران وه ڪو نووسه ر دهينه دامه زراندن ڪو ل پشت ميزان روونشتينه. ئهري
 ما ڪار ڪرن نه وه ڪو هه مي ڪه س به رپرس و ل پشت ميزان بيڪار بن؟ يان ٿي
 نه ڪتيڦ و به رهه مهينه ر بن.

نه ڦه له لويستي هه رده م ڏڙي دهسته لاتي و حڪومه تي ڪرياره ڪا نه ساخه م و
 هه رڦينه ره، چ هه ٿبه ندي ب ديموڪراسي و ٿازادي يا ده رپرينيڦه نينه. لي نيشانا

کیمبینی و هه رزه کاری یا سیاسییه، چونکو ئە گەر بیژن خەلکی مە هەمی یی پر سەربۆر و شارەزا و داھینەرە، ئە ڤ کەسین هە دی بیژن کا بەر هەمی وان، (پیشکەفتن و وەرار نه ب ئاخفتنییه، ب کریارییه). ئە گەر بیژن خەلکی مە هەمی شۆلکەرە و حەز ژ کارکرنی دکەت، دی بیژن ژ چایخانە و بەر دیواران و رەڤینا بەر ب دەرڤە ی وەلاتیفە دیارە!!

ئە ڤ تیگەمی هزرکرنی ژ بەر مایکین کلتوری بە عسیانڤە بو مە مایە، بە عسیان وەسا خەلک تی دگە هاند کو باشترین و زیرە کترین کەسن، ئوو سیستەمی وان ژ ی باشترین سیستەمی سەر گویا زەمینە. خو دەمی شکەستنا وان ژ ی ل هەمبەری لە شکەری ئە مێریکا سەحافی دگۆت: "دی وان دناڤ دەبابە یین واندا ئابلوقە دەین!!". ئە نجامی ڤی چەندی ژ ی ئە م هەمی د زانین کا چەوا بوو.

ئە ز دبیژم ئە و دەم هاتییه کو ئە م خوە هەمبەری راستیان بکەین و راستیان ل خەلکی نه ڤە شیرین، هەتا مروڤ خوە نه نیاسیت، نه شیت خو پینگافە کی ژ ی بو پیشڤە بچیت. هەتا نه زانین کو ئە م نزانین، چ جارن ئە م نه شین چ بزانیین.

ما ٺهه ٿڇ د ترسين

جاره ڪي ٺهه ل ڪونفرانسه ڪي ڦيرڪرنا ٺهه ڪاڊيمي ل هه وليري به رهه ڦه بيووم.
بابه تي ڪونفرانسي ل سهر پيشيئخستنا بهرنامه و پهيره ويڻ پشڪا ڪومه لايه تي ل
ڪوليڙا ٺاڊابي بوو. ب راستي ڙي ده رچوويڻ ڦي پشڪي وه ڪو ڦه ڪوله ريڻ جڦاڪي
دهينه دامه زرانندن. ڙ لايي تيوريڦه ڪاري وان ڦه ڪولينا بويهه ر و دياردين
ڪومه لايه تيهه. ل ڊ پراڪتيڪيڊا ڪاري ڪارمه ندين ڪومه لايه تي ب شيوهيه ڪي نه
ڪاملان دناڦ ده زگههين خزمه تگوزاري يا ڪومه لايه تيدا دڪن. ٺهه ڦجا د ٺهه نجامدا نه
د ڪارن خزمه تين ڪومه لايه تي پيشڪيشڪن و نه ليڪولينا جڦاڪي ٺهه نجامدهن.
پرورڙي پيشڪيشڪري، دانانا بهرنامه يه ڪي ڪاري بوو ل گوره ي سيسته مي
سویدی يي خزمه تگوزاري يا ڪومه لايه تي. گهله ڪا ٺاماده بوويڻ ڪونفرانسي ڪو
پله يا دڪتورايي هه بوون يان ٺهه بوون ڪو پله يا دڪتورايي ددهنه خوانده ڦانين
ٺوميده وار، ب ترس و گومانڦه سهح دڪرنه بابه تي و پرسيار دڪرن ڪا دي چهوا
خه لڪي مه شيت سهره دهريي دگه ل ڦي سيسته مي نوو ڪهت و ٺهه ڦه تشته دگه ل
عورف و عده تين مه ناگونجن و دور نينه ٺاينني مه يي پيرورري نه ده ته مه ڪو
ب ٺهه ڪتيفي سهره دهريي دگه ل ڦان شيوهيه يڻ خزمه تگوزايي بڪهين.
ٺهه ڦه دانوستاندنين نه زانستي! مينا ڪا بيسه ڪي ب ترس د مه ڙي مندا د لقين و
ٺهه ب گومان ڪه فتم ڪو تيگه هشتنا من يا بابه تي يا ته مام بيت. لهوما جاره ڪا دي
ب پهيره وي سيسته مي نوودا هاتم، من ڦيا تشته ڪي ب ترس ببينم ڊاڪو پشته ڦاني
يا پشڪداران بڪه م، ما ڪورديني بو ڪه نگيهه!؟

ئەڤ سىستەمى نوو ژ تىكھەلەيەكى تىۆرى و پراكتىكى پىك دەت كو بابەتەين تىۆرى ب شىۆەيەكى گونجايى دگەل كەتوار و بها يىن جفاكى هاتبوو دانان و د هەمان دەمداب راھىنانىن پراكتىكى دناڤ دەزگەھين خزمەتگوزارىيدا دەتە كاملانكرن. ئوو ھەر ئەڤ ماموستا يىن زانىنگەھى بوون، ل كونفرانسىن بەرى ھىنگى، ئەڤ سىستەمە دانايى و ل گورەى عورف و عەدەت و تىتالين جفاكى مە گونجاندى.

شەنگستەيى سەرھەكىي قى بەرنامەى ئەو بوو كو بابەتەين تىۆرى د خزمەتا كاركرنا پراكتىكى و ژيانا رۆژانەدا بن. ھەر وەسا پروسە يا خزمەتكرنى ھەمى بياقن مروفانتيى و رىككەفتنا مافين مروفى ب خوقە دگرن. ئەو ھزرىن ل سەر كاغەزان دەينە نەخشاندىن ل گورەى قى سىستەمى دەينە پراكتيزەكرن و ل سەر كەتوارى ژيارا رۆژانە ب جھ دەين.

ھەمى ئەو بابەتەين د قى بەرنامەيدا دگەل پاراستنا مافين مروفى و ريزگرتنا كەساتى يا مروفى و گرنگى يا كارى د ژيانيدا و خزمەتكرنا تەخين ھەمەجورين جفاكى دگونجن. ئەڤجا من نەزانى كا ترسا ھەڤالان ژ چ بوو؟ دى چ ژ دەست دەين؟ ئەو چ عورفى گرنگە ل دەف مە دى لاواز بيت و دى ئاكامى كەتە سەر پروسا مافين مروفى ل دەف مە؟ ما نە ھەردەم ئەم ئالاھلگرين پاراستنا مافين مروفىنە؟ ما نە مە وەزارەتەك ب ناڤى وەزارەتا مافين مروفى ھەيە؟ ما نە كوردن دىيژن "شولكەرى خۇ بە خوشنقىي خەلكى بە"؟ ما نە پەياما مە يا جفاكى ئەوە كو خزمەتا خەلكى خوە يى ھەژار و خوليسەر بكەين؟ ئوو ما نە كۆمەلگەھا مە (ب ئاخفتن) ژ مەدەنيەتە مەدەنيترە؟ پا ئەم ژ چ دترسين؟!

ئوول داويى ژى ما نە ئەڤ سىستەمە چىكرى دەستى مە ب خوەيە؟ يان ژى كونفرانسىن زانستى تنى بو ئيفاد و خوارنى و سەيرانينە؟! ئەگەر وەسا نەبيت پا

بۆچی ئەق ماموستا يىن زانينگەھى ژ بريار و پيشنيازين خوه يىن بۆرى پەشيما
بون؟!

ئەو ب خوه پيدقييه هەمى پرۆسەيا فيركرنا ساخلام پيرينه يەكا گرنگ بيت ژبو
بكارئينا پيزانينين تيوري د ژيانا رۆژانه دا. هەر زانسته كى چ مفای نه گەهينته
سەربۆرا مروقى و پالدهرى پەيداكرنا شارەزايى يىن سەره دەريكرنا دگەل كه تواری
نه بيت و ژيانا مروقى ب ساناهيتر و خوشتر لى نه كه ت، ما بو چييه . ئەرى ما
زانست ژبو خوه يىي زانستيه يان ژبو پيشنيخستن و خوشتر ليكرنا ژياننيه؟!
خۆزى رۆژەكى قەكۆلەرەكى جفاكى قەكۆلینهك ل سەر رۆلى پەيرەويىن خواندنا
پەروەردەيى دناق ژيانا رۆژانه دا چيكر با و ب ويړەكى ئەنجام دانابانه بەر چاقين
وان پەروەردەگار يىن ژ پيشكه فتنى دترسن.

ل داويى ژى ئەم د كارين بپرسين كا دى كەنگى ژقى ترسا هەمى لەش و ديتن
و باوهرى يىن مه قەگرتين، رزگار بين و ب مه ژبيەكى قەكرى و چالاک سەره دەريى
دگەل بابەت يىن ژيانا خوه يا رۆژانه كه يىن!!!

باوهري ئينان ب خوه و يى به رانبه ر

پرانی یا ژیرمه ند و ره وشه نبران، خو که سین ساده یین جفاکی ژى به حسی پاشقه مانا جفاکی دکن و هه رده م به ری وان یی ل وی چه ندی کو ئه م ژى بگه هینه ئاستی جفاکین پیشکه فتی. ئه ف بابه ته یی وه لی هاتی کو پیناسه کرنا ره وشه نبری ب گازندان و به رچا فکرنایه تیغانقه هه قبه نده، هه می ب ئاخفتن گازندا دکن و پیشکه فتیترین هزر پیشکیش دکن و ده می دهینه سه ر ره فتاری یان موماره سه کرنا وان هزین ل سه ر میزان و ل جفینان پیشکیشکری، پرانی یا وان (نه مازه ئه وین به رپرس) مینا هه ر شقانه کی نه خوینده واری باژیر نه دیتی لی دهین. هه لبه ت ده می هنده ک که سین یاخی و نه قه بولکری ب شه رمینی ئیشاره تی دده نه فی دووانی یا د که ساتییدا، بیگومانه کو دی ئوبالا سه ره کی بو ملله تی مه یی نه زان و پیشکه فتی زفریت، یان ژى ب کیمی دی بیژن نی ئه م ژى دزاین، به س ملله تی ئه فه دقیت و ئاستی تی هزرین و تیگه هشتنا جفاکی د فی ئاستی پاشکه فتی دایه. هه ر که سه ک ژ مه حه ز دکه ت یی به رانبه ر قان ره فتار و تیگه هین شاش راستکه ته فه، ئوو ده می که سه ک فی هه ولی دده ت ژى، هه ر هه مان ئالا هلگرین پیشکه فتی دی ل دژى وان هزران راهه ستین و ب ناخی ره سه ناتیی و پاراستنا سنجی جفاکی و په روه رده کرنا گه نجین پاشه روژی و به رگریکرنا ئایینی مه یی پیروژ دی که سی نووخواز یان دیتنا پیشکه فتی شه رمه زار و رسوا که ن. که سه ک هزری دی چه ندیدا ناکه ت کو نه ئایینی و نه تیگه هین مه یین ره سه ن خراب سه ره ده ریکرنا دگه ل زاووکان په ژراندینه، یان توندوتیژی یا ل دژى ئافره تی یان کوشتنا وی قه بولکرییه.

چاره کي ل سهر هه مان سو حبه ت هه قاله کي هوله ندي گوته من، کو جوداهي يا سهره کي يا دناقبه را جفاکي کوردي و جفاکين ئورؤپيدا نه پاشکه فتنا تيگه هانه يان ته سليمبوونا ب زالبوونا که تواره کي مه ند و گه نييه . لئ ئه ف جوداهييه د جغزا دوو رهفتارين سهره که دايه ، به ريخودانين وه بؤ رهفتارا بي به رانبهر و سهره دهريا وه دگه ل بابه تي زهريبي (باچ)، چ يا داهاتي بيت يان يا عه قاري بيت.

ل ئورؤپا، د ده سپيکا هه ر سهره ده ريکرنه کيدا باوه ري ب هه مي رهفتار و ناخفتنين ي به رانبهر دهينيت هه تاکو به ره قازي يا وي خويا دبیت. لئ د بابه تي زهريبيدا باوه ري ب چ که سان ناهيت (کي بيت و چ بيت) هه تاکو به ره قازي يا وي ب پسولين باجداني خويا دکه ن. د جفاکي مه دا ئه ف دؤزه ب ته قافي به ره قازه ، خه لکي باوه ري ب چ که سان يان چ تشتان نينه ، هه تاکو به ره قازي يا وي دهيت هه په ژراندن. د هه مان ده مدا ژي ده رباره ي بابه تي زهريبي (ب ناقف خيري يان زهکاتي) باوه ري چي دکه ن يان بابه تي پشتگو ه ده افين.

هه له بت ژ لايي ده روون - جفاکيه ، ئه ف هه ردوو جه مسه ري ن هاوکيشي پيکفه گرديينه و ته مامکه ري ن هه فن. ئه وي باوه ري ب رهفتار و ناخفتنين بين به رانبهر نه بيت، باوه ري ب خوه ژي نا بيت. ئو هه ر که سي باوه ري ب خوه نه بيت نه کاريت چ گوهورينان يان داهينانان ل ده ف خوه په يداکه ت، ئه فه ژي ئه گه ري سهره کي يه که نه شيت جفاکي بگوهوريت يان ب کيمي پينگافه کي به ره ف پيشفه پاژوت. هه ر ژ بهر هه مان بي باوه ري يه کو ژياتي يا وي ل به رانبهر وه لاتي نه کاملانه و گرنگي ناده ته وه رگرتنا زهريبي. وه رگرتنا زهريبي ده مارا پيغه گرديانا مروقييه ب وه لاتيغه ، ئه گه ر زهريبه نه هيت هه دان هه سترن ب ژياتي ل ده ف مروقي کاملان نا بيت.

دياردهيا دوروويي

جاره کي دگه ل دوسته کي هولندي بووم، مه به حسي شههرستاني و پيشکهفتنا وهلاتان دکر. ههلبهت مه به حسي کومه کا فاکتورين ژ هه فچودايي و کلتوري و سيستمی پوره ردهي يا خيزاني و نازادي يا که سوکي و ديموکراسي کر. مه به حسي خيزانا وان يا ژيکفه قه تيايي و بي سوز و دلوقاني کر، نو مه به حسي خيزانا مه يا پيکفه گرديايي و جفاکي کولله کتيف کر. مه به حسي سنجي پاقري کوردان و گياني هاريکاري دناف جفاکي کورديدا کر. مه به حسي شه ره في کر کا چه و شهريفترين و پاقرترين ژن دناف کورداندا ب سه ره رزي د ژين و ژنا هولندي سه ره ردياي هه رده م ل کولنان بيکاره. ههلبهت ژبيرا وي نه چوو کو به حسي هژمارا کوشتنا ژنان بکهت و نامازي بدهته هژمارا ژنين نه خوينده وار و نه خوش و هه ژار ل کوردستاني. ژ بيري نه چوو به حسي هه فرکي يين مه يين عه شيري و مه سه بي و براکوژيي بکهت.

د جفاکي مه يي کولله کتيفدا، که سه ک ژ مه بو خواه نا ژيت، هه ر نيك ژ مه بو کومه کا ديارکري د ژيت. چ جارن نازادي يا مه يا که سوکي و هسا به رجه سته نه بوويه کو بکارين ل دويف هه زا دلي خواه بژين، هه رده م دايباب ژ نازادي يا زاروکين خواه دترسن. و هسا هزر دکه ن کو نازادي دي به ري زاروکان دهته چه وتيي و دي ژ ريکا راست و ره وان قاري کهت. باب يان مان براي مه زن هه رده م رولي خودي دناف خيزانيدا دبينيت، لهوا هه رده م دقيت زاروک يي ترسيايي و قه جفاندي بيت داکو که سانه کي گوهدار و شه رمکري زي چي ببیت. د کورده وار ييدا هه مي که س مه دحین زاروکي گوهدار دکه ن کو که سه کي ئاقل و ژيرمه ند و قه ببولکرييه.

چ جاران مه جوداهى دناقبه را گوهدارى يا ره هاى و پيگيرى يا ب سيسته مه كى
 هه يى نه كريبه . يا ژ مه فه گوهدارى، پيگيرى و ئاقله . ئه و ب خوه پيگيرى ب ياسا
 و سيسته مى ناقمالي يان جفاكى ژ كرياتين باش و پوزه تيفه ژبو نفاقا كرنا
 كه ساتيه كا بالهر و به ره مه پنه ر كو ريژى ل ياسا و سيسته مى بگريت . لى
 پيگيرى ب كيژان سيسته مى، هه تا نهؤ چ سيسته مين جيگر دناق خيزانا مه دا نينه
 كو بهيته په يره و كرن . هه لبه ت نه بوونا سيسته مه كى په روه رده يي جيگر،
 كه ساتيه كا نه جيگر و دوورو بو گهنج و هه رزه كارى كورد په يدا دكه ت . ئه ف
 دووانى يا كه ساتي، ئه گه ر دناق وه لاتين خه لكيدا نه خوشبويه كا ده روونى بيت، د
 جفاكى مه دا ديارده يه و پرانى يا خه لكى شه هنازي پى دهن . خه لك وه سا هزر
 دكه ن كو ئه ف دووانيه ديپلوماسيه تا باژيرييه و مروقى باژيرى فه ره يى دوورو
 بيت هه تاكو بكاريت دناق جفاكيدا بژيت . كوردان ژميژه گوتى : "گورگ به دا گورگ
 ته نه خون" . ئه فجا ژبو كو مروق د جفاكى خوه دا سه ركه فتى بيت، فه ره ژلايى
 جفاكيه يى قه بولكرى بيت، ئو ماده م پرانى يا كه سين سه ركه فتى د دووانيه كا
 به رده و امدا د ژين، بيگومانه كو گهنجين نووه اتى ژى دى خوه فيرى دووانى كهن .
 هه مى كه س به حسى ديموكراسيى دكه ن و هه مى ژى ل جهين خوه دكتاتورن .
 هه مى كه س به حسى دژاتى يا گهنده لى دكه ن، لى ئه ويى بكاريت يى گهنده ل بيت و
 گهنده لى نه كه ت، دى ب خشيمى يان نه شاره زايى هيتته نياسين، يان ب كيلى
 دى بيژن كو كه سانه كى باشه لى يى گرتى و نه جفاكيه . گه لو ما دى چ قه ومت
 ئه گه ر هه ر ئيك ژ مه بو ماوه يه كى كورت ژى، هزرى د خوه و پيافاژيا خه با تا خوه
 و باوه رى يين خوه دا بكه ت، پاشى هزر كه ت كو ئه ف وه لاته ب دلسوزى يا مه دى
 ئافا بيت و به ر ب ئاسؤ يين گه شترقه چيت . ئو ئه وه لاتين ل هيڤيا كه سين
 بيانى دميين كو وه لاتى وان ئافاكه ن، دميينه ل هيڤيا گودوى !

هووربيني د كاريدا

هر كاره كى مروء دكهت فاره ب تهوقايى و هووربيني نه جامدهت، نه گهر نه، دى بيباوهره كى ل نك مروءى په يداكهت و هه بوونا بيباوهرى مه زنترين ناسته ننگه د ريكا پيشكه فتن و ئافاكرنيدا.

بابه تى هووربيني يا د كاريدا، بيرا من ل پروژه كى ئيناغه، من ل بهر بوو جاره كى ل سهر بنقيسم، لى ددهمى خودا دهرهت نه بوو، نوكه دى ژ دلى خواه ئينمه ده. بهرى چند ساله كا ل باژيرى دهوك جاده كا گه لك جوان و ريكوپيك هاته چيكرن، ل هردوو رهخين جاددى دارچنارين كه سك و جوان هاتبوونه چاندى. بهرى ب فهرمى بهيته فهكرن، ل ئيقاريان من ب پيا پياسه ل سهر دكرن و هزر دكر كو دهمى نه دارچناره مه زن دبن و با لى ددهت، باژير دى ژ به هه شتى خوشتر لى هيت. لى قى خهونا من يا خوش و به هه شتوكى گه لك فه نه كيشا دهمى من ديتى كو پشتى چند روژين كيم ژ ته قاقبوونا جاددى، پاله يان ل سهر كار دكر، دار وهكو ته رما كه فتبوونه بهر ليقا جاددى و سينگى جاددى ب بى دلوقانى دهاته شه قكرن. دهمى من پرسياركرى كا بابته چييه، وهسا خويا بوو كو نه نديارى به پرس مه جارى و بوورى بين ئافى بين ژبير كرين. جاره كا دى سهر ژنو و خهونا من يا به هه شتكرنا وى جاددى هاته ده سپيكي.

ب راستى نه فه كه مته رخمى و نه هه شتكرنا ب به پرسيارى يا بوويه ديارده كا كوشنده دناف جفاكيدا. هه رتشته كى بببته ديارده، جفاكى ب هه مى كار و كرياتين خوفا فه دگريت. نه فجا دى بينين كو ماموستا ژى د كارى خودا نه بى هووربينه، ب هه مان شيواز ژى دختور و دكاندار و بازرگان و جوتيار و پاله و فه رمانبه رين

فهرمانگه هان ژى قى نه هوورينى د كارى خوهدا نهجامددهن و ب خه مسارى و نه پويته پيكرنقه سه رده رى دگل كارى خوه دكهن.

ههلبهت نهف دياردهيه ب وه عزين روژا نهينى و سيميناران نا هيتته گوهورين، بهلكو پيدى ب سيسته مى سزا و ده سخوشيه، نهوى خه مسار بيت بهيتته سزادان و يى د كارى خوهدا دروست بيت ده سخوشى لى بهيتته كرن. نه گهر نه و نه اندازيارى به پرسي چيكرنا وى جاددى هاتبا سزادان و تنى بو ماوى پازده روژان هاتبا زيندان كرن ژبه ر خه مسارى يا وى د كاريدا، نه ز باوهر دكهم كو دووباره نه دبووڤه. خاله كا دى يا كوژهك و دلئيش ههيه (دبيت وه نه بيت ژى)، لى هندهك هه قالان گوټ كو ب مه خسه د كارى ب نيغه روپى د هيلن كو بودجهيه كا پتر بو پروژهى بهيتته ته رخان كرن و بو ماوهيه كى دريژتر كار كهر و فه رمانبه ر ل سه ر پروژهى كار كهن.

د هه مى دونيا ييدا، نه گهر كه سهك ب باشى و هوورينى كارى خوه نه كهت يان نه زانيت، نه و ل وى جهى نامينيت. نوو ل گورهى قه باره يى هه ر كاره كى، كارمه ند بو دهينه دانان. نه فجا نه گهر كو مه كا كارمه ندين بيكار يان بى به پرسيارى هه بن، هينگى دى ب ناوايه كى نيگه تيف كار كه نه سه ر كارى كارمه ندين دى يين پيگر و به ره مهينه ر. ژلايه كى ديفه ژى، نهف ديارده يا هه بوونا كارمه ندين بيكار، هه زا كار كرنى يان كار كرنه هوورين ل ده ف پرائى يا كارمه ندان كيتر لى كريبه و نهو پرائى يا خهلكى ژ كار كرنى د ره فن و هه ز دكهن موچه يين زيده تر ژ به ره مى كارى خوه وه رگرن. نهفه رامانا وى نه و نينه كو نه ز درى زيده كرنا موچه يانم، لى فه ره (نوو پرسه كا سنج و ره فاتارا نورماله) كو مروفل هه مبه رى موچه يى خوه كاره كى به ره مدار بو وه لاتى خوه پيشكيشكه ت.

راستگویی و نه ختوباری

سنجی که سی دناڤ جفاکیدا تیرمه کی گه له نپه ریبه، هه می تیگه ه و ئایر ده و عورف و عه ده تین جفاکی ب خوڤه دگریت. ب هزرا مه سنج ب پیگیریا یاسایی و نه ختوباری یا کاری و باوهرییڤه هه قبه نده. راستگویی ژی ئیکه ژوان سیفه تین هه ره گرنگین سنجی که سان دناڤ جفاکیدا ئاراسته دکه ت. ب هه بوونا راستگویی گه له ک ژ کیشه یین جفاکی یین روژانه چاره سه ر دبن و هه روه سا بهرنامه و پروژه یین ستراتیژی یین پیشه برنا جفاکی ژی دهینه نه نجامدان. دبیزن جاره کی یه ک ژ گوماندارین سه رده می ده سپیکا ئایینی ئیسلامی هاته نک پیغه مبه ری خودی و ژی پرسى کو نه ژ راسپارده یین هه یی گه له کن و دشینا هه می که ساندا نینه کو هه می راسپارده یان پینگه ب جه بینن! پیغه مبه ری (س) گوئی نه گه ر تو بکاری یی راستگو بی، هه می راسپارده یین دی ژی دی هینه نه نجامدان. ئووب قی چه ندی هه رده می وی که سی گوماندار قیا با کاره کی نه ره وا بکه ت، دا بیرا وی ل سوژا وی یا راستگو تنی هی ت و د ترسیا کو روژه کی پرسیار ژی بهیته کرن، نه قجا ب شیوه یه کی ئوتوماتیکی ژ هه می کارین دی یین نه ره وا دهاته دورکرن.

ب راستی دره و وه کو دیارده کا جفاکی، کریاره کا کریت و نه قه بولکریبه. هه می خه لک ب گوئن دژی قی کریارینه، لی د پراکتیکیدا یا بوویه پشکه ک ژ سه رده ریا روژانه د ژینا خه لکیدا. مشه جاران ب حنیربه ندانه به هانه یین قاییلکه ر و یین نه قاییلکه ر بو دهینه دیتن، هنده ک جاران ژی وه کو ستایلی سه رکه فتیی دیپلوماسی یان سیاسه تمه داریی دهیته هژمارتن. نه ق چه نده یه وه ل گه له ک خه لکی ساده و هه چکوهه یی کری کو هزر که ن سیاسه ت دره وکرنه ل

ملله تی. خو د سیاستدا ژی کو "هونه ری موماره سه کرنا بابه تین مومکینه دناډ جفاکیدا"، راستگویی روله کی کاریگر و گرنګ هه یه کو ب شیوه یه کی ساخلم و دروست ملله ت پی بهیته ناراسته کرن.

دهمی ئەم به حسی راستگویی و دره وی دکه ین، د پرانی یا جاراندا به حسی فی کریاری ل هه مبه ر خه لکی دی دکه ین، ئانکو راستگویی گرنګی یا خوه ژیی به رانبه ر وه ردگریت. لی فاره ئەم ژیر نه که ین کو فاره ل ده سپیکی مروڤه دگه ل خوه یی راستگو بیت، ئەگه ر شیا دره وی ل خوه نه که ت، هینگی دی ب ساناهیتر بیت کو دگه ل خه لکی به رانبه ر ژی راستگو بیت. د پرانی یا جاراندا ژبه ر نه هه قسه نگی یا پالینه ریښ مروڤی و که توار ی تیدا دژیت، مروڤه نه چار دبیت کو ب شیوه یه کی هزرکه ت و ب شیوه یه کی دی یی جودا یان دژ ره فتاری بکه ت. ئەڤ دووویوی یه، وه ل مروڤی دکه ت کو گه له ک جاران دره وان ل خوه بکه ت. هه لبه ت ئەوی دره وا ل خوه بکه ت دی گه له ک یا ب ساناهی بیت کو دره وان ل خه لکی دی ژی بکه ت و چ ئەختوباری بو جفاک و کار و دره دورین خوه ژی نه بیت. ئەڤ کریارا هه بوونا دوو که ساتییان دناډ که ساتیه کا نه چیگر و هه رده م ترسیاییدا، کاره کی نیگه تیڤ دکه ته سه ر هه می پرؤسا به ره مهینان و سه رده ریا بالبه رانه یا دگه ل جفاکی. ب فی چه ندی مروڤه هه یی خوه یی بوری ژ ده ست دده ت و ده مان ده مدا ژی نه کاریت تیگه ه و سه رده ری یین نوو ژی ب ده سته بینیت. ئەڤ به رزه بوونه یه مه فیری نه راستگویی و بی ئەختوباری و نه بوونا ژییاتی دکه ت. ئەڤچا ل ده سپیکا هه ر تشته کی فاره ئەم ل خوه بگه ریین، خوه ببینین کو بکارین تیگه ه و راستگویی یا خوه ده سنیشانکه ین. ل داوی ژی ب زمانه کی شعری دبیزین کو "درو جانه وه ره کی بی ده ستللات و بیچاره یه، هه موو دشیینی".

بیباوہری

باوہری رہفتارہکا ساخلہما جفاکیہ، ئەم د کارین بیژین کو باوہری شہنگستہیی ہەر پیشکەفتن و وەرارہکا هەیی یە د جفاکیدا، چونکو ب ریکا باوہریی مروف د کارن سەرەدەرہیہ کا پۆزەتیفانە دگەل هەق بکەن و دناق ژیانەکا خۆش و بەختەوہردا بژین. هەبوونا باوہریی ئارامییەکا دەروونی ددەتە مروفی و شیوازی ہزر کرنەکا ساخلەم پەیدا دکەت. زیدەباری قی چەندی ژى، باوہری مروفی ژ ئالۆزی و نە رحەتیى دپاریزیت. ئو ہەر ژ ئەزەلدا مروف ل رحەتیى گەریایە و دگەرییت. ل ئەمانا باوہریی رحەتی یا مروفی تیکدەت و ژبو ب دەستقە ئینانا رحەتییەکا دەروونی و جفاکی بەری وی ددەتە وی چەندی کو چافی خوە ل گەلەك تشتان ب نقینیت و ل گەلەك تشتین دی قەکریت ل بکەت. ئەقە ژى بیافی شاشی و نە دادپەرورەری و نە وەکھەقیی پتر ل دکەت.

د دەروونناسییدا خویا بوویە کو ئەوی باوہری ب خەلکی دی نە بیت، باوہری ب خوە ژى نا بیت. ئو ہەرورەسا باوہری ب پاشەرۆژی ژى نا مینیت. ئانکو ژبو ہندی کو مروفی باوہریہکا موکم ب شیان و بہایین خوە و پاشەرۆژا خوە هەبیت، فەرە مروف باوہریی ب یی بەرانبەر ژى مینیت.

د جفاک و ژیانارۆژانە و کاروبارین ئیداری و حزبیدا ژى، باوہری د قەیرانەکا نەلقدایە، قی بیباوہریی کارەکی نیگەتیف کرییە سەر پروسا داھینان و بەرھەمھینانی. دەمی بەرپرسەکی باوہری ب بەرپرسی بەری خوە نەبیت، دی ہەمی پلان و پروزەییى وی بین بۆری پشتگوھ ھاقیت و دی ژ سفری دەست پی کەت، ئەقجا دگەل ہەر گوھورینەکی کاروانی پروزەییى خزمەتگوزاری و داھینانی ژ

سفری دہست پی دکھن و مفا ژ سہ ربؤر و کاری بؤری نا ہیته و ہرگرتن. ئو دہمی بہرپرسہ کی باوہری ب ستافی خوہ نہ بیت، ئو ستافہ ژی دی ب ئاویہ کی گومانکی کارکہت و باوہری ب کار و خودانی کاری نا بیت، د ئہ نجامدا باوہری ب خوہ ژی نا مینیت. بیگومانہ کو ئو باوہری ب خوہ نہ بیت ہر دہم دی و ہکو روبرتہ کی بی ہزرکن فرمانان ب جہ ئینیت. ئو جہی داخییہ کو د پرانی یا جاراندہ ہرپرسین نہ زیرہک و نہ پروفیشینال د کاریدا حہ ز ژ شان جوہ فرمانبہ ران دکھن. ئہ فجا بیباوہری بہری پرانی یا خہ لکی ددہتہ خوہ گوشہ گیر کرنی و خوہ گریدانا ب ہرژہ و ہندی یین تاییہ تہقہ. دہمی مروؤ ہست ب ترسی یان گہ فی دکھت، خوہ د قورمچینتہ سہر خوہ و تنی بہرہ فانی ژ خہریتہ یا لہ شی خوہ دکھت. ہلہت د کاودانہ کی ہؤسادا ہمی بیر و ہزر و بہاین دی دبنہ بلقین کہ فا سابوونی و بہرہا دکھن.

بیباوہری.. یا بوویہ کلتور و پشکہ کا گرنگ ژ کہ ساتی یا مروؤ فی چی دکھت. ئہ فجا ژ ئہ گہری فی بیباوہری یا بہر دہوام و دؤمدریژ، دوری دناقبہ را خہ لکیدا پیدای د بیت و ئیدی نہ ما و ہکو بہری ہفگرتی و نیژیکی ہف بن، لہوا ئہم ہمی ب دہستہ لات و لیدہر ن جفاکیفہ ژی ل ہمبہر بچووکترین و نہ شارہ زاترین کہ سی بیانی ہست ب کیما تیی دکھین. ئہ ف ہستکرنہ ب کیما سی دگہل و ہختی د بیتہ گرییہ کا دہروونی و ب ناشی گرییا خوہ کیمدیتنی دہیتہ نیاسین. ہر کہ سہ کی ئہ ف گرییہ ل نک ہہ بیت، ہمی ژیان و دہردؤر و بہرہمین خوہ ژی کیم دبینیت کو د بیتہ ریگرہ کی زہ بہ لاج د ریکا ئافاکرن و کارکن و بہرہم ہینانیدا. ئہ فہ دیار دہیہ و فہرہ ہمی لایہ نین شؤلہ ژی خوہ لی بکہنہ خودان، لی کؤلینین زانستی ل سہر چیکہن و چارہ یان بو ببینن.

پيشهري پيشكه فتنى

هه ر تشته كى دقى جيهانا پان و بهرين و مه زندا پيشهري خوه يى وهرار و پيشكه فتنى هه يه. ده مى مروقى پيشه ره ه بيت، د كاريت هه لسه نگاندن و دوي فچوونا كارى وهرارا خوه يا دبياقين جودا جودا دا بكه ت. مشه جاران ب نه بوونا پيشه ران يان پيشه رين ستاندارد، تيكه لى و پيكه ليه ك د كه فته د ره وشا هه لسه نگانديندا و نه جامين دروست ب ده ست ناكه فن. هه ر تشته كى بى پيشه ر بيت، دى كه فته د خانا هز رين هاكه زابى و غه يبيدا. نه گه ر پيشه رى وهرارا له شى زاروكى كيس و دريژى يا وى بيت، ئو پيشه رى فه رمانبه رى زيره ك پيگيرى و به ره مى ب ده سته ئينايى بيت، پا باشه پيشه رى گه شه سندن و وهرارا جفاكان چيه؟

هه له بت وهرار و پيشكه فتنه جفاكان، ب ئافاهى و جادده يين پاقر و هه بوونا پارهى ناهينه پيقاندين (هه روه كو گه له ك خه ك هزر دكه ن)، لى ب دابينكرنا مافين ئافره تى و ريژگرتنا هزرا به رانبه ر و پيكفه ژيانى و پروسا ديموكراسيى و به رپاكرنا مافين مروقى و هه بوونا كه ساتييه كا به ره مه ينه را تاكين جفاكى ده يته پيقاندين. ب كورتى نه م د كارين بيژين كو پيلقه رى سه ره كى ئافاكرنا دروست و نورمالا كه ساتى يا كه سى كورده. ما نه گه ر مالى دونيايى هه مى يى كوردستانى بيت و كه سى كورد وه كو تاكه يى هه لوه شيايى و بى سه ربور بيت د سه ره ده ريكرنا دگه ل جفاكى نو يى مه دنيدا. بيگومانه كو دى مينا بيكه كا لاستيكى يا جوان و بى گيان لى هيت. ژبه ر هندى فه ره گرنگيه كا زور ب ئافاكرن و ب هيز ئيخستنا شيانين كه سى و شاره زايين ژيانى به يته دان، چونكو هه ر مروقه خودانى بريارا داويى دئافاكرنا جفاكاندا.

نه دووره ل سهردهمهكی دیار کری، پیدقی یا سهرهكه د جفاكیدا هه بوونا هیزا
 زه قلهكان و هژمارا مروشان بیت، لی دقئ قوناعا هه ییدا پیدقی ب مهژی یین
 پیشکه فتنخواز و هزرکه ره. ژبو قئ چه ندی ژی گوهورین و نووکرنه کا مه زن و
 سهرده میانه پی دقئت. هه گوهورینه کا هه بیت، ل ده سپیکئی ژ خواهیی مروقی
 دهست پی دکهت و پاشی دناق جفاکیدا به لاقه دبیت. هه تاکو ئەم بکارین جفاکی
 بگوهورین، فهره ل ده سپیکئی هه ر ئیک ژمه ژ خواه دهست پی بکهت و خواه
 بگوهوریت، ئەنجامی گوهورینا کوما تاکین جفاکی، جفاک پی دهیتته گوهارتن.
 هه می تشت و بویهر و هه قبه ندی یین ژیانئ پیکفه گریداینه و هه ر ئیک کار دکه ته
 سهر یا دی یان هه ق ته مامکه رن. بو نمونه: پرسا زمانی و هزرکرنی، چه ند زمانی
 مروقی دهوله مه ندرت بیت، بیاشی هزرکرنی ژی دی پتر بیت. چونکو ژبو هه
 په یقه کا هه یی دی راما ن و قه ریژه کا دیارکری هه بیت و ئەقه ژی دی د چوارچوئی
 هزره کا نوودا هیته به رجه سته کرن. هه روه سا چه ند مروقی هزره کا پیشکه فتیتر و
 نووتر هه بیت، دی پیدقی ب په یقین پتر هه بیت و نه چاره کول دارشتن یان
 به رفره هکرنا به راد و قه ریژین په یقا بگهریت، ب قئ چه ندی ژی دی زمان ب
 دهوله مند یی هزران دهوله مه ند بیت.

وهرارا به ره مه یینانی و به رفره هکرنا ده ژگه هان ژی ب وهرارا به ریخودان و
 هه لویست و ره فتارین مروقی تاک و جفاکیفه (وهکو کومه ل) هه قبه نده. ئانکو ئەق
 بابته مه دئینته قه سهر پرسا روخسار و ناقه روکی، کو هه ر ناقه روکه کا
 پیشکه فتی، دی پیدقی ب روخساره کا جوان هه بیت و ده مان ده مدا ژی هه می
 روخسارین جوان ژی به ره م و هه ماهه نگین ناقه روکه کا جوانن.

ئامارین خاپینۆك

دهمی ئەز قوتابی ماسته‌ری، مامۆسایى من یى ئامارى دگۆت، ئامار مه‌زنترین دره‌وه د ژيانیدا و د هه‌مان ده‌مدا ژى چ وه‌لات و چ لیكۆلینین زانستی بیى ئامار ب ریقه‌ ناچن و پيش ناکه‌فن. ب راستى ژى شه‌قا دووى پتر دگه‌ل هزرا من د گونجا، چونكو هه‌مى سه‌ربۆرین دیرۆكى و مروقانى یین دونیایى خویا کرییه‌ كو ئامار به‌رى بنیاتی پيشكه‌فتنا هه‌مى زانست و وه‌لات و ئیدیولوژیانه.

لى ده‌مى مروقل وان ئامارین د میدیا یین کوردستانیدا میزه‌ دکه‌ت، دى شه‌قا ئیکى یا وی مامۆستای رۆهنتر لى هیت. زانستى ئامارى نه‌ پاله‌تى یا ئافاهیبانه‌ كو هه‌ر که‌سه‌کى تین و فه‌ژهن تیدا هه‌بیت، دى شیت تیدا کارکه‌ت و به‌ره‌مه‌کى ب ده‌سفه‌ ئینیت. د پیرانى یا جاراندان رۆژنامه‌ و کۆتارین مه‌ وه‌سا هزر دکه‌ن کو ئه‌و رۆژنامه‌نقیسى بکاریت بچیته‌ دناقه‌ له‌کیدان و خوه‌ به‌رده‌ته‌ دناقه‌ بازاییدا دى شیت روویقی ئامارى چیکه‌ت. یان گه‌له‌ك جارن تویرهر و رۆژنامه‌نقیس وه‌سا هزر دکه‌ن کو هه‌بوونا هژماران و ریزه‌ یین سه‌دى روویه‌کى زانستى دده‌نه‌ ریبۆرتاژى و ناقى لیكۆلینا زانستى دداننه‌ سه‌ر.

ئه‌و ب خوه‌ ئامار زانسته‌کى خوه‌سه‌ره‌، ریک و شیوازین خوه‌ یین تاییه‌ت هه‌نه‌ و بسپۆرین تاییه‌تمه‌ند پى رادبن. نه‌ هه‌مى که‌س د کارن قى زانستى تى بگه‌هن یان بکار بینن. لى ده‌مى که‌سانین نه‌ شاره‌زا و نه‌ بسپۆر ب قى کارى رادبن و به‌لاقه‌ دکه‌ن، هنده‌ك ئامارین خاپینۆك و نه‌ زانستى ده‌ینه‌ پيشکیشکرن. ئه‌قجا وه‌کو هه‌مى تشت و بویه‌رین دى یین وه‌لاتین نه‌ پيشکه‌فتى، ب ناقى زانستى ئامارى، ئامار پى ده‌يته‌ پيشیلکرن. ب قى چه‌ندى ژى هه‌مى پلانین ئایینده‌یى و

ههلسهنگاندین کو فهره پالدهرین کارکرنه کا دروست و پیشکهفتنی بن، بهرگومان
دبن و دبنه میناک و ئالافین شیواندنی.

دهمی کهسه کی یان دهزگهه کی بقیته بابهته کی ژ ئاستی وی مهزنتر لی بکهته،
هر ب ریکا روویقیئن ئاماری دی ههولدهته کو نمونه یین روویقی د بیای
بابهتیدا بن، ب فی چهندی ژ ریژه یا سه دی دی بلندتر بیت. بو نمونه: ئه وین
ههز دکه ن لیسته یه کا دیارگری د ههلبژارتنین داهاتیدا گهلهک دهنگان ب دهسته
بینن، دی راپرسیی دناؤ جغزا دائیخستی یا لایهنگرین وی لیستیدا کهن و دی
ریژه یه کا سه دی یا مهزن ب دهسته هیته. ههلبهته ئه ف ئامارا کو ب زانیوون
هاتییه ئه نجامدان، دی یا خاپینوک بیت و دی کار کهته سه ر دیتن و بوچوونین
گشتی یین خه لکی. لی ههژی گوتنه کو ئاکاما وی یا نیگه تیفل سه ر گروپی
ئه نجامدهر دی پتر بیت و ب فی شیوازی ئه نجامدهر دی که فنه دافین خوه.
چونکو ب فی ریکی ئامار دی یا ئیکسه متی بیت و دیتنین هه مه جورین ژ ئاستین
جوداجودا یین جفاکی و رهوشه نبیری و ئابوری و سیاسی نا هینه وهرگرتن، ب فی
چهندی بهرسفدانا پرسیارنامه یین روویقی کاملان نا بیت. گهلهک جارن ئامارین
دهرباره ی کوشتننا ئافرهتی و خهته نه کرنا ئافرهتی نیشانین پرسیار و
سه رسورمانی بو مروقی پهیدا دکهن. ههروهسا ئه و ئامارین هندهک کهس دهربارا
چالاکي و نه چالاکي یا لایه ن و گروپین هه فک د ههلبژارتناندا پیشکیش دکهن، نه
فالانه ژ دلینییه کا فیرهای و ههز و شیواندنی. ئه ف شیواندنا زانستی ئاماری
کومه کا پاشکو یین نیگه تیفل دو یف خوه دهیلت: ژ بلی ئاکاما وی یا ویرانکه ر
ل سه ر پیشکهفتن و وهرارا پرؤسا زانستی و جفاکی، ههروهسا ژی دبیته ئه گه ری
نه مانا باوهریی ب فان جوره روویقان و ل داویی ژی گه نجان باوهری ب زانستی
نا مینیت و روژ بو روژی جفاک دی بهر ب پاشقه مانیتفه چیت.

ئافرهت و جفاك

گهلهك جاران ئه و برادرهين ژ دهرقهى وهلاتى قه دگه رنه قه كوردستانى،
هه قبه ركرنه كا نه زانستى دناقبه را مه و جفاكين روژئا قاييدا دكهن و هه رده م ب
ناقى پيشكه فتنى هه ولددهن يان حه ز دكهن كو ب پله كى بگه هينه سه رى مله كى.
هه لبهت پيشكه فتن، گوهورين و نووكرن د جفاكيدا پرۆسه يه كا جفاكى يا گياندار و
به ره به ريه يه، نه ب بريارين بله ز و سرت ده يتته كرن.

هه ر جفاكه كى تيگه ه و عورف و باوه رى و پيرۆزى يين خوه يين تاييهت هه نه .
لى ئه ق عورف و پيرۆزىيه نه د ره هايى و جيگرن، به لكو ل گوره ي پيدى يين
سه رده مى و هه قبه ندى يين به ره مه ينانى، چ متايى ژيارى بن يان تيگه هين قه ريژا
هزرى بن، ده ينه گوهورين. جوداهى يا هه ره سه ره كى و گرنه دناقبه را جفاكين
مه ند و يين كاريگه ردا ئه وه كو ئه ق تيگه ه و باوه رى و پيرۆزىيه د دوخه كى گوهور
و لقينيدا بن. بو نموونه: ئه گه ر ئه م عورفان وه رگرين، كو ياسايه كا نه فه رمى و نه
نقيسيه خه لك ل سه ر پيك ده ين و جفاك باوه ريه ي پى ده ينيت و سه ره ده ريه ي
دگه ل دكه ت. د سه رده مه كيدا عورفه كى دياركرى ل گوره ي تيگه ه و پيدى يين
وى سه رده مى ده يتته دروستكرن. پاشى د سه رده مه كى دى دا، كو پيدى يين
ژيانا قى سه رده مى نوو دگه ل هه قبه ندى يين به ره مه ينانى و سه ره ده ريكرنا دگه ل
جفاكى ده ينه گوهورين، بيگومانه كو دى كار كه نه سه ر چيكرنا عورفه كى نووتر.
ئو هوسا سنسله يا حه له زونى يا پيشداچوونا جفاكى دى يا به رده وام بيت و ب
ئاوايه كى به ره به ريه ي جفاك پى پيش دكه قيت.

پرائی یا جفاکین پیشکھفتی د فی پیفاژویا ساخلمدا بۆرینه و ب نافی جفاکین گیاندار و کاریگر دهینه نیاسین. لی ئەگەر جفاکهک د هه می سهردهمین ژهه فچودا دا ب هه مان عورف و تیگهه و هزر سهردهریی دگهل ژیانا رۆژانه بکهت، ئە فجا چ مفا ژ گوهورینین تهکنولۆژی و زانستی یین بووی ناھیته دیتن و ئە ف جفاکه ژی ب جفاکین مهند و راوهستیایی یان نهلف دهینه نیاسین.

پرسا ئافرهتی کو پرسهکا گرنگه دناف هه می کۆمه لگه هین جیهانییدا، ب فی شیوازی بهرهبه رهی پیش کهفتیه و هه بوونا مافین ئافرهتی یان زهلامی یان زارۆکان ب سیسته می ئەرک و مافین د جفاکیدا هه فبه نده. چونکو ئافرهت نه ئەندامه کا بیانییه دناف له شی جفاکیدا، به لکو به شهکا گرنگه و رۆله کی کاریگر دپیفاژویا جفاکیدا دبینیت، له و نابیت ژ دهر شهی سیسته می هه یی جفاکی سهردهریی دگهل بکهین. ئە فجا ماده م ژ جفاکی و هه فبه ندی یین بهر هه مهینانا خیزانی (کو گرنگترین و کاریگرترین یه که یا جفاکییه) نا هیته جودا کرن، فهره ب ریز و حورمهت سه حکه ینی و ب هه مان رهفتارا جفاکی سهردهریی دگهل بکهین. ئافرهت نه له شه کی کیمتره ژ زهلامی، نه متایه کی بازار پی کرنیه و ههروه سا نه وهره قه کا پهستییه کو دهسته لاتدارین زهلام موساوه می پی بکهن و بکه نه پیرینه یا پیقانا رهوشه نبیری و نه رهوشه نبیری، یان مه ده نیبوونی و گونداتی. ئافرهت مروفه و نه دووره ژی مروفه کی نازکتر بیت ژ مروفین زهلام. ب هه مان شیوازی زهلامی دکه فته دبن کوونی ئەرک و مافاندا، نه کۆله یه که یان که نیزیه کا جوانه و داخوازا رزگاری یا خوه دکهت. دبیت ئافرهت نه زانیت فی رهفتاری داخوازکهت، ئوو دبیت دیتنا وی ژ چوارچو فی خواندنی و دامه زانندی و هه بوونا مۆچه ی و هه لبژارتنا هه فزینی نه بۆریت. لی ئە فه نابیته سه ده می رهفتارا مه یا که چ، چونکو ئە فه نه زانینا وی نه سه ده می پاشقه مانا وییه، ههروه کو جفاکانسی

عیرا قی د. عه لی وه ردی دبیزیت، به لکو نه نجامی زیندان کرنا وییه (ب هر نافی
هه بیت و ژبه هر سه ده مه کی بیت).

داکو بکارین د ماف و داخوازی یین ئافره تی بگه هین، فهره نه م سه ره ده رییه کا
بالبه ر و نه ریئی یا مروقه کی ساخله می جفاکی دگه ل بکه یین. ب قی چه ندی ژئی،
دی ل سه ر ئافره تی پیدقی بیت کو نه و ب خوه هه ولا خوه پیشقه برنی و خوه
ره وشه نبیر کرنی بده ت.

هر ئافره ته کا بکاریت خوه دناڅ کومه کا ئافره تاندا دیار که ت و چالاکی یین وی
به چاڅ بن، وه کو هر زه لامه کی جفاکی، هینگی دی ری بو هینه فه کرن و بیی
داخوازی یان پاره پار یان گله یی کرن، دی گه هته مافین خوه یین ره وا. هینگی
بیرا که سه کی ل وی گوتنا "الرجال قوامون على النساء" ناهیت. ما کی هه یه دی
شیت بیژیت کو نه و خزمه تکاری ژوورا دختوره کا سه رکه فتی پاقر دکه ت، یان نه و
زیندانیی دز یان بکوژ یان هر تاوانه کا دی یا ل دژی عورفین جفاکی کر بیت،
(چونکو زه لامه) ژ دختورا ئافره ت به ره مدارتر و ئاقلمه ندرت و مفادارتره بو
جفاکی مه. هه لبه ت نه وا ب چاڅ دهیته دیتن گه له ک کاریگه رتر و به رئاقلتره ژ نه وا
دهیته گوتن.

دایکې دخواست کو راهینه ری فیلی مهن فی برسفی بده. ب هفرا چوونه جه م راهینه ری و پرسیارا خوه ژئی کرن، دهستی خوه ب سه ری کچیدا هینا خوار و گوت: دهما من نه فیله هینایه فییره، هیژ بچووک بوو، نه پی یین وی وهکو ستوونین ناسنین بوون و نه له شی وی مینا موده رعان بوو. وی چاخی من ب زنجیرین پولایی گریدا، هر روژ هول ددا خوه رزگار بکه، لی هیزا وی نه ل ناستی پیدفی بوو. روژ بو روژی د وهستیا و بی ئومید دبوو، من ب وه ریسه کی گریدا، هر نه کاری خوه رزگار بکه، هه تاکو حه زا خوه رزگار کرنی ل ده ف وی کپبوی و مری. نها ژئی من ب فی شریکتا زراف گریدایه هر نکاره خوه رزگار بکه، چونکو دگه ل فی جهی بی راهاتی و حه ز و ئومیدا ره فینی ژئی نه مایه."

ل فییره چیروکا وی خانمی ب دومامی دهیت. لی مهره م ژ فی چیروکئی نه وه کو نه ف ره وشا نافرته تین جفاکی کوردستان دگه ل راهاتین، سه ده می سه ره کیی نه پیشداچوونا ره وشا وانه. نه گهر مه بقیت مافین نافرته تی بپاریزین فهره ژ خوه بیی نافرته تی دهست پی بکه یین، نه ژ دهر دورین وی. دبیت که سه ک بیثیت ما بوچی فیل هاته گریدان، یان بوچی وه لی کر کو دگه ل فی ره وشا قاییلبوونی رابهیت؟ هه لبه ت پرسیارین د جهی خوه دانه. لی نه فا هه یی دهر نه نجامی کلتوری کوردی بی بوری بوویه و گوهارتنا فی کلتوری هه یی ژئی، فهره ژ خالا خوه بیی نافرته تی دهست پی بهیته کرن. ئوو هر پینگافه کا ژ فی جووری بهیته هاقتین، بیگومانه کو دی پشته فان بو د زور بن.

ل گه له ک وه لاتین پیشکه فتی ژئی هه تا نهو موچه و پاداشتین کاری ژئی ژئی زه لامی کیتمره، خو نه گهر هه مان کار ژئی بکه ن. لی ل وه لاتی مه نه ف جودا کار بیه نینه و کومه کا پوستان هه ستدار و گرنگ دده ستین نافرته تیدانه و ب هه مان نیمتیا زاتین زه لامی سه ره دهری دگه لدا دهیته کرن.

ئەگەر ل وەلاتىن پېشكەفتى ئافرەت ب ھىز و شيان و شارەزايى يا خوه بگەھىتە پلە يىن دەستەلاتى، ل وەلاتى مە گەلەك ئاسانكارى بۆ دەھىنە كرن كو بگەھتە پەرلەمانى و پۆستىن حكومەتى و حزىبى. ئەقجا زەمىنە ژىوقە بولكرنا مافىن ئافرەتى يا خۆشكرىيە، تنى دەستپىكرنا پىقاژۇيا خوه ئاڧاكرنى گەرەكە. ئەگەر ئاستەنگىن سنگەپى ھەبن ژى، ھەر ئافرەتەك د كارىت ب كىمى ژكچا خوه دەست پى بگەت، ئەق دەسپىكرنە ژى نە يا نوويە، ب دەھان نمونە يىن ئافرەتا جۆتيار و فەرمانبەر و شورەشگىز و پېشمەرگە و سەركرده د دىرۆكا دوور و نىزىكا كوردىنىدا ھەنە.

د كلتورى كوردىدا، ئافرەتى رۆلەكى كارىگەر د ھەمى بىاڧىن ژيانىدا گىرايە و ھەردەم جەي رىزگرتنى بوويە. ئوون ژى باوهرى ب شيانن ئافرەتى ھەنە.

داخواز کرنا مافان .. مومار سه کرنا مافان

گهلهك جاران مروّف ههست ب هندهك شاشی یین ههیی دناّف جفاکیدا دکهت و هزرئ دگهورین و راستفه کرنا وان شاشییاندا دکهت. ههلبهت، ههتاكو مروّف دکاریت گهورینی بکهت و شونگرین گونجایی ژبو هزر یان تیگه هیّ چهوت دانیت، فهره ب کاملانی د رهوشا ههیی بگه هیت و شیانیین ههلسهنگاندنه کا بابه تی و بهرههست بو بابهت و بویرهان هه بیت. ههر بابهته کیّ مروّف کار بو بکهت دبیته دوّزا که سوکی یا مروّقی و دوور نینه قوربانییان ژی بو بدهت. لّ چونکو پرس ب جفاکیفه گریدایه، ئەفجا پیدقییه ستایلیّ کوللهکتیقییّ پیکفه ژيانا خه لکی ل بهر چاّف بهیته وهرگرتن. هه می مروّف دناّف بازنه ییّ جفاکیّ دانئیخستیدا ب شیوهیه کیّ تا رادده کی زور یان کیم پیکفه گریدایی و تیکره سن. خووشی و نه خووشی، گرنژین و تنگژین، شاهی و به هی مینا تیرۆژکین روژی، هه می مالان و هه می که سین دناّف بازنه ییّ دیارکریدا فه دگریت. ئەو بویره ییّ ل ماله کیّ یان که سه کی بقه ومیت، دوور نینه هه می مالان یان هه می که سان فه گریت. ئەفجا پاراستنا مافیین که سیّ دی یان مالا دی، ب شیوهیه کیّ نه راسته وخو پاراستنا خوه ییّ مروّقی ب خوهیه. ئەو بهرپرسی هه ولدهت جاده کا بیّ که ند و کور یان یا قیرکری دروست دکهت، ژيانا خوه و یا خیزانا خوه ژ بویره ییّ دلته زینین ترۆمبیلان دپاریژیت، ئەوی هه ولدهت نه خووشخانهیه کا مۆدیرنا ته نگا قییان دروست کهت، پاراستنا ساخله میا خوه و خیزانا خوه ژی دکهت.

د کلتۆری کورده وارییدا، ده می زۆرداری ل که سه کیّ عه شیره تیّ یان گوندی هاتبا کرن، دا هه می عه شیرهت یان گوندی ب ئیک دل و ئیک گیان هاریکاری یا ییّ

لیقہ و مایمی کہن، چونکو ل وی باوہری بوون کو ناریشہ ب سہری ہمی کہ سان
 دھین و ئہ گہر ئہ فرؤ ہاریکاری یا یی لیقہ و مایمی ہاتہ کرن، بیگومانہ کو ب
 شیوہ یہ کی نہ راستہ و خو ئو ب خوہ ژی دی ژ ناریشہ یین ہمان شیوہ دور بیت.
 د ژیانہ باژیراندا بابہت تا راددہ کی دھیتہ گوہارتن، ہر کہ سہ کی ٹاگہ ژ خوہ
 ہہیہ و ب کارین خوہ یین روژانہ قہ مژولہ. دبیت ئہ قہ ستایلی ژیانہ پتر ب
 باژیران یی قہ ہہ قہ بند بیت. لی ژیانہ باژیران کو مہ کا تیگہ و ہہ قہ بندی یین دی یین
 بہرہ مہینانی ب خو قہ دگریت. ئو ئہ قہ ژیک قہ قہ تیان و ژ ہہ قہ دور بوونا خہ لکی
 بوویہ ئہ گہری وی چہندی کو ہر ئیک ب پاراستنا ژیان و بہر ژہ وہندی خو قہ
 مژول ببیت. ئو تیگہ ہی ئہ گہر دنیا ہمی ئاگر بیت، لی بہو ستہ کی ژ مروقی
 دور بیت، یی بوویہ سہر میرا پرائیا تیگہ و دیتنن فی سہردہ می.

نہو کوشتنا ژنان و توندوتیژی یا خیزانی، ژ ناریشین ہرہ گرنگ و
 سہرنجراکیشہ د جقاکئ مہ دا. یا سروشتی ئوہ کو ہمی ژن ب ئیک دہنگ و ئیک
 ہلویست دژی کوشتنا ژنان بن. چونکو کوشتن کوشتنہ، ب چ بیت و چہوا بیت و
 ژبہر چ بیت! ہہردہ می بیاقہک (ہندی بچوک بیت ژی) تیرا ما، ئہ قہ کریارہ دی یا
 بہردہ وام بیت. بہری ہہیامہ کی ل جقاتہ کا ئافرہ تان بووم، سوحبہت ہاتہ سہر
 کوشتنا ژنان، پرائی یا ئافرہ تین وی جقاتی دگہل مافین ئافرہ تان بوون، لی د
 ہمان دہمدا نہ دژی کوشتنا ئافرہ تی بوون. د گوتن ئو ژنا چہوتی بکہت،
 حہقی وی کوشتنہ! ب راستی سہیرہ کو ئافرہت ب خوہ فی مافی بدہنہ
 زہلامی! ئہم ہمی ہہردہم داخوازا دیموکراسی و ریژگرتنا کہ سی بہرانبہر
 دکہین، لی کیم ژمہ ہنہ فی تیگہ ہی مومارہ سہ دکہن. ئافرہت ژی دہمی داخوازا
 مافین خوہ دکہن، فہرہ باوہری پی ہہ بیت و خوہ بہرہ قہ کھن کو وان مافان د
 ژیانہ خوہ یا روژانہ دا مومارہ سہ بکہن.

سیکس و جیندەر

مشه جاران دناڤ هه موو شیوازین میدیا یین بهیستی و دیتی و نفیسیدا، به حسی وه کهه فییا ژن و میران یان کور و کچان یان نیر و مییان دهیته کرن. ئەڤ وه کهه فییه بوویه مۆرکا ره وشه نیری و مه ده نیبونا وی که سی به حس ژئی دکهت. چه ند پتر خوه ب شی وه کهه فییه گریدهت، دی پتر وه کو ره وشه نیر و مه ژئی فه کری هیته نیاسین. لی د پرانی یا جاراندای تیکه لیه کا بهرچاڤ دناڤه را جوداهی یین سیکسی و جوداهی یین جیندهریدا پهیدا دبیت و خوانده ئان دکه ئنه دناڤ گیزه ئانکه کا نه چاڤه ریکریدا. هیسانترین تشت، هنده ک دی بیژن کا چه وا وه کو ئیکن: ژئی زارۆ دبن و میری نابن، خولا هه یقانه یا بینقیژی بۆ ژئی چی دبیت و زهلامی نینه... هه تا دوماهی ژ ئان پرسیارین سروشتی و ساکار، ژ بلی کوما وان جوداهی یین دی یین به رههست و بهرچاڤ دناڤه را نیر و میاندا.

ئه و ب خوه ئەڤ جوداهییه دکه ئنه دبن روناھی یا دوو بابه تین تیکره س و د هه مان دهمدا ژئی تیقه لدا، جوداهی یین سیکسی ئه و جوداهیینه ئه وین د پیکهاته یی له شی واندا ههین، ئەڤه ژئی هه موو ئەندام و کۆئه ندامین له شی فه دگریت، ئانکو ئەون یین ب سروشت و پیکهاته و جهسته یی ژئیقه هه قبه ند. لی جوداهی یین جیندهری، ئه و جوداهیینه یین جفاک ل گوره ی تیگه ه و باوه ری و دیتن و بوچوونین خوه بۆ دادنیت. ئانکو ئە و رۆلن یین جفاک بۆ دهستنیشان دکهت و دگه ل وهختی ب کار و رهفتار و پیکهاته یی که سایه تی یا وی یا جلقاکیقه دهینه گریدان.

به لى بونىكسانى يا جيندهرى، نه بوتوندوتيزى

ب فى دروشمى ل سهلال ههفته يا نه هيلانا توندوتيزى يا ل دژى ئافره تى ل كوردستانى ب ريقه چوو. ب كۆمه كا چالاکى يين هه مه جور دهست پيكر و ب ئاههنگه كا قه شهنگ ب دوماهى هات، كو تيدا خه لاتى باشتين به ره مى ژنپاريزى بو قه كۆله ره كا ژن هاته پيشكيشكرن. هه لبهت نه ق ليكۆلينا سه ره كه فتى، ئيكه ژ كۆما ليكۆلينين پشكار دقى بيافيدا. نه ق سيسته مى نه جامدانا رووپيىف و ليكۆلينين زانستى دنبه كۆكا خوه دا ريكه كا كاريگه ر و گرنگه ژبو نه هيلانا توندوتيزى. چونكو توندوتيزى وه كو ديارده كا جفاكى و پشكه ك ژ پيكه اته يى كلتورى خيزانا كوردى، ب سيمينار و ئاخفتن و شيره ت و هزرين سه ريپى ناهيته بنبركرن، به لكو پيدقى ب هنده ك پيرابونين مه زنتر و كاريگه رترة .

نه دووره، جيوگرافى يا سه ختا سروشتى كوردستانى، دهرده سه رى و هه ژارى و سيسته مى عه شيره تين هه قرك و كاري ب زه حمه تى كشتوكالىي و شوره شين ئيك ل دويىف ئيكي رزگار يخوازيى. فاكتورين گرنگ بن دتوندوتيز كرنا كه ساتى و خيزانا كورديدا. زيده بارى فى چه ندى ژى شاش تيگه هشتنا ئايينى پيروزى ئيسلامى، دهر باره ي ئافره تى و رۆلى وي دخيزانيدا، نه ق كلتورى هه يى پته وتر و موكمتر لى كريبه . نه قجا گوهورينا فى كلتورى به ربه لاق كاره كى نه هيسانه و ده مه كى دريژ و ليكۆلينين به رده وام و موماره سه كرني پراكتيكي ل سه ر ئاستين كه سى و خيزانى پى دقين .

ب هزرا مه، ل ده سپيكي فهره نه م ب چاقى ديارده يه كا جفاكى سه حكه ينه فى بابته تى و ب ريكي ليكۆلينا جفاكى سه ره ده ريى دگه ل بكه ين. نه قه ژى ب ريكا

دهستپوهردانين هزر و رهفتاري دهيته کرن کو کاري بسپورين جفاکي و جفاکانسان و دهر و ناسانه. هرهدهمي نه م شيان کار ل سهر گوهورينا رهفتاري يان هزري يان دليني بکهين (کو سيټکي که ساتي يا جفاکي پيک دهينن)، هينگي دي شين بهر ب گوهورينه کا دروستفه چين. چونکو گوهارتنا رهفتارا مروفي بهر ب هه ناراسته يه کا هه بيت، کار دکه ته سهر گوهورينا هزري و دليني زي، ب هه مان شيوه گوهارتنا هزري کار دکه ته سهر گوهارتنا رهفتاري و دليني.

ژلايه کي ديفه زي، فهره هزري د ژيکجودا کرنا بابه تين سيکس رول و جيندهر رولدا بکهين. هه لبت رولين سيکسي کو ب بايولوژي يا له شي مروفيقه هه قبه نندن، جودانه ژ وان رولين جيندهري يين جفاکي ب دلخوازانه يان ل گوره ي رهوش و بارودوخان بو نافرته دي ده سنيدشان کرين. لي تيکهه لکرنا فان هه ردوو رولان پرؤسا گوهوريني و تيگه هشتنه کا زانستي يانه يا في بابه تي لاواز و گيرؤ دکه ت. گه له ک جارن هنده ک تولدار يان بهر پرسين بپياردهر وه سا تي دگه هن کو نه فرولين جيندهري پشکه کن ژ سروشتي نافرته دي و ب رولين سيکسيقه هه قبه نندن، نه قجا تيکه ليه ک دکه فته د پرسا دروست پيشکيشکرنا بابه تيدا.

بابه تي سي دي بيا فيدا گرنگيدانه ب تواناسازي يا نافرته تان، چونکو هه تا نافرته ب خوه ده ستپيشخهر و نه کتيف و پشکه کا کاريگه ر ژ في دوزي نه بيت، گوهورين يا نه کتيف نا بيت. رولي حکومه تي دي پرسيدا دابينکرنا زه مينه يه کا خوش و ب پيته ژبو بهر هه فکرنا نافرته تين زيره ک و ژيهاتي کو ببنه نالا هه لگرين نه هيلانا توندوتيزي. نانکو کريار ژ لاي نافرته تيغه گرنگتر و کاريگه رتره ژ هاوار و روندک باراندنن دليني بو ده ژييت. کوردان ژ ميژه گوتيه، سه د گوتن گوري کرياره کي بين.

توندوتیژی یا دژی ئافره‌تان

ل ۱۹-۲۵ نوقه‌مبه‌ری، هه‌فتی یا نه‌هیلان یان راگرتنا توندوتیژی یا ل دژی ئافره‌تانه. هه‌لبه‌ت پیرانی یا ده‌زگه‌هین راگه‌هاندنی پیقه مژوول دبن و گه‌له‌ک به‌پرس گۆتارین هه‌مه‌جۆر دخوینن، کو هه‌می خه‌بات و تیکوشانا وان دی د واری ئی ریابزیدا بیت و دۆزا وان یا سه‌ره‌کی پاراستنا مافیئ ئافره‌تانه. هه‌روه‌سا ریخراوین ئافره‌تان ئی جاره‌کا دی، وه‌کو هه‌رجار دی داخوازا ئیکسانی و وه‌که‌ه‌فی و دادپه‌روه‌ری یا فرسه‌تان که‌ن و نفیسه‌ریئ ئافره‌ت ئی، دی ب خوینگه‌رمی هینه‌ مه‌یدانی و دی قه‌له‌مین خوه‌ ل دژی نیرسالاری یا نه‌ دادپه‌روه‌رانه‌یا زه‌لامان تیژ که‌ن. هه‌ر که‌سه‌کی نه‌ دگه‌ل ره‌فا هه‌زرا مافیئ ئافره‌تان بیت، دی ب پاشقه‌رویی و که‌قنه‌په‌ریسی هیته‌ ل قه‌له‌مدان. ئوو هه‌ر ئافره‌ته‌کا ب دلگه‌رمی ئالایی ئی هه‌وا ئاززینه‌ر هه‌ل نه‌گریت، دی ب نه‌هوشیاری و نه‌ ره‌وشه‌نبیر هیته‌ گونه‌هبارکرن. پشتی هه‌می چالاکێ ته‌قاؤ دبن، ئافره‌ت خوه‌ دلده‌ریژ دکه‌ن و زه‌لام گۆتاریئ ته‌بیسۆک و ئارمانجبه‌ر دخوینن! ئاریشه‌ یا وه‌کو هه‌رجار دی یا به‌رده‌وام بیت و په‌ری و وه‌کو به‌ری دی بیه‌ سه‌رمیرا هه‌می بابه‌تان. جاره‌کی ئافره‌ته‌کا فره‌نسی ل دانوستاندنه‌کا ژ فی شیوازی به‌ره‌ه‌ف ببوو، گه‌له‌ک ب هه‌وری و مه‌راق گوهداری یا ره‌وشا هه‌یی د کر و ل داویئ گۆت کو ئه‌و هه‌سیدی ب ره‌وشا ئافره‌تین کوردستانی دبه‌ت. ب راستی ئه‌م کۆمه‌کا زه‌لام و ژنن ئالا‌هه‌لگریئ فی بابه‌تی بووین، ب سه‌رسۆرمانییه‌کا چاؤ زیق و ده‌قبه‌ش، چاؤی مه‌ ما ل ده‌فی وی. پیقه‌ چوو و گۆت کو ده‌می زه‌لام هه‌می پیدفی یین ژینائی دابین بکه‌ت و کۆمه‌کا زیڕ و زینه‌تان بو ئافره‌تی دکریت و هه‌موو خه‌رجی

بیټن مالی ب ستویټی خوهڅه دگریت، مافی وییه کو خوهدیټی بریارا داویټی بیټ. ئافرهټین کوردستانی وهکو خاتوون و شازنان د ژین، ههموو پیټدی بیټن وان دااینکرینه. هه رده م ب به هانه یا هندئی کو زهلام خودانی مالییه و فهره ل سه روی ههموو پیټدی بیټن مالی دااینکهټ، ئهڅه دبنه کؤکا خوه دانپیټدان و ته سلیمبونه ب دهستهلاتا زهلامی.

پرانی یا وان ژنین توندوتیژی ل ههمبه روی وان دهیټه بکارهینان، ئهون بیټن چ کاران نه کهن و لیسته یا داخوازی بیټن وان ژيانا شرین ل زهلامی وهستیایی ب کاریقه تال دکهن. ئه گهر ب شیوهیه کیټی زانستیانه سه حکهینه بابته تیټی ئافرهټان، دیټی بینین کو پرانی یا کچان مینا کوران مافی خواندنئی ههیه و خواندن بؤ کور و کچان ههردووان ب وهکھےڅی و ب ههروهیی یه، حکومهټ ههموو پیټدی بیټن خواندنئی دابین دکهټ. ههروهسا ئه گهر سه حکهینه هژمارا فه رمانبه ریټن ئافرهټ، دیټی بینین کو هژماره کا نه کیټم ژ ئافرهټان ل دام و دهزگه هیټن میری کار دکهن، زیټده باری کؤما ئافرهټین په رله مانټار و ئه ویټن د حکومه تیټدا کار دکهن. ئه گهر ئهڅین پؤستیټن بلند ههین ب تنیټ وهکو ئافرهټین ئازاد و داهینهر و خوهسه ر حسابکهین، دیټی هژماره کا زؤر ژ ئافرهټین به ره مهینهر د قادیټا بیټ و د کارن سه په رشتی یا بزاقین ئافرهټان بکهن. بیگومانه کو نمونه بیټن فره ژنیټی، کوشټنا ئافرهټان و نه بوونا بریارا ههڅرینیټی بابته تیټن گرنگن د څیټی مژاریټدا، لیټی پرسا سه ره که د خوهییټی ژنیټدایه و ئه گهر ژن ههست ب ئازادی و خوهسه روی یا خوه بکهټ، ئهڅ کیشه ژی دیټی کیټم لیټی هیټن. ئهڅجا ل شوینا څان ههموو سیمینار و کونفرانسین سته ور، باشتره داخوازا مافیټن زهلامان بکهن و زهلامان ژ توندوتیژی یا دهروونی و جهستییی بپاریټن. داخوازکرنه مافان ژ که سین بیټی ماف، داخوازین خرش و بیټی به ره من، بیټی نه یی نادهټ یان نه کاریټ بدهټ.

کوشتنا کچکه کا دوازدہ سالی

ہەر ژ جارا ئیکئی دەمی هه فێرکی یا جهستهیی دناقبه را قابیل و هابیلدا په یادابوویی، کوشتن یا هه بووی و یا بهرده وامه. وهکو هه رتشته کئی بهرده وامی هه ی ل نک مرۆفی سروشتی دبیت و د شیاندایه کو سهرده ده ری دگه ل بهیته کرن. ئی کوشتنا زارۆکه کا دوازدہ سالی ب ناھی شه رهی و پاراستنا سنجی خیزانی، جهی سه رنجراکیشانی و ل سه ر اوه ستانییه.

گه له ک پرسیار د سه ری مرۆفیدا خوه ده لاقین، ئه ری شه ر ه ف چیه و شه ر ه فا خیزانی چه وایه؟ ئه ری باب وهکو دهسته لاتداری خیزانی خودانی نه ندامین خیزانییه (مولکداره) یان ژ ی بهرپرسی ئاراسته کرن و ژیاناندنییه؟ ئه ری هه می ده مان باب یی حه ق و راسته یان ژ ی دبیت خه له تی بکه ت؟ ئه ری زارۆکین بابی وهکو پیللا و جلك و تزبی یین وی، مولکی وینه و چه وا وی بقیت دی وه ئی که ت، یان ژ ی که ساتی یین خوه سه ر و خوه دی هه بوونه کا مینه فی و به ره سه تن؟ پاشی ئه ری ژن ئامانی فالاکرنا شه هوه ت و غرۆرا زه لامیه یان ژ ی شه ریکا ژيانا ویه کو فه ره دبیرادانیدا پشکدار ببیت. ئه ف پرسیاره و گه له ک پرسیارین دی، ستۆپه کی بۆ مرۆفی ئی دده ن کو تیرامانه کا ل سه ر خوه د جفاک و تیگه هی هه یی کوردیدا بکه ین. به رسقا ئان پرسیاران ب هه لبه ستین مشت ی دلینی و گو تارین ره نان و بریارین سه رده ست نا هیته دان. هه روه سا چاره سه ری ژ ی ب شیره ت و گله یی و ئاراسته کرنی نا بیت، فه ره ئه م ل ره ه و ریشالین فی دیاردی بگه رین و ژ بنیقه به ر ب سه ریقه دگه ل بین، هه تاکو بکارین بهرنامه کی تیگه هشتنی و پاشی چاره سه ری بۆ دابنن.

دوور نینه ئەف توندوتیژی و کەرب و کینا دنه هۆشی یا کەسی کورددا پەنگیایی، ئەنجام و شۆنگرتی یا لاوازی یا وی یا دیرین بیت، جیوگرافی یا کوردستانی کو مشتێ ئاستەنگ و بەرەستێن سروشتی یێن هیزاره کو کەسی کورد هەر ژ دەستپیکا هەبوونی ئیخستیه د هەفکییه کا کەفئاردا دگەل سروشتی. ژ لایهکی دیقه ژێ داگیرکنا دۆمدریژا کوردستانی ژ لایێ دۆژمنین کوردانقه کو هەمی هەولا وان تەپەسەرکرن و بوهژاندنا کەساتی یا کەسی کورد بوویه، وی ژێ هەستکرنه کا ب لاوازی و خوه کیمدیتنی ل هەمبەر داگیرکەران بو کەسی کورد پەیدا کرییه. زێده باری قی چەندی ژێ کۆمه کا فاکتۆری د یێن لاوه کی هەنه، مینا گرییا دەروونی یا خوه کیمدیتنی و هەژاری و شەرین نافخۆبی و تیگه هین عەشیرکی یێن ب کلتۆری ئەنفالکرن و تالانکرنی شیواندی و دەرەبەگاتی یا نه پیگه هشتی... هەد. کو دبنه ژێدەری سەرەکی کلتۆری خوه زالکرنی و ب سەرداگرتنی.

لی چونکو دورهیلی هەبیدا چ بیاقین تیرکنا قی غرۆرا شوونگرتنی نینن، لەوا نه چاره کو بەرهف خوه دیی خوه و خیزانا خوه یا بچوک قه گهریت و لاوازی یا خوه دناف توندوتیژی یا ل دژی یێن ژ خوه لاوازر قه شیریت.

کاردانه وهیا قی لاوازی یا دیرین و رهسەن د نه هۆشی یا ناخی کوردیدا دبیتە ئەگەری وی چەندی کو مینا کەسین ترۆمادار هەردەم زێده هشیاری و خۆدانە پاشه کا ریکخستی ل دەف کەسی هەبیت و ئەقە ژێ دبیتە ئەگەری هەبوونا هەستدارییه کا بێرامان و کۆژەک. ئەف هەستداری یا هە، هەمی بیاقین ژیانێ قه دگریت و مروّف خوه پی ژ شهله ژانی و ئالۆزی قورتال دکەت.

ئەوی کچا خوه یا دوازده سالی کوشتی، وهسا هزر دکەت کو یی ب هیزه و د کاریت سنجی خیزانا خوه وی جفاکی بپاریزیت. چونکو چ تشت یان کریارین دی یێن داهینەر نینن خوه پی دەر بیخیت، ئەفجا ئەف کریارا هۆقانه یا نه رهوا دی

بیته شیوازه کیّ خوه دهریختنیّ و پیّ ئاخفتنیّ، وه کو وی که سیّ نه دناڤ به حس
و خه به رادا، چووی کانیا گوندی پیسکری!

ئه گهر ئه و کچه کچا ئیکیّ دی با، بابیّ ویّ ژی نهۆ دگهل مه دا بیژیت کوقه د
یا به رهۆز نینه زارۆکه کا دوازده سالی کریاره کا نه رهوا یا سیکیسی بکهت، یان
چه وتییه کا سنجی ل دژی سیسته مین خیزانیّ ئه نجامدهت.

خه لک د کاریت سه ره ده ریّ دگهل ڤالیکی یا تشتان و بابه تان بکهن، لی ره ه و
ریشالین پاشقه مان و خوه کیمدیتنیّ د ناخ و نه هۆشی یا واندا جهگیره. تنیّ
پابه ند بوون ب یاسایه کا ب هیژ و بیّ جوداکاری د کاریت خوه ل ڤان بابه تان
بکه ته خودان. ئه م پیدڤی شوره شه کا هشیار کرنینه.

تەوقە کرنا ژن و زەلامان

تەوقە کرنا یان ئەوا ئەم ب کورمانجی دبیژنی (چوونە دەستی ئیکودوو، یان دەستین خوە کرنا دنافیکدا)، کریاره کا جفاکی یا دیرینه، ب دیریژاهی یا دیرۆکا مروفانتیی و ب شیوه یین جوداجودا ل جەم هەمی جفاکین پێشکەفتی و نه پێشکەفتی، جفاکین ئاشتیخواز و یین نه ئاشتیخواز هەبوویه.

تەوقە کرنا دبنەرەتدا نیشانا پیکهاتنی و سوز و پهیمان و هاریکاری و ژیک نیژیکی کرنا و خویا کرنا ئولفەت و ئەقینیی یه. دەمی دوو لایەنین هەق ک پیک دهاتن یان پیک دەین تەوقی دکەن، دەمی دوو خیزان خزمانیی دکەن، بابین بویکی و زاقای تەوقی دکەن، دەمی دوو کەس سۆز و پهیمانا ددەنه هەق کوهەتا هەتایی ئەختوبار بن و خیانتی ل هەق نه کەن، دیسا تەوقی دکەن. دگەل دەمی تەوقە کرنا یا بوویه عورفەکی جفاکیی تا راددەیه کی ب پیرۆزییە بویه کری.

د عورفی جفاکیدا دەمی کەسەک دەستی خوە ددەتە ف کەسەکی دی، پێقە دەیتە گریدان و ئیدی نه دشییت لیقە ببیت و نه شییت خیانتی لی بکەت، خو ئەگەر دژی حەزا وی بیت ژی، چونکو شەرەکا مەزنە مروف دەستی خوە بو کەسەکی یان لایەنەکی دیریژکەت و ل ئاستی وی تەوقە کرنا نه بیت. ئانکو تەوقە کرنا پێگیڕییه کا ئەخلاق و بهایی کەساتی یا مروفییه. لی ئەق کریارا جفاکی یا گرنگ، بو دەمەکی دوور و دیریژ ب رەفتارا زەلامیقە هەقەند بوو، ئانکو تنی زەلام د کارن بریارین پیکهاتنی بدەن و د شین پیگیڕیی ب سۆز و عەهدین خوە بکەن. ئەگەر گوئبانە زەلامەکی ژ سۆزا خوە لیقە ببه! دابیژیت: "من دەستی خوە یی کرییه د دەستی ویدا، ما خوونە ژنکم کو لیقە بيم!"

ھەلبەت ئەقۇرەفتارىيەن ھە بەرھەمى نىرسالارىيە دەستەلاتا رەھايى يا زەلامى بوون. لى دگەل پىشكەفتنا جفاكان و ژئەنجامى چالاكى و كاريگەرى يا بزاقين وەككەشكرنا ژن و زەلامان د ئەرك و مافين ژيانا رۆژانەدا، مافين رەوايىن ژنى ب شيۆەيەكى بەرچاقتر و ئاشكراتر كەفتنە دناق سىستەمى جفاكيدا و ژن كەفتە دناق گەلەك پۆستاندا كو كۆمىن زەلامان ژى ب رىقە دەت. ئەقجا ژن ژى وەكو زەلامان تەوقى دكەن و د كرىارين پىكەاتن و دانا سۆز و پەيمان و مۆركنا بپىارين گرنگين جفاكيدا پشكار دبن. بۆ نمونە بپىارا پشكاركرنا ژنا كورد ب رىژەيا ۲۵٪ دناق پىرانى يا جقن و كۆرەندىن جفاكى و سىستەمىن رامياريدا، ل سەر ژنى فەر دكەت كو مل ب ملئ زەلامى پشكارى يا ب رىقەبرنا سىياسەتا وەلاتى بكەت. ئەقجا ل سەر پىدقى دبىت كو وەكو زەلامى تەوقى بكەت، ئەق تەوقە كرنە ژى دگەل ژن و زەلامان ھەردووان دەيتە كرن. لى جھى داخىيە كو ھەتا نھۆ ژى گەلەك ژ ژنىن دەستەلاتدار ھەنە نەويىن يان نەقن تەوقى دگەل زەلامان بكەن، ھەرەكو دوو توخمىن ژھەقجودا بىن مرقان بن. شى خوقەكىشانى ژى پاشخانەكا ئايىنى ژبۆ ھەيە و ب مەرەما ھندى كو زەلام دەستا ژنى نەكەت، خوە ژ تەوقەكرنا زەلامى ددەتە پاش. ھەلبەت تەوقە نەكرن دووربىەكى دئىختە دناقبەرا زەلامى و ژنىدا و ئەق دووربىە دئىك نەگەھشتنى پەيدا دكەت. ئو ھەتا ژن و زەلام دئىك نەگەھن و ب ھەقرا و ب دلپاقژى كار نەكەن، باوهرى پەيدا نابىت. ئو ھندى باوهرى نەبىت، رەوشا ئافرەتى د پراكتىكىدا دى ھەر وەكو خوە ببىت و دتئورىدا دى يا مشتى گۆتنىن شەھرىستانى و دلخۆشكەر و تەببىسۆك ببىت. بەشداركرنا وى ژى، دى مينا قافكىن گولان ببىت دناق دىكۆرى مالىدا.

رۆژا ۸ ئاداری و خەلاتکرنا ئافرهتان

شەمبى يا بۆرى رۆژا جيهانى يا ئافرهتان بوو، من وەسا ھزر دکر کو دقئى رۆژیدا دئى ئافرهتئىن کوردستانئى کۆر و سيميناران ساز کەن و دئى بەحسى نيرسالارى و مافئىن خوه يئىن کەرافتى کەن. دئى بەحسى توندوتیژی يا زەلامان کەن و دئى ياداشتنامه و نەرازىبوونئىن فەرمى ل دژى کوشتنا ژنان و خەتەنەکرنا وان و دانە شوو يا ب زۆرى پيشکيشکەن. ب راستى ژى ل گورەى ھزرکرنا من، ئەقە پرسئىن سەرەکە يئىن ئافرهتا کوردن. ل لايەکئى دئى ژى ئەو ئافرهتئىن ھەتا راددەکئى زۆر يان کئىم کەفتينە دناڤ ئىدارە و سياسەتئىدا، دئى داخوازا مافئىن خوه يئىن وەکھەقى يا فرسەتان کەن و دئى کۆمەکا لیکۆلين و رووپيقيئىن دەربارەى پرسئىن ھەقەبەند ب ئافرهتئىقە پيشکيشکەن.

من ھزر دکر د قئى رۆژا تايبەتدا، ئافرهت دئى خويشکئىن خوه يئىن چالاک دبیاقئى بزاقا رزگاربخوازی يا ئافرهتئىدا خەلاتکەن، يان دئى رۆلئى ئافرهتئى د شۆرەشئىن ئیلونا مەزن و گولانا پيشکەفتخواز و سەرھەلدانا پيرۆزدا نرخينن و دئى پلانئىن خوه يئىن پاشەرۆژئى خویا کەن. ھەر وەسا من ھزر کر کو نە دوورە ھندەک سئنتەر و بزاقئىن ئافرهتان کو مشتى باژئيرينە، ھندەک ژ برايئىن خوه يئىن موتەعاتف دگەل دۆزا وان خەلاتکەن و داخوازی ژ ھەموو زەلامئىن دئى بکەن کو مل ب ملئى ئافرهتئى قئى خەباتا رەوا ب دۆمئىن.

يەك ژ وان چالاکى يئىن ئەز لئى بەرھەقبوویم، دەزگەھەکئى مئىرى پئى رابوو، کو ژ لايئى زەلامەکیقە دەيتە ب ريقەبەرن. د قئى چالاکى يا ب بىرەوهرى يا رۆژا ئافرهتاند، کۆمەکا خەلاتان ل سەر ئافرهتئىن ريقەبەرى يا خوه بەلاقکرن. نزانم

ژبه رچ، من هه ست پيكر كو نه ؤ خه لاتكرنه جوړه كي دي يي ته په سه ركړنييه !
 نه ري ما راما نا وي چييه كو ئافره ت د روژا خوه يا جيهانيدا ري زب ري ز بهين
 خه لاتان وهرگرن؟ نه ري ب قي خه لاتي دي هه مي ئاريشه و پرسين ئافره تي
 چاره سه ر بن؟ نه ري نه ؤه ري زگرته يان زي د سه ردا برن و به نجرنه كو داخو ازي
 يا مافين خوه نه كه ن؟ يا ژ هه مي گرنگر و سه رنجراكي شتر نه وه كا هه تا كه نكي
 نه م دي ئافره تين وه لاتي خوه ب قي به نجرني رازي كه ين؟ ما چ مفايي جفا كي د
 قي به نجرني دا هه يه؟ نه ري نه م دي پتر پيشكه قين نه گه ر ئافره تين مه د
 چا فگرتي و فه ده ر بن ژ قادا ئيداري و راميا ري؟ يان زي نه ري ئافره تين جفا كي مه
 نه ؤ ره وشه بو خوه هلبژارتيه و پي قاييلن؟ نو نه ري نه ؤ قاييلبوونه ژ بيهي زي و
 ترسه يان زي ئاستي تيگه هشتن و و ه رارا ئافره تي ژ را دده يي و ه رگرنا خه لاته كي
 ره مزي نه بو رييه؟ نه گه ر ئافره ت نيغه كا جفا كي بيت، پا كي ژ قي ره وشي
 به پرسه، ئافره ت يان زه لام؟

د ده زگه هين ميديا بين ديتي و بهيستي و نفيسي دا، گه له ك به حسي ئازادي و
 خوه سه ري يا ئافره تي ده يته كرن، لي د پراكتي كي دا ژ ئاستي خه لاتكرنه كا ساده و
 بي مونا سه به نا بو ريت. ل شوينا فان كريا ري گونديانه، فه ره نه ؤ روژه بيته روژا
 ري زگرنا ئافره تي و نه م هه مي ب هه قرا ري زي ل حه ز و قيان و ئاره زوويين هه ؤ
 بگري ن و وه كو مرو قين خوه سه ر سه ره ده ريي دگه ل هه ؤ بكه ين.

نه ز د قي هزي دا بووم، ده مي چا فدي ري ئاهه نكي گوتيه من: نه ؤه حه ز و
 داخو ازي بين ئافره تانه كو ب قي شيوه ي بيت. وه سا دياره د قي جفا كي دا زه لام
 حه زين ئافره تي ژي بو ده سنیشان دكه ن!

پيشنيزهك د روژا ئافره تاندا

هەر سال ل هه شتى ئادارى ئاههنگين هه مه جوړ و قه شهنگ ژ لايى ده زگه ه و ريكخراوين تايهت ب ئافره تانقه دهينه كرن. پرانى يا قان ئاههنگان د ساليين بوړيدا، زيده تر ئاههنگين گوتارخواندن و ده وه تكارى بوون كو رولى گرنگى ئافره تى، وه كو نيقه كا جقاكى و كاريگه ريبا وى ل سه ر په روه رده كرنا زاروكان و پيشفه برنا خيزانى دهاته كرن. زيده بارى قان گوتنان زى ئامازه ب مافين وى يين رهوا د ژيانه كا خوښ و ئازاد و خواه سه ردا دهاته كرن. چالاكى يين ژ هه موو چالاكى يين دى به ربه لاقتر و دلخوشكهرتر ل دهف ئافره تا بى دهستلالت و ته سلیمبويى ئه و بوو كو د روژا هه شتى ئاداريدا خه لاته كى ماددى يان دياريبه كا ئافره تانه بو بهيته پيشكيش كرن (بيگومانه كو ئه ف بابته هه مى ئافره تان فه ناگرىت)، چونكو گه له ك ئافره تين خودان شيان و ره وشه نير و پيگه هشتى د جقاكى مه دا هه نه، دزانن كا دى خالان داننه سه ر كيژان هه رfan و چ جوړه رهفتاران بكن.

ب هزرا من بيره وهرى يا ئيسال جوډايه ژ هه موو ساليين دن، ژ لايه كيغه په رله مانى كوردستانى بپياردايه كو ريژه يا ئافره تان د په رله مانيدا ببيته ۳۰٪. ئه فه ژى دهسكه فته كا مه زنه كو ئافره تين كوردستانى شه هنازى پى ببه ن. لى ئه گه ر هه مان شيوازى جارن بهيته بكار ئينان كو حزب و ليسته يين پشكدار ب شيوه يه كى مه ركه زى ناقان بدانن، قى دهسكه فتى كاريگه رى يا خواه يا پيشبينكرى نامينيت. لهوا پيشنيار دكه م كو هه ر ليسته يه ك داخوازي ژ هه مى ئافره تين ژيهاتى و هه ژى په رله مانى گازيكه ن و هه لبرارتنه كا نافخويى دناف خواهدا

بکھن و ئوڤين سهرکهفتي بهيتته بهربزارکرن ژبو پهرلهمانی کوردستانی. ئهقی کرياری دوو مهره مین سهرکه تیدا هه نه، یا ئیکی ئه وه کو زیره کی و شیان و کاریگری یا هر ئافره ته کی دناڤ لیستا ویدا دی بهرچاڤ بیت و پریارا دانانا وی دناڤ لیسته ییدا دی راستتر و رهواتر بیت. یا دووی ژی هه موو ئافره تین هه ژی ئه ندامه تی یا پهرله مانى ب وه کهه فی دی هینه بهربزارکرن و زیره کی و شیوازی سهردهری یا وان دگه ل پرؤسا هه لبرارتنان دی خویا بیت و بیافی گله یی و گزندى و میزاجی بهرپرسین دهسته لاتدار د قى کرياریدا نا مینیت.

ژ لایه کی دیغه ژی، مشه جاران مه ژ دهقی هنده ک ئافره تین ره وشه نبر یان نفیسه ر گوھ لی دبیت کو ئه دهسته کهفتی ب دهست ئافره تیغه هاتی، ب ریکا دانانا مهره کهزی یا هر لیسته کا بهربزاردا دبیتته زورداری و توندوتیژییه کا دی یا ب شیوازی ریزگرتنا مافین وان لی دهیتته کرن. چونکو ئه و ئافره تین دهینه بهربزارکرن، نه نونه راتی یا ئافره تان دکهن و نه ژی بوشاییه کا دهسته لاتی ب کائینه کا می پر دکهن، چونکو ژ لایی زه لامانقه دهینه دانان و نه دووره میزاج و واسته و نیاسینی رۆله کی مه زن تیدا ببینت.

ئافره ت دخوازن کو ئه و ب خوه نونه ریڤن خوه ژبو پهرله مانى یان هر دهزگه هه کا دی ب هه لبرژیرن و نه دووره کو پیشنیازا من یا ل سه لال ریکه کا باش و کاریگر و دادپه رهه بیت ژبو قى مهره می.

ئه گهر ژبو ئه نجومه نین پاریزگه هان ژی هه مان کریار بهیتته کرن، دی بیتته ده سپیشخه رییه کا پراکتیکیانه کو ئافره ت رۆلی خوه یی دروست د کریارا هه لبرارتناندا ببینیت و پشتبه ستنی ب خوه بکه ت و هه ولده ت کو هه رده م پهره پیدانی ب شیانین خوه یین که سوکی بده ت. ئه فه ژی ئارمانجا سهره کی یا هه می کۆر و سیمینار و نفیسینن قى باهه تییه.

ههلبهت ههبوونا ئافرهتئى وهكو قافكهكئى گولان و ئه ندامئىن جوان و دلقهكه ر
دناڤ دام و دهزگه هئىن حكومى و قهزايى و ته شريعيدا، چ مفايئىن بهرچاڤ نا گه هينته
دوڤا ئافرهتئى، ئه گه ر نه بيژئىن كو دوڤا وئى يا رهوا گيرو دكه ت.

ئه قجا ئه گه ر مه باوه رى ب شيان و مافئىن ئافرهتئى هه بيت، فه ره ئه م
سه ره ده رىئى دگه ل شيان و هزرئىن وئى بكه ين. ئوو ئه گه ر مه باوه رى ب وه كه ه ئىيا
ئافرهتئى دگه ل زه لامى هه بيت، فه ره بياڤئى كاركرنا وئى دگه ل زه لامى ئى ب
وه كه ه ئى سه كه ينى و وه كو مروڤه كئى به ره مه ئه ر و هزركه ر سه ره ده رىئى دگه ل
بكه ين.

هيفيدارم ژ نهو پاشقه بابته ئى جئندهر به لانس نه تنئى رازيكرنا ريكرنا وئى
ئافره تان بيت، به لكو پئدڤييه كا جفاكى و راميارى و ئابورى و ره وشه نبيرى بيت.
روڤا جيهانى يا ئافره تان ل خويشك و دايك و هه قژئىن و كچئىن مه هه ميا پيروڤ بيت.

ياسا يا بارى كه ساتي

د فان روژين بوريدا، بابه تى بارى كه ساتي و خيزانى ل په رله مانى كوردستانى هاته به حسكرن و كهفته بهر دانوستاندى. پرانى يا دانوستاندى ل سهر بابه تى هه بوونا پتر ژنه كى بوو. هه لبه ت پرانى يا بزاڤ و ريخراوين ژن و ئافره تان چه ز دكهن كو دياردا فره ژنيى بهيته قه ده غه كرن و ل گوره ي ياسايى زه لامى نه چاركهن كو هه تا هه تايى ژيانا خواه دگهل ژنه كى ب تنى ب بوړينيت. ئه و ب خواه ژلايى مورالى و مروڤانتييڤه، كاره كى نه جوان و نه عاديلانه يه كو مروڤ ژنه كى د سهر ژنا خواه يا ئيكي را بينيت، نه مازه ئه گهر ژن يا ساخ بيت و ل دهف ميړى بڅيت. چونكو ئه و ژنا نيڤه كا ژيى خواه، يان هه مى جحليلنيا خواه دگهل زه لامه كى ببوړينيت و كومه كا زاروكان بو ب خودانكته و مه زنكته، هه ژى هنديه كو هه ردهم جهى ريژگرتنى و سوپاسيى و هاريكاريى بيت، نه ل داوى يا ژيى وي يان ده مى دگه هته پهاشى ته ناهيى و بينقه دانى و دلخوشيى ب پيگه هشتنا زاروڪين خواه، ژنوى ميړى وي شريكه كا نوو بو په يداكته و ژيانا وي يا مايى پر ئالوژى كه ت. لى ژلايه كى ديڤه هه روه كو پرانى يا زاناين ئيسلامى دبېژن، فره ژنى گه له ك ئاريشين جفاكى چاره سهر دكته، مينا ئاريشين قه يره ييى و بيژنيى و نه بوونا زاروكان و هه قبه ندى يين سيكسى يين نه روه وا كو دناق جفاكى مه دا كوشتن و مالخرابكرن ددويڤدايه.

ئهم هه مى دزانين كو وه لاتى مه دگه له ك شهرين هه مه جوړدا بوړييه و ئه نجامين هه مى شهران ژى په يداكرنا كومه كا بيژن و هيټيمين پيدقى سه رپه رشتكرنييه. ب هه رزه مه ده مى ئيسلامى دياردا فره ژنيى هللكرى (هه رچه نده د ئيسلاميدا ژى يا

مهرجدار و نيزيكي قهدهغه كرنييه)، لى ژبه ر فان حاله تين ژيگوتى بين فەر، دهيتته
فهركرن كو ژنين ب تنى و بى سه ميان ب حه لالى بهينه ستركرن و ب خودانكرن،
ئه قه رى تنى د ريكا ماره كرنيدا دهيتته كرن (ب كيمي د جفاكين موسلماندا).

ههروهسا دستورى عيراقيدا ژى، ثاين وهكو عورف و شهريعه دببته ژيده ره كى
دانانا قانونا جفاكى. ئو ژبو دانان و سه پاندنا هه ر ياسايه كى فه ره بهايين
كلتورى و تيگه هين كه هى بين جفاكى ل بهر چاڤ بهينه وهرگرتن. ئه جفا مادهم
بابه تى فره ژنى وهكو تيگه دناڤ جفاكيدا بهر به لاقه، دى نه يا به رهوژ بيت ئه گه ر
ژلايى ياساييغه بهيتته قهدهغه كرن. چونكو نه قابيلى پيگيرى پيكرنييه و خه لك ب
جه ناهينيت. هه رچه نده ياسا پالده ره كى گرنگ و كارىگه ره ژبو گوهورينا تيگه ه و
رهفتار و كلتوران، لى دگه ل ده ريخستنا هه ر برياره كى فه ره هزر د سه ربارك و
بهر ژه نكين برياريدا بهيتته كرن. ئه جفا هه تاكو دياردا فره ژنى نه هيلين پيدقبيه
چاره سه رى بين به رهوژ و گونجايى ژبو بابه تين كچين قهيره و بيژن و زاروكين بى
سه ميان و نه بوونا زاروكان ببينين، پاشى هزرى د بريارا تاكژنييدا يان د فره ژنى يا
مهرجداردا بكهين. هه رچه نده ئه ز ب خوه وهكو كه سه كى تاك ب توندى دژى
فهره ژنييه، لى ب هزرا من فه ره ريژل تيگه ه و كلتورى جفاكى بهيتته گرتن و ئه ق
برياره ب ئاوايه كى دلىنى و هه لچوونى نه بيت.

ئه جفا ل شوينا ريخراوين ئافره تان خوه ب قى بابه تيفه مژولكه ن كو پتر
دبه ر ژه وه ندا واندايه (نه مازه د كاودانين هه توكه يى بين جفاكيدا)، باشتره داكوكيى
ل سه ر ئازادى يا مافين كه سوكى و وه كه ه قىي و برياردا چاره نفيسى خوه بكه ن.
ئو وه رده مى ئه ق مافه ب ده ستقه هاتن، چاره سه رى يا بابه تى فره ژنى ل سه ر
سنيكه كا زيى و ب ئاوايه كى ئوتوماتيكي دى هيتته به ر ده ستى.

سنج و یاسا

گهلهك جاران مه د ژيانا روژانه دا گوھ لى دبیت كو فلان كهس خودى سنجه و كهسهكى دى بى سنجه، ئانكو ئهوا ئه م ب ئه زمانى كولانكى دبىژينى ب ئه خلاق و بى ئه خلاق. ئه ف پرسا ئه خلاق و بى ئه خلاقى د جفاكيدا بابه ته كى ههستدار و گرنگه، مشه جاران سه را قى بابه تى شه ر و هه فركى دناقبه را خه لكيدا پهيدا دبن.

د پړانى يا جاراندا، ب شيوه يه كى ره هايى سه رده رى دگه ل بابه تى سنجى دهیته كرن. ده مى كه سه ك ب بى سنجى دهیته نياسين، هه مى تيگه ه و ره فتار و هزر و دلىنى و باوهرى يين وى دكه فنه بهر گومانى و ژ لايى جفاكيغه دهينه ره تكرن. ب هه مان شيوه ژى ده مى كه سه ك ب سنجدارى دهیته نياسين، ديسا هه مى ئه له مينتین كه ساتى يا وى يا جفاكى دهينه قه بولكرن و ژ لايى جفاكيغه ب هه ژيتى و ماقوولى دهیته نياسين.

لى پرسيارا گرنگ ئه وه كا چ تشت مروقى سنجدار دكه ت و چ تشته د جفاكيدا مروقى بى سنج دكه ت؟! دوور نينه مروقه هزر كه ت كو به رسقا قى پرسيارى ل گوره ي جيگرى يا تيگه هى سنجى، گهلهك هيئسانه و هه مى كهس ب فيتره يا خوه د كارن سنج و بى سنجى ژ هه ف جوداكن. لى ئه گه ر ئه م ب هوورى هزرى د قى بابه تيدا بكه ين، دى بينين كو تيگه ه و پيناسه يا سنجى ژ جفاكه كى بو ئيكي دى دهیته گوهورين، ب قى چه ندى ژى سنج نا بيته داتايه كا جيگر، بهلكو بهايه كى گوهوره و ل گوره ي تيگه ه و سيسته مين جفاكان دهیته گوهورين. نه دووره بابه ته ك ل ده ف مه سنج بيت، ل وه لاته كى دى بى سنجى بيت، يان ب كيمى ئه و بهايى سنجى هه يى نه بيت.

ل وهلاتی مه، سنج ب ئه فینی و بابه تین سیکسی و فه خوارنا مه ییقه هه فبه نده .
هه لبه ت ل گوره ی پیناسه یه کا کورتکری و پوخت ژبو سنجی کو کوما وان تیگه و
رهفتار و نایر ده یین قه ببولکرنا جفاکینه، دبیت ئه فه رفتاره یان سه ره ده ریکرنا
دگه ل سنجی تا راده یه کی یا رهوا بیت، لی نه رهواتی یا وی د وی چه ندی دایه،
دهمی هه می بابه تین دی یین نه یاسایی و دژی جفاکی پشتگوه دهافین و ته رکیزی
ل سه ر پشکه کا بابه تی بکه ن. گه له ک جارن مروقه کی دره وین و دز و گه نده ل و
خائین و نه پیگیر ب یاسایی ب که سانه کی سنجدار و سه رکه فتی دهیت ه ل
قه له مدان، چونکو چ له که داری یین مه یقه خوارنی یان چیرۆکی چیکری یین
ئه فینیی پیقه نه هاتینه نووساندن، یان هه ره هینی ل مزگه فتی نفیژی دکه ت.
سنج د پرانی یا وهلاتین پیشکه فتیدا، پیگیریکرنا ب یاسایی و عورف و عه ده ت
و سیسته می وان یی جفاکینه. دهمی مروقه د وهلاته کیدا بژیت، د هه می خوشی و
نه خوشی یین وی وهلاتیدا پشکدار بیت و پیگیری ب یاسایین وی وهلاتی نه که ت،
ب هزرا من ئه قه مه زنتین بی سنجیه د ده ره قی جفاکی خوه دا ئه نجام دده ت.
هه لبه ت مه ره ما مه هه می عورف و یاسایین جفاکینه، نه تنی پشکه کا بچوکه .
ئه فینا وهلاتی ژ بلی هندی کو ئارامیه کا دهروونی و ژییاتییه کا ئارامکه ر و
ریزگرتنه کا خوه ییی که سی دده ته مروقی، هه ره سا سیفته تی سنجداری ژی
دده ته خودانی خوه . ئه قجا فه ره ئه م هه می به س درهوا ل خوه بکه یین و
هه ولده یین کو سنجی خوه و یی جفاکی خوه بپاریزین، داکو ملله تی مه ژی بهیته
پاراستن، هه ره کو شاعره کی عه ره ب دبیریت: "ملله ت ب سنجی خوه دهینه
هه لسه نگاندن، ئه گه ر سنج نه مینیت، ملله ت ژی نا مینیت". فه ره سنجی و بی
سنجی ل سه ر بنه مایی پیگیری یا یاسایی و پاراستنا به رژه وهندا بلندا وهلاتی و
عورف و تیگه هین جفاکی بهیته پیقان و دهست نیشانکرن.

فہنسہ فا سراپی

ہر ژ کہ قندا سراپی یان دۆری، پاشخانہ کا ہہ قہبہ ند ب قہ تلازی و ہہ ژاری و ستم و نہ داد پەرورہ ری د مہ ژیی مہ دا چاندییہ . ہہ رده مہ کی ئم سراپی دبیین، دی و ہسا تیگہ ہین کو دی ل تشتہ کی بیتہ قہ تلازی. ئہ قجا پرانی یا خہ لکی، یین پیدقی و نہ پیدقی، دی ل سراپی راوہستن. ہندہ ک جاران ژی و ہسا چیبویہ کو کہ سہ ک ل سراپی راوہستایہ بیی بزانت کا متایی فروشتنی چییہ؟! ہہ لبتہ ئہ قہ رہفتارہ بو ژیانہ پر مہینہت و ترؤماداری یا کہ سی کورد دزقریت. دہمی سرا دہیتہ دیتن، پرانی یا خہ لکی دی خوہ تیوہرکہن و سراپی تیگدہن و ہہر کہ سہ کی دقیت بہری یی دی بگہتہ جہی مہ بہستی. قی چہندی ژی د ترؤماتولوژییدا دبیزنی ہشیاریا زیدہ، ئانکو ہہ بوونا ترسہ کا بہ رده وام ب نہ مانا وی تشتی دیارگری و ہزر دکہن کو دی کارہساتہ ک قہومیت. ژلایہ کی دبقہ ژی، نہ دوورہ کو ئہ و کہ سی سراپی تیگدہت یان ہوسہ و قہرہ بالغی دروست دکہت، نہ ژبہر ہندی بیت کو دترسیت ئہ و تشتی سرا ل سہر نہ مینیت یان وی کہ سی کارہ کی دی یی فہر ہہیہ و بلہزہ، لی تنی دقیت بہری خہ لکی دی و ہرگریت و پاشی ہہر ل وی جہی دمینیت.

مشہ جاران ژی ہہر ژبہر ہندیہ کو ئیشارہتہ کی بدہتہ خہ لکی راوہستایی دنا قہرہ بالغیدا کو کہ سی سرا تیگدای و گہشتییہ مہرہمی گرنگیہ کا تاییہت ہہیہ و شیانی وی یین ب دہستقہ ئینانا تشتان ژ خہ لکی دی پترہ، یان د کاریت مافی خہ لکی بہرانبہر پیشیلکہت. ہہ لبتہ ئہ قہ رہفتارا خوہ بلندکرن و بہ ہادارکرنی ل سہر حسیبنا نزمکرن و بی بہ ہاکرنا یی بہرانبہر ژی، نیشانہ کا

ترۆماداری یا دەرۆونییه کو پرانی یا که سائین کورد ب شیۆهیهکی راسته و خو یان نه راسته و خو ژێ دنالن.

ئهو ب خوه سرا، دیاردهیه کا جفاکی یا پیشکه فتییه، نیشانا ریژگرتنا مافی مروقی و راگرتنا هه قبهندی یین دناقبه را مروقاندایه. ل هه می وه لاتین جیهانی راوهستان ل سرایی رهفتاره کا جفاکی یا بالبهر و سروشتییه. پاراستنا هیمنی و ریژگرتنا یاساییه.

بهری هه یامه کی ژبو کاره کی فره می ئه ز چوومه فه رمانگه هه کا فره می یا حکومه تی، نیژیکی چل پینجی که سین ژ هه می ته خ و ئاستین جفاکی و ژ هه ردوو ره گه زان د قه ره بالغ و هه رایه کا بی وینه دا بوون. جار جاره ژێ که سه کی ب قات و بویمباخ دا وی قه ره بالغی برکه ت و دگه ل چه ند که سه کا دا چپته دژورقه. ل ده سپیک ی من وه سا هزرکر کو ئه و که سی کار ی خه لکی ب ریقه دبه ت، یی ب کاره کی دیقه مژووله یان ژێ سوچه تی دگه ل هه قالین خوه دکه ت. لی ده می ئه ز گه هشتیمه جهی مه به ستی، من وه سا دیت کو فه رمانبه ری وی فه رمانگه هی گه له ک ب دلسۆزانه و عادیلانه یی/ یا کار ی خوه دکه ت و چ ئاریشه یین قه تلازیی یان پشتگو ه هافیتنی نین، تنی نه بوونا کلتوری سرایی و ریژگرتنا که سی به رانبه ره ل ده ف خه لکی خرغه بووی.

د حاله تین هۆسادا، ل وه لاتین پیشکه فتی ئالاقه کی بچوک هه یه، هه ر که سی بچپته فه رمانگه هه کی دی هژماره کی ژ وی ئالافی فه که ت و ل گوره ی هژمارا خوه دی مینته ل هیقیا دۆرا خوه. شاشه کا ل به رانبه ر هه می خه لکی راوه ستای هه ی کو ئاگه هدار ی یا هژمارا دۆری دکه ت، ل هنده ک جهان دهنگ ژێ دگه ل هه یه ژبو وان که سین نه زانن بخوینن یان نابینا بن. ب قی چه ندی، چ جار ان نا بپته قه ره بالغ و هه ر ئیک دی ل هیقیا دۆرا خوه بیت و ریژگرتنا هه می که سان ب

وهكهمه في دي هيتته راگرتن. ههروه سا ساكارتيرين و بچووكترين شيوازي راهينانتيه
ل سهر پيگيريكرنا ب ياسايي.

ئه ف سيسته مه ب شيوهيه كي ساكار ل دهف كلينيكيين هندهك نوژداران ههيه و
ب سروشتي كار پي دهيتته كرن. ب جهئنانا في سيسته مي چ بودجه يين مه زن و
پرورزه و پروپوسهل پي نه فيين، تني بريارا هه ريفه به ره كي و ماركيته كييه و
فيكرنا لايه نين به پرسه كو پيگيري پي بكن. گوهارتنا جفاكي ژتشتين بچووك
دهست پي دكته و هه رنيك ژمه د كاريت في گوهوريني ل جهي خواه يي كاري
ئه نجامدهت.

پاڦڙى ژئيمانئيه

هه قاله كى من ژ دهرقهى وه لاتی هاتبووڤه كوردستانی، وهكو هه موو مشه ختین شه گه رایى، ل رهنده كه كا نوو يا باژیری خانیکه كى بچووك بو خوه چيكر و تيقه ژيا. رهنده كا وان هيشتا هه موو خزمه تگوزارى نه گه هشتبونى، روزه كى وى دگه ل هه قدهر و هه فسوويين خوه كو مبوننهك چيكر و تيدا به حسى هندى كر كو هه موو پيڤكه، هه ر ئيك ل گورهى شيانين خوه يين كه سوكى پشكداريى بكه ت ژبو چيكرنا كولانا وان چونكو سه رى پاييزيه و ل زفستانی دى ريكا كولانا وان هيتته گرتن.

هه لهبت، وهكو هزر يان تيگه ه كاره كى باش و دخزمه تا خه لكى رهنده كيديا، لى پرانى يا جيران و هه فسوويين وى خوه ژبه ر هاقيتن و كه سهك ئاماده نه بوو كو پشكداريى د قى كارى مرقانه ييى دبه رژه وه ندا هه مياندا بكه ت، چونكو هه موو كه س ل وى باوه رى بوون كو ئه قه كارى حكومه تيه و فهره حكومه ت پى راببيت. پشتى هه موو هه ولدانين وى كابرايى ژ دهرقه هاتى ب ئاڤيدا چووين، ژى داخوازكر كو هه ولدان گليشى خوه نه كه نه كولانى، داکو زاروكين وان توشى چ نه خوشيان نه بن، چونكو هه روه كو ئه م هه موو دزانين پرانى يا ده مين زاروكين مه ل كولانى ده يتته بوراندن. لى ديسا قاييل نه بوون و گوتن پا كارى شاره دارى چيه !؟

ل ده مى نيڤرو هه ر ئيك بله ز به ره ف مزگه فتى چوو دا ب نقيژا ئه ينيى را بگه هيت. ئه وى هه قالى من ما حه ييرى و ب نه بره يه كا تيگه له ژ گازنده و تورهبوونى گوتى: حه يران ماده م هوون هنده خودى په ريسن پا بوچى هوون

پيگيري ب فرموده بين پيغه مبري خودي ناکه ن، ما نه ئه وه دبيژيت "پاقری ژ ئيمانیه!"

پاقری و گرنگيدانا ب پاقری بابته کي جفاکيه و پتر ب پاشخانا کلتوری يا که سانقه هه فبه نده، ئايرده بين ئايني ژي پشه که کا گرنگ ژ کلتوری هه يی. لي سهره رای قی چه ندی ژي هه پاقری بياقی خوه یی گرنگ دناف جفاکی کوردیدا نه گرتيه. دوور نينه ژبه ر ژيانا سهخت و ب زهحه تا گوندان بيت، کو ب نه چاری روژانه سهره ده ری دگل ئاژل و زه قی بين کشتوکالی دکهن و ئه ف سهره ده ريه پشه که ژ ژيانا وان يا روژانه، دبیت ژي بابته تين گرنگتر ژ پاقری د قی ژيانا سهخت و ب زهحه تدا هه بوو بن. هه رچه وا بيت، خه لک ژ گوندان هاتينه دناف باژيراندا و ژيانا باژيران پيدای ب گرنگيدانا پاقری هه يه، لي خه لک نه کارن قی گرنگی بده نه پاقری، چونکو ب مه ژيه کي گوندياتي سهره ده ری دگل ئه له ميتنن باژيري دکهن. هه لبت ئه فه هندی ناگه هينيت کوچ پاقری ل گوندان نينه و د مالين پيسقه د ژين، لي بياقی گوندي به رفره هتره، مال ژ هه قدوورتن، زه قی بين کشتوکالی ب رهخ مالانقه نه، ئوو کو لکين په زی و ب خودانکرنا مريشکان ب رهخ ماليفه نه يان ژي دناف هوشا ماليدانه. لي ل باژيري مال ب رهخ ئیکفه نه و زه قی بين کشتوکالی و ب خودانکرنا ئاژله لي (ئه گهر هه بن) ژ مالان د دوورن. له وا گونديان تنی گرنگی ب پاقری يا ئوده و مه زه لين نافمالی ددا.

دبیت هنده ک ژ وان گوندي بين تازه هاتينه باژيري بينين کو ل شوينا گولان و داروباری جوان، هه ودکين که ره فسی و به قلی دناف به خچه بين مالين خوه دا بچين و مشه جاران ژي ئافا جوکان به رده نه سهر شان هه ودکان. دبیت گه له ک که س وه سا هزرکه ن کو هه ژاری و بيکاری فاکتورين گرنگ ژبو قی نه پاقری، چونکو بابته تين فهرتر ژ پاقری هه نه. لي ئه گهر مروف ب هووری هزرين خوه بکه ت، ئه و

پاره یی ل دختور و نه خوښخانا دهیته مه زاختن ژبه ر نه خوښی یین ژ نه گه ری
پیساتی په یدا دبن، دوور نینه دووچاران هندی وی پاره ی بن نه وی ژبو پاقری
دهیته خه رجکرن. ئانکو نه م د کارین بیژین کو هه ژاری روله کی سهره کی د
نه پاقری یا خه لکیدا نینه. لی رولی سهره کی کلتوری هزرکنا مه ند و پاشکه فتی یا
خه لکیه دهرباره ی پاقری. هه روه سا هه ست کرن ب به رپرسیاری ژی روله کی
گرنګ و کاریګه ر د فی پروسیدا دبینیت.

ل وه لاتین بیانی یین پیشکه فتی کولانین وان مینا نیفا مالین مه پاقرن، چونکو
هه ر ئیک ژلایی خوځه پشکداری د پاقرکنا بهر دهرگه هی خوه و کولانا مالا خوه دا
دکته و نه گه ر ئیکی سهرپچی کر دی هیته سزادان و ب بی سنجی هیته ل
قه له مدان. نه گه ر هه ر ئیک ژ مه ب کیمی مالا خوه و بهر دهرگه هی خوه پاقر
کته، هینگی دی هه موو جفاک پاقر بیت و نه و مه بله غین ناشوی یین شاره داری
ل پاقریا باژیران خه رج دکهن، دی ل پروژه کی دی یی خزمه تگوزاری یا گشتی
هینه خه رج کرن.

هه موو خه لک مفای ژ پروژه یین خزمه تگوزاری یا گشتی دبینن، نه تنی
چالاکیه کا شاره دارییه. وهرن دا پیکفه هاریکارین شاره داری یا خوه بین ژبو
پاقرکنا باژیری، یان ژی دا هه موو پیکفه قه گهرینه گوندان و پیکفه بیژین کو
هاتنا مه یا ناڅ باژیران هیشتا زوو بوو.

عشق نه يا پيروزه

هه قالی من یی خوشتقی کاک هوشه ننگ شیخ محمه د دیداره کا رادیو یا دهوکتا دگوته هه موو عاشق و ویزه فان و شاعران "عشق نه يا پيروزه"، خوه ب پيروز کرنا عشقی فه زه حمهت نه دن. عشق دیارده یه کا مروفانی یه، د جفاکی مه دا له عنه تان لی دبارینن. چ جارن نه و پيروزی یا بهرهمین رومانسی بو ددانن ب خوه فه نه دیتی یه و هه رده م دناف گه ف و ترس و ته په سه رکرنیدا دژیت و گه شه د که ت.

دیاردین پيروز د جفاکیدا، نه و کریارن یین پرانی یا خه لکی ل سهر پیک دهین و باوه ری پی دهینن. پيروزی ژی دبنه کۆکا خوه دا ریژه یی یه، ئانکو داتایه کا گوهوره. ژ جفاکه کی بو ئیکی دی دهیته گوهورین. دبیت تشته ک ل ده ف وه لاته کی یی پيروز بیت و ل وه لاته کی دی جهی ترانه پیکرنی بیت! ده مان جفاکدا ژی پيروزی دهینه گوهورین، هه روه کو د. فادلی عه مری دبیزیت کو پيروزی ب گه هین سهرده میفه گریداینه و هه ر سهرده مه کی پيروزی یین خوه هه نه. نه گه ر نه ف هزره بو تیگه ه و باوه ری یین جفاکی دروست بن، بیگومانه کو ژ پيروزی یا عشق و نه قینیی نا گریته. عشق دهه موو سهرده م و هه موو جهاندا ب پيروزی دهیته نیاسین. لی د واری پراکتیکیدا ره فتارین پيروزیی دگه ل نه هاتینه کرن، هه رده م وهه مه کا ئاشویی یان خه ونروژکه کا خوش بوویه، کراسی پيروزیی ژبو ره واکرنی ب ته عداپی کرییه بهر.

د جفاکی مه دا عشق ته عداپییه کا سؤروسؤره ل سهر مولکداری یا که سوکی دهیته کرن. ژبه ر کو نه ف ته عداپی یا که سه ک ل سهر خوه قه بوول نه که ت و هه موو

کەس بۆ خۆه رەوا دکەن، د مەژیی نەهۆشدارى یا مەرۆقى کورد دا هەلگرتییە و باوەرى پى دەیتە کرن، هەتا کو بوویە پشکەك ژ پیکهاتەیی کەساتى یا مەرۆقى. ئەقجا هەستکرن ب گونەهباریی ل دەف عاشقى پەیدا د بیت و سیستەمى بەرگری یا مەژى ب بۆیاغەکا پیروز کۆلاج دکەت داکو ئارامى و هەفسەنگى یا کەساتى بەیتە پاراستن.

تشتى پیروز د سەر گومانلیکرنى را یه، لى عەشق مشتى گومان و ترس و لەرزە. پرانى یا خەلکى باوەرییەکا موکم ب پیروزیی هەیه، لى کیم کەسان باوەرى ب هیزا عەشق و ئەقینى هەیه. دوور نینە ل گورەى پیدفى یین دەمى پیروزی بەیتە گوهورین، لى عەشق دگەل مەرۆقان یا بووی و هندی مەرۆقانى هەبیت، دى هەر هەبیت. ئەقجا بوچی ویژەقان داکوکیى ل سەر پیروزی یا عەشقى دکەن؟ سەرەرای بنگۆرکرنان هەموو لەشپن تەر و نازک و جوان، سەرا عەشقى، هەر یا بەردەوام و خۆه راگرە. سەرەرای قان هەموو دیوار و زنجیر و تابۆ یین د ریکا عەشقیدا، ریکا وی هەر یا فرەه و کەسکە. سەرەرای خۆه ژى دانەپاشا خەلکى و حاشاتى ژى کرنى، خەلک بیى عەشق ناژیت. عەشق پشکەکە— پشکەکا گرنگ و کاریگرە— ژىانى. مەرۆق ب عەشقى ئارامتر لى دەیت، پتر حەز ژىانى دکەت، د کارى خۆه دا مجدتر لى دەیت، دەهقەندى یین خۆه یین جفاکیدا، سوحبەت خۆشتر لى دەیت و پتر ب ناخپه دەیتە گریدان. ئەقجا بوچی ئەم گرنگى نا دەینە عەشقى؟! مادەم هەموو هەولین سەرژیکرنا عەشقى وەکو تەفەنگین داوەتییانە، ما بوچی ئەم تەسلیم نابین و ل شوونا ریگرتنى بیینە رى نیشاندهر. ئەگەر ئەم زارۆکین خۆه ل سەر عەشق و ئەقینى یا ژىانى پەرورده کەین، دى هەفسەنگتر و بەرهمدارتر و ژیرمەندتر و ئارامتر بن. باوەر بکەن چەوتى یین وان ژى— ئەویین نە ب دلى مە— دى کیمتر بن.

ئەقىنى

ھەر ژ ئەزەلدا ئەقىنى ھەبوویە و ھەتا ب ئەبەد، دى ھەر مینیت. ئەقىنى پەيقەکا نازک و جوانە، ژ کەساتییەکا ھەقسەنگ و ھەژى دەردکەفیت و دبیتە جیھانەکا مشتی خۆشى و ھەزکرن و لەززەت. دلین ھشکین کیندار و ب گۆمان، نەرم دکەت و دەھینتە سەمایا ئیروسی. تینەکی ددەتە مروقی، کو شیانین نەبووی بەینە فەژاندن و خەلەکین مژدار و بەرزەبووی بەینە ئاشکرا کرن.

ھندەک دبیزن، ئەقىنى رووی دی یی میرانییە، بەل میرانییە مروق بکاریت ھەز ژ مروقان بکەت و کەرب و کینا خوە یا دیرین بنگۆر بکەت. دبیت یا ب ساناهی بیت کو مروق کەربین خوە فەکەت و بارەکی خەمان مشت کەتە ھەگبە یا دلینی و سەربۆرا خوە یا بارکری ب کەربى و تۆلقەکرنا ژ ھەمی کەس و بۆیەران. لى بیگومانە کو نە گەلەک ساناهییە مروق ئەقىنى بکەت و دلخ خوە بکەتە شانەشوینا ھەزا مروقانىی و خۆشیی و ژیانەکا بەختەوەر.

ئەقىنى کریارەکا وەرارکییە، ھەر ژ زارۆکینی دەست پى دکەت، ئەو زارۆکی ب ئەقىنى دەیتە پەرودەکرنا، دئاییندەیدا دى بیتە کەسانەک کو شیانین دان و پیشکیشکرنا ئەقىنى ھەبن. لى ئەگەر ل سەر کەرب و کین و تۆلقەکرنا بەیتە پەرودەکرنا، بیگومانە کو دئاییندەیدا دى بیتە کەسانەکی رەشبین و نەکاریت ئەقىنى پیشکیشی خەلکى دی بکەت. ئەقىنى نە تنى دناقبەرا دوو کەساندا دەیتە کرن، لى دوور نینە ب تشت و بۆیەران و جھانقە ژى یا گریدایى بیت. ئەقجا فیرکرنا ئەقىنى کریارەکا گرنگ و فەرە ژبو ھەموو بیاقین ژيانا رۆژانە.

ههفتی یا بۆری دههواتا دوو کهسین دانعهمر ل باخچهیی مالا دانعهمر ل ههولیرا پایتهخت هاته کرن. زهلامهکی ۷۵ سالی و ژنهکا ۷۷ سالی ل پاییزا ژیی خوه هیلینهکا گهرم و مشت ئەقینی ژبو روژین خوه بین مایی دانا. شان ههر دوو کهسین دانعهمر خهونهک ههبوو کو ژيانا مایی ب ههقرا ببۆرینن و پیکفه ههقپکی یا مرنی بکهن و بیژنه مه کو ههست و دلینی، سههرای فاکتوری تههمنی د کارن ژيانی بهردهوام بکهن. نه دووره خهریبی یا کهشی خیزانی (خو ئەگهر بچوک و ساده بیت ژی) پالدهرهکی سههرهکی قی جووتبونوی بیت. لهوا پیشنیاز دکم حکومهتا ههریمی ریژی ل قی پینگاقا ههزکرا ژيانی و خوهسهریی بگریت و مالهکا بچوک بو کری کهت و موجهیهکی ههیفانه کو تیرا پیدقی بین ژيانا وان بکهت بو دابینکهت. ل ههموو وهلاتین جیهانا پیشکهفتی کهسین دانعهمر ریژ و حورمهتهکا مهزن ههیه، چونکو ئەوان ئەق ژيانا نوکه بو مه دابینکرییه و سوبه ئەم ژی دی بینه دانعهمر و دی پیدقی ب ریژگرتنی بین.

خالا دی یا ههژی ل سههراوهستانی، شان ههردوو دانعهمران کچ و کورین خودان خیزان ههنه و ههر ئیک ب خیزان و زاروک و بارگرانی بین ژيانا خوڤه مژوله. ئەقجا ما دی چ بیت ئەگهر دانعهمرهکا بیمیر و دانعهمرهکی بیژن پیک بهین کو چهند سالین مایی ب ههقرا ببۆرینن. مشه جاران زاروکین وان دبنه ریگر و ب ناڤی شهرمینی یا جفاکی و بۆرینا تههمنی قی بریاری رت دکهن و قهبول ناکن کو کهسهکی دی جهی دایک یان بابی وان یی مری بگریت. ئەری ما نه ئەو ب خوه نوکه بابن یان دایکن و نهشین وی گرنگی یا پیدقی ب دایبابین خوه بین دانعهمر بدهن؟! ئەری ما نه باشتره دایبابین مروڤی ب دلخوشی و مورتاحی و بهختهوریقه پیشوازیی ل ئەجهلا خوه بکهن؟ یان ژی ههردهم گلهیی و گازندان ژ

زارۆكیڻ خوه بکهن کو سهرا وان نادهن و یین پشتگوه هاقیتین. ئه ری ما
 کهسه کی هزرا خوه نه کرییه کا بۆچی دانعه مر پتر حه ز ژ مالین دانعه مران دکهن؟
 هه لبهت، مالا دانعه مران ژبو هندییه کو ئه و کهسانین دانعه مر و بی خودان تیقه
 بژین و چالاک یین خوه یین روژانه تیقه ب دو مینن. لی ژ بهر کو جفاکی مه ژ کوما
 خیزانین مه زن و پیکفه گریدایی و کولله کتیف پیک دهیت، ئه قجا گه له ک خه لک
 شهرم دکهن یان نه قین دانعه مرین خوه بهینه قی مالی. هه لبهت، ئه ق کریارا هه
 ئیکه ژ خالین پوزه تیقین قی پرسی و قه گراندا دانعه مران بو نا ق جفاکی
 مه ره مه کا سه ره کی یا ده رگه هین حکومه تییه. لی د پرانی یا جاراندا دانعه مر ب
 تنی دنا ق چوار دیوارین مالیدا دمینیت و چالاک و ئاره زوویین خوه ب جه نا
 هینیت، دوور نینه ژی ببیته سه ده می قه ده ری و گوشه گیری یا که سی دانعه مر.
 ژبو هندی کو گرنگیه کا هه ژی و ب حورمهت ل وان که سین ژیی خوه پیخه مه تی
 وه لاتی و پیشقه برنا جفاکی مه زاختی، بده یین. ب هزرا من، باشترین ریکا
 چاره سه ری و خزمه تکرنی ئه وه کو بنگه هین روژانه بو بدانین و هه موو دانعه مران
 ماف هه بیت روژانه بهینه فان بنگه هان و چالاک یین خوه یین روژانه لی
 ئه نجامدهن. ئه قه دی بیته په ناگه و ئارامگه هه کا هه ژی ژبو هه موو دانعه مران و
 ب شه قی ژی دی دنا ق مالین خوه قه ژین. ب قی چه ندی هه ر دوو لا (خیزان و
 حکومهت) دی بیاقه کی هه ژی و به ره مه پنه ر بو دانعه مران دابینکه ن.
 دگه ل پیشکه فتنا زانستی نو شداری و هیسانکاری یین ژیان، هژمارا دانعه مران
 روژ بو روژی دی د زیده بوونی دا بیت، ئه قجا فه ره ئه م ب رژی هزری د باشتر
 لیکرنا ژیان و اندا بکه یین. هه ره کو دبیزن ئه و ل به ری مه نه و ئه م ژی دی گه هینی.

كاك جۆنى

ل سەر جادده يا نۆمه درال دهۆكى گهنجهكى دكاندار ههيه دببژنى جۆنى. پشتى سهرى من ب گوهانا هه والان و شروقه كرنا سه ده ميين هاتن و نه هاتنا له شكه رى توركيغه بوويه ده هۆل، پاكيتا من يا جگاران ژى قالا بوو. هه رده مى گه فين ژفى جۆرى ده هه مان ده مدا سروشتى و نه سروشتى پهيدا دبن، خه لك رۆژ و شه فين خوه بين مشتى خه ون و خه م پى دبورينن. د پرائى يا جاراندا په يقين نه گوتى و دلدلا په نكيابى ددرकिन و كه ربا خوه يا مهند دادريژنه سهر عه رد و ئاسمانان. هنده ك دببژن بلا ئه ويين مفادار به ره قانبي بكن، هنده ك دببژن بلا به رپرس و ده وله مهند شه رى بكن، هنده ك ژى ژ نوو ليستا داخوازي بين وان دريژ دببت و هه لسه نگاندن و ره خنه يا رۆژين بۆرى ل حكومه تى دكن. به رى چه ند رۆژان مه لايه كى گوندى د سيميناره كيڊا، وه عزي خوه يى ئه ينيى ده ست پى كر و دگۆت كو فهره حكومه ت يان حزب ب چافى ره حمى سه حكه ته هه ژاران و مينا بابى ده ستى خوه ب سه ريدا بينيت و زه كاتا خوه هه ر سال بده ت و مزگه فتان ل هه مى گه ره كان ئاڤاكه ت. پاله كى د گۆت سرا غازى ته مه ت ديروكا هه ژارى يا ملله تى كورد دريژه، كاره ب مينا هه تافزه ركا زفستانبي و ئه فه چه ندين هه يقه مۆچه يى پيشمه رگه ي نه هاتييه دان. ئوو چه ندين گۆتنيى دى بين دلساركه ر و زه وق شكين. ئه ز به ز ژ مال ده ركه فتم و چومه دكانا كاك جۆنى كو پاكيته كا جگاران بو شه فا خوه يا دريژ بكرم. هيشتا ب ژوور نه كه فتم، جۆنى ژى ب هه مان پرسيارين بووينه به نيشتى ده قى ئه ز دوور پيچكرم... من ژى ب سارى لى شه گه راند كو ئه م كورد دگه ل فان جۆره قه يرانان راهاتينه! لى جۆنى ب رژدى پيغه

چوو، که کۆ ئەز وه کو ئاشۆرییه که نه کوردم و زمانی کوردی ژێ نزانم، لێ ل قی کوردستانی ئەز ب سەر نه ته وه و رهوشه نگیری یا خوه هلبووم، ل سەر قی ئاخێ من زانی کو مه ژێ زمان و رینیسیا خوه یا تاییهت ههیه، ل قی باژیری تهنا و خۆشتقی ئەز ههست ب هه بوونا خوه دکهم و مینا مرۆفه کی خوه سەر ب مرۆفانی یا خوه د ژیم. قی وهلاتی نافه کی دایه من و کراسه کی مشت ئارامی و تهناهی کریمی بهر من. نه من شهر دیتینه و نه ئەز دزانم شهران بکه م، لێ ئەگەر هیرشا تورکیا هاته سەر مه و ئنییه تا وی داگیر کرنا وهلاتی بیت، هینگی ئەگەر هه بم یان ژێ نه بم دی چ فەرق بیت!

ب راستی قی هه لویستی، که فره کی مه زن ژ سەر سینگێ من هه لاند و بیرا من ل لایینی ئینافه، که رماتییه که ئیخسته گه هین من و سینا هییه که بهردا سەر شه قستانا خه یالی. سمبیلین کریقی خه مو ئینانه بهر چافین من، ده می ژ به روکا شهرێ ئازادی ب برینداری ئینایه نه خوشخانی و گوتییه من "تبلا جه له بکی بمینیت به سی منه، داکو چه ند روژین زیده تر پیشکداری د ئازاد کرنا وه لاتیدا بکه م". بهرچافکین که کی یه لدرم ل کولیزا نوژداری ئینانه بیرا من ده می ژ نشکه کیفه بهرزه بووی و هه قالان گوتی گۆری کوردستانی بوو.

وهلاتی کوردستانی ژ جفا که کی موزاییکی پیک دهیت، به خچه یه کی جوانه و ب گولین خوه یین رهنگا ورهنگ جوانتر ل دهیت. هه ر گوله ل جهی خوه جوانه و به خچه پی کاملان دبیت. ئەف گولستانه ل بن سمین هه سپین مه غۆلان نه به هی، ئەتاتورکی ب هه می جه به روئا خوه یا هۆقانه بن بر نه کر، سه دامی ب ئەنفالین خوه یین ره شقه د سهردا نه بر، جه نه رالین تورکین عه مامه دار ژێ نه شین ب پۆستالین خوه یین گران گیایی که سک و مشتێ ژیان ب په رچقینن.

سلاڤ و ریژ بو ته کاک جۆنی....

ماددهیین بیھۆشکەر، بکر و بازرگان

ماددهیین بیھۆشکەر، ئەو جیهانا مژدار و مشت نھێنی، ئارامکەرا فیلباز و تەییسۆک و بێ وژدان، د لەحزەییەکا بێ ئۆمیدی و لاوازییدا گیانی مروۆفی ئابلۆقە دەت و دکەتە بەندەیی وەھمێن یوتوبیایی. ھۆقەکی ھارە ھەمی مروۆف و دەزگەھ و ولات ژێ دترسن، وەلاتپاریز و جفاکناس و دەروونزان و سیاسەتمەدارین وەفادارین پاشەرۆژا گەل و ولاتی، ب دژواری ل دژی قان ماددەیان رادووستین ھەرەکو د شەرەکی دۆمدریزی بەردەوامدا. گەلەک وەلاتان دەزگەھین تاییەتمەند ژبو دژاتیکرنا قان ماددەیان و بەرھەنگارییا دیاردەیا بکارئینانا وان داناینە و تیمین بسپۆر ژبو چارەسەری و بنبرکرنی بەرھەفکرینە. لئ سەرەرای قان ھەمی ھەولین مجد ژبو نەھیلانا بکارئینان و فرۆتنا ماددەیین بیھۆشکەر، ھەر ھەنە و رۆژ بو رۆژی پتر گەفان ل گەنج و لاوین ھەمی وەلاتان دکەن و سالانە ب سەدان یان ب ھزاران گەنج و سنیلە قوربانی یین قان ماددەیانە. بازرگانیکرن ب ماددەیین بیھۆشکەر ژ ئاستی مفاداری یا درافی، کو بازرگانیکەکا مفادارە ژ لایێ داراییقە، دەرکەفتییە و بیافین سیاسەتی و دوزمنکاری و بکار ئینانا وی وەکو چەکەکی کومکوژ ژ ب خۆقە گرتییە.

ل عیراقی، ھەتا بەری شەری کەنداڤیی دووی ژ، ئەف ماددەییە گەلەک ب کیمی دەھاتنە دیتن یان بەیستن، ئەو ژ ژبەر وی چەندی بوو کو سزایین توند بو بکر و بازرگان و ئەوین بکار دەھینن ھەبوون. ئەگەر نە ژبەر وەلاتپاریزی و پیگیری یا سنجی و جفاکی با ژ، ژ ترسا سزا یین دەولەتی بوو کو ب مشەیی نە دەھاتنە بکار ئینان. لئ پشتی نەمانا رژیمی و بەرپابوونا ھندەک بنەمایین ساڤا یین

دیموکراسیی، ئە ف سزا یین بەری نھۆ هەیی، ژ هەمی لایئفە کیمتر لی هاتن، یان ژبەر نه جیگری یا ئیمناهی سستتر لی هاتن. ئە فجا خەك وهسا هزر دكەت كو دوور نینه ئە ف ماددەیه ژی وهكو هەموو کارەساتین دی یین ب سەری وهلاتی دەین ببنه کارەساتەکا دلته زین و بەر بیتە گیانی سنێله و گەنجین کوردستانی.

هەرچەندە دەزگەهین ئاساییش و ئیمناهی یا کوردستانی تا راددەکی ژور کاریگەر و باشن، لی هەبوونا کوردستانا ئازاد وهكو ریکەکا کاریگەر و گونجایی ژبو فەگواستنا فان ماددەیان دناقبەرا وهلاتین هەفسوی و نیژیکدا، دەرگەهی فی ترسا کوژەك دەیلته ل تاق.

هەر هە یام هە یام دەزگەهین راگە هاندنی فی پرسی دئازرینن و ئیشارەتین نەپەن و ئاشکرا ددەنە فی گەفا هیشتا کاملان نەبووی. ل فی داویی ژی خوە هلاویستنا وی کەسی گونە هبار ب بکارئینانا فان ماددەیان (ل گورە ی مانشیت و پیژانینین رۆژنامەیان)، مە پالدەت کو ب مجدی ل سەر فی دیاردی راوہستین و بەری بەر بە لاق ببیت، هە ولدەین ریکین چارە سەری و خوە پاراستنی بو دابنن. بەری هەر تشتەکی دی یان هەر رهوشەنبیری و پیژانینەکا د فی واریدا، فەرە هە ولدەین جودا کارییەکی بیخینە دناقبەرا ئەوی بکار دئینیت و ئەوی فە دگوهیزیت و ئەوی بازرگانیی پی دکەت. بیگومانە کو ئە ف ماددەیه ل هندەك وهلاتین دی دەینە چاندن و هنارتن، هندەك کەس یان لایەن هەنە بازرگانیی پی دکەن (دکرن و دفروشن)، هندەك کەس و لایەنن دی ژی هەنە ب کاری فەگواستنی رادبن. هەلبەت ئە ف کەس و لایەنە ژیدەرین سەرەکی یین ئاریشینە و فەرە ری لی بهیتە گرتن و سزایین توند بو هەبن. لی ئەوی بکار دئینیت، کە سەکی نەخۆشە ژلایی دەر وونیفە یان ب کیمی کۆمەکا ئاریشین جفاکی و دەر وونی هەنە، نە تاوانبارە، تاوانا لی هاتییە کرن. ئە فجا پیدفییە ب چافی نەخۆشی سەحکەینی و ب رەفتارا

چاره سهرکاريی سهره دهريی دگه ل بکهين. ئە ڦ پرسه مينا پرسا بکوژ و کوشتي
يه، زالم و قورباني يه، بکه ر و ليکهری يه.

ل ده سپيکی ژي فهره ده زگه هيئن ئاساييش و پولييسان قی راستیی بزائن و
پيگيريی پی بکه ن، داکو بشيئن دگه ل تاوانليکرييان دلوفان بن و دگه ل تاوانباران
توند بن. ئە گه ر که سه کی تيفو لى بيت، دى تا هيئي، ما ئە گه ر ئە م چاره سهری يا
تايی بکه ين و ميکروبی تيفویي پشتگوه پاڦيئن، دى چه و نه خوش ساخ بيته فه.
ژبو چاره کرنا هه ر کيشه يه کی فهره ژيده ر و سه ده مين سهره کی چاره سهر که ين.

هه ژي گوتنه کو وه سفکرنا تايی نوژداري دگه هيئته ده سنيشانکرنا تيفویي،
هه روه سا دوور نينه تويزاندنا دگه ل قورباني ژي سهرکی ده زي بيت و مروقی
بگه هيئته ژيده ري. لى تاوانبارکرن و زيندانکرنا هه ردوويان ل گوره ی ياسايی
(هه رچه نده سزايين هه ر ئيکی جودانه ژيی دى)، هه ردوويان دئخنه د خانا
تاوانبارييدا. لى ل داوی يا داوی، قورباني هه ر قوربانييه و تاوانبار ژي تاوانباره.

هه رچه نده ئاساييش شو لا خوه باشتر دزانيت، لى گوتنا مه ژي خزمه ته کا
بجووکه، هاريکاره که.

به رژه وندی یا تایبته و یا گشتی

دکابینا بۆریدا هه قاله کۆ من ریفه بهرئ گشتی و هزاره تا ساخله می بوو، رۆژه کۆ ئە ز ل ئوفیسا وی میقان بووم، هنده ک هه قالین وی به حسی پارچین عهردی دکر و ئە و پالدا کو ئە و ژی داخوازا عهردی بکهت و ب کورتی گۆتنی کو فهره پیچه کۆ ئاگه ل به رژه وندی یا خوه ژی بیت. هه رچه نده من نه زانی کا پشتی هینگی عهرد وهرگرت یان نه، کا وی ئە و بابهت کره دۆزه کا سه ره کی یا خوه یان پشتگوه هاقیت. لئ ئە و ما یه ل بیرا من و من مه رهم پی، به رسقا وی بوو. هه قالئ من گۆته وان ما به رژه وندی یا گشتی و یا تایبته گه له ک ژ هه فجدانه؟!

پیقه چوو، ده می ئە ز بکارم نه خووشخانا خه لیفان یان یا هه ریرئ باشتر لئ بکه م، ئە فه به رژه وندی یا من یا تایبته ژی تیدا هه یه. ده می هه ولدده م کو ستافه کۆ پسپۆر و خودان شیان ل هه می بنگه هین ساخله مییان دانم و خزمین خوه یین هه له له لی و بئ شیان پشتگوه دهاقیم، فی چه ندی ژی به رژه وندا من یا تایبته تیدا هه یه. بیژن چه وا: وی هه قالئ دگۆت، ئە گه ر رۆژه کۆ خودی نه کهت، ترۆمیلا من ب ریکا سه یرانگه هین گه لیئ عه لی به گفه هاته وهرگه رانندن و ئە زب زارۆکفه تیدا بم، نیژیکترین نه خووشخانه ل خه لیفان یان هه ریرئ، من یان زارۆکه کۆ من ژ مرئی رزگار کهت، ئە فه مه زنتین به رژه وندا من یا تایبته ته. ئە گه ر رۆژه کۆ ب شه فژه هراویبوونا خوارنی یان یا هه ر ماده ده یه کۆ دی بو من یان ئە ندامه کۆ مالا من چیبوو، ب زووترین ده م و ل نیژیکترین بنگه هی ساخله می هاته

چاره سه ركرن، ئەفه ژى دكهفته د خانا بهرژه وهندى يا من يا تايبه تدا. لى ئەگەر ئەف خزمه ته نه بن و من كۆمه كا پارچين عهردى هه بن، دى چ لىكه م!

ئەف سوچه تا پىكفه گریدانا بهرژه وهندى يين گشتى و تايبه ت ما د هزرا مندا. ب راستى ژى ئەگەر مروّف ب هوورى هزرين خوه تيدا بكهت، دى بينيت كو هه رده م ئەف ههردوو بهرژه وهنديه پىكفه گریدايه و ههف ته مامكه رن. خو ئەگەر چ مفا يين دارايى يين روت ژى تيدا نه بن، چالاكى يا ب ريفه چوونا كارى د كوكا خوه دا بهرژه وهنديه كا مهعنه وى يا پر گرنگ و هه ژيهه. گه له ك جارن هنده ك كه س هه نه وه سا هزر دكه ن كو بهرژه وهندى يا وان يا تايبه ت سه رميرا هه مى بهرژه وهنديانه، دبیت د كووراتى يا مروّفيدا هه ر وه سا بيت و فره مروّف ريژى ل بهرژه وهندى يا خوه يا تايبه ت بگريت. لى ئاڤاكرنا فى بهرژه وهنديى ل سه ر حسيا كارى روژانه يان بهرژه وهندا گشتى، هينگى بابته ژ پاراستنا بهرژه وهندى يا تايبه ت ده ر دكه فیت و دكه فیته دناڤ قالبى دزيكرنى و خيانه تيدا. ب هزرا من كه سه ك ل سه ر خوه قه بوول ناكه ت كو ناڤى دزيكه ر يان خيانه تكار ل سه ر بهيتته دانان، چونكو ده مى پيقه رين ژيانيدا كاره كى نه باش و بهرهاڤيتيهه. لى ئەگەر ده مى بياڤين كاركرنيدا ههردوو بهرژه وهندى ههف بگرن، دى كرياتا خيانه تى و هه ست ب گونه هكرنى سڤكتر و كيتر لى هيت.

گه له ك ژ سياسه تمه دارين كوردان وه سا دده نه خوياكرن كو ژخوشبه ختيا ملله تى كورده ل فى سه رده مى بهرژه وهندا كورد و ئەميرىكا كه فتييه ل سه ر هه مان هيا سياسه تى و ب فى چه ندى ژى ئەميرىكا دهف ژ كوردان بهرنا ده ت (هه له به ت نه ژبو ره شاتى يا چاڤين كوردان، لى ژبو پاراستنا بهرژه وهندى يين خوه). ئەفجا ب هه مى شيانان كورد هه ولدده ن كو بهرژه وهندى يين ئەميرىكا ل ده قهرى بپاريژيت. ما نه يا پيدڤيهه كو ده مان وهختدا بهرژه وهندا فه رمانبه ر و

کادر و کارمەندی خوه ژێ پاریژن کو ئەو ژێ دەق ژ دۆزێ بەرنە دەن و نه کهقنه
د کوورا خیانهتیدا. نه پاراستنا بەرژەوهندی یێن ئەمیریکا، نه دووره ببیتە
ئەگەرێ هندی کو کوردان بهیلن. ئوو ههروهسا نه پاراستنا بەرژەوهندی یێن
فەرمانبەرین وهلاتی ژێ، نه دووره کوردینی بهیلن.

فەرمانبەری کورد وهلاتپاریزه و وهفاداری ریبازا کوردینی و بارزانییه (ب
هەمی حزبین جوداجوداڤه)، نه ماره کو ب ئاخی بژیت. هه ردهمی ئاخ ب تنی بو
ما دی بیتە مار و دی ب نیکترین کهسی خوه قهدهت، نیکترین کهس دۆزا
مللهتی و وهفاداریا کوردینی یه.

قہ ناعہ ت خزینہ یہ بن بر نابیتا!

د کلتوریٰ ئیسلامہ تییدا دبیزن کو "قہ ناعہ ت خزینہ یہ کہ ناہیتہ بن برکرن".
ہہ لہبہ ت ئہ قہ تیگہ ہی ئیسلامہ تیئی ئیشارہ تہ کا نہ پەن یان نیف ئاشکرایہ کو مروؤ
ب رەوشا خوہ یا ہہ یی قاییل بیت و دلئی خوہ نہ بہ تہ تشتین خەلکی دی. خودی
ب ہہ می بۆیەر و تشتان ئاگہ ہہ و ئہ گەر ئیا با، دا ہہ موو خەلکی و ہکھہ قہ و ہندی
ہہ قہ دہ ت. دہ می ددہ تہ ئیکی و نہ دہ تہ یی دی حکمہ تہ کا تییدا ہہ یی. ئو و فرہ
ہہ می خەلک ب حکمہ تا خودی تہ عالا رازی ببن. ئہ قہ تیگہ ہی مژدار و جہ قہ نگی، د
سہ ردمین خیلافہ تا ئومہ وی و عہ باسیدا ببوو دروشمی شیرہ تکارین سؤلتانان و
ہەر کہ سہ کی ہزر د پیش ئیخستنا کاودان و رەوشا خوہ یا ہہ ییدا کربا، دا ب
گونہ ہبار و ژری دەر کہ فتی ہیتہ نیاسین و دوور نہ بوو کو ہاتبا ئیشاندن و
پاشقہ برن ژری. لی دہ می بہرکاری قی تیگہ ہی ئاشکرا بووی و ئیدی نہ ما کو خەلک
پی بہینہ خاپاندن. تیگہ ہی "یی بلنداهیئ بخوازیت، فرہ کار بو بکہ ت"، یان
"یی خوہ زہ حمہ ت دہ ت دی گہ ہیتہ مرادی" ... ہد، ہاتہ جہی تیگہ ہی چووی و
ب ہہ مان شیواز دبەر ژوہ ندا دہ ستہ لاتداراندا بکار ئینا و خەلک پی ہاندان کو ب
بہ ردہ وامی کاربکہ ن و ل شوونا ہزرکرنہ کا رەخنہ یی یان ہہ لسہ نگاندنہ یی ہہ موو
دہ مین خوہ ب کارکرنیقہ ببورینن. ئہ گەر ہزر مہ ندہ کی بیلاہن و زیرہ ک ہہ باہ
ژی، ژ ترسا ئہ شکہ نجہ دانئ یان ژ تہ ماحی یا رەزامہ ندی یا دہ ستہ لاتئ نہ دویرا
دہ برپینی ژئ بکہ ت. ل دگہ ل دہ می ئہ قہ تیگہ ہی مژہ وی و ساویلکہ، مینا خەلہ کی
لی ہات و ل گورہ ی پیدقی یا کاودانی دہیتہ بکار ئینان.

ژ لایى دەر وونیکه، قه ناعهت ئارامیه کا دەر وونی دده ته مرؤقی. ئالۆزی و شه پزره ییی د ناخیدا هلدگریت، کو چ رهوشین ناله بارین به رههست د ژیانیدا پهیدا نه کهت. هه ر کهسه کی دوور بیت ئالۆزی و ئاریشین دوودی و مالخولیانیی، دی پتر د کارى خوه دا سه رکه فته بیت و شیانین وی یین ئافراندن و داهینانی زیده ترن. ل سه ر ئاستی جفاکی ژى، قه ناعهت ژییاتی و ئەفینی یا وه لاتی و ملله تی ددی مرؤقیدا دچینیت. ئەوی قاییل هه ز ژ هه می کهس و دهر دورین خوه دکهت، لی ئەوی نه رازی ژ بهر ئالۆزی و هزرین زال بوون و دهست ب سه رداگرتنی، هه موو هه ستین وی یین دلینیی قه دگریت و شیانین وی یین هاریکاریکرنی، داخوازی یا هاریکاری و ئەفاندنا مرؤقان و وه لاتی کی مترن. کوردان ژ میژه یا گو تی: "ئەوی نه رازی ب چ تشتان تیر نا بیت."

دبیت کهسه ک بیژیت، ما ئەگه مرؤقی چ د مالا خوه دا نه بیت و نه کاریت پیدقی یین سه ره کی یین ژيانا زارۆکی خوه دابینکهت، دی چه وا قاییل بیت؟ هه له بهت ئە ز ژى دگه ل قى شیوازی نه رازی بوونیمه. ئەق وه لاته مولکی هه موو کورد و کوردستانی یین قى ئاخیه. ئەق جفا فه ره هه موو هه ژارین قى وه لاتی مینا ئە بو زهری غه فارى نه رازی بوونا خوه دهر بهرن و داخوaza مافین خوه بکهن و ئەرکی دهسته لاتییه قان مافین رهوا بو دابینکهت. لی فه ره نه هیته ژیرکرن کو داخوازی یا مافین رهوا د چوارچۆقی سه ره وری یا یاسایی و بنه مایین ده مانکرنا جفاکیدا رهوا دبن. ئەگه ر چ قالبین یاسایی بو نه بن، دی مینا وان که سین ده وله مه ندین نه رازی لی هین. چونکو هه ستا نه رازی بوونی چه وا بیت و ژ بهر چ بیت و د کیژان رهوشیدا بیت وه کهه فه. دبیت داخوازی یین هه ژاران پاریه کی نانی و په ناگه هه ک بیت، لی داخوازی یین هه فک ستووران، هه لوه شاندا مالین وان هه ژارانه و فرۆشتنا هه موو بیروباوه رانه.

ژیکدوورکرنا حزب و حکومتی

د هه موو ولاتین قی جیهانا پان و دیرین و بهریندا، حزبین هه مه جوړ و ئیدیلوژی یین جو دا جودا هه نه. ده می هلبژارتین حکومتان دهینه کرن، ل ده سپیکې دناڅ چوارچوڅین حزبیدا دهینه گوگردن و پاشی بهرېژار دکه څنه دناڅ هه څوه لاتیباندا، ئو هه حزبک ریگلام و راگه هاندنی بۆ بهرېژارین خوه دکه ت کو سرکه فتنی ب ده سته بینن. هیز و سرکه فتننا حزبان دهندیدایه کا دی چه ند کورسیکان ب ده سته ئینن. دهندک ولاتاندا ب لیستین حزبی پشکداریی ده لبژارتناندا دکهن و خه لک دهنگی خوه دده ته لیستا حزبی، ئانکو ب رمانه کا دی خه لک دهنگی خوه دده ته حزبی، نا دده ته ئه و که سی بهرېژاری دناڅ لیستیدا. مشه جاران بهرېژار هه می ب یه ک ئاست ب دلی هه می خه لکی نینن، لی خه لک دهنگی دده ته حزبی، وه کو نمونه یی کوردستانی.

حزبا زیره ک ئه و حزبه یا باشتین و زیره کترین کادرین خوه یین شاره زا و بسپور دئخته دناڅ لیستا خوه دا. هه روه سا ژبۆ دانانا کابینین حکومتی ژی، ل ده سپیکې لیستین حزبی روله کی سره که دبینن و پاشی حزب پؤستین کارگیری ده سنیشان دکه ت و ل سره کادرین خوه یین ژپهاتی به لاقه دکه ت. جار هه نه کو پشتی هه لبژارتنان، نه مازه ئه گهر دهنگین حزبان نیزیککی هه څه بن یان نه سرکه فتنه کا ره های بیت، د شیاندا یه کو دوو حزب یان زیده تر هه څه بگرن ژبۆ پیکئینانا کابینا حکومتی.

ب کورتی مه دقیت بیژین کو ب قی شیوازی حکومت ل بهر سیبه را حزبی دهیته دانان و ئه گهر کولانکیتر باخفین، دی بیژین کو حزب خودانا حکومتییه. ب

قى چەندى خويايە كو ھەقبەندى و پىكفەگرىدانا حزب و حكومەتى موكم و قايىمە، ئو ژىكفەكرن نە كارەكى ھىسانە.

لى ھەردەم مە گوھ لى دىبىت و ئەم دەدەزگە ھىن ھەمەجۆرىن مېدىا ياندا دىبىن و دېھسىن كو ژبۇ پىشكەفتنا جفاكى و كارگىرى و حكومەتى، فەرە قى لەشى پىكفە نووسىايى ژىكدوركەين. يان ھندەك وەسا ھزر دكەن كو ھەتا حزب و حكومەت ژھەقدور نەبن، ئارىشىن مە يىن ھەيى چارەسەر نابن.

ئەق شىۋازى ژىگوتى، نە تنى ل كوردستانى ل كارە، بەلكو ل پىرانى يا ۋەلاتىن فرە حزبى ھەيە و كار پى دەيتە كرن. لى جوداھى د شىۋازى جىبە جىكرن و دەسنىشانكرنا كادران و باۋەرىپىدا ھەيە. دەمى حزب كەسەكى ل پۆستەكى دادنىت، فەرە ل دەسپىكى باۋەرى پى ھەبىت كو دى دەرژە ۋەندا ۋەلاتىدا بىت، چونكو دپەيرە ۋەپروگرامى ھەموو حزباندا باشترىن بەرژە ۋەندىن ۋەلاتى و ھەق ۋەلاتىيان ل بەر چاقتا ھاتىنە ۋەرگرتن. ئەقجا ئەداكرنا كارىگەر ھەر پۆستەكى ئىدارى پىنگىرىكرن و ئەنجامدان پەيرەۋى حزىپە.

حزب ژ حكومەتى ناھىتە جوداكرن، چونكو مادەم حزب نوونەرا خەلكىيە و ھەردەم ژبۇ بەرژە ۋەندا مللەتى كار دكەت (ئەگەر بكەت!)، پالپشتەكى ب ھىزى حكومەتپە. دەھمان دەمدا ژى حكومەت ئالاقى جىبە جىكارى بەرنامى حزىپە. ئەقجا فەرە ھەمى حزب ب خوەدا بچن و ب باۋەرى سەرەدەرى دگەل حكومەتى بكن و پىگىرى ب بەرنامە و پەيرە ۋەپروگرامىن خوە بكن. نە دەزگە ھكرن و نە پىشكەفتنا حكومەتى، نىشان خەمسارى و نە پىشكەفتنا حزىپە! سەرەنەكەفتنا ھەر حكومەتەكى ل كوردستانى، سەرەنەكەفتنا حزىپە، چونكو حكومەت نە ئەو ئامانە يى حزب ھەز و بەرژە ۋەندى يىن خوە يىن بەرتەنگ تىدا دەھلگرىت. حكومەت پىرىنەيە ژبۇ ب جھىنانا بەرنامى حزبا حوكمدار.

حکومت نه ماره

کورد دبیژن "چهند موویه کی ژ ماری بکیشن هه باشه". ئە ڤ گۆت نا پيشينان وه کو تیگه ه دهیته بکار ئینان ژ بو هندی کو مروڤ هه ردهم هه ولدهت شیانین به رانبهه بمیژیت و کیتر لی بکته. هه لبهت دوور نینه ئە ڤ کیمرنا شیانین یی به رانبهه ببیته ئە گهری زیده کرنا شیانین که سی ب کریارا میژتنی رادبیت، یان ژ یی ب کیمی ببیته ئە گهری لاواز بوونا یی به رانبهه. هه ر لاواز بوونه کا د که سی به رانبهه ردا چی ببیت، هندهک وه سا هزر دکهن کو دی ببته ئە گهری په ر لاخوونا وی دناڤ جفاکیدا.

حکومت وه کو دهسته لاته کا ب هیژ وه هیبهت، هیژا خوه ژ هیژا تاکین جفاکی وه ردگریته. دبیت ئە ڤ بیرۆکه ب فی شیوه یی هه یی دناڤ جفاکی مه دا نه ببیت، چونکو حکومت خودان و چیکه را هیژا تاکانه. که سی کورد وه سا هزر دکته کو ب کیتر هه می کاران دهیت وه هه می شۆلان دزانیته. ئە ڤ چهندهیه بوویه ئە گهری هندی کو که سی گونجایی ل جهی گونجایی نه هیته دانان. ئوو یا ژ فی خرابتر ژ یی ئە وه کو هه می کهس، ئە وین ره وشه نبیر و یین نیف ره وشه نبیر ژ یی، ب ناڤی پیشکه فتنی و که سین ته کنیکار وه هژی، هه ردهم زه رگه هیژا خوه، بی ره حمانه دادوه شیننه حکومتی. خه لک هه ردهم چاڤه رییه کو حکومت هه موو ئاریشین ژ یانا روژانه بو چاره سهه ر کهت. ئە گهر دشیا نا حکومتیدا نه بوو (ژ بهر هه ر ئە گهره کی هه ببیت)، دی بیژن پا بوچی حکومتینی دکته!

خه لک وه سا هزر دکته کو حکومت سوپه رمانه که ژ ئاسمانی هاتی و فه ره هه می تشتان بو بکته، دحه قن، مافی خه لکییه فی داخوازی بکه ن. لی که سهه ک

به رهه ڦ نينه قروشه كى ب تنى بده ته زهريى (باچ)، خلك به رهه ڦ نينه بچيته دناڦ له شكه رى وه لاتيدا، يا ژ هميى خرابتر ژى خلك به رهه ڦ نينه ژبو دابينكرنا ژيانا خوه كار بكه ت، خوه كارى ژى فهره حكومت پيشفه بكه ت. كه سه ك به رهه ڦ نينه بو ماوى دهقيقه يه كى (دهقيقه كى ب تنى) هزرا خوه د رهوشا هه ييدا بكه ت. ما دى بوچى هزر كه ت، حكومت پيشفه هزرى دكه ت.

خه لكى وه سا دقيت ئه م ب پله كى بگه هينه سه رى مله كى، كا چ دناڦ كه نالين ئوروى و دهوله تين پيشكه فتيدا دبينن، دقين ئيكسه ر ل كوردستانى ژى هه بن. ئه فه ژى نا بيته كرياره كا ساخلم و سروشتى، چونكو وه رار ب شيوازين په ييسكى و به ره به ريه ده يته كرن. هه ر تشته ك يان بو به ره ك ب ئاوايين بازدانكى دجفاكيدا په يدا بيت، بيگومانه كو نه دووره ب هه مان شيوازي بازدانكى، پاشفه بزقريت ژى. ئه فجا فهره ئه م هزر د به ره به ريه ي يا پيشاژويا وه راريدا بكه ين و سه ره ده ريه ب كه تواربينانه دگه ل بو به ر و پيدقبيان بكه ين.

ل شوينا هزر و ره فتاره كا ويرانكه ر و تولفه كه ر، فهره ئه م هه مى هه ولده ين كو ريگه چاره بين زانستى و كه توارى بو ئاريشين هه يى بينين. ل شوينا گازندين نه بوونا گه له ك تشتان فهره ئه م هزر د پيشفه برنا تشتى هه ييدا بكه ين و باشته ر لى بكه ين. ل شوينا ئه م هزر كه ين كو حكومت ماره و يى زيره ك ئه وه يى موويه كى ژى بكيشيت، فهره ئه م لى بگه رين كا دى چه وا ده سه كه فتان پاريزين، ئه گه ر ساكار بن ژى.

گونه هبار کرنا یی به ران بهر

پرانی یا خه لکی کوردستانی فیر بووینه کو هر تشته کی ب دلّی وان نه بیت، یان هر که موکو پریه کا ببینن، ئیکسه ر دی که نه خه تا یین لایه نه کی دی یان ژی دی حکومتی پی گونه هبار که ن. هنده که هه نه وه سا هرز دکن کو پیدقیه حکومتی چه یزه رانه کی سحری فی بیت و هر تشته کی بکه فته دناق داغین خه ونا واندا، ئیکسه ر بو دابینکه ن. نه رفه تارا گونه هبار کرنا حکومت و دهسته لاتی، یان ژی ب شیوه یه کی گشتی گونه هبار کرنا لایه نی به ران بهر، یا بوویه دیارده یه کا جفاکی و پرانی یا خه لکی روژانه ره فتاری پی دکن. نه و ب خوه ژ لایه دهرونیقه، هر که سه کی ل گوره ی تیورا د. علی نه لوهردی مینا که کی جوان و هه ژی و کاملان د مه ژی خوه دا بو که ساتی یا خوه چی دکه ت و هر ئاسته نگه که یان پیشیل بوونه کا بکه فته د ریکا هه ز و خه ونین ویدا، بیی هیچ پیداچوون و هه لسه نگاندنه کا که سوکی ئیکسه ر دی که ته خه تا یین لایه نه کی به ران بهر و دی به هانه یان بو بینیت یان دی بو چیکه ت.

لی د راستیدا، مه رج نینه هه می دهمان و ل هه می جهان مروقی راست بیت و شاشی و نه زانین ژ لایه نی به ران بهر فته بیت. د هر ئاسته نگ و ئاریشه کیدا، بهه را هه می لایه نان تیدا هه یه و نه دووره کو سه دهم و ژیده ری سه ره که، که ساتی و ره فتارا خوه یی مروقی بیت. لی ژ بهر کو هه سترکنا ب شاشی و گونه هی مروقی توشی ئالوزی و شه پرزه یی دکه ت، نه قجا ژبو هه قسه نگکرنا بارئ که ساتی و زرگار بوونا ژ ئالوزی ب شیوه یه کی نه ئاگه هی دی په نا به ته بهر ئالاقین بهرگریکرنا مه ژی. یه که ژ فان ئالاقان ژی به هانه کرنه.

رامانا به هانه کرنی، ئه وه کول شوینا دانپیدانا ب شاشی یان نه زانینی، به هانه یین هه مه جور (چ به رهۆز بن یان نه به رهۆز بن) دهینه پیشکیشکرن کو گونه هی ل سهر خوه راده ته دهف لایه نه کی دی. چه ند که ساتی یا مروقی هه قسه نگتر بیت، کیتر فان ئالافان بکار دهینیت، ل د حاله تین ترۆمداری یا دهروونیدا کول دهف پرائی یا زارۆک و گهنج و که سین کوردستانی ب ئاستین جوداجودا هه یه، نه تنی به هانه کرنی، ل گه له ک ئالافین دی یین به رگریکرنا مه ژی ب مشه یی بکار دهین.

ئه گه ر ئه م گونه هبارکرنا حکومه تی وه کو نمونه یا قی بابه تی وه رگرین، کو پرائی یا خه لکی داکۆکی ل سهر مافین هه قوه لاتیبوونا خوه دکهن و بابه تی ئه رکی خوه یین هه قوه لاتینی پشتگو دهافین. هه می خه لک به حسی دابینکرنا خزمه تگوزاری یین هه مه جور و پیدقی دکهن، نه مازه دهزگه هین هه مه ره نگی ن میدیا یا ئازاد، ل گه له ک ب کی می هزی د وی چه ندیدا دکهن کا مروق چ بو وه لاتی پیشکیش دکه ت و چ رۆل د دابینکرن و پیشکیشکرنا فان خزمه تگوزاریبانا دکهن. ب قی چه ندی ژی، مروق وه کو که سانه کی قه ده ر ژ جفاکی و نه به رپرس دهیته دیتن و ئه و ب خوه ژی وه سا ره فتاری دکه ت. ئه ق ره فتارا خوه قه ده رکرنی و ره قینی ژ به رپرسیاری و ئه رکان، پت پتا بی مفا زیده دکه ت و حه زا کارکرن و داهینانی لاواز دکه ت.

ب هه زرا مه دی باشتر بیت کو د هه ر بابه ته کیدا، مروق ئیحتیماله کا خوه خه تابارکرنی ژی بدانیت، تنی یه ئیحتیمالی بدانیت داکو گله یی و هه لسه نگاندنین وی د لوژیکیتر و زانستیتز بن، هه ره سا دی کاریگه رتر ژی سه ره ده ری دگه ل بابه تی و جفاکی که ت. د هه می جفاکین جیهانیدا هه لسه نگاندن و ره خنه یین لوژیکی و که تواری دهینه گوهداریکرن، ئوو هه ر هه ولدانه کا ژ ده رفه ی قی جوارچوقه ی بیت، دی مینا هژمارتنا گووزان هیته دیتن.

گەندەلى

هەقالى من يى ھىژا و خۆشتقى كاك مەحمود زامدار ھەردەم دىيىت، گەندەلى پەيقەكا مەزىقەيى و خۆشە، ژبۇ نەخۆشكرنا وى فەرە بىژىنى گەندەلوووووووو.

بابەتى گەندەلى سەرمىرا ھەمى بابەتتەن جفاكەيە و خوە كرىيە دناڤ تۆرا بابەتتەن سىياسىدا ژى. رۆژانە كۆمەكا نقيسەن و گۆتارىن گەرم ل سەر قى بابەتى بەلاڤ دىن، گەلەك نقيسەران ئىشارەت كرىنە سەدەم و ساخلەتتەن گەندەلى و گەلەككەن دى ژى تىبلا خوە دانايە سەر برىنى و ستران بۆ جفاكەكى بى گەندەلى گۆتىنە. ئەرى ما گەندەلى چىيە؟؟!! بوجى ھەيە و دى چەوا بنېركەين؟! ئەم ژ كلتورى ئىسلامى و ەەرەبان فېرېووينە كو ھەردەم يى بەرانبەر چەوتە، ئوو ھەردەم پىلانەك ل دژى ئەزمنى ھەيە (تېورا پىلانگىراندى). چ جارار ئەم ھزرى د خوەدا ناكەين! گەلۇ ما نا بىت ھندەك ژ چەوتىي ژ مە ژى بىت!

د قى گۆشيدا دى ھەولەدەم كو تنى ھزرى د خوەدا بكەين، بىي ھەمى گونەھ و گەندەلى بىخىنە د ستووي دەستەلاتى و يى بەرانبەردا. دبىت كەسەك ھەبىت بىژىت دى چەوا بەحسى گەندەلى ژ دەرڤەي چوارچۆقى دەستەلاتى ھىتە كرن، ما ئەگەر دەستەلات ھەزكەت كو گەندەلى نەبىت، ما دى چەوا ھەبىت! ما نە گەندەلى يا ھەرە مەزن ئەو ھە ئەوا ژ دەستەلاتى دەست پى دكەت و ھەرب دەستەلاتى ب دوماھى دەيت. ما كەسەك ھەيە بكارىت گەندەلى بكەت و چ پىشتەقانى يا دەستەلاتى بو نە بىت؟! ھەلبەت دەمى مەوڤ ھەردەم يى بەرانبەر گونەھباركەت و خوە ب كاملانى و باشتىرىنى سالدۇخەتدەت، دبىت ئەقا ھەيە رەوا بىت. لى ئەگەر ئەم بۆ ماوہيەكى

کورت ژى هزرى د خوه و د رفتهاريڼ خوه ييڼ روژانه ييڼ (نه گندهل!) دا بکين، بيگومانه کو دى هندک ناسوييڼ دى ييڼ نه هه چکوهه يى ژى پهيدا بن. دوور نينه يى دى دژى من بيت، يان چ ههست ب نازار و موعاناتيڼ من نه کهت. لى نهغه رامانا وي نهو نينه کو نه يى کاملانم يان سته م ليکريمه.

خه لک يى فيرى گازندان بوويى، کيفه بچى و دگه ل کى باخقى (کى بيت و چ بيت!)، دى کومه کا پيشنيازيڼ پيشکهفتنخواز پيشکيشکهت و دى گازندا ژ سيسته مى هه يى مشتى گندهلى کهت، باشه پا کينه گندهل يى دکه ن؟ گندهلى بهرى هه ر تشته کى رفتهاره، رفتهاره کا نه ياسايى و نه رهاويه ل دژى ياسايا هه يى و رهاو د جفاکيدا. نه هه مى حه ز دکه ين گندهلى نه بيت و روژانه نه گندهل يى دکه ين. ما نه گندهل ييه، موجه يى تايهت بو هندک که سيڼ تايهت هه بيت (بيى کو چ کاره کى بکه ن يان چ بهر هه م کى پيشکيش که ن)؟ ما نه گندهل ييه که سه ک موجه يه کى بلند و هرگريت و ل مالا خوه يى روونشتى بيت؟ ما نه گندهل ييه کو مروقه فرمانبه ر يان کادر بيت و کارى وى به س چا فه خوارن بيت و چ بهر هه م نه بيت؟ نه گهر ژ بهر هه ر سه ده م کى هه بيت، حکومت فى چهندي قه ببول کهت، نهو که سيڼ دژى گندهلى و نه زماندر يژيڼ خودان نهغه موجه يه بوچى قه ببول دکه ن؟ نه گهر هه ر که سه ک ژ مه ژ لايى خوغه گندهل يى قه ببول نه کهت، ب شيوه يه کى نوتوماتيکى گندهلى نا مينيت، يان ب کيمى که سيڼ گندهلقان، مينا دزيکه ران دى د شه رمکرى و سهرچه ميايى بن. دبيزن گوننه قه راقوشى کا بوچى دکتاتور ه، گوت: خه لکى نه ز يى هو لى کریم، نه گهر نهغه خه لکى هه نه بيت، نه ز ژ ديموکراسيى ديموکراسيترم. نهغه ا نه گهر نهغه نه گندهل بين، چ بهر پرس يان دهستلالت نه کارن گندهل يى دگه ل مه بکه ن. وهرن دا پيکفه ناخفتنيڼ هشک بهيلين و ب کريار دژى گندهل يى بين.

رهځنه يېن ميډيايي نه نأفاكهرن!

جاري ل دهسپيكي، نه گهر نه م هيټكهينه گوتار و داخوياني يېن پراني يا وان ميډيا يېن ب نازاد خوه ددنه نياسين، دي بينين كو دژاتييه كا بهرچاڅ يا حكومه تي دكهن. كا چه وا هنده ك لايه ن ب ناڅي ناييني، پيشي لكرنا بنه ما يېن ساكارين ناييني دكهن و كا چه وا هنده كين دي ب ناڅي بازرگاني يا ره وا خويانا ملله تي دميرن، ههروه سا زي هنده ك رورنانه نفيس ب ناڅي پاراستنا مافين مروفي و ياساي و ليگه ريانا راستي و نازادي يا كه سوكي، پيشي لكرنا مافان و ياساي دكهن و راستيان دشويين.

نه فره فتارا دژاتيكرنا حكومه تي و گونه هباركرنا دهسته لاتي، پاشمايي پاشخانه كا هزي و كلتوري يا كه ساني كورده ل دژي دهسته لاتارين داگر كه رين سه رده مين بهري سه ره لدانا بوهارا ۱۹۹۱ع. ناكامين قي چه ندي زي، نه تني ل دژي دهسته لاتي رادوه ستين، لي ههروه سا ل دژي خيزان و هه قال و زاوكان زي ب شيوه يي توندوتيزي و سه پاندنا هزي دهينه بكارهينان. هه لبت نه فرديارديه، حاله ته كي دهروني نه سرؤشتيه و پيدفي ب چاره سه ركرنه كا دهروني هه يه. باشتري چاره سه ري زي ب هيزكرنا شيانين كه سوكيه و فيركرنا شاره زايي يېن ژيانيه و هه فسه نگرنا كه ساتييه ل دهف تاكي كورد. نه فر چه نده زي دي شيانين برپارداني و باوه ري ب خوه هه بووني په يداكهن و ئيدي نه فر گاندين هسك و د پراني يا جاراند دوور ژ راستي ناهينه كرن.

هه رده مئى كەسى لاواز بەرئاتاشى تەپەسەر كرنى د بىت (ژ ھەر لايە كىفە بىت)،
 دئ خەبەر بايژىت، دئ كە تە گرى، يان ژى دئ خالين بچووك و نە ھە قەبە ند ب
 بابە تىفە كە تە ئالا و ئالۆزى يا خو ھە قسە نكگە ت.

ژ لايە كئ دىفە ژى، دە مئى دەستە لاتى چ باو ھرى ب فان گازندان نە بىت و
 ھزر كە ت كو رە خنە يين تيكدان و خراب كرنيئە، ھىنگى ئە ف گازندە دئ مينا بلوورا ل
 بەر گوھى گائى لئ ھين.

ھەر گازندە كا ھە بىت يان بەيئە كرن، ب شيو ھە كئ راستە وخو يان نە
 راستە وخو ژبو دەستە لاتى دەيئە ئاراستە كرن كو پينگاقين چارە سە رى و
 باشتەر ليكرنى بو بەفاقىژىت. لئ ئە گەر دەستە لاتى باو ھرى پئ نە بىت، يان ب كئىمى
 ھزر كە ت كو ئە ف رە خنە و گازندە ويران كە رن، نە ئافاكە رن. بيگومانە كو دئ ھينە
 پشتگو ھافىتت و ھە مئى نالين و گازندە و ھاوارين رە خنە يى، ھە رو ھ كو كورد
 دبىژن دئ بنە "گازى يا ل دويف گورگى!"

ب قئ چە ندئ ژى ھە بوون و نە بوونا رە خنە يان و ھكھە ف لئ دەين. ژبو كو پويئە
 ب رە خنە يين روژنامە نقيسان بەيئە دان، فەرە ب گيانە كئ ئافاكە ر و ھزرە كا
 فە كرى و مەر ھە كا چاكسازىي بەيئە پيشكىشكرن، ئە ف گيانئ ئافاكە ر ژى پيدفئ
 ب كە ساتيئە كا ھە قسە نك و تيھزىنە كا سروشتى و بيلايە نە.

ھە ژى گوئنە كو روژنامە نقيسان رو ھە كئ كارىگەر و بەرچا ف دئازاندنا بابە تان و
 وەرارا جفاكاندا ھە يە، روژنامە فان ب تە نا خو ھە دەستە لاتە كئ پي ك دەينن، كو
 دبىژنى دەستە لاتا چوارى.

مۆچە خۆر

پرانی یا بەرپرستی حکومی و دەزگە هیڤن راگە هاندنی وەسا ددەنە خویاکرن کو دەه ریمما کوردستانیدا هژمارەکا زۆر ژ مۆچە خۆر و فەرمانبەران هەنە. مۆچە خۆر د ساناهیتیرین پیناسەیا خوەدا ئەو کەسە یی مۆچە یەکی دیارکری ژ حکومەتی ل بەرانبەری کارەکی دیارکری وەردگریت، ئەق کاری دیارکری ب هژمارەکا دەسنیشانکری یا هەندەک دەمژمیڤین کارکرن راستەقینەقە دەیتە چوارچۆقە کەرن. ل گورە یاسایی هەر مۆچە خۆرەکی هەندەک رۆژین بینقەدانا فەرمی هەنە و دەمی نەخۆشی و کارەسات و بیرەوهری یین خۆش و نەخۆشدا ژ، بینقەدانین فەرمی ل گورە یاسا و رینمای یین پەرلەمانی کوردستانی بو دەینە دانان. ئەق دەمین بینقەدانی مەبلەغی مۆچە ی کیمتر لی ناکەن، ئەگەر چ سزایین فەرمی نەبن. زیدەباری قی چەندی ژ کۆمەکا شیواژین دەرمانەیان هەنە، مۆچە پی دەیتە زیدەکەرن و پالپشتی یا مۆچە یی ل سەر ناخی دکەن.

پرانی یا مۆچە خۆران گازندە یین کیمی یا مۆچە ی هەنە و رۆژانە دەزگە هیڤن راگە هاندنی بەحسی زیدەکەرن مۆچە ی دکەن. ب راستی مافی هەر مۆچە خۆرەکییە کو مۆچە یی وی تیرا باشتیرین شیوہیی دابینکەرن پیدقی یین ژیانا وی یا رۆژانە بکەت و ب سەرفەرزی بژیت. زیدەباری قی چەندی ژ هەمی فەرمانبەران ماف هەیه کو د مالەکی یان شقەکیقە بژین و نیقەکا مۆچە یی وان بو کری نەچیت، ئەگەر نە، پروسەیا داھینانی و ئەداکەرن ئەرکین پی راسپاردی ناھینە ئەنجامدان. ئەگەر ئەنجامدەن ژ ب شیوہیەکی کاملان نا بیت.

ئەز باوەر ناکەم کەسەک چ فەرمانبەر بیت یان نە (نقیسەری قان ریزکان ژ)، نە کاریت ل دژی زیدەکەرن مۆچە ی راوەستیت. لی ئەگەر ئەم ب هووری هزر د

رهوشا دام و دهزگه هین حکومیدا بکهین، د کارین پرسیار کهین، ئه ری کار و
 ئه رکین پیدئی ل بهرانبه ری قی مۆچه یی هه یی دهیته کرن چیه و چهنده ؟
 فه ره ل بهرانبه ری مۆچه یی فهرمانبه ری (چ کیم بیت یان زیده بیت) کاره کی
 ده سنیشانکری بهیته کرن کو ئه دا کرنا ئه رکه کی یاسایی و مۆرالی و وه لاتینی و
 شه هرستانییه . لئو مه گو ه لئو دبیت و ئه م ب چاڤ دبیین هه فکیشه کا نه
 هه قسه نگه . د پرانی یا دام و دهزگه هین حکومیدا پیدئی ب فهرمانبه رین کارکه ر و
 پرؤفیشینال هه یه ، ل هه مبه ری وی ژی هژماره کا زیده ی پیدئی یا حکومه تی ژ
 مۆچه خۆران هه نه . وه سا دیاره کو دوور نینه گه له ک مۆچه خۆر هه بن، مۆچه ی
 وهر دگرن و ل بهرانبه ری مۆچه یی خوه چ کارین هه ژی پیشکیشی حکومه تی
 ناکه ن ! یان مۆچه خۆر هه نه ناڤی وان د لیستا مۆچه یدا هه یه و تنی ل دوماهی یا
 هه یقی دیار دبن و پاشی ل بازاری یان کۆمپانیا یین که رتی تایهت دهیته دیتن .
 هه لبهت ئه ق رهوشه ئاکامه کا گه له ک خراب دکه ته سهر فهرمانبه رین کارکه ر،
 چونکو نه مومکینه مرؤقه ببولکهت کو یین پیگیر ب کارکرنیقه و یین نه پیگیر
 هه مان ماف و ئیمتیاز هه بن . ئه قین ل دام و دهزگه هان دهوامی دکه ن گیلوئی کاری
 نا مینیت و ئه و ژی دئ حه زکه ن کو مۆچه یی وان هه ره هه بیت و کاره کی دی ل
 بازاری بکه ن . ژ لایه کی دیقه ژی هنده ک فهرمانگه هین خزمه تگوزاری هه نه کو
 فهرمانبه ر تیدا گه له ک د وهستییت و دهوامه کا دریز (بو ماوی هه شت ده مژمیرین
 ته قاف) لئو دهیته کرن . هه مان فهرمانبه ر ب هه مان پله و عینوانی وهزیفی ل
 فهرمانگه هه کا دی (ل گوره ی سیسته می وی فهرمانگه هی)، دهوامه کا کورتر و
 کاره کی ب سانا هیتر دکه ن . ئه قجا فهرمانبه رین هه ردوو فهرمانگه هان بی جوداهی
 هه مان مۆچه و ئیمتیاز و دهرماله هه نه .

بابه تی دی یی سهرنجراکیش و دلئیش ئه وه ده می ده رماله دهینه
 ده سنیشانکرن، د فهرمانی وه زاریدا خویا دکهن کو تنی بو وان که سانه یین ب
 دروستی کار دکهن و د ده مین ئیجازه و نه پیگیرییدا دهینه برین. لی راستی یا وی
 ئه وه کو هه می پیکفه ب هه مان مه بله غ ده رماله یین خوه وه ردگرن و ئه وین نه
 پیگیر زووتر وه ردگرن، چونکو وان چ کارین نیشانگری نینن و بیاقی ل دویف
 گه ریا نا موعامه لاتان پتر هه یه ژ ئه وین دناف کاریدا. هه لبه ت ئه قه ژی بیزاریه کی
 بو کارکه ران په یدا دکه ت و د ئه نجامدا به ری وان دده ته وی چه ندی کو ئه و ژی
 وه کو وان بکه ن، یان ب کی می پتر گرنگی بدنه نه به رژه وه ندی یین خوه ل سهر
 حسابا به رژه وه ندی و پیروزی یا کاری.

قی دیاردی ژ لای پی جفاکیفه ئاکامه کا نیگه تیف کرییه سهر چه ز و ئومیدین
 خه لکی و شیانین به ره مئینانی دناف ناخی که سیدا ته په سهر کرییه. موجه خور
 هه نه دوماهی یا هه یقی ۱۵۰ هزار دیناران وه ردگرن و روژی هه می جاددا دپیشن
 یان ل بهر میزین چایخانانن، ژیه ره هه بوونا موجه ی هزر د چ کارین دی دا نه کرینه.
 ل قیره نه ئه و مفای ژ موجه یی کی م وه ردگرن و حکومه ت ژی چ مفای ژ شیانین
 وان یین هلگرتی یان قه شارتی نا بینیت. ئه قجا گازنده و تاوانبارکرن و به سکرنا
 خه لکی ل ده ف وان دبیته سهر میرا هه می سوحبه تان. ئه قه ئاریشه یه کا جفاکی،
 ئابوری و رامیارییه و فهره بهیته چاره سهر کرن. ب هزرا من، باشتین چاره سهر ی
 بو قی چه ندی ژی دوو پینگا قین پراکتیکینه: یا ئیکی وه سفکرنا کاری بو هه می
 فه رمانبه ران بهیته دانان و هه ر ئیکی کاری وی یی ل گوره ی موچی وی بو بهیته
 ده سنیشانکرن، ئو فهره هه ر که سه ک ل گوره ی قی وه سفکرنی بهیته دامه زراندن
 وی پیگیری پی نه که ت ئیکسه ر ژ کاری بهیته ده رئیخستن. یا دووی ژی هه ر
 فه رمانبه ره کی دامه زراندی یی زیده بیت ژ میلاکی یان مفا ژ خزمه تین وی نه هیته

دیتن بهیتہ دہرئیخستن و دناؤ دہزگہہین حکومتیدا نہمینیت. ھہلبہت ئەز دزانم کو پیشنیازا دووی زہحمہتہ، لئ فەرہ لایہنن پەیوہندیدار چارەکی بۆ ببینن، بۆ قئی چەندی ژئی مە چەند پیشنیاز ھەنە:

۱. ل گورەى پیکھاتنەکی دگەل کۆمپانی یین ھەیی (کو گەلەك زۆرن) ل کەرتی تایبەت بەینە دامەزراندن کو مۆچەپەکی پتر بۆ بەیتە دابینکرن.

۲. ل فەرمانگەھا دیتنا کاری بەینە نافنقیسکرن و نیقەکا مۆچەیی وان بەدەنی ھەتا کو کارەک بۆ دەیتە دیتن کو یی گونجایی بیت دگەل شیان و تینا وان یا جەستەیی.

۳. فەرمانگەھەکا تایبەت بۆ ھەبیت و ھەمان مۆچە و ئیمتیازات بۆ بەینە پیشکیشکرن لئ ب مەرچەکی نە ل سەر میلاکی چ فەرمانگەھین خزمەتگوزاری یان ئیداری بن.

۴. ئەگەر چ پیشنیاز ژ ئەقین ل سەری نەھاتنە ب جەئینان، فەرہ سیستەمەکی ھشک و کونترۆلکری ژبو دانا دەرمانەیان بەیتە دانان و ل سەر دلینی یا ریقەبەری نە راوہستیت، کا فەرمانگەھی پیدقی ب چەند فەرمانبەرین بیاقی دەرمانەیی ھەیە ھند دەرمانەیان بەدەت و یین دی وەکو یەدەک بەیلیت. ئەقجا ئەوی ب دروستی کار دکەت، دی ئیمتیازین وی / وی زیدەتر بن و ئەوی خەمسار دکاریدا، دی تنی مۆچەیی خوە یی بئ دەرمانە و ئیمتیازات وەرگریت.

ب ھزرا من، ئەگەر ب ھندەک بریارین مجد و دویفچونەکا بەردەوام و سیستەمی خەلات و سزای نەبیت، ئەق ئاریشەییە دی بیتە بازنەکی قالا و ئەم دی دناقدا زقرین و روژ بو روژی رەوش دی خرابتر بیت. ل داویی ژئی من دقیت ئامازئی پی بەدەم کو ئەق چەند ریژکە نە دژی فەرمانبەرانە، لئ ھزرکرنەکا ل سەر خویە ژبو پیشفەبرنا وەلاتی مە یی روژ بو روژی بلەزتر پیش دکەقیت.

دامه زاندا فەرمانبهران

ئەقە ماوهی دوو سالانه دامه زاندا فەرمانبهران ل حکومه تا هەریمی ب شیوهیهکی بەروەخت هاتییه راگرتن (تنی بۆ حالهتین زۆر پیدقی تی نه بیت). ههلبهت ئەق کریاره ژ لای حکومه تیغه کارهکی زۆر سروشتیه و گهلهک جاران و ل گهلهک وهلاتان ل گورهی پیدقی و میلاکاتین ههیی بریارا دامه زاندا دهیته دان، بیگومانه کو ئەق بریاره ژ ل سەر شهنگستی هندهک پرنسیپین پلاندانای دهیته چیکن. ههچهنده ب دهان هزار فەرمانبهر ل هه موو دام و دهزگههین حکومه تی هه نه و ل سه رانسه ری وهلاتی ده لاقن و پرانی یا دهزگههان گازندان ژ هه بوونا فەرمانبهرین زیده ههیه، ل دهه مان دهمدا ژ گازندا کیم هژمارا فەرمانبهرین کارکه ری ههیه. سهیره د وهلاته کیدا و دهه مان دهمدا ئاریشا کیمی و زیده هی یا فەرمانبهران هه بیت.

ل کوردستانی چ مال نینن ئەگەر فەرمانبهرهک یان دوو یان زیده تر تیدا نه بن! پرانی یا فەرمانبهران بی باوه رنامه نه یان باوه رنامه یین سه ره تایی و ناقجی هه نه، شان باوه رنامه ن ژ لای تنی کاری پیشه یی و خزمه تگوزار و نقیسه ر (ب پله یین په ییسی یین هه مه جورقه) پی دهیته کرن. ئەقجا له شهکه رهکی فەرمانبهرین نه پرۆفیشینال و کیم سه ره بۆر و نه شاره زا د پرانی یا دهزگههین حکومه تیدا خرغه بووینه. ئەوین کو فه ره کارین کارگیری بکه ن و خودان باوه رنامه یین زانکو یی بن، یان به تالن (نه دامه زاندا نه) یان ژ لای ب ناقل فەرمانگه هه کینه و هه موو ژییاتی و وه فاداری یا وان بۆ کاره کی دی بی زیده باره کو ب هه قرا دگه ل کاری خواه دکه ت. چونکو که سه ک نه کاریت ب کاره کی فه رمی ب تنی ژیا نا خواه ب ریقه

بہت۔ سہرہ رای زیدہ بوونا مۆچہ یان و نہ وہرگرتنا باجا داہاتی ب ہہقبہ رکرن ل گہل دەمی بۆری، لی ئەگەر قان مۆچہ یین زیدہ بووی ہہقبہری گرانہ یا بازاری و پیدقی یین ژیانہ رۆژانہ بکہین، دی بیین کو فہرمانبہر حەقن کارہکی دووی بکہن ژبو دابینکرنا پیدقی یین ژیانہ خوہ یا رۆژانہ. لی پرسیارا ہہرہ گرنگ ئەوہ، ئەری بۆچی مروف پینگریی ب کاری خوہ یی دووی دکت و چ گرنگیی نادہتہ کاری خوہ یی سہرہکە و فہرمی؟!

ہہلبت ہہر کہسی ہاتہ دامہ زراندن، چ ب کیر بہیت یان نہ، چ یی پیگیر بیت ب دەواما فہرمی یان نہ، فہرمانگہ پیدقی باوہرنامہ و خزمەتا وی/وی بیت یان نہ، چ کہس نہشین وی فہسلکن یان خزمەتا وی ب دوماہی بینن. د پرائی یا جاراند ژ دخوازا ہمی مافین دہرماہ یین پلہ و پیشہیی و ترسناکیی دکن، بیی کو پیشہ یا خوہ بکہن یان ہہمبہری ترسناکیی بین. ئەقہ ژی دکوکا خوہدا ئاریشہیہ کا گہلک مہزنہ و ب پلانین ستراتیژی و ریکین قانونی نا ہیتہ چارہ سہرکرن. ئەقجا حکومہتی ژی ماف ہہیہ دامہ زرانندی راوہستینیت، چونکو پتر ژ نیقہ کا میزانیا سالانہ یا حکومہتی ژبو مۆچہ یان دچیت. لی گونہہا فہکۆلہرہکی دہروونی یان دخورہکی یان ئەندازیارہکی چییہ، کو ژبہر قی ئاریشا ہیی نہ ہیتہ دامہ زراندن؟! چہند پتر ب نا قکار و ئیشین حکومہتیدا بچین، فہراتیبا ہہ بوونا کہ سائین پروفیشینال و شارہزا زیدہ تر لی دہیت. ب ہزرا مہ باشتین ری بو چارہ کرنا قی کیشا ہیی ژیک قافارتنا کارمہندانہ و گرنگیدانہ ب کارمہندین زیرہک و پیدقی. ئەوین دمینن بلا بیخنہ سہر بہرنامی چاقدیریا خیزانی ہہ تاکو کارہکی ہہ ژی ل کہرتی تاییہت بو دہیتہ دیتن. بو قی مہرمی ژی فہرہ چاخشاندنہک دہرنامی چاقدیریا خیزانیدا بہیتہ کرن. چینی دبیزن پیقارویا ہزاران میلان ب پینگافا ئیکی دەست پی دکت.

دەرمانلارستان

د قان ھەيامین بۆرىدا، كۆمەكا بېرىپ دانا دەرمانلار ھاتنە دان. ب راستى دەرمانلار سىستەمەكى رەوا و مفادارە ژبو زىدەكرنا مۆچەيى فەرمانبەرەن، ئەو مۆچەيى ل گورەي گرانى يا بازارى و زىدەبوونا پىدقى يىن خوشگوزەرانى يا خەلكى، تىرا دابىنكرنا پىدقى يىن سەرەكى يىن ژيانا ھەقوھەلاتيان ناكەت. دەرمانلار مافەكى رەوايە بۆ ھندەك پىشەيىن دياركرى، مينا دەرمانلار يىن مەترسيى، قەگرتنى، دوورى، باوھرنامى... ھەندەك كار ھەنە سەرەكىنە، لى نە ل پىش چاقن. بۆ نمونە: كارى نۆژدارى يا بەنجكرنى (التخدير) كارەكى سەرەكى يە و رۆلەكى گرنگ د نەشتەگەريدا دبىنيت، ئەگەر ئەق پىشەيە نەبىت، كرىارا نەشتەرگەريى ب سەرەكەفتن و ب قى شىوازي ھەيى ب رىقە ناچىت. كارى شوفىريى كارەكى سەرەكى و گرنگە ژبو راپەراندىنا كارىن ھەموو دەزگەھىن مىرى... ھەژى دانا دەرمانلار يىن تايبەتن كو كەسان ھەبن قى كارى بكن و گرنگى بدەنى. لى ئەوا بوويى ھەموو پىشەيان دەزگەھىن مىريدا، ب رىژەيىن جودا جودا دەرمانلار بۆ ھاتىنە قەبىن. دەرمانلار بۆ وان كەسان دەيىتە دان كو كارى دياركرى دەرمانلار دانى دكن. ئەق چەندە ب ئاشكرائى ھەموو بېرىپ دەرمانلار دانىدا ھاتىبە خوياكرن. لى ئەوا دبىت نە وەسانە، مشە جارن ل گورەي پىدقى يا دەزگەھى يان فەرمانگەھى فەرمانبەر كارىن دوورى تايبەتمەندى يا خوھە دكن و د پىرانى يا جارندا ئافراندىنى د قى پىشەيى نوودا دكن و كارىگەرن. ئەقجا گونەھا وان چىبە كو دەرمانلار بۆ نەھىنە دان، يان گونەھا وى كەسى ب دوستى كارى خوھە دكەت و دەرمانلار ھەرگىت چىبە، ئەگەر ھەقالەكى وى يى ھەقپىشە وى كارى نەكەت و

هه مان دهرماله وهرگریت. گهلهك جاران میزاجی ریڤه بهری رۆله كی کاریهگر
دبینیت ددهسنیشانکرنا دهرماله یاندا.

هندهك فه رمانبه ر هه نه د هه مان دهمدا مافی دوو یان سی دهرماله یان هه یه،
سه ره رای ریئمای یی نین ئاشکرا کو نابیت چ فه رمانبه ر دوو دهرماله یان وهرگرین، لی
ل گوره ی به رزی و نزمی یا ریژه یا دهرماله یان فه رمانبه ر جوړی دهرماله یا خوه
دگوهوریت. ئه فه ژی دبیته ئه گه ری ئاژاوه یه کا ئیداری، کو هه موو فه رمانبه ر ل
شوونا کاری خوه یی سه ره کی و ئافراندن و خزمه تکرنا وه لاتی، ب دهرماله یی ن
خوه فه مژوول دبن و دهم بو دهمی داخوازا گوهورینا دهرماله یی ن خوه دکهن.

ئه گه ر مهره ما سه ره کی یا دانا دهرماله یان هاریکاری و هاندانا فه رمانبه ری بیت،
زیده کرنا مۆچه ی گهلهك کاریگه رتر و مفادارتره. هه روه سا هاندانا فه رمانبه ران ب
ریکا پیدانا هانده ران باشتر و کاریگه رتره، چونکو هانده ر شیوازه کی مونا فه سی ل
سه ر خزمه تکرنه کا پتر و کاریگه رتر ل جه م فه رمانبه ران په یدا دکه ت. ئوو ئه و دهم
و نوسراوین فه رمی یی ن ب داخوازکرنا دهرماله یانقه خه رج دکهن، دی ب کارین
ئافراندهی و پیشکی شکرنا خزمه تانقه مه زیخن.

ژبو چاره سه رکرنا فان هه موو ئاریشه یی ن هه قبه ند ب دهرماله یانقه، ئه ز دبینم
کو پرانی یا دهرماله یی ن نه پیدقی بهینه برین و هه ول بهیته دان کو مۆچه یی
فه رمانبه ران زیده تر لی بهیت. هه روه سا ریژه یا هانده رین پیشه یی ژی زیده تر لی
بهیت کو هه ر فه رمانبه ره ك مافی خوه وهرگریت، چونکو چ که س وه کو ریڤه به ری
فه رمانگه هی نزانیت کا کی کارکه ر و داهینه ره و کی هه یفا خوه یا کاری ب
ده ستووردانین نه خوشیئقه دبورینیت. ب هزرا من که سه ك هه سویدی ب ره وشا
فه رمانبه رین و هزاره تا دارایی نابه ت، چونکو ب راستی باره کی گرانه ل سه رملین
وان.

مۆلەتەن دەرئىخايەن

ل ھەموو ۋەلاتىن جىھانى، ھەر فەرمانبەرەكى مافى مۆلەتدانى ھەيە و ل گورەى گرىبەستا ئىكى يا دامەزاندنى ھەمى ماف دەينە دەسنیشانكرن. ل گەلەك ۋەلاتان ھند گرنگى داينە كارى كو ھەشت دەمژمىرەن خوە يەن تەقاف كار بكن و دەمژمىرا بىنقەدان و خوارنى دگەل دەمى كارى نە ھىتە ھژمارتن، لەوا د پىرانی يا ۋەلاتىن جىھانىدا دەمى كارى ھەتا ئىقارى قەدكىشىت و ژەما سەرەكە يا خوارنا وان دىتە شىف. ھەلبەت ئەوئ نە پىگىر ل گورەى ياساى دى ھىتە دەرىخستن. تىتى ھەرە گرنگ ئەو ھەكوب دروستى كار ل نك ۋەلاتىن پىشكەفتى شەرەفە (نە ۋەكومە، تنى ئاخفتنە). ئەقجا ھەر كەسەك ھەز دكەت يى شەرەفمەند بيت ۋەمى گرنگى ددەتە كارى خوە. ل سەرەراى قى مجدى يا كارى وان زى رۇژىن بىنقەدانى و مۆلەتدان ھەنە. ھەر كەسەكى فەرمانبەر ماف ھەيە كو ھەر سال ھەيەكى (پترىان كىمتر، ل گورەى ياساى ۋەلاتى) كو مافى بىنقەدانى ھەبىت. ل ھەر كارەكى بەيتە كرن مەرجه بەرھەمدار بيت و فەرە ھەر فەرمانبەرەك داھىتان و دەسترنىگىنى د كارى خوەدا بكتە، ھەتاكو بكارىت ب مورتاحى خۇشى ب مۆلەتا خوە يا بىنقەدانى بەت.

ل ۋەلاتى مە بىنقەدانىن دۆمدرىژ و ھەمەجۆر ھەنە، مۆلەتەن دايكىنىى كو نىزىكى سى ھەيقان (۵۱ رۇژان) ددەمى زارۇبوونىدا ددەنى و پاشى بۆ ماوى سالەكى ب مۆچە و ھەمى ئىمىتياز و دەرمانە يەن تەقاف دەيتە مۆلەتدان. ئەگەر ژنەك ھندى يا زىرەك بيت زى سى سالان ل دويف ئىك زارۇ بىن (ل ۋەلاتى مە سىرۇشتىيە كو زارۇك ل دويف ئىك بىن)، سى سال و نىقا دى مۆلەت ھەبىت، پاشى

ژبه هر سى زاروښيځ خوه يښ ساقا دى مؤله ته كا بى مؤچه وهرگريت. ب قى
 چه ندى ژى چ مفا ژ قى فه رمانبه رى نا هيتته ديتن (خو ئه گهر شاره زا بيت ژى)،
 تنى دى جهه كى پيدى كاركرنى هيلته قالا و جور و چه ندى يا بهرهمى دى
 كيمتر بيت. هه رچه نده ل وه لاته كى وه كو هولنده تنى چوار هه يقان دده نه دايكان،
 لى مروقد كاريت بيژيت ژبو په روه رده كرن و سه خبىرى يا گه نجين پاشه روژى نه
 ناريشه يه كو ئه هاريكاريه بو دايكان بهيتته كرن، نه مازه زاروكان چ هاريكارى
 يښ دى يښ هه ژى و فه رمى نينن. لى مؤله تين دؤمدرى ژين دايك يان بابين
 په ككه فتبيان، ناريشه كا مهن بؤ كارى فه رمانگه هان چيكره يه. چونكو د
 ميلاكاتاندا هژمارا فه رمانبه ران يا كاملانه و د وارى كاركرنيدا گه له ك كيماسى
 هه نه. ئه وب خوه كاره كى باش و دهسكه فته كا مهنه كو حكومه تا هه ريمى
 شيايى ب قى شيوه ي هاريكاريا په ككه فتبيان بكه ت، لى ل شوينا قى چه ندى دى
 يا باشر با ئه گهر بو هه ر جوره كى په ككه فتنى سه نته ره كى پيشكه فتى هاتبا
 چيكرن، دا رويى مه دهنى و خزمه تگوزارى هه ريمى پى گه شتر بيت و هيزا كارى
 ژى دا كاملان بيت و چ كيماسى تيدا نه د مان. هه رچه نده ئه مؤله ته د قانونا
 عيراقيدا هه بوون و هه نه كو بهرهمى سيسته مى سؤشاليى عيراقى بوون، لى نهؤ
 كوردستان يا بهر ب سيسته مه كى ديقه د چيت و فه ره پتر گرنگى ب كار و
 بهرهمى بهيتته دان. ئه قجا راستقه كرنا قان ياسا يښ د بهرژه وه ندا كار و
 هه قبه ندى يښ بهرهمه نيناندا ئه ركه كى نيشتمانى و وه لاتپاريزى پاشه روژا گه لى
 مه يه .

فەرمانبەرین پاسهوان

هەر فەرمانگهههکا حکومی کۆمهکا ناڤونیشانین وهزیفی ههنه و ههر جۆرهک ل گورهی ناڤی خوه خزمهتین ههقبه ند ب تاییه تمهندی یا خوڤه پیشکیشی جڤاک و مللهتی خوه دکهن. ناڤونیشانی پاسهوان، ئیکه ژ قان ناڤونیشانین کول هه می فەرمانگههین حکومی یین هه مه جۆر هه نه و ئهرکی قی ناڤونیشانی ئه وه کو پاسه قانی و پاراستنا دهزگههی حکومی بکهت. ده می فەرمانبهرین دی ژ کاری ته قاق دبن، کاری پاسه وانی ده ست پی دکهت. هه لبهت ئه ق ناڤونیشانه ب شیوهیه کی به رفره ه پشته نسکویا ۷۵ ی ل عیراقی به رفره هتر لی هات. پلانا حکومهتا میری ئه و بوو کو ب مه ره ما دامه زانندا ب ناڤی پاسه وان، پیشمه رگه و هه قوه لاتی یین ژ چیا هاتینه ناق باژیران ئیحتوا بکهن و ب دهزگه هین میری هه گریدهن. بیگومانه کو مه ره ما سه ره کی و قه شارتی یا قی کریاری مژولکرنا خه لکی هه ژار و شوره شگێر بوو. ئه قجا هه ر دهزگه هه کی پتر ژ دوو سی پاسه وانان هه بوون و پرانی یا پاسه وانان نه خوینده وار و کهسانین پیر و ب نافسالقه چووپی بوون.

جاری ل ده سپیکی کاری پاسه وانی کاره کی گرنگ و هه ستداره، پیدقی ب که سه کی خوانده قان و هشیار و گه نج هه یه، چونکو ئه و فەرمانگه ها د روژیدا کۆمه کا فەرمانبهران چاقدیری لی دکهن، پشته ده واما فه رمی تنی یه ک که س دی به پرسیاتی یا وی هه لگریهت. ئه قه ژی نه کاره کی هیسانه. لی ئه ق چه نده یا وه کو کلتوره کی لیهاتی و هه ر که سه کی نه کاریهت چ کاران بکهت، یان پیر ببیت و چ باوه رنامه یین زانستی نه بن، دی وه کو پاسه وانی فەرمانگه هه کا میری هیته

دامه زانندن. ب قى چەندى ئى كۆمەكا پاسەوانىن بىكار و مۆچە خۆر د پىرانى يا دەزگەھىن حكومىدا ھەنە و دەرمالە يىن مەترسىي ئى وەردگرن. پاسەوانى ب رۆژى چ كارى فەرمى نىنە، تنى ب شەقىيە. ئو ئەگەر دووسى پاسەوان ل ھەمان دەزگەھى ھەبن، وى دەمى شەقى ئى دكەنە شەفت و نە دوورە ھەر چەند ھەيقان جارەكى بھىتە سەر ئەركى خوہ. ب قى چەندى رۆژانە كۆما شوفىر و خزمەتگوزار و ئاقونىشانىن دى يىن كو پىدقى ب باوەرنامى نەبىت، داخوازا گوھورىنا ئاقونىشانىن خوہ دكەن و ھەز دكەن بىنە پاسەوان. د ئەنجامدا ئاقونىشانى پاسەوانى شىوازەكى ھارىكارىي يى وەرگرتى، كو ئەگەر رىقە بەرەكى بقىت ھارىكارى يا ئىكى بكتە، دى كەتە پاسەوان.

ئەقجا ژبو چارەسەر كىرنا قى دياردا نە ساخلەم و بى بەرھەم، پىشنىياز دكەم كو حكومەتا ھەرىمى دەزگەھەكى پاسەوانى يا فەرمانگەھان دانىت و بو ھەر دەزگەھەكى ل گورەھى پىدقى و گرنكى يا وى پاسەوانان بو دابىنكەت و باشترە كو ھەمى پاسەوان پۆلىس بن. ل ھەمى دونىايى پۆلىس پاسەوانى يا دەزگەھان دكەن و سەرب و ھەزارەتا ئافخۇقە يان دەزگەھەكى سەربەخۆي ئاسايىشئىقەنە.

پرۆسەيەكا گەلەك ھىسانە، ئەو پىن شىيانا كارى ھەبن، پىشتى پىشكدارىكرنا د خۆلەكا خەست و فەرمىدا بكتەنە پۆلىس. ئەو پىن شىيانا كارى پاسەوانىي نەبن، ئاقونىشانى وى بگوھورن و بكتەنە باغچەقان يان خزمەتگوزار ھەتا چارەسەريەكى بو قان ھەردوو ئاقونىشانىن باغچەقان و خزمەتگوزار ئى دەھىتە دىتن. ل قىرە مەرھەمە نە بىرنا رزقى پاسەوانانە، لى رىكخستنا مىلاكاتىن دام و دەزگەھىن مېرىنە كو دگەل درووشمى حكومەتا مە يا مەدەنى و خزمەتگوزار بگونجىت.

کارمہ ندین پاقرکەر

کارمہ ندی پاقرکەر، ئه و که سه یه یی کریارا پاقرکەرنا ده زگه هه کی یان
فه مانگه هه کی دکه ت. د سیسته می مه دا دبیزنی "فه راش"، یان به رده ست یان
ژی ب شیوه یه کی گشتی دبیزنی خزمه تگوزار.

د هه می وه لاتین جیهانیدا، نه تنی جیهانا رۆژئاڤایی، لی ده وله تین دهر دۆرین
کورده ستانی ژی، هه می فه مانگه هه د پاقرن و پاقری هه می قولچک و لایه نین
فه مانگه ها ره سمی ب خوڤه دگريت. ئوو د هه مان دهمدا ژی مرؤڤچ پاقرکەر و
خزمه تگوزاران ژی ل دهر دۆران نابینیت. هه لبه ت ل گه له ک وه لاتان هه ر
فه مانبه ره ک جهی خو هه پاقر دکه ت و ئه و ب خو هه پاقری رادگريت. ماده م جهی
فه مانبه ری بو ماوه یی نیزیکی ۷-۸ ده مژمیران جه و مالا وییه، ئه قجا فه ره ل
سه ر وی فه مانبه ری کو مالا خو هه پاقرکته ت. لی ل وه لاتنی مه چ جار ان چ
فه مانگه هین پاقر به رچاڤ نا بن. د باشترین حاله تدا، تنی میزا ریقه به ری یان
فه مانبه ری دهیته پاقرکرن. هه لبه ت ده می پرسیار دهیته کرن، ب ده هان به هانه
یی نه بوونا پاقرکەر و خزمه تگوزاران دی هینه ریژکرن. ئوو ده می ل لیستا
مۆچه یان دنیرین، دی بینین کو پرانی یا فه مانبه ران خزمه تگوزار و پیشه یی و
به رده ستن. لی که سه ک ب کاری پاقرکرنی رانا بیت. ئه ق نه کارکرنه ژی بو دوو
ئه گه رین سه ره کی دزقریت: یی ئیکی چونکو کاری پاقری و پاقرکاری د کلتوری
مه دا کاره کی کیم بهایه. ئه گه ری دووی ژی ئه وه کو که سین دی یین نه پاقرکەر ب
چاڤه کی کیم بها ل فی کاری گه له ک گرنگ دنیرن. خه لکی مه به ره فه بو چه ندین
رۆژان دناڤ پیسی و بیه نا نه خوڤشدا کار که ت، لی نه به ره فه کو جهی خو هه یی

تایبەت یان ژوورا خوہ ب دەستی خوہ پاقرکەت. ئیکسەر دی بیژن خوہ ئە
فەراشم!

د ئایینی ئیسلامەتییدا هاتییه کو پاقری ژ ئیمانیه، هەر وه کو ئەم دزانین، ئایینی
فەرمیی کوردستانی ئیسلامە، لی پرانی یا دیندار و ئۆلدارین ئیسلامی ژ هەمان
هەلویستی نیگەتیف ژ پاقریی هەیه. هەر ئە فەرفتارەنە کو وەلات مەشتی پاقرکەر
و خزمەتگوزارین بیانی کری و پرانی یا خەلکی مەیی هەژار ژ بیکاری و
دەستکورتیی دنالن.

هەلبەت ما دەم ئە فەهەلویستە ب کلتۆر و باوهری و رەفتارا خەلکیفە
هەقبەندە، بیگومانە کو نە کارهکی ب ساناھییە ب شیرەت و فەرمان و دامەزراندنا
پاقرکەران چارەسەر ببیت. ئو مادەم پاقری یا فەرمانگەھ و دەزگەھین میری
پیدقییه کا فەرا ریفەبرنا کاری و بەرھەمھینانیه، فەرە ل ریکە کا کاریگەر و
گونجایی بگەریین ژبو چارەسەر کرنا فی ئاریشا رۆژانە یا بەردەوام. ژبو فی
چەندی ژی پیشنیار دکەم کو کاری پاقرکەران ب کارهکی دی یی خزمەتگوزاری
بگۆھورن و کریارا پاقریی بکەنە دەستی کومپانی یین تایبەتمەند دا. ب فی
چەندی بەری دەواما فەرمی کومپانیا دی هەمی ئاڤاھیی فەرمانگەھی پاقرکەت و
دەمی دەواما فەرمیدا، فەرمانبەر دی کاری خوہ دناڤ کەشەکی پاقردا
ئەنجام دەن. هەلبەت دەھمی وەلاتین پیشکەفتی و نە پیشکەفتیدا ژی ئەڤ
سیستەمی کاریگەر و چالاک ل کارە. ب فی چەندی ژی هەم دی مەرەما مە ب جە
ھیت و هەر وەسا گرنگیدانە ب کومپانی یین کەرتی تایبەت ژی. ئو هەتا کەرتی
تایبەت رۆلی خوہ یی وەلاتپاریزانە و کاریگەر نە بینیت، جڤاک ژ مەندی یا ہزر و
رەفتارین نە مەدەنی رزگار نابیت.

کارمەندىن پىشەكار

جارەكى ب رىكەفت، من و ھندەك ھەقالان بەرپرسەكى رۆس ل كىيف دىت. ھەلبەت سوحبەتا مە يا سەرەكى سىياسەت و چەواتى يا پىشكەفتنا جفاك و ۋەلاتان بوو. ۋى بەرپرسى ب ھوورى گوھدارى يا شرۆفەكرنا مە يا دەر بارەى كوردستانى دكر، مە ژى ب شەھنازى بەھسى زانینگەھىن كوردستانى و تايبەتمەندىن ھەموو بىياقۇن زانستى و فەراتى يا كەرتى تايبەت و رۆلى سامانى د ئاڧاكرنا دەۋلەتاندا دكر. ھەلبەت ۋەكو ھەموو كوردىن دچنە ۋەلاتەكى بىيانى، مە داخوذا دىتنىن ۋى كر كا دى چەوا و ب چ رىك ئەم شىين ب زووترىن دەم كوردستانى گەھىنەنە كاروانى پىشكەفتنا ۋەلاتان. ئەۋى ژى ب ستايلى دىم جەمەدگرتىي سىياسەتمەدارىن رۆس، ب ھىۋاشى گۆت: "ھوون نە پىدقى تايبەتمەند و زانستى نوونە، ھوون نە پىدقى نووترىن ئالاقىن ئاڧاكرنا ۋەلاتىنە، لى ھوون پىدقى كارمەندىن پىشەكارن!"

پشتى حىبەتى و سەرسۆرمانەكا كورت و شرۆفەكرنەكا درىژتر ژلايى ۋى سىياسەتمەدارى رۆسڧە، راستى يا قى ھزرى بۆ مە ئاشكرا بوو. كارمەندىن پىشەكارن پىدقى يىن ژيانا رۆژانە بۆ ۋەلاتى و ۋەلاتىيان دابىن دكەن و بىياقى كاركرنى د ھەموو لايەنىن ژيانا رۆژانەدا بەرجەستە دكەن. كارمەندىن پىشەكار و ناڧەندىنە كارى تايبەتمەند و بسپۆران تەڧاڧ و كاملان دكەن.

ھەر ۋەلاتەكى ھەبىت، ئەگەر نە بەرھەمھىنەر و داھىنەر بىت، ئەگەر نە كارىت ب دەستى ھەڧوۋەلاتى يىن خوۋ جفاكەكى پىشكەفتى و مودىرن ئاڧاكەت، بىگومانە كو تم و تم دى دناڧ گۆمەكا مەند و راوہستايدا مىنىت و ھەردەم دى

بیته داردهستی و هلاتین دیتر. ئافا کرنا جفاک و وهلاتان ژی ب کارمه ندین نافه ندی
 (پیشه کار) دهیته کرن، چونکو ئەگەر کارمه ندین نافه ندی نه بن، هه موو تایبه تمه ند
 و بسپۆرین جیهانی نه شین ب ته نا خو ه چ کارین کاریگەر ئە نجامه دن. بۆ نموونه
 ئەگەر باشترین نه شته رگه رین نۆژداری هه بن، بیی هه بوونا کارمه ندین هاریکار و
 فه رمانه رین بیهۆش کرنا نۆژداری نه شین چ نه شته رگه ری یین به هادار بکه ن.
 هه روه سا د هه موو بیافین دی یین ژیانیدا کارمه ندی نافه ندی کاریگه ری و رۆله کی
 به رچا هه یه د پیشدا برنا جفاکیدا. ئە ه بوجوونه ژبو کارمه ندین پیشه یی و
 ته کنیکی و کارین دهستی هیشتا گرنگتر و کاریگه رتره. هه رده می هه می
 هه قوه لاتی ببنه نفیسه ر و کارین کارگیری بکه ن، کی دی کارین پیشه یی و
 ته کنیکی ئە نجامده ت؟ له وا یه ک ژ ئە رکین هه ره گرنگ و سه ره کی یین حکومه تی
 ئە وه کو گرنگیه کا زۆر ب بیافی شیاندنا ته کنیکی و پیشه یی یا هه قوه لاتییان
 بده ت و هه ولده ت کو هه ر که سه کی د جفاکیدا بزیت، ب کیمی کاره کی پیشه یی
 بزانیته. بیکومه انه کو سیسته می په روه رده یی رۆله کی مه زن د قی بیافیدا هه یه و د
 کاریت ب ریکا خواندنگه یین خو ه یین پیشه یی پتر گه شه پیدانی ب قی پرسى
 بده ت. ئوو وه رشه یین به ره ه فرکرن و شیاندنا کارین پیشه یی یین وه زاره تا کار و
 کاروبارین کۆمه لایه تی دی شیت ته مامکه را قی پرسى بیت کو هه موو هه قوه لاتییان
 فه گریته. ئەگەر وه لاتی به ره ه مین پیشه سازی و کشتوکالی یین ژبو فروتنی نه بن
 ژى، پیدقییه ب کیمی بکاریت پیدقی یین ساکارین ژيانا خو ه یا رۆژانه به ره ه م
 بهینیت. ما ئەگەر مروّف ب دهستی خو ه کارى خو ه نه که ت و مالا خو ه ئافا
 نه که ت. ئوو وه لات ب دهستی هه قوه لاتی یین خو ه کارى جفاکی خو ه نه که ت،
 هه رده م دی داره ک ژ په ییسه کا سه رکه فتنی کیم بیت. کوردان ژ میژه گوئییه:
 " ره شو ب دهستی خو ه ئەگەر دی ئافه ته به ت."

ئيفادكرن نه ئابۇنا ئەرزاقييه

د دہزگہ ہین راگہ ہاندنیدا ب مشہی و گہلہك جاران ژى ب كاريكاتورى به حسی ئيفادان دہیتہ کرن كو نه عہدالہتی و میزاج و ہہ قالبہندی یا بہرپرس و بریاردہران دقئ بیاقیدا ہہیہ . ئيفاد ئانكو ہنارتنا فہرمانبہرہكى شارہزایہ بؤ جہہكى یان دہزگہہكى ل باژیرہكى دی یان ولاتہكى دی، كو ہندہك تشتین نووتر فیڑ ببیت ژبؤ پیشفہبرنا بیاقئ كاری خوہ . ہہلبہت ہہمی خہرجی یین ہاتن و چوون و مانا فہرمانبہرئ ہنارتی ل سہر حسیبا وی دہزگہہییہ، ئہوی دہنیریت . ئيفاد ژبؤ ہندہك مہرہمین سہرہكى دہیتہ کرن، سہرہدانا جہہكى پیشكہفتیتر یان پشكداریكرن د خولہكا ب ہیزكرنا شیاناندا ژبؤ بكارئینانا ئینتباع و پیزانینین وەرگرتی د كاری خوہ یئ رۆژانہدا و پیشفہبرنا دہزگہہی ہہی، كو پتر خزمہتا جفاكى و ولاتی پی بکہت . مہرہما دووی ہہلسہنگاندنا دہزگہہین دیتر و پیشكیشكرنا راسپاردہ و شیوازی كاری یہ . ہہرہوسا كۆمہكا جورین دی یین ئيفادكرنئ ہہنہ د بیاقین ہہماہہنگی و پروتوكۆلی و كونفرانسین زانستی یین نافدہولہتیدا . فہرہ د قان ہہرسئ شیواز و مہرہمین ئيفاداندا، مونافہسہكرنا ئيفادكرنئ ل سہر شہنگستی زیرہكى و شارہزایی یا فہرمانبہران بیت و ہہمی فہرمانبہرین ہہمان تاییہتمہندی ہہین، ہہمان فرسہتین وەكہفؤ بؤ بہینہ بہرہفكرن كو ہہر ئيك بشیت بیاقئ شارہزایی یا خوہ بیختہ د خزمہتكرنا كاری فہرمانگہہیدا . خالہكا دی یا گرنگ ہہیہ كو ژبؤ ہہر ئيفادہكا دہسنیشانكری ئہو كہس بہیتہ ہلبژارتن یئ شارہزایی ل سہر بابہتی ئيفادئ ہہبیت . ئہفہ تیگہہكى ساكارئ كریارا ئيفادانہ، ئہفجا دہزگہہین راگہ ہاندنئ گازندا ژچ دكہن؟ ہہردہم

دبیژن کو هندهک که سین ديارکری ب بهرده و امی د هه می ئیفاداندا پشکدار دبن و داخواز دکهن کو ئه گهر ئیفادکرن خزمه تکرنا وهلاتی و کاری بیت، بلا هندهک فه رمانبه ریډی دی ژی پشکداریی بکهن و ئه ق فرسه ته ب وهکله فی و عادیلانه بؤ هه می که سان و هه می ده زگه هان بیت. هه لبه ت ئه وین فی بانگه وازی دکهن مه رهم پی عه داله ت و وهکله فییه. د فی واریدا مه چ تیبینی ل سهر نینه و هه رده م ئه م ژی پالپشت و پشته فانین عه داله تیینه. ل عه داله ت د فی بیاقیدا رمانا وی ئه و نینه کو هه می فه رمانبه ر د هه می ئاستاندا ب دؤر پشکداریی د هه می خول و وورکشوپ و جفینین پروتوکولی یین تایبه تمه ند دا بکهن. ئیفاد ل گوره ی تایبه تمه ندیی ده یته نه نامدان. گه له ک بیاقین کارکرنی هه نه کومه کا خولان بؤ ده یته فه کرن هه تاکو ته قاف دبیت، ئه قجا ئه گهر هه ر جار که سه کی ئیفاد که ن، چ که س مفای ژی نا بینیت و که سه ک نه شی ت مفایه کی ته قاف بگه هیته فه رمانگه ها خوه. چونکو هه ر ئیکی ژوان هندهک پیزانینین نه ته قاف یان پچر پچر وه رگرتینه. بؤ نمونه: ئه گهر ئه نداز یاره ک سی جار ان هاتبته ئیفادکرن و ووردبینه ک چ جار ان نه هاتبته ئیفادکرن، د وورکشوپه کا ئه ندازه ییدا، ئه وی ووردبین دی شی ت چ مفا گه هیته بابته ی ئه ندازه ییی فه رمانگه ها خوه!؟

ئیفاد کریاره کا شه هرستانی و گرنگه ژبو پیشقه برنا کاری و سیسته می کارکرنی، ل نه ئابونا ئه رزاقیه کو هه می که سان پیدفی پی هه بیت و هه می که س پشکداریی تیدا بکهن. گه له ک ده زگه ه و بریارده ر هه نه ب نافی عه داله تی و وهکله فی ئیفادان دکهنه دؤر و چ جار ان چ که سین ئیفادکری نه شی ن مفای بگه هیته فه رمانگه هین خوه. ئه قه ژی کریاره کا شاشه ب نافی وهکله فی و عه داله تی ده یته کرن. ئه نجامی وی ژی ئه وه کو "ل شوینا کلده ن، کووره دکهن."

دهست پيڪرن ٿي سفرى

مشه جاران دهىءَ ڪارهڪ دئالزيت و گرجنى هه موو لايه نان ڦه دگريت، پرسيارا بهر به لاقئو هه ڪا چاره چييه؟ د پرائى يا جاراند، مرؤڦ هه ولددهت ڪو ٿي سفرى دهست پي ٻڪهت. ٽه و ب خواه ٿي لايى تيورى و ڦالڪيڦه، دور نينه دهست پيڪرن ٿي سفرى هيسانتر بيت ٿي چاره ڪرنا بابته ڪي ٿي ڪي ٿي ٿي ٿي و گرجن. ٽه ڦجا دهىءَ ريڦه بهر ڪي ٿي نوو يان وه زيره ڪي ٿي نوو دهيتته دانان، دي هه ولددهت ڪو ڪاري بهرى خواه هه ميهي پشنگوه بهاڦيت و ٿي سفرى دهست پي ٻڪهت. به هانه يا وي/ وي ٿي ٽه وه ڪو ٽه ڦه سه رده مه ڪي ٿي نوويه و دي ب سيسته مه ڪي ٿي نوو ڪاري ب ريڦه به م. لي دبنه ڪوڪا خواهه هه موو تشت و بويه و ڪريار پيڪفه گريداينه و چ بهر هه ميهي داهيتنر و ٽاڦره ندهي ٿي سفرى دهست پي ٽاڪهت، نه مازه د ڪريار ٿيارا روڙانه يا ڪه توارى، يان ڪلتوريدا. هر ڪار و بهر هه مه ڪي هه بيت ته مامڪه ري هزر و پلان و پيشبيني يين بهرى خواهه. لهوا د هر گوهورينه ڪا نوو، فهره ڪارين بهرى خواهه ل بهر چاڦ وه رگرن و ل گورهى ڪاري ٽه نجامدايي پلانين خواهه دانن. ٽه گهر دشياندا بيت بهر هه باشيڦه ببهن، دي وه ڪو تيروڙڪا روڙي ديار و ٽاشڪرا بيت، پيدڦي ب هه لوه شاندا چالاڪي يين چوويي ٽاڪهت.

ڪا چهوا نه هيسانه تيگهه و ٽايرده يين جفاڪي ٽنشڪاڦه بگوهورين، ههروهه سا نه يا ب ساناهيه ڪو سيسته مين ڪار و چالاڪي يين حڪومه تي ٿي ب دهملدهه ستي بگوهورين. مشه جاران به حسي هڙمارا زور يا فهرمانبه ريڻ حڪومه تي دهيتته ڪرن و وهه سا ددهنه خويا ڪرن ڪو بارگرائيه ڪا مهزن ٽيخستيهه سهر بودجه يا هه ري مي و چ بهر هه ميهي بهر چاڦ ٿي نينه. هندهڪ شارهزا يين بياڦي داراي يا هه ري مي وهه سا هزر

د کهن کو ئه ډ کوما فه رمانبه رين بى کار و موجه خور بارگرانبييه کا زور د ئيخنه
 سهر ملي حکومتى و بوويه نه گري چيکرنا له شکه ره کى مهن ژ بيکارين
 قاييليووي، نه موجه يى وان تيرا ژيانا وان يا روژانه دکهت و ههروه سا چ بهرهمى
 مفادار ژى، پيشکيشى وهلات و جفاکى ناکه ن. کارى سهره کى پرانى يا
 فه رمانبه رين نافنجى (کو هيژا سهره که يا بهرهمه ينان و پيشکه فتنينه) گلى و
 گازنده کرنه ژ حکومتى و گرانى يا بازاری. هه لبهت دامه زاندا قى چه نداتى يا
 زور يا فه رمانبه ران ژ سفرى دهست پى نه کرييه و چاره يا وي ژى ب ده رنئخستنا
 وان نابيت. پيدفييه چاخشانده کا بله ز و ل سهر خوه بو تيگه هى دامه زاندا
 عه شوایى يا فه رمانبه ران به يته کرن و گه له ک ب هشياری سهره ده رى دگه ل به يته
 کرن. ل ده سپيکى فه ره پيناسه و وه سفکرنا کارى به يته دانان و پاشى فه رمانبه ر
 ژبو کارى به يته ده سنیشان کرن. د قى قوناغيدا کوما که فه رمانبه رين بى کار دى
 ههست ب فالاتى و بى مفايى کهن، نه فه ژى ده سپيکا هزرکرنا رهوش و کاره کى
 باشتر و مفادارتره. نه فه ههست پيکرنا به ره به ريه يى يا ب بى به ره ميه يى، دى دهست
 ژى بهردانى هيسانتر لى کهت. پاشى ل گوره يى سيسته مه کى جهگير و ناشکرا،
 دهست ب ژيک قافارتنا کارکه ر و نه کارکه ران بکهت. هه رده مى مه ژ سفرى دهست
 پى کر و نه م ل چاره يين به ره فه کرى گه ريانين، ئاسته نگين ب جه ينانى دى پتر بن
 و خه لک ب ساناهى نه شيت داعويريت، دى ههست ب سته م و زوردارى کهت، نه فه
 ههسته ژى دى به ره کى دى يى به ره لهست په يداکهت و ئاريشه دى گرچنتر لى
 هيت. نه رکى حکومتيه کو مافين خه لکى بپاريزيت و پيدفى يين وان دابينکهت.
 نوو نه رکى خه لکيه کو کار بکه ن ژبو به ره مه ينان و پيشقه برنا پيچارو يا
 حکومتى. مروڤ ب کارى به ره مدار جوان و هه ژييه، نوو کهس ب خوژى يا نا
 گه هته جووتى که زى يا.

جوداهى دناقبهرا وهلاتين ههژار و دهوله مه ندادا

جوداهى دناقبهرا وهلاتين ههژار و زهنگيندا، نه رهسهناتى يا ديروكا وانه، ديروكا وهلاتين ميسر و هندستانى بؤ بهرى ۲۰۰۰ سالان دزفريت و ههژارن. لى كه نه دا، ئوستراليا و نيوزيله ندا بهرى ۱۵۰ سالان نه وهلاتين باوه رپيكرى بوون، نهۆ زهنگين و پيشكهفتينه. ههروه سا جوداهى نه دهه بوونا بياقين مه زنين كشتوكاليدايه، يان سه رچاوه يين سرؤشتينه، نيزيكى ۸۰٪ ژ وهلاتى ژاپونى عردى بهرين و چيانه، ب كيكر كشتوكالى ناهيت، لى مادهه يين خام ژ وهلاتين دى هاوورده دكهت و نهۆ مينا كارخانه كا مه زن يا هه مى تشتانه و به ره ميين و ل هه مى جيهانى بهر به لاقن. ههروه سا ئيكه ژ هيژين ئابورى يين گرنگ د جيهانا نه فرودا. هه رچه نده سويسرا كاكاوى نا چينيت و رووبه ره كى بچوك هه يه، لى باشترين شرينى ل وپرى دهينه چيكرن و نمونه كى ئيديالىي ئيمنى و كاركرنى و سيسته مكرنييه دجيهانيدا.

ل گوره ي هه قبه ندى و سه ره ده رى يين فه رمى يين جيهانى دگه ل ئيكدوو، ريقه به ري ن وهلاتين پيشكهفتى و دهوله مه نداد چ جوداهى يين مه زن و به رچا ق د وارى زيره كى و بليمه تى و شاره زاييدا دگه ل ريقه به ري ن وهلاتين هه ژاردا نه ديتينه، مشه جاران شيانين عه قلى و سه ربورين پيشه يى يين كارمه نداد و بپيارده ران ل وهلاتين هه ژار، ژ هه فكويقين خوه يين وهلاتين پيشكهفتى پترن و باشترن. ره نك و ئه تن و ئايين و قه باره يى له شى مروقان چ ئاكامين كاريگه ر ل سه ر پيشكهفتنا وهلاتان نينه. ئه و مشه ختين خا ق و لاواز و بى ئينتما ل وهلاتين خوه، ل وهلاتين پيشكهفتى هيزا سه ره كى يا كارينه و به ره مه دارن. ئه قجا ئه گه ر ئه قه هه مى نه

خالين ئيكلاكلر بن د پيشكهفتن و پاشكهفتنا وه لاتاندا، پا دئ بوچى هندهك
وهلات ژ هندهكين دى يين مهزنتر و گونجايبتر ژبو پيشكهفتنى زهنگينتر و
پيشكهفتيتر بن؟! جوداهى د چدايه؟

جوداهى د رهفتارا جفاكى و تيگههين كلتوريدايه. هه ر تاكهكى وهلاتين
پيشكهفتى، ژ زاروكينى قان رهفتار و تيگههين سه رهكى د مه ژيى ويدا دچينن:

۱. سنج ل دهف وان پيگيرى كرنه ب سيستم و ياسا يا هه يى، هه ژ زاروكينى فير

دبن كو ريژى ل ياسا و سيستمى وهلاتى بگرن و قانون پيرؤزترين باوهرى يا وانه.

۲. راستگويى و ئه ختوبارى دكاريدا و هه سترن ب بهرپرسيارى ل هه مبهرى هه ر

بويه رهك و روودانه كا كار بكه ته سه ر بهرهم و پيشكهفتنا وهلاتى.

۳. ريژگرتنا مافين هه مى مرؤقان و قه بولكرن و ريژگرتنا هزرا بهرانبه ر وهكو بنه مايه كى

سه ره كى سنجى جفاكى يه و هه مى هه قوه لاتى پيگيرى پى دكهن.

۴. حهزا كار كرنى، ئه وى كار نه كهت، ب كه سه كى ئيقه لى و بهرزه بووى دهيتته هژمارتن،

ئانكو ب دروستى ل دهف وان "شؤل شه ره فه"، نه تنى ب ئاخفتن.

۵. رهفتارا ئابؤركرنى و وه بهر هينانى هه ر ژ زاروكينى ل دهف تاكى وان دهيتته چاندن.

۶. هه ولدانا بهر دهوام ژبو سه ره كهفتن و كرنا كارين بليمه تى و كه سى نه كرى.

۷. هوربينى د كاريدا و حهزا بهر ده واما گوهورين و به زاندنى.

ئه گه ر ب ئاخفتنى بيت، ئه م قان ههفت خالان هه ميا دزانين و روژانه ل سه ر

تيله فزيونى يان راديو يى دبىژين. لى ب كرياتا چ رادده ئه م پيگيرى پى

دكه ين؟! هه لبهت ئه گه ر هه ر ئيك ژ مه ژ لايى خوڤه قان ههفت خالان د كارى

خودا ب جه بينيت، بيگومانه كو دى پيشقه چوونا جفاكى مه بله زتر بيت. هه ژى

گوتنه كو هه قاله كى عاشقى قى وهلاتى، هيقينى قى بابه تى ب ئه نته رنيتى بو من

هنارتيه، ئه فه من ژى بو هه مى خوانده قانين قى گوتارى هنارت.

زەربىيە يا داھاتى

د ھەمى وەلات و جفاكېن ھەمەجۆرېن جىھانىدا، خەلك و حكومت ب ھەقرا جفاك و وەلاتى ئافادكەن و ئەق پشكدارى يا عەفەوى يا پۆزەتيف و ھەستكرنا ب بەرپرسىارىي، ژىياتى يا ھەقوەلاتىنىي و ل گەلەك جھان ژى مللەتىنىي ل دەف ھەمى ئەندامېن جفاكى موكمتر و كارىگەرتى لى دكەت. يەك ژ كرىارېن ھەرە گرنگ د وەرار و پېشكەفتنا جفاكاندا وەرگرتنا زەربىيە يا داھاتىيە .

داھاتى سالانە يى گەلەك وەلاتان ل سەر زەربىيە يىن داھاتى رادووستىت. ھەر كەسەكى كارەكى كەرتى تايبەت يان يى مىرى بكەت، دى رېژەيەك ژ مۆچەيى وى بۆ زەربىيە يا داھاتى چىت و ئەق زەربىيە دىتە بودجە يا سەرەكى يا حكومەتى ژبۇ دابىنكرن و پېشكېشكرنا خزمەتگوزارى يىن ھەمەجۆر دجفاكيدا. ژ بلى قى چەندى ژى ھەستەكى ددەتە كەسى كاركەر كو پشكدارە د پېشقەبرن و وەرارا جفاكيدا، ئەقە ژى ئارامىەكا دەروونى بۆ پەيدا دكەت كو پاشەرۆژا وى دى يا دابىنكرى و مسۆگەر بىت.

ئەگەر سەرەكە يى بى پلانى و ھەبوونا دووانىي د كەساتى يا كەسى رۆژھەلاتا ئاقىندا، ترسەكا نە ديارە ژ پاشەرۆژى. ھەردەم مەرۆق وەسا ھزر دكەت كو دى كارەساتەك قەومىت، يان رەوشا ئابۆرى و سىياسى يا دەقەرى دى تىكچىت. ئەقە ژى ل گورەى زانستى ساىكاترىي بۆ ترۆمادارى و پاشقەبرن و قەچغاندا كەساتىي د سەردەمىن جوداجودا دا دزقرىت. ئەقچا ھەبوونا زەربىيا داھاتى ژ بلى ھەقسەنگ كرنا كەساتىي، پىگىرىەكى ل دەف مەرۆقى پەيدا دكەت و دىتە شەنگستەيى سەرورەى يا ياسايى.

ههلبهت سیستهمی زه ربیه یا داهاتی نه تنی دانانا سهنته ره کی یان ریقه به ربیه کییه ل دهقهرین جوداجودا یین هه ربیمی، چونکو ل گوره ی هه یکه لیه تا ئیداری یا حکومتا عیراقی و ههروه سا دناق سیستهمی کوردستانی زئی، ریقه به ربی و رینماییی یین زه ربیه یا داهاتی هه نه. ل هه ربی ژیه کی کوردستانی ریقه به ربیه ک هه یه ب ناخی باجا داهاتی.

لی د پرائی یا جاراندای هیسانکاری و هاریکاریه کا مه زن و بهرچا قی واریدا دهیته کرن، چونکو ب شیوهیه کی سیستماتیک و جیگر نا هیته وهرگرتن، سیستمی بانکی دگله داینه و ئه وی نه دهت یان خوه ژئی بخووسینیت نا هیته سزادان، ئه قجال سهر بریارا فه رمانبه ره کی شاره زایان ریقه به ربی ده زگه هی رادوه ستیت و قی چه ندی ژئی بیاقه کی به رفه ره ی بریاردانا شاش و هاریکاری کرنی هه یه. لی ئه گه ر ئه م ب هوروی هیقکه ینه سیستمی باجا داهاتی، نه مافی چ که سانه کو هاریکاری یا چ که سان بکن، چونکو ئه قه دکه قیته د چوارچو قی مالی دهوله تیدا و مالی دهوله تی مولکی هه می هه قوه لاتییانه و ژبو خزمه تگوزاری یین جفاکی دهیته مه زاختن.

پینگا قه ده سپیکی یا سهرکه فتنای قی پرۆسی ئه وه کو مۆچه یی هه می کارکه ر و مۆچه خوران یی ده سنیشان کری بیت و ب شیوهیه کی ئوتوماتیکی ژ مۆچه یی هه یقانه یی هه می که سان بی ئاقه رته یی بهیته برین و قه گه ریه قه سن دوقه کا تاییهت دناق خزینه یا دهوله تیدا. ژبو کومپانی یین که رتی تاییهت ژئی، چ پرۆزه یان نه ده نه قی هه تا کو هه موو ئیلیتیزامین خوه یین باجا داهاتی ئه دا دکن. هه ر که سه کی نه دهت یان راستی یا داهاتی خوه نه بیژیته بکه قته بهر سزای یین توندین دارایی و ئیداری یین فه رمی. ب قی چه ندی ئه م هه موو دی هه ست پیکه ین کو دناق کرنا وه لاتیدا پشکدارین.

سیستہمی بانکی

ل پرانی یا ولاتین جیہانی زیدہباری ہلگرتنا پارین زیدہ و ب ریقہ برنا پروژہ
یین مہزن، سیستہمی بانکی ژبو ہموو کاروبارین روظانہ دہیتہ بکار ئینان. خو
مۆچہیی فہرمانبہران ژی ب شیوہیہکی سیستیماتیکی کومپیوتہرکری د چیتہ
سہر حسپیا فہرمانبہری ل بانکی. ئانکو ہہ بوونا بانکان و زانینا سہرہدہریکرنا
دگہل بانکی یا بوویہ پیدقییہ کا فہرا جیہانا نوو. ب قی چہندی ژی ژبلی ہہمی
مفا یین دیتی و نہ دیتی یین بکارئینانا بانکی، کہسہکی پارین زیدہ ل مال نا بن
کو تہماحکارہک تہماحی یا خوہ بیہتی و ہہولا دزیکرنا وی بدہت. ل کوردستانی
ژی گہلہک بانک ہہنہ و ل پرانی یا باژیر و باژیرکین مہزن بانکک یان پتر ہہنہ، لی
کاری سہرہکیی فان بانکان تنی ہلگرتنا پارانہ و وہکو خزینہ یا دہولہتی دہیتہ
بکار ئینان. نہ دوورہ پتر ژسیکا مللہتی کورد چ جارن سہرہدہری دگہل بانکان
نہ کر بیت، ئوو زورینہ یا خہلکی ژبہر ہہر ئہگہرہکی ہہیی چوویہ دناؤ ئافاہیی
بانکانفہ ژی، نزانن ب شیوہیہکی دروست سہرہدہریی دگہل بانکی بکہن. ئاریشا
ژ قی چہندی مہزنتر ژی ئہوہ کو فہرمانبہرین بانکی ژی ئہو سہربورہ نینہ کو
سہرہدہریی دگہل ہہمی مللہتی بکہن، یان سہرہدہریی دگہل فہرمانبہرہکی
ہہچکوہیی بکہن. نہ دوورہ کیمی یا ہژمارا بانکان و نہ بوونا راہینانین ئافاکرنا
شیانین ئیداری و ژمیریاری ژبو فہرمانبہرین بسپور، سہدہمی سہرہکیی قی
چہندی بیت. لی ہہر چہوا بیت و ب چ بہہانہیہکا ہہبیت، ہہتا تۆکہ ژی، پشتی
قی ہہمی پیشداچوون و وہراز ل سہر جفاکی کوردی پیدای بووی، ہیشتا
سیستہمی بانکی ل دہف کہسی کورد نہہاتیہہ ئہکتیقرن.

هه بوونا بانکه کا ئه کتيف ب هه بوونا باژيرفانی و شه هره واری یا نووقه هه قبه نده. هه تا ئه مه کارين ب ئارامی و پشتراستی مال و مولکیّ خوه ته سلیمی بانکیّ بکه ين، ئه مه نه شين بيژين کو پينگاڤين مه يين كه فتينه سهر ئاخا جفاکه کیّ موديرن و مه دهنی.

هه لبهت بانک ژي ئافاهيه که وه کو هه موو ئافاهي يين دی يين جفاکی و د شياندايه هه ر خانیه کیّ هه بيت بکه نه بانک. لی کاری گرنگ ئه وه کو سيسته مه کیّ ئاشکرا و جيگر هه بيت و جهیّ باوهری و متمانه یا خه لکی بيت. دبیت کریاره کا ب زه حمهت بيت کو که سیّ کورد ژنشکه کيفه ببیته داردهستیّ بانکیّ. لی هه روه کو ئه مه هه موو د زانين کو چ تشت ژ بوشايیّ ناهين و فهره مروّف دگه ل رابهیت و کار ل سهر بکه ت، هه تا کول دهف وی که هی دبیت و ب شیوه یه کیّ سروشتی سهره ده ریّ دگه ل بکه ت. لهوا پيشنياز دکه م کو وه کو پينگاڤا سهره تايی مۆچه يين هه می فه رمانبه ريّ حکومه تیّ بچنه بانکیّ و هه ر فه رمانبه ره کی حسابه کا جاری ل بانکیّ هه بيت و د ده میّ پيدفیدا بچیت پارا ژي بکيشیت. ئه و فه رمانبه ريّ مۆچه ییّ وان کيم ژي د کارن هه می سهرين هه يقان ل شوينا فه رمانگه هیّ، مۆچه ییّ خوه ژ بانکیّ وه رگرن. ب قیّ چه ندیّ و دگه ل وه ختی دیّ شاره زایی يين سهره ده ريکرنا دگه ل بانکان بوّ فه رمانبه ران په یدا بيت و ب ريکا فه رمانبه ران دیّ ل دهف هه می جفاکی که هی بيت. ئوو هه رده میّ جفاکیّ مه ب خه لکیّ خوه ییّ هه چکوه ييغه فيری سهره ده ری یا دگه ل بانکیّ ببیت، خرخالا پيشفه چوونا جفاکیّ مه دیّ بله زتر لی هیّت. چونکو هه می تشت و هه می بويه ر پيکفه گريداينه و ب شیوه یه کیّ هه قته ريپ وه راری دکه ن.

که مئه ندام نه کیم شيانن

ل گورهي راپورتين جيهاني بين دهر بارهي که مئه ندامان نيزيکي ۱۰٪ ژ خه لکي هر وه لاته کي که مئه ندامن. نه ژ ريژه يه هه مي جورين که مئه ندامه تبي قه دگريت، جه سته يي (ماسولکه يي، دهماري يان ژ ده ستدانا يه ک ژ هه سته وه ران)، يان ژي پيشي لبوونا مه ژي و فسيولژي يا له شي. ل وه لاتين هه مبهري شه ر و پيکدادان و هه فرکي بين له شکري دبن، ريژه يا که مئه ندامي زيده تره. بيگومانه کو د فان وه لاتاندا نه وين هه مبهري هر جوره کي که مئه ندامه تبي دبن، دور نينه که سانين خه باتکه ر و وه لاتپاريز و پيشمه رگه بن. د ريکا خه باتا پيروز و نه رکي وه لاتيني دا توشي که مئه ندامي بووينه و فهره ل سهر وه لاتي يان حکومه تي گرنگي و بايه خه کي مه زن بده ته ژيانا وان و هه مي پيدفي بين ژياري بو دابن بکه ت. نوو ژ هه مي گرنگتر ژي فهره گرنگي ب شياندا وان يا له شي و مه ژي بهيته دان، چونکو ب هيزکرن و ناقارنا شيانين که سوکي ريژگرتنا خواهي ل ده ف که مئه ندامي زيده تر لي دکه ت.

هه رچه و ابیت، که مئه ندام نه کیم شيانه، د قي واريده نه م د کارين بيژين کو هر که مئه ندامه کي شيانين پشکداريکرن ناقارن و پيشقه برنا وه لاتيدا هه نه. لي فهره نه ژ شيانه ل جه و ده مين گونجاي بهينه خه رچکرن، بو نمونه که سه کي له پ ئيفليج د کاريت د واري کومپيوته ريده کار بکه ت، که سي نابيست د کاريت دبيافي دارتاشييدا و نه وي نا بينا د واري زانستين فيلوسوفي و مه زيقيدا کار بکه ت، نوو هوسا هر جوره کي که مئه ندامي د کاريت روي خواه دبياقه کي ديارکريده ببينيت.

ژبو فی مه رمی ژی په یمانگه هین تایه تمه ند ژبو ه می بیاقین که مئه ندامی ژلایی حکومتیغه هاتینه دانان و سالانه کومه کا که مئه ندامان مفای ژی دبینن. لی جهی دخییه کو ده رچووینن شان په یمانگه هان ب شیوازه کی پیدتی مفای ژ شاره زایی بین خوه نا بینن، فی چه ندی ژی کومه کا سه ده مین کلتوری و که تواری و یاسایی هه نه. د پرانی یا جاراند، که سی که مئه ندام هه ولدده ت کو دلینی و دلسوزی یا حکومتی ب نک خوځه راکیشیت. هه رچه نده حکومت بابی هه موو ملله تییه و نه رکی و یییه ب چاچی بابینی سه حکه ته هه موو ته خین جفاکی و ب نه مازهی که مئه ندامان، لی هه روه کو دبیرن خه لکی فیری ماسیگرتنی بکه یین باشته ژ پیدانا ماسی. ب هزرا من نهغه کیشه یه که ب پاشخانا هزری و کلتوری یا جفاکیغه هه قبه نده، نه قجا ژبو گوهورینا فی رهوشا هه یی فهره کار ل سه ر گوهورینا بهایین هه یی بین جفاکی بهیته کرن، کو روئی که ساتی یا که مئه ندامی ل بهرچا بهیته وه رگرتن و پتر داکوکی ل سه ر نه رک و مافان بهیته کرن ژ داخواری و خیر و خیراتان.

لایه نه کی دی بی گرنگ د فی هاوکیشیدا هه یه، نه و ژی کومه له و ریخراوین که مئه ندامانه، کو ب شیوه یه کی سه ربخو کاری پاراستنا مافین که مئه ندامان دکهن. ل قیره ژی، فهره نیشاره تی بدهینه وی چه ندی کو نهغه ده زگه هین کومه لگه می مه دهنی ژی پتر گرنگی بده نه شیاندنا که مئه ندامی و هه ول بدهن کو که مئه ندام وه کو نه ندامه کی چالاک و بهر هه مهینه ر بهیته دناځ جفاکیدا و هه رده م داکوکی ل سه ر مافین خوه بین رها بکه ن ژبو دابینکرنا ژیانه کا خوشتر و بهر هه مدارتر. نه کتیکرنا هه ر ته خه کی یان گروپه کی، نه تنی نه رکی لایه نه کی ب تنییه، بهلکو پرؤسه کا هه ماهه نگی و نالوگوره و پتر ب خوه بیته و خوینگه رمی یا که سیغه هه قبه نده.

رۆژا جيهانى يا كه مئه ندامان

ل رۆژا سبى ژ ديسه مبهرا هر سال رۆژا جيهانى يا كه مئه ندامانه. د قى رۆژيدا كه مئه ندام ئاهنگان دگيرن و دووباره داخوازي يا مافين خواه يين رهوا دكهن. ئه گهر هه مى هه قوه لاتيبان ماف ل سهر حكومه تى هه بن، كه مئه ندامان ماف ل سهر حكومه تى و جفاكى هه ردووان هه نه.

لى پرسيارا گرنگ ئه وه كا رۆلى هه بوونا قى رۆژى هه تا چ رادده دبه رژه وه ندا كه مئه نداماندايه و ئه گهر هه رسال ل قى رۆژى چ نووكرن و مژده و دايبنكرنا باشترين به رژه وه ندين كه مئه ندامان تيدا نه بيت، ما هه بوونا وى دى بو چ بيت؟ يان ژى كه مئه ندام ب خواه چهوا به رى خواه دده نه قى رۆژى و چ دكهن.

ئه وب خواه هه بوونا رۆژين تايبهت و ئاهنگ و بیره وه ريبان گرننگ و رۆلين خواه يين كاريگهر هه نه كو پيداچوون و هزركرنى و دانانا پلانين داهاتى و هه لسه نگاندا به رنامه يين بوورى بكن، زنده بارى قى چه ندى ژى هه سته كا ب ژيبوون و هه قنياسين و ئالوگوركرنا پيزانينان بده ته مروقى. گه له ك جارن ژى ژبو هندنه داخوازي يين كه سين كه مئه ندام د قى رۆژيدا ب جه بهين و كارين نوو بو بهينه كرن.

بابه ته كى مينا بابه تى كه مئه ندامان، فهره هر رۆژ، نه تنى د رۆژه كا تايبه تدا هزر ل به رژه وه ندى يين واندا بهينه كرن. هه رچه نده پرانى يا خه لك و تيگه هين جفاكى ب چا قى به زه يى و دلپيشه مانى و هاريكارى كرنى هيف دكهنه بابه تى كه مئه ندامان، لى د راستيدا كه مئه ندام نه كيم شيانن و هه ر كه مئه ندامه كى د جفاكيدا د كاريت رۆلى خواه يى ئاكاكه ر د جفاكيدا ببينيت. به رىخودانا حكومه تى،

هەر حکومه ته کا هه بیت، بۆ قی بابته تی د چوارچۆقی ئافاکرن و ب هیژ ئیخستنا
شیان و که ساتی یا وندا دهیته دیتن. باشتین نموونه ژی بۆ قی گوتنا مه، ئه وه
کو هەر که سه ک ژ مه سه ره دانا پیشانگه ه و چالاکی یین کاری دهستی یی قان
که مئه ندامان بکه ت و ب چاقین خوه بلیمه تی و ده ستره نگینی یا وان ببینیت.

هەر جوړه کی که مئه ندامان کومه له یه ک یان جقاته ک هه یه ژبو داکوکیکن و
پاراستنا مافین وان. د قی روژا گرنگدا، فهره هه می کومه له و جقات و ئیکه تی
ئیکگرتنه کا خواسته یی دروست بکه ن و ئه و ژی مل ب ملی حکومه تا هه ریما
کوردستانی پشکداریی د پرؤسا پاراستنا مافین که مئه نداماندا بکه ن. هه بوونا
فیدراسیونه کا ئیکگرتی ژ هه می کومه له و جقاتین جوداجودا ب هیژتر و
کاریگه رتره. هه تاکو کاروبارین که مئه ندامان دناڤ خوه دا ریکوپیڤک نه بن، هاریکاری
یا به رده واما حکومه تی ب ساناھی نابیت. چه ند داخوازی و چالاکی یین قی
فیدراسیونی ئاشکراتر و بهرچاقتر بیت، حکومه ت دی شیت زووتر و پتر هاریکار
بیت.

ل داوی قی روژی ل هه می که مئه ندامین جیهانی و ب تایبه تی یین کوردستانی
پیروز دکه م و هیقیدارم کو ئه ف روژه ببیته پالده ره کی گرنگ ژبو پیشفه برنا مافین
که مئه ندامان.

جوانترین ستاران ل پارکی شانہ دہر

د قان روژین بۆریدا، روژا جیہانی یا زاروکان ل پرائی یا سہنتەر و دہزگہ و ریکخراوین تاییہ تمہند د قی واریدا، ب ئاہہنگ و چالاکى یین ہہمہ جورین بہرہمى زاروکان ہاتہ ساخکرن. ئہ قہ چہندین سالہ دہزگہ ہین فہرمى و جفاکى یین کوردستانى، د قى روژیدا و ہرودہ سال ۲۰۰۰ چریا دووى ژى کو روژا ئیمزاکرنا ریکہفتنناما مافین زاروکیہ، ئاہہنگان دگیرن و پیرۆزباہیان ئاراستہى زاروکان دکہن. گہلک و ہلات ہہنہ روژین خوہ یین تاییہت ژبو زاروکان ہہنہ، لى ہتا نوکہ ل کوردستانى چ روژین تاییہت ب کوردستانىقہ نینن، لہوا سہرہدہریى دگہل قان ہردوو روژان دکہن. ہرچہوا بیت، بابہتى دانوستاندنا ل سہر روژا جیہانی یا زاروکان و ہلبژارتنا کیژان روژى دى بو بابہتہکى دى ہیلین.

د ئاہہنگین ئہ قہ سالہ دا گہلک چالاکى یین ہہمہ جور ژبو بہرہمىن داہینہرانہ یین زاروکان ہاتنہ کرن. یہک ژقان چالاکیان قہکرنا پیشانگہہکا کارین دہستى و گیرانا ئاہہنگہکا ہونہرى بوول پارکى شانہدہر بو زاروکیئن کہمئہندام.

ب راستى ئہ و کارین د پیشانگہہیدا ہاتینہ پیشکیشکرن، جہى سہرفہرازى و شہہنازى پیکرنینہ کو حکومہتا ہریمہ کوردستانى شیاہ د قان سالین بۆریدا کارہکى ہہژى و ستراتیژى بو کہمئہندامین فیزیکی، نابیستان، نابینایان و بیرکول بکہت. ہندہک کہقالین بہرہمى زاروکیئن نابیست و بیرکول ہاتنہ پیشکیشکرن کو ب راستى ہہژى ہندینہ ہر بہرپرسہک وان کہقالان ب ژوورین خوہقہ ہہلواسیت و شہہنازیى پى بکہت.

لئى تشتى پتر سەرنجا من راکىشاي، ئاھەنگا كەمئەندامان بوو. ل دەسپىكى من دەسا ھزر دكر كو وەكو ھەموو ئاھەنگىن دى، دى تىپەكا مۆزىكى ھىتە كرى كرن و دى كۆمەكا سترانبىژىن ھەولپىرى ئىنن كو دلى زارۆكان پى خوش بكن. لئ ئەوا قەومى، ئەو بوو كو تىپەكا مۆزىكى ژ زارۆكىن نابىنا و كۆمەكا سترانبىژىن دەنگخوشىن نابىنا و كەمئەندامىن فىزىكى فەزايى پاركى شاندر مشتى ژيان و خوشى و جوانى كرن. لئ سترانىن ژ ھەميا خوشتر و جوانتر، ئەو بوون يىن كۆرالەكا زارۆكىن كەر و لال ب زمانى ئىشارەتان پىشكىشكرىن. ئەو يىن نەشىن باخفن يان گوھ لئ بىن، ب زمانى خوە يى ئىشارەتان كوپلەيەكا سترانىن ئەقىندارى و ەلاتپارىزى پىشكىشكرن كو چاقىن پىرانى يا بەرھەقبوويان مشتى رۆندكىن خوشىي كرن.

ب راستى ماموستايىن ھەر چوار پەيمانگە ھىن كەمئەندامان ھەژى سوپاسى و شەھنازى پىكرىننە، كو شىيان فان زارۆكان فىر كەن و ئاسۆيەكى مشتى ئۆمىد و ژيان بۆ دابىنكەن. ئەقە ژى وى چەندى د گەھىنىت كو كەمئەندامىن كوردستانى نە كىم شىيان و د كارن د ئاقاكرنا كوردستانا مە يا خوشتقىدا پىشكار بىن. ئەگەر چەرچەلى ب فىتكا پۆلىسەكى ھاتنوجوونى ھەست كر بىت كو سەرکەفتن دى ھىتە رىكا برىتانىا. ب ھزرا من سەرۆكى كوردستانى ژى ب شىيان و داکۆكى يا كەمئەندامان ل سەر ژيان و ئاقاكرنا ەلاتى، د كارىت ھەست ب سەرکەفتنى و ھەلاتنا رۆژەكا گەش بكەت بۆ كورد و كوردستانى. كا چەوا فرۆكە و ئەنفالان رى ل بەركاروانى پىشمەرگە يىن رىكا ئازادىي نە گرتن، ھەر ەسا ژى كەمئەندامى رى ل بەر ەز و ئۆمىدىن كەمئەندامان نا گرىت.

رؤژا دانعه‌مرا

وه‌کو عورفه‌کئی جفاکی و مروّقاییی، هه‌ر تووژده‌کئی ژ ته‌خ و تووژئین جفاکی رؤژه‌کا هه‌ی ژبو بیره‌اتن و ئاهه‌نگ گئیرائی. رؤژا یه‌کی هه‌یفا چریا ئیکئی ب رؤژا دانعه‌مرا هاتییه نیاسین. د قئی رؤژئیدا فه‌ره ئاهه‌نگ بو دانعه‌مران بهینه گئیران و جه‌ژن پیروزیی ل هه‌ف بگوهورن. هه‌لبه‌ت د قئیره‌دا مه‌نه‌قئیت ئەم ئیشاره‌تی بدینه‌گرنگی یا قئی رؤژئی و بوچی ئەف رؤژه هاتییه هلبژارتن بو دانعه‌مران، چونکو زانینا سه‌ده‌م و ریکئین هلبژارتنا قئی رؤژئی چ ژ بابه‌تی کئیشین دانعه‌مران نا گوهوریت. ب هزرا مه‌فه‌ره د قئی رؤژئیدا ئەم ئاوره‌کئی ل ره‌وشا دانعه‌مرین کوردستانی بدیه‌ین و پیئشنیازین باشرلئیکرنا ره‌وشا وان یا ژیانئی و ده‌روونی و ساخله‌میئ پیئشکئیشکه‌ین.

دانعه‌مری پرۆسه‌یه‌کا و ده‌رارکییه و ئەم هه‌می، ئەگه‌ر ماینه‌ساخ، دئ گه‌هینه قئی قوئاغئی. هه‌لبه‌ت ئەف دانعه‌مرین نهۆ ئەم دبیین، دده‌می خوه‌دا هه‌می ره‌نج و تیکۆشینا خوه‌ ژبو وه‌لات و ملله‌تی خوه‌ خه‌رجکینه، یان ب کئیمی ژیانه‌کا سه‌رفه‌راز بو خیزانا خوه‌ دابینکرییه، یان ب هه‌موو شیانیئین خوه‌ هه‌ولدایه‌کو دابین بکه‌ن. گه‌له‌ک ژ قان دانعه‌مران هه‌می مال و مولکه‌ت و زارۆکئین خوه‌ کرینه‌قوربانی ریکا راست و ره‌وا یا ئازادی و رزگاربخوازیئ. ئەفجا ئه‌رکه‌کئی مؤرالی و نیشتمانیه‌کو ب چافئی ریژ و حورمه‌تی ل قئی تووژئی بنییرین و هه‌ولده‌ین کو پئدقی بیئ ژیانه‌کا ئاسووده و سه‌رکه‌فتی بو دابینکه‌ین.

هه‌بوونا ماله‌کا حکومی ژبو دالده‌دان و ب خودانکرن و سه‌خبییری یا دانعه‌مران ل هه‌ر باژیره‌کئی مه‌زن، کاره‌کی مروّقانی و مؤرالی و پیئشکه‌فتنخوازه، د هه‌مان

دهمدا ژى ئهركهكى سهرهكه يى حكومهتييه ل هه مبهري مافين رهوا يين دانعهمران كو هه موو ژيانا خوه ب كار و خزمه تکرنا وه لاتيغه بوراندييه و توکه ئه وه ميه كو بيھنا خوه قه دن و بهرهمي چاندنا خوه بچن.

هه رچهنده هه مي پيدفي يين ژيانى و سه خبيرى يا دهروونى و ساخله مى و جفاكى يا فان دانعهمران ئهركى مالا دانعهمرانه. لى ل گورهى بها و باوهري يين جفاكى مه كو نه دووره گه له ك كور يان كچ دل نه هيلن دايابين خوه بيننه فان مالان و ده نجامدا ب تنى د قورنه ته كا مالقه بژين و توشى گه له ك ئيشين دهروونى و له شى ببن. هه روه كو ئه م ژ ده زگه هين راگه هاندنى و دانوستاندين روژانه د زانين كو هژماره كا زور ژ دانعهمران د مالين خوڤه بيزارن و ل هيقيينه حكومت چاره يه كى بو كيشا وان بينيت.

دانعهمر ژى وه كو هه موو ئه ندامين دى يين جفاكى پيدفي ب نيكهه لى و ئه نجامدانا هه ز و ئاره زوو يين خوه يين تاييه ت هه يه. چاقدپرى يا ساخله مى و سه خبيرى يا بايولوژى تنى به س نينه كو ژيانه كا به خته وهر بژين. لى گه له ك جارن هنده ك چالاكى و دانوستاندين روژانه، رهوشه كا دهروونى يا ساخله م و بهرهمهينهر ددهنى. ل گه له ك وه لاتين جيهانى گه نجين خوڤه خش هه نه ب بهر ده وامى سه را مالين دانعهمران ددهن و چالاكى يين هه مه جور دگه ل دكهن، مينا خواندنا كتيبان يان يارى يين وه رزشى يين گونجايى دگه ل ژيى دانعهمرى... هتد. هه روه سا ل هه ر باخچه يه كى گشتى يان پاركه كا مه زن، دووسى ژوورين تاييه ت ب دانعهمرانقه دهينه ته رخانكرن كو پرانى يا روژا خوه تيغه ببورين.

ئه قجا ب هزرا مه هه بوونا هنده ك سه نته رين روژانه ژبو وان دانعهمرين هه ر روژ ل بهر ديواران و ل ناڤ باخچه يين بهر ليقين جاددهيان دهينه ديتن، دى گه له ك ژ ئاريشين وان يين دهروونى چاره سهركهن و بيزارى يا وان ژ ژيانى دى كيتر لى

ھیت۔ فہرہ ئے ۛ سہنتہرین رۆژانہ کۆمہ کا چالاکى يین گونجایی دگہل ژیی
دانعہمران ب خۆۛ بگریت کو خوه پیۛه مژوولکهن و ژيانا وان پی بهیته دۆماندن۔
ما دی چ بیت ئے گہر دده سپیشخہریہ کا مرقۛپہرہرانہ دا، کۆمہ کا دہولہ مہندی
ہہر سی باژیرین کوردستانی خانییہ کی کریکهن و ہندہک کهل و پہلان بکہنہ تیۛه
و بکہنہ مال و پہناگہہک بو دانعہمران کو ہہست ب ہہبوون و گرنگی یا خوه
بکہن؟

ژ بلی ہندی کو ئے ۛ کارہ کی مودیرن و خیر و مۆرالانہیہ، ہہرہسا دہمانکرنا
پاشہ رۆژیہ ژى، چونکو ئے م ہہمی دی ب نانسالفہ چین و دی مہ پیدی ب
جہہ کی تاییہت ہہ بیت کو ژيانا خوه و حہزین خوه يین کہ سوکی لی ب جہبینین۔

په رستيارين كوردستاني.. سلاڅ و ريز

ل وی دهمی پړانی یا ژنښن کوردستاني شه قبیږی بین خوه دگه ل زاروک و مالین خوه دبورینن، نه و د هشیار و چافزلن کو ئیشانا نه خوشه کی نه هیلن یان کیتمتر لی بکه ن. ل وی دهمی نه خوشه ک دکه فیت و نه کاریت خزمه تا خوه بکه ت و خوه پیس بکه ت، نه دووره دلی نیژیکترین خزمی وی نه چیتی کو پاقرکه ت، نه و ب نه فینی و دلوقانی نه خوشی سه خبیر دکه ت و هاریکاری یا وی دکه ت. ل وی دهمی نه م همی ژ هیز و غرور و دهست لاتا خوه دکه فین، ب ره زامه ندی و حه زه کا مشتی نزا و دوعا دکه فینه بن سیبه را دلوقانی یا وان. دلوقانی یا وان ژی مینا ئاڅا ده ریا و بای هه ناسه دانئ و ئاڅا پیروز و ئاگری گه رمکرنا ژیانئ مشتی سه ر عه رد و ئاسمانانه .. نه څ که سین هه په رستیارن.

نه تنی ل کوردستاني، لی ل پړانی یا وه لاتین جیهانی په رستیاران روله کی به رچاڅ و کاریگه رد پرؤسا ساخله مییدا هه یه. چ نه شته رگه ری بی هه بوونا په رستیارئ ناهینه کرن و چ چاره سه ری یا نه کتیف ژی بی په رستیارئ ناهینه کرن. کاری نژرداری ده سنیشانکرن و نفیسینا راجیتا ده رمانانه، لی کریارا دویفچون و ب جهئینانی هه می ب ستووی په رستیارفیه یه. ب فی چه ندی په رستیار نه و که سه یه، یا هه رده م ل پشت په ردی کار دکه ت و پرؤسا ساخله میی ته فاڅ دکه ت. هه رده م زه حمه ت و کاری وییه و ناڅ و سوپاسی و پاداشت بو که سین به رچاڅ دمینیت.

وه کو پړانی یا توژین دی بین پیشه یی و ریکخواوه یی بین خزمه تگوزاری، په رستیاران ژی روزه کا مینا بیره وه ری یان ئاهه نگی هه یه. لی نه څ روزه ب چه ند

تایتلین کورت یان پیروژباھی یین سهرپی د بۆریت و د پرائی یا جاراند، ژ
 چوارچۆفی دیوارین نه خووشخانه و ریخراوا کارمه ندین ساخله میی دهرناکه قییت.
 ئەو ب خوه کاری پهرستیاریی کاره کی جفاکی و مروڤایی و هه قبه نده ب ژیا نا
 هه می خه لکی هه ژار و دهوله مه ند، یی هه چکۆه هی و تایبه تقه . له وا فه ره روژا
 پهرستیاران روژه کا گه ش و ره ونه قدار بیت ل سه رانسهری وه لاتی، هه می خه لک ب
 هه می تو یژ و ئاستین خوه یین ئابوری و جفاکی هه پیروژباھیان لی ببارینن و
 سیاسه تمه دارین دانانا سیسته می ساخله میی ل وه لاتی، قی روژی بکه نه
 دهرگه هه ک ژبو پیداچوونا سیسته می هه یی و پاراستنا باشترین به رژه وه ندین
 پهرستیاری.

ئه قجا ژبو بلندکرنا ئاستی پراکتیکی و زانستی پهرستیاران پیدقییه گرنگیه کا
 تایبه ت پی بهیته دان، داکو بکارن پتر رو لی خوه د خزمه تکرنا هه قوه لاتییاندا
 ببینن و ب ئاوایه کی ئه کتیقتر هاریکاری یا په یاما ئۆژداریی بکه ن.
 هه تا ستافی نا قه ندی شاره زا و خوه دی شیان نه بیت، پرۆسا پیشکه فتنی
 ته قافا نا بیت، خو ئه گه ر باشترین ئۆژداریی جیهانی ژی ل ده ف مه بن. روژا وه
 پیروژ و تم و تم سه رکه فتی بن.

جهڙا پالا

ٺهڙو روڙا پالايه، نه پاله ٻين ڪوردستاني ب تني، لي روڙهه ڙبو همي پاله ٻين جيهاني هاتييه دهنيشانڪرن، لهوا هندهڪ دببڙني روڙا جيهاني يا پالا. پراني يا تهخين جفاڪي روڙين خواهه نه و دئي روڙيدا جهڙن و ٺاهنگ و چالاڪي ٻين همهمه جوڙ ٺهه نجامدهن. ل گورهي هڙمار و گرنكي و ڪاريگهري يا جفاڪي يا هر تهخهڪي گرنكي ب روڙي يان جهڙني دهيتته دان. لي روڙا پالا نه وهڪو روڙين تهخين ديهي، ل روڙا پالا بينفهدانا فهرميه ل همي دام و دهزگههين ڪومهتي و گهلهڪ دهزگههين نيڻ ڪومي و نه ڪومي ڙي دڪه نه بينفهدان.

پرسيارا هره گرنڪا دئي روڙيدا دهيتته بيرا مه هميا، ٺهري مه پاله ل ڪوردستاني هه نه؟ دببت ڪهسهڪ بيڙيت همما هره مهيدانڪا پالا، دي ب چافين خواه وي ڪوما پاله ٻين بي ڪار بيني. لي د راستيدا ل وهلاتهڪي بي ڪارگهه و مشت ڙ ڪارڪهريين بياني، دي چهند پاله ٻين خوما لي تيدا هه بن.

ب هزرا من، نه تني مه پاله نينن، بهلڪو هزا ڪارڪرني ڙي ل دهف خه لڪي مه يا ڪپ و مات بوويي. پراني يا خه لڪي (نه مازه ٺهويين بي باوهرنامين زانستي يان نه خوئيندهوار) ب ناڻي نه بوونا ههويين ڪارڪرني ب موجهي فهرمانبهريي قاييل دبن. بو نمونه: دببت ل خواندنگههڪي ڪيماسي ٻين بهرچاڏ د نه بوونا ماموستا ياندا ههبيت، لي نه دووره ڪو ۱۰-۱۵ فهراش و بهردهست يان زيڙهقان هه بن. بيگومانه ڪو ٺهه موجهي بي ڪارڪرن يان بي بهرهمهڪي بهرانبهر ٺاڪامهڪا نيگهتيڻ د كه ته سهر بودجه يا گشتي يا ڪومهتي، د هه مان دهمد ڙي تيڙا ڙيارا چ خيزانان ناڪهت، ٺههچا ههردهم گلهي و گازندين فهرمانبهران، بياڻي دناقبهرا

خه لکی و حکومه تیدا فره هتر و دوورتر لی دکن کو دبته نه گهری کیمبونا ژییاتییا نه ته وی و وه لاتینی یا هه قوه لاتی یین فرمانبر. نه گهر نه ق ژییاتییه ب وی ته رزی کورژه کیم نه بیت ژی، دی بیته نه گهری هندی کو پرانی یا فرمانبران هاریکاری ژ جهین بهر پرس بخوازن، نه قجا نه وین دخوازن دی گه نه مرادی وی نه خوازن ژی (چ ژ خوه نه گرن یان ژبر بیخودانیی بیت)، دی ب چاقین زل سه حکه نه برینین کول.

نه گهر موق هزرا خوه د وه لاته کیدا بکته کو پرانی یا فرمانبرین وی یین سهرکه فتی! (د چاقی رورگار هه نوکه پیدا) خازوک بن، دی چ پاشه رورژه کا گه ش و چ پلانین ستراتیژی یین بهر مهینه ره بن، دی چه واشیت دیاردا خازوکی چاره سهرکه ت.

گنجی مه یی بهر هه قه هه می کاران ژ دهر قه ی وه لاتی بکته هه تاکو ژیا نا خوه پی ب ریتفه ببهت، لی ل قی وه لاتی، نه یی بهر هه قه بهر دهری مالا خوه ژی پاقر کته. فرمانبره یی مه ب موجه یه کی کیم کو تیرا ژیا نا وی ناکته قاییل دبیت، لی چ جاران قاییل نه بوویه کاره کی د که رتی تاییه تدا بکته. ده می دویفچوون و لیکولین ل سهر قی دیاردی دهیته کرن، دی بینین کو کومه کا گازنده و گله یی یین نه بوونا بیاقی کاری هه نه. لی ده می بیاقی کاری ل گوره ی شیان و شاره زایی یا بیکاران بو دهیته دابینکرن، پرانی یا وان خوه قه ددزن و دبیزن کو زه وقی مه لی ناده ت.

وه سا خویا بوویه کو هه می بیکاران دقیت کاره کی هیسان و بی بهر هه م بکن، وه کو موجه یی چاقدیری یا خیزانی یان فرمانبره یی یا بی نه رک. جاره کی کومپانیایه کا بیانی داخواز کر کو هژمارا ۲۵۰ کارکه ران بینته کوردستانی، لی وه زارها تا کار و کاروبارین کومه لایه تی ل سهر فه رز کر کو پاله یین کوردستانی

بده ته کاری. پشتی چه ندین هه یفان یه ک پاله یی کوردستانی ژی نه یی به ره ه ژ بوو کو کار بکه ت (هه رچه نده ئه و مۆچه یی بو پاله یی کوردستانی دانایی پتر بوو ژ یی پاله یی بیانی). هه ججه تا پالین کوردستانی ئه و بوو کو ئه ژ کاره ب زه حمه ته . هه لبه ت زه حمه تی تنی ئه و بوو کو فه ره پاله یی مجد بیت و پیگیری ب گریبه ستا کار کرنی بکه ت.

وه سا دیاره خه لکی مه هه ز ژ کار کرن و به ره ه مئینانی ناکه ت، هه ز دکه ت کو ب ره نجه کا کیم ده سته که فتن گه له ک مه زن ب ده سته بینیت. ئه فه ژی ل چ جهان ره وا نینه، ئه گه ر به یته کرن ژی، سه ربارکین وی یین نیگه تیف ل سه ر پاشه روژا جفاکی گه له ک پترن ژ وان ده سته که فتن ئانی یین پاله بو ده مه کی کورت پی دلخۆش دبن.

ئه ژ ره فتارا خوه فه دزینی ژ کاری دیارده کا نوو یه د جفاکی کوردیدا په یدا بووی، پیدی ب دویفچوون و چاره سه ری یین گونجایی هه یه، چونکو نه کار کرن جفاکی به ر ب راوه ستان و مرئیقه دبه ت.

ریځخستنا خیزانی

مه‌رم ژ ریځخستنا خیزانی نه‌وه کو کار و وەرار و ژیارا سروشتی یا خیزانی بهیته ریځخستن ژ هه‌موو لایه‌کی ژیاننیفه. لی ژبه‌رکو خیزان ب ته‌نا خوه بابه‌ته‌کی مه‌زن و به‌رفره‌هه و گه‌له‌ک چق و رامان و فه‌ریژین ئیدیومی ب خوڤه دگریت، نه‌فجا گه‌له‌ک بوچوونین جوداجودا ل گوره‌ی پیدقی و سیاسه‌تا وه‌لاتان بو ریځخستنا خیزانی دهینه کرن، بو نمونه: ژ لایئ ساخله‌مییغه، فه‌ره دناقبه‌را بوونا هه‌ر زاروکه‌کی و ئیکی دی دا ماوه‌یه‌کی نه کی‌متر ژ دوو سالان هه‌بیت. هه‌لبه‌ت فی چه‌ندی ژئی مفا یین خوه یین ساخله‌می یا دایکی و زاروکی هه‌ردووان هه‌نه. ل هنده‌ک وه‌لاتین کو خه‌ستی یا مروڤان دناقدا یا ژور بیت و داهات و عه‌ردئ وان یئ کی‌م بیت، تی‌گه‌هی ریځخستنا خیزانی ل نک وان کی‌مکرن یان ده‌ستنیشانکرنا هژمارا بوونا زاروکانه.

به‌ری هه‌یامه‌کی دگه‌ل کومه‌کا ره‌وشه‌نبیران دانوستاندن ل سه‌ر ریځخستنا خیزانی و راگرتنا زاروکان ل کوردستانی هاته کرن. هنده‌ک هه‌قال وه‌سا هزر دکه‌ن کو ریځخستنا خیزانی یان کی‌مکرن زاروکان دی ئاکامه‌کا پوزه‌تیف که‌ته سه‌ر ئابوری یا کوردستانی و ئیدی دی ره‌وشا خیزانی باشتر بیت. نه‌فجا دخوازن په‌رله‌مانی کوردستانی برپاره‌کا مجد د فی واریدا ده‌ربیخیت. نه‌ دووره نه‌ف هزره تا رادده‌یه‌کی راست بیت و هه‌بوونا هژماره‌کا کی‌م یا زاروکان پرؤسا په‌روه‌رده‌کرن و ب خودانکرنا وان ژئی هیسانتر و باشتر بیت. لی نه‌گه‌ر نه‌م سه‌حکه‌ینه داهات و عه‌ردئ کوردستانی و دگه‌ل هژمارا دانیشتوویان هه‌قبه‌رکه‌ین، دی وه‌سا بینین کو ئاریشا کوردستانی نه‌ خه‌ستی یا مروڤانه، به‌لکو نه ریځخستنا ئابوری و داهاتی

خیزانییه. ئەو ب خوه دکلتوری مه یی ئیسلامیدا، ئەق بابەتی راگرتنا زارۆکان کریارهکا خوشەفی نینه و ئۆلدار پەسەند ناکەن، ژ بلی قی چەندی ژی مللەت پیدقی ب مروّفانە و عەردی کوردستانی تیرا دوو جارین دی یین دانیشتوووان دکەت. ئەقجا ئەگەر راستکرن و چاکسازی یا جفاکی ل بەر مه یا ب زەحمەت بیت و نەشیین چ پینگافین پراکتیکی ژبو پەروەردەکرن و ژیاناندن و ب کارئیخستنا مروّفان پاڤیژین، کیمکرن هژمارا مروّفان (زارۆکان) چ چارهسەری یین سیحری نادهتە مه.

د پرانی یا جاراند، ئافاکرن یا ب زەحمەتە و دەم و شیان بو دقین، لی ویرانکرن ساناهیتەرە. ئەقجا ل شوینا هندی کو بەرنامەیین بهیزئیخستنا خیزانی دانین، زارۆکان کیم بکەین! ئەقە راما نا وی ئەوه کو مه چ نە کر. دی وهکو وی جوتیاری لی هیت، ئەوی نەشیای رهزی خوه سهخبیر کەت، ئینا سۆت.

هەرچەندە ئەز ل گەل هندیمه کو مروّفی ل گورە ی شیانین خوه زارۆک هەبن و هەولدهت کو ب جوانترین شیوه پەروەردە کەت، ئوو چەند هژمارا زارۆکان کیمتر بیت، کریارا ب خودانکرنی دی ب ساناهیتەر بیت، لی ئەم دگەل وی چەندی نینین خەلکی نەچار کەن کو هژمارا زارۆکین مالا خوه دەسنیشانکەن.

هەر وهکو دبیزن زارۆک گولین بەخچەیانن و بەخچە ب گولان جوان و خوش دبن. لی پيشنيازا مه ئەوه کو پلانهکا ساخلهمی یا خیزانی (ب نەمازەیی ژبو دایکان) ب بەر دەوامی هەبیت و بەرنامی هشیارکرن خیزانان دەربارە ی چەواتیا سەر دەریکرن دیمۆکراسیانه دگەل زارۆکان بگهتە هەمی مالین کوردستانی.

وهرزشقان و سياسه تڦان

د ڦان هه يامين بوريدا، يانا هه وليړ يا ته پيا پي سهرکه فتنه کا دلخوشکه ر ل سهر ناستي عراقی ب دهسته ئينا، نه ڦ سهرکه فتنه دده مه کيدا هات، کو خه لکی کوردستاني ب برپارا سيداره دانا عه لي کيمياوي و جينوسايدکرنا کريارا نه نفالا رهش دلخوش بوون. ب راستي نه ز نه وهرزشقانم، لي د کارم بيژم کو هه ز ژگياني وهرزشيي دکم. گه له ک جاران کريارين هه ڦه بولکرنی و لي بوري کړنی د بيژنی گياني وهرزشي. رامانا ڦي تيگه هه ئه وه کو نه نجام چه وا بن بهينه چه بولکرن، مونافه سه يان ته حه ددا ژبو جارين بهين، ب ريکين راهياني، خوه هه لسه نگاندي دووباره ريکخسته کا باشتر دکه ن. د پراني يا جاراند ياري يين وهرزشي (هنده ک حاله تين ده گمن تي نه بن) ب ته وه کړنی و چه بولکړنی ب دوماه يک دهين.

ياري يين وه کو ته پيا پي ژکومه کا ياريقانان پيک دهيت و هه ر ياريقانه ک روله کي ديارکري د ياري دا دبيني کو هه ر ئيک ته ڦاڦکه ري يي ديه و ب هه ڦرا تيمه کا کاملان بهر ب ئيک نارمانج پيک دهين. لي نه گه ر نه م ڦي شيوازي وهرزشي دگه ل سيستم و ستايلين سياسي هه ڦبه ر که ين، دي بينين کو سياسه تڦان د پرؤسه يا ب ريڦه برنا سياسه تيډا نه دوراندني چه بوول دکه ن و نه هه ڦه ته ڦاڦ دکه ن. هه ر سياسه تڦانه ک ل واره کي کار دکه ت، نه گه ر چ ناسته نگان د ريکا يي ديدا په يدا نه که ت، گه له ک ب کيمي هه ڦکاريي دکه ت. وهرزشقان پيگيري ب ياسايي دکه ن و هه موو برپاري د اڦنانان چه بوول دکه ن، خو نه گه ر ب دلي وان نه بن زي. لي

سیاسه‌تقان خود د سهر یاساییدا دبینن و ههمی ریکیئن رهوا و نه رهوا بکار دهینن ژبو نه پیگیریکرنا یاسایی، نه‌گهر نه ب دلّی وان بوو.

خاله‌کا دی یا گرنګ هه‌یه، دهمی وهرزشقان به‌ره‌م و شیانینن خود پیشکیشی وه‌لات و جه‌ماوهری خود دکهن، ب ریژگرتن و رازیببون خود فه‌دکیشن و ریکی ل بهر رفیشته‌کی دی فه‌دکهن کو پیقارژوی ب دؤمینن. ل داویی خو نه‌گهر فه‌ددر بن ژگوره‌پانین یاریکرنی ژی، دبنه پالپشت و پشته‌قانین رفیشتین ل دویف خود و سهرکه‌فتنا وان ب سهرکه‌فتنا خود دزانن. لّ سیاسی‌تقان نه‌گهر ب وان بیت، هه‌تا مرنی دی خود ب کورسیکین خود فه‌گریدهن و هه‌رده‌م هزر دکهن کو نه‌وتنی هه‌ژی فی کریارینه. نه‌گهر ژبه‌ر هه‌ر نه‌گهره‌کی هه‌بیت، ژ پؤستین خود دوور بن، ل دژی نه‌وین ل دویف خود رادوه‌ستین و مشه جارار ناسته‌نگان بو په‌پیدا دکهن.

نه‌وا سهرکه‌فتنا وهرزشقان د یارییه‌کا دیارکریدا ب ده‌ستفه دهینن، سهرکه‌فتنا هه‌موو وه‌لاتییه ب هه‌موو ته‌خ و جوینینن خود یین هه‌مه‌ره‌نگفه، لّ سالیئن دریز پی دفتین کو سیاسی‌تقانه‌ک سهرکه‌فتنه‌کا وه‌سا ب ده‌ست خو‌فه بینیت. نه‌گهر سیاسی‌تقان و ئابؤرزانین وه‌لاتی ب هه‌مان ستایلی وهرزشقانان کار بکه‌ن، دوور نینه کو پیقارژویا چه‌ندین سالان ب ساله‌کی بگه‌هیننه په‌راقی پیشکه‌فتن و وه‌رارا جفاکی. نه‌گهر هه‌ر سیاسی‌تقانه‌کی ژ پؤستی خود دهیته دوور ئیخستن، ببیته پالپشتی یی ددویف خود و سهربؤرا خود بکه‌ته د خزمه‌تا ده‌زگه‌هیدا، بیگومانه کو ئافرانندن و وه‌راره‌کا به‌رچا‌ف دی د هه‌می ده‌زگه‌هاندا چی بیت. ئوو نه‌گهر لایه‌نین هه‌فړک و هه‌فپه‌یمان دده‌سته‌لاتیدا (ل سهر هه‌موو ئاستان) ب هه‌مان گیانی وهرزشقانان نه‌نجامین هلبژارتنان فه‌بوول بکه‌ن، پینگا‌فتین مه یین سست و خا‌ف به‌ر ب دیمؤکراسییفه دی کاریگه‌رتتر و بله‌رتتر لّ هینن. نه دووره روژه‌ک بهییت هه‌می سیاسی‌تقان وه‌کو وهرزشقانان ل گوره‌پانین وهرزشی ئالایی وه‌لاتی بلند

كەن و چ مەرەمىن دى يىن ژ بلى سەرکەفتنا وەلاتى نەبن. نە دوورە رۆژەك بەيت
سیاسەتقان ژى وەكو وەرزىشانان جەين خوە بۆ رقیشتىن نوواتى خوشكەن و
ببە پالپشتىن وان ژبو دۆماندنا پىقارژویا گەشەسەندن و پىشكەفتنا وەلاتى.
دەمى من ئەق ریزكىن داویى بۆ هەقالەكى خوە خواندین، گۆت ئەقە خەونرۆژكە
تو دبىنى و خوە پى قايىل دكەى. ب راستى خەونەكا خوشە، لى مافى مەیه
خەونىن خوش ببىن.

وهرزش و زمانی کوردی

د پیرانی یا جاراند، ژبه‌ر هه‌بوونا کۆمه‌کا که‌نالین ئاسمانی یین کوردی و کۆما که‌نالین بیانی یین سه‌رنج‌پراکیش د هه‌موو بیاقین ره‌وشه‌نبیری و کلتوریدا، ئەم هه‌می به‌ری خوه دده‌ینه فان که‌نالین ئاسمانی و ئە‌گه‌ر به‌رنامه‌کی تایبته و بالکیش نه‌ بیت، که‌سه‌ک سه‌ح ناکه‌ته که‌نالین لۆ‌کال. به‌ری هه‌یامه‌کی من سه‌ح د کره که‌نالی تیله‌فریونا دهۆک، به‌رنامه‌کی وهرزشی ب شیوه‌یی میزگه‌ردی بوو کو ب هه‌لکه‌فتا سه‌رکه‌فتنا تپیا دهۆک یا باسکتبۆلی هاتبوو ساز کرن.

هه‌رچه‌نده پیزانینین من یین وهرزشی نه‌ گه‌له‌کن، لی ژبه‌رکو وهرزشی جه‌ماوه‌ره‌کی به‌رفره‌ه و زۆر هه‌یه و پیرانی یا گه‌نجان پیتفه د گری‌داینه، هه‌روه‌سا نهۆ وهرزش یا بوویه پیناسه یا وه‌لاتان و رۆله‌کی کاریگه‌ر د ناساندن و پیشفه‌برنا جقا‌کاندا دبینیت، مشه جارن ژی دبیته پالده‌ره‌کی گرنگ ژبو ئاراسته‌کرنا سیاسه‌تی و ب ده‌ستفه ئینانا ده‌نگین هه‌لبژارتنان. له‌وا من ژی ب دلخۆشی و شه‌هنازیفه سه‌ح دکری. تپه‌کا وهرزشی یا کوردستانییه و سه‌رکه‌فتنه‌کا هه‌ژی یا ب ده‌ستفه ئینای.

لی زمانی میزگه‌ردی، ژ بلی ریقه‌به‌ری میزگه‌ردی، زمانه‌کی بیانی سه‌قه‌ت و نه‌ که‌هی بوو. مروقی وه‌سا هزر دکر کو ئەم یی ل سالین هه‌فتیان و ئەو که‌سین میقاندار یین ژ باشوری عیراقی هاتین و یین هه‌ولدده‌ن کو خوه فییری زمانی کوردی بکه‌ن. د هه‌ر هه‌قۆکه‌کیدا ژ بلی ئامرازین هه‌قبه‌ندیی و فونه‌تیکا زمانی کوردی، هه‌می په‌یقین بکار ئینایی ب زمانی عه‌ره‌بی بوون.

ههلبهت، نه دووره كو خه لكهك بئژئيت زمان ئالافهكئ تئگه هشتئنييه و
 وهرزشقانان چ پئدئى ب شارهزايى بيئ فيربوونا زمانئ كوردئ نينه، چونكو كارئ
 وان ب لقين و شارهزايى بيئ له شيفه گرئدائه. لئ د راستيدا زمانئ (ل سهر چ بيت و
 به حسئ چ بيت)، كارئگه ربييه كا گرنگ يا دهروونئ و دلينئ ل سهر دهروون و ناخئ
 وهرگر و بينهري ههيه. ما دم وهرزشقان نوونهري يا مللهت و وهلائي خوه
 دكهت، فهره ب زمانئ وهلائي خوه باخفت. چونكو جه ماوهري وئ، مللهتي وبييه.
 ئه فجا وهكو بهرژه وهندييه كا تاييهت يا وهرزشئ و وهرزشقانان ژئ، فهره رئزل
 زمان و باوهري بيئ جه ماوهري بهئته گرتن.

تئپئ وهرزشئ بيئ وهلاتان ب سروودا نيشتماني و ناڤ و ئالايئ وهلائي
 پشكداري يا بهريكانئ بيئ وهرزشئ دكهن. د ده مئ سهر كه فتنئدا ژئ هه مئ
 جه ماوهري وئ وهلائي شه هنازيئ پئ دكهن و ب شئوه بيئ هه مه جور ده رپرئنيئ ژ
 دلخوشي و كه يفا خوه دكهن و ئالايئ وهلائي بلند دكهن. ئو مادهم سهر كه فتنئا
 تئمي ب شيان و شارهزايى يا كه سئن تاكئن وهرزشقان ب ده سئنه دهئت و ئه ف
 كه سانه مينا په هله وانئن جفاكي و وهلائي دهئنه نياسين، ئه فجا ژ بلي ئه ركئ ب
 ده سئنه ئينانا سهر كه فتنئ، ههروه سا يا فهره كو ههست ب بهرپرسيارييه كا دئ
 يا نه ته وهئ و وهلا تپارئزي ژئ بكهن و خوه فيري ره وشه نئيري و زمانئ وهلائي
 خوه بكهن.

ئه و سهر كه فتنئا تئما دهوك يا باسكتبولئ ب ده سئنه ئيناي دا گه لهك خوشترو
 به هادارتر بيت، ئه گهر په هله وانئن مه بيئ قئ تئمي ب كوردييه كا جوان ناخفت
 بان. ههلبهت مينا وان كه سئن كوردئن زمانه رئس نا بئژم كو فهره هه مئ تئرم و
 ئيديومئن وهرزشئ ببنه كوردئ، لئ ب كئمي ده مئ ل سهر بابه تئن وهرزشئ د
 ناخفن، ب كوردئ باخفن. ژ لايئ دهروونيئه، ئه ز نزانم دئ چ ههست و شه هنازي

پیکرن ب سەرکهفتنا پههلهوانهکی ههبيت، ئهگه ر بيژيت: "مه تموحا هه
مه درهسه کا ئه شبالا بۆ ته دريب و ته عليما باسکتبۆلۆ ل دهۆکی فتح کهين!"
دهمی مروف قان هه فۆکين کوردی! دههيسيت، کۆما وان که نالين کوردی يين
سه تلایتي و روژنامين وهرزشی و لاپه ره يين تايهت ب وهرزشيقه دناڤ بهر په ري
پرائی یا روژنامه و کوفارين کوردی دهينه پيش چافين مروفی و نه چاره هزر کهت
کا هه يقانه چهند ل قان ميديا يين کلتوری و وهرزشی دهينه خه ر جکرن؟!
پرسیارا گرنگ ئه وه، ئه ری په هله وانين وهرزشی گرنگی ناده نه زمان و کلتوری
کوردی یان ب چافه کی کیم سه ح دکه نه خوه و کلتوری خوه؟!
ل داوی ژي پيرو زبا هیا سه رکهفتنا تیما دهۆک یا باسکتبۆلۆ دکه م و ئیک ئیکه
چافی په هله وانين فی تیمی ماچ دکه م کو شياین دلۆ مه خوش بکه ن. لۆ هيقيدارم
د جارا بهيتدا ب کوردی باخفن کو هه ستا مه یا کوردینیی ژي پی بهيزتر بکه فیت
و ژ دل شه هنازی پی بکهين! زمانی هه ر ملله ته کی ناسناما وييه و ئه م ب فی
زمانی ماینه کو تیما باسکتبۆلۆ ب ئازادی یاری یا خوه بکهت و سه رکه فیت.

قف للتفتيش

ئەق ناڧونىشانان سەلال، تائىلى ھەلبەستەكا كاك موئەيەد تەيببە. ھەلبەت ئەق ھەلبەستە وەكو ھەمى ھەلبەستىن كەكى ھۆزانقان وەلاتپارىزىيە و بەحسى دوو زارۆكىن كوردپەرەور دكەت كول زالگەھەكارىما بۆرى يا بەغدا دەينە راوہستاندن.

ھەبوونا زالگەھ و خالىن پشكىنىلى ھەمى وەلاتىن جىھانى ھەنە و نە دوورە پىدقبيەكا فەرا پاراستنا ئەمن و ئاسايىشى بيت. ئوو ژبو پاراستنا بەرژەوہندى يىن ھەقوہلاتى وەلاتى دەينە دانان. لەوا فەرە زالگەھ جەھى ئىمناھى و خوشى و پەناگەھا مروقى بيت. لى د پرائى يا جارائدا، ئەوكەسىن ب كارى پشكىنىلى رادبن، كۆمەكا خول و راھىنانىن چەواتى يا سەرەدەريا دگەل خەلكى دىبنن و دىياقى سەرەدەرىكىندا شارەزا دىبن. چونكو سەرەدەرىكىن ھونەرە و خەلك ب مومارەسەركن و پەرەدەركن و پىگىرىلى فىر دىتى.

ھەزى گۆتنە كو دەرەسەرى و ستەما سالىن دىرژىن رژىمىن داگىرەل كوردستانى و كوردستانىيان كرىن، ئاكامەكا نىگەتىف كرىيە سەر بەرىخۇدانا خەلكى ھەمبەر زالگەھ و دەرگەھىن ئەمن و پۆلىسان. ل ھەمى وەلاتىن جىھانى دىتنا پۆلىسان ب گەھشتنا ھارىكارى و ئىمناھىقە ھەقبەندە، لى كوردستانى دىتنا پۆلىسان ب ترسى و قەچغاندى و سەركوتكرنا ئازادىقە ھەقبەندە. ئەقە ژى بەرژەنگىن پەست و ترۆمايەكا دەرۋونى يا بەردەوام بوويە ل سەر خەلكى كوردستانى. ئوو ھەتاكو ئەق بەرىخۇدانا نىگەتىف و نە ساخلەم دەيتە گوھارتن، نە دوورە دەمەكى دىرژ و راھىنانىن بەردەوام و چارەسەرى يىن زانستى پى بقىن.

دقی بیاقیدا فہرہ سیستہ مک یان ہندہک ریئمای بیئ تابیہت ب دامہ زراندا
 پۆلیس و کارمہندیئ ئاساییشینقہ بہینہ دانان و نہ ہر کہسی بی مۆچہ یان بی
 باوہرنامہ بکہنہ پۆلیس. ئو ئہگہر ژبہر ہر ئہگہرہکی ہہ بیت ہاتنہ دامہ زراندن
 ژئی، پیدقییہ بہری دەست ب کار بوونی بۆ ماوی نہ کیئتر ژ سالہکی د کۆمہ کا
 خولین فیربوونا شارہزایی بیئ ژیانئی و شیوازیئ سہرہ دہریکرنیئا پشکدار بہن.
 زیدہباری قئی چہندی ژئی، ئو پۆلیسیئ ل زالگہہ و خالیئ پشکنینی دہینہ دانان
 خولین تابیہتہر و پیشکہفتیتر بۆ بہینہ قہ کرن و بہینہ فیئکرن کو ریئزئی ل
 ہہ قوہلاتییان بگرن و تی بگہن کو ئہرکی وان خوشتلیئکرنہ روش و ئیماہی یا
 ہہ قوہلاتییانہ.

بہری ہہ یامہکی دگہل چہند ہہ قالہ کا چووینہ پارکین جوانین ہہ ولیئری. ب
 راستی جہئی دەستخۆشی و شہہنازی پیئکرنییہ کو ئہ ق کوما پارکین گۆزاری بیئ
 جوان و دلفہکەر ل ہہ ولیئرا پایتہخت ہہ بن. لی جہئی دلئیشان و نہرہحہ تیئیہ کول
 بہر دہرگہہی ہندہک پارکان کۆمہ کا پۆلیسان ب پیئترانکی خہلکی رادوہستینن و
 ب سرا خہلکی ژ سہری ہہ تا بنی پیا دپشکنن. خویایہ کو ئہ ق کریارا ہہ ژبۆ
 بہرژوہندی و پاراستنا ئاساییشا خہلکی ب خویہ، لی دشیانداہ کو ئہ ق پۆلیسہ
 ل دورماندۆری پارکان چاقدیئری یا ئیماہیی بکہن. ہہرہسا د کارن کو ہندہک
 پۆلیسان ب جلکین نہ فہرمی دناؤ پارکاندا بہ لاقکەن و ہہر بۆیہرہکی ب قہومت
 ئیکسہر ئاگہ ہداری یا بنگہہی خوہ یئ سہرہکہ بکہن. پۆلیس و دہرگہہین
 ئاساییشا ہہریمی کارہکی ئیکجار مہزن و کاریگہر د بیاقئی پاراستنا ئیماہییئا
 کرییہ و یا بہر دہوامہ. لی ئومیدا مہ ئوہ کو خہلک ہہمی ببیتہ پشکک ژ قئی
 پروسی و ہہ فکار بن، ئہ قہ ژئی تنی ب ریئگرتن و گرنگیدانا کہسی بہرانبہر دہیتہ
 کرن.

جه گه رخوين

که سه ک ژ مه نینه د سهرده مه کی ژيانا خوه دا سهرده ری دگه ل شعرین شوره شگيري یین جه گه رخوين نه کر بیت. د گه نجاتی یا خوه دا، مه بهر په پین په رتی یین دیوانین وی یین ب ده ستخت مینا کتیبین پیروز هلدگرتن و ژ چاقین پوليسان فه دشارتن، چونکو ناڅ و شعرین وی ل ده ف داگیر که رین کوردستانی قه ده غه بوون. نه ز باوهر ناکه م کو که سه ک هه بیت جه گه رخوینی نه نیاسیت یان ناڅی وی نه بهیست بیت. ب سانا هیترین پیناسه بو جه گه رخوینی، که سه ک بوو ژ دل وه لاتی خوه دقیا و ب دلینییه کا فیرهای و نازراندی یا مشت نه ختوباری ده برپین ژ قی نه قینی دکر. نه م د کارین بیژین د سهرده می نه بوونا په هله وانا ندا، په هله وانه کی بی به قل بوو د واری خزمه تکرنا وه لاتی خوه دا. لی وه کو هه موو خه باتکه ر و عاشقین دوزا کوردینی چاقین وی ب سهرخوه بوون و نازادی یا گه لی کورد روحن نه بوون. نه قجا وه کو وه فادارییه ک بو خه باتا وی یا به رده وام هه ژی هندیه کو فیسته قاله کا مه زن و ژ هه ژی ل کوردستانا نازاد بو بهیته کرن.

ل قی هه فتیا بوری فیسته قاله کا مه زن و هه ژی ژ لای و ه زار هتا ره وشه نبیریه ل هه ولیرا پایته خت بو هاته کرن. د قی فیستیقالیدا گه له ک بابته تین هه ژی ده رباره ی به ره م و شعرین جه گه رخوینی هاتنه پیشکیشکرن و هه روه سا گه له ک که ساتی یین پایه به رزین ویزه یی و ره وشه نبیری ژ هه می پارچین کوردستانی و ژ ده رقه ی کوردستانی ژی تیدا به ره ه قه ببوون.

نه و ب خوه دبنه کوکا خوه دا سازدانا سیمینار و فیستیقالان بیاقه کی خوش و بالبه ره ژبو هه قنیاسین و ئالوگورکرنا بیروبوچوونان، نه مازه د ره وشه کا مینا

رهوشا كوردستانا مه يا پارچه پارچه كريدا. لى ههروهسا ئىشاره ته كه ژبو پايه به رزى و گرنگى يا وى كه سى چالاكى بو دهيتته كرن.

ب مخابنيقه دببژم و گه له ك رهوشه نبير تى دئينه دهر كو پرانيا فيستيقلالان پتر گرنگى ددهنه روخسار و قاليكى يا بابته، پويته ب ته ييساندا لايه نين دهرقه كارى ددهن و گه وهري بابته دهيتته په راويژكرن، ئه فه زى ل سهر حسيبا نافه روكى گه شه دكهت. مه رهم پى ئه و نينه كو ب نه ريئى سه حكه ينه قى چالاكى، يان ژ بهايى وى بى ديروكى و رهوشه نبيرى كيم بكه ين. لى فهره هه ردهم هه قسه نكيه كا بالهر دناقبه را روخسار و نافه روكىدا هه بيت، چه ند روخسار يا هه زى و پايه دار بيت، فهره ل گوره ي نافه روكى بيت و ببنه هه ردوو لايين ته رازوويه كا هه قسه نك، هه رچه نده هنده ك گرپ و لايه ن هه نه جه مسه ره كى ل گوره ي پيدى و هه قبه ندى يين سه رده مى ل سهر جه مسه ري دى دچيترين. لى فيستيقلال (هه ر فيستيقاله كا بيت) چالاكيه كا جفاكيه و سه روسيما يين وى دگه ل ساخله ت و بها يين جفاكى دگونجن، ئاكامداره و پى ئاكامدار دببت.

جفاك ب خوه ژى دپروسه يه كا هه قسه نكاتييدا گه شه دكهت، هه تا كو پيه كى مروقى ل سهر عه ردى ب موكومى جه گير نه بيت، نه شي ت پيى دى بلند كه ت و پينگافه كا بهر ب پيشدا چوونى پاقيژيت. روخسارى ريقه چوونى دگه ل نافه روكا جه گيرى يا بنگه هى ل سهر راوه ستانى هه قسه نك، ئه گه ر نه ، دوور نينه مروق پشت و پشت يان دهق و دهق ب عه ردى بكه قيت!

كه سانين وه كو جه ره خوونى سيمبولين پر بها يين جفاك و رقيشتين داها تينه . سيمبولى (هه ر سيمبوله كى هه بيت) گرنگيه كا دهروونى و ماددى و جفاكى و كلتورى د ژيانا خه لكيدا هه يه، نه مازه ژبو نووجوانين تازه پيگه هشتى. ده مى چالاكى و فيستيقلال و بيره وه ريياندا فهره داكوكى ل سهر ب هيژكرن و خوه ييى

سیمبۆلی بهیته کړن. ما دهم ئەم ب سیمبۆلان د ژین، ته رکیز کړنا ل سهر خوه ییی
سیمبۆلی گهرماتییه کی دده ته ژیانې و خوښی و شهنازیی د دویمینیت. هه چه نده
ئەم کورد (مړی په ریسین گیاندار خوړ!)، ب ساخی یا چ که سان فیستیقال و
ریزگرتنن مهن و هه ژی بو ناکهین، پشتی مرنې ژنوی بیرا مه ل هه می باشی و
خالین پۆزه تیقیئن ئەوین نه ل دهف مه دهیت و جوانترین په یقان ب به ژن بالا وان
دادریژین. ب قی چه ندی ژی ئە و چالاکی یا ژبو سیمبۆله کی دهیته کړن، دی ل
دویف زهوق و هه لویست و دیتنن سهرپه رشتکاری چالاکی بیت و نه دووره چ
هه قبه ندی ب هه ز و دیتنن ئەوی چالاکی بو هاتییه کړن نه بیت.

ب هه زرا من ئەگه ره گه ره خوین یی ساخ با و ژی پرسیار کربان کا د فیستیقالا
ویدا چ بکهین باشه، بیگومان دا به رسف ئەو بیت کو هه موو به ره مین وی چاپ
بهن و بگه هه دهستی هه موو خورت و نارینن کوردان ل هه ر چوار پارچین
کوردستانی. شعرین وی د خواندنگه هین کوردیدا هاتبان خواندن و د زانینگه هاندا
تیژ و لیکۆلینن زانستی ل سهر هاتبان چیکرن. سالانه خه لاته کی ویزه یی ب نا قی
وی هه بایه و تنی دابا وی که سی داهینانه کا هونه ری یان یان ره وشه نیری هه با. ل
ئەوا بووی ب هه می خوښی و ره ونه قدری یا فیستیقالا تنی کتیبه کا شعرین
هلبژارتی یین جه گه ره خوینی هاتبوو چاپکرن و به لافکرن. گه له ک که س هه نه و هسا
هه ز دکه ن کو ئەم فیستیقالان بو خوه ساز دکهین و ل دویف زهوقی خوه
دادریژین، نه ل دویف زهوقی وی که سی چووی یان بو خوه ییی وی.

هه ره ژبیر نه کهین کو گو تارین مه دحکرنی و پیگوتنی جهی لیکۆلینا زانستی نا
گرن، چونکو پیگوتن کریاره کا دلینیه و دگه ل ته قاشبوونا ئایر دهی ته قاش د بیت.
لیکۆلینا زانستی دبته ژیده ره کی هه رده م ساخ و کاریگه ر ژبو کۆمه کا
لیکۆلینن دی ژی. ئینشاللا دی جهی جه گه ره خوینی به هه شت بیت.

سوبه نه ورۆزه

دهمى ئەم گەنج و خوینگەرم، سالانە مەخوول هېقىا ئادارى د گرت كول ئىقارى يا رۆزا نه ورۆزى ئاگرى هەلکەين و مينا زىره قانان ل بەر ئاگرى خوه بمينين و پاراستنا وى بکەين ژ فەمريانى. گەلەك جاران مە شەهنازى ب وى چەندى د کر کو ئاگرى مە هەتا دەمى نقتىنى يان هەتا بەرى سپىدى د ما هەل و د برسقى. دەمى باران دبارى و کنير، چيا، رەز و بەر چەم مشتى تەقن و زىلاق دبوون، خۆشيبەکا ئە بەدى د دلاندا د چاند، مينا خۆشى يا ئازادىي رۆناهى ددا و وەکو باوہشا دايكى گەرم و تەنا بوو. تەمەدى و دويکيلا رەش ئاسمانى هەمى باژير و گوندان دادپۆشى، سەرەراى هەمى ئاکامين وى يين نینگە تيف ل سەر ژينگە هى و ساخلەمى يا مروقى، ل بەر دلى خەلکى تولا شەنبە بايەكى چيايى هوين و بوہارى بوو. رۆزا نه ورۆزى ژلايى جفاکيڤە، جەقەنگى بەرخودانى و بەرسينگگرتنا دەستە لاتدارين داگيرکەرە. جەقەنگى هەبوونا ئۆمىدەکا گەشە ب پاشەرۆزەکا گەشتر و خۆشتر. ناسنامە يا خوەسەرى يا مللەتئ مەيە کو مە ژى رۆزەکا رزگاريى و سەر سالەکا جودا هەيە.

سوبه نه ورۆزه، گەلەك ژ ئالاھلگرين پاراستنا ژينگە هى دى بەحسى ئاکامين زيانبەخشين دويکيلا رەش و ئاگرى تايرين ترۆمبيلان کەن! گەلەك دى بيژن کو فەرە ئاگر ل جەهكى ديار و ئاشکرا بەيتە هەلکرن و ژبو ريکخستنا ئاھەنگى دى کومبوونا ئاگره لکرنى ل جەهكى ديارکرى بيت. ل ژبير دکەن کو ئاگر و نه ورۆز هەقالجيمکن و ب هەقرا يين بووين و ب هەقرا وەرار کرينه، هەتا کو ل رۆزا نه ورۆزا ۱۹۹۱ئ، کەرکۆکا دى کوردستانى ب گورپا باباگورگور نه ورۆز پيرۆز کرى و بو

جارا ئىكى د دىرۆكا بزاڭا رزگارخوآزىا كوردستانىدا ژبن دەستى داگىركەر و تەماحكاران ھاتىيە رزگاركرن.

ل قى ئىقارنى ئاگر دى ھىنە ھەلكرن، ئەگەر ھەموو پۆلىسىن جىھانى ل بەر دەرازينكىن خەلكى راوھستىن، دى ھەر ئاگرى ھەلكرن و سرودىن ئازادىخوآزى و سەرخواھبوونى ھىنە گۆتن. خو ئەگەر د نىقا مەزەلەن مالاندا ژى بەھىنە ھەلكرن، دى ھەر چرىسكىن ئاگرى نەورۆزى برسقن.

جارەكى ل مەھا رەمەزانى نەخۆشەكى پەقىنا كولبوونا ئاشكى ئىنا نەخۆشخانى، دەمى من ژى خواستى كو رۆزى يا خوھ بشكىنىت داکو ب تەفاقى بەھىتە چارەسەركرن و ژ مرنى رزگار ببىت. نەخۆشى ب مجدى دگۆت كو ئەگەر بمرىت ژى، رۆزى يا خوھ ناشكىنىت. د گۆت كو باوھرىيەكا موكم ب رۆزى ھەيە و گەلەك دلخۆشە ئەگەر د گەرەوا رۆزىدا بمرىت. ب ھەمان باوھرى، ئالاھلكرىن ئاگرەلكرنى ژى، دى بىژن "ئەگەر تەمەدى و دوىكىل مە بكوژىت ژى، دى ھەر ئاگرى ھەلكرەن، چونكو مە باوھرىيەكا موكم ب ھەلكرنا ئاگرى نەورۆزى ھەيە."

نەورۆز مولكى ھەمى مللەتى كوردە و ھەر ئىك ل گورەى شىانېن خوھ د كارىت ئاھەنگى بگىرىت و ئاگرى بو ھەلكرەت. دبىژن ل سەردەمى رژىما بوورى يا گوربەگور، زىندانىەكى سىياسى بەتەنيا خوھ ل ئادارەكا سار ژبو نەورۆزى سۆت و وئ شەقى ھەمى ب ھەزا ئاگرەلكرنى خوھ گەرمكر.

ھەلكرنا ئاگرى ل ئىقارى يا نەورۆزى يا بوويە پشكەك ژ تىگەھ و رەفتار و كەساتى يا كەسى كورد. دبىت رەفتار و عەدەت و تىگەھىن كەسۆكى بەھىنە گوھورىن، لى دەمى تىگەھەك دچىتە دناؤ ناخى جقاكىدا و ب كۆما باوھردارانقە دنووسىت، دبىتە تىگەھەكى جقاكى و گەلەك زەحمەتە بەھىتە گوھورىن.

هندەك ژ غەرەزدار و نەزانین جفاكاناسیی، ب ناڤی زانستی و ئەمانەتا میژوویی دەنە خویاكرن كو نەورۆز ئەفسانەیه كا میژوویی یه و هەلكرنا ئاگری ژى ژ بەرمايكین ئاگریه ریسییه، ب قی چەندی د قین ژبهایی پیرۆزی یا نەورۆزی كیم بكن، ئەقە ژى ژبو هندیه كو ژییاتی یا نەتەوهیی ب هندەك ژییاتی یین دی یین دەقەرۆكى و مەسەبی و ئایینی بگوهورن.

سەرەرای هەمی ریز و ئیحراما من ژبو هەموو مەسەب و ئایینان، لی چ جارن مللەتی كورد سەرا باوهری یا خوە یا ئایینی نە هاتییه تەپەسەرکرن. هەردەم کوردینی یا مللەتی كورد، سەدەمی سەرەکیی دوزمنکاری یا خەلكی دی بوویه، قی چەندی ژى گەلەك فاکتۆرین میژوویی و جیوپولیتیکی هەنە.

سەرەرای هندی كو گەلەك مللەتین دی یین ئیرانی ژى ئاهەنگان بو جەژنا نەورۆزی د گێرن و ب پیرۆزی لی دنیرن، لی نھۆ یا بوویه خالا هەقیشكا قیکرا گەهاندا هەمی مللەتی كورد و بوویه جەقەنگی سەرەکیی ژییاتی یا نەتەوهیی یا مللەتی كورد ل هەمی پارچین ژیکقەقەتیایی یین کوردستانی. ئەقجا مفايي نەتەوهییی مللەتی كورد دی چ بیت، ئەگەر قی جەژنی لاواز کەین، یان ژ پیرۆزی یا وی کیم بکەین!؟

ئەگەر د سەردەمین بۆریدا جەژنا نەورۆزی رۆژا بەرسینگرتن و خەبات و هەقپکی یا داگیرکەران بیت، ئەم د کارین د قی سەردەمی مە یی ئازاد و خوەسەردا بکەینە رۆژا لیبۆرین و پیکقەژیان و ب هیزکرنا ژییاتی یا نەتەوهیی. هەردەمی ژییاتی یا مە یا نەتەوهیی ب هیز بکەقیت، گەندەلی و دوزمنین دۆزا مللەتی مینا بلقین کەفا سابوونی دی فرن و بەرزە بن. قی ئیقاری ل سەر بانئ مالا خوە، دی ئاگری هەلکەم .....

جەژنا وه پیرۆز به!

نهہی نيسانی ۱

دوہی روژا رزگار کرنا عیراقی بوو، ل هه موو عیراقی بینقه دانا ره سمی بوو. چونکو نهه روژه ژى بیره وه ریبه و وه کو هه موو بیره وه ریبيان کو گرنگیبه کا بالکیش دناقه جقاکی و ل سهر ئاستی خه لکی هه چکوهی هه یه، له وا من قیا بکه مه بابتهی خه له کا قی جاری. بیره وه ری چ خوش بیت یان نه خوش، ژبه ر دوو نه گه ری سهره که دهینه فه ژاندن، نه م د کارین بیژین ژبو کوما مروقین کولله کتیقین پیکفه نووسیایی و که سی تاکی خواهه سهر دهینه فه ژاندن. نهه ژى به ری مه دده ته دووانی یین دناقه به را جه و ده میدا، هوش و نه هشییدا، جه گیری و گوهورینیدا، کو دووانی یین فه لسه فی یین هه قبه ندن ب وه رارا جقاکیفه. نهه ژاندنا بیره وه ری دبیته نهه گه ری چاندنا بویره ری قهومی (چ بیت و چه وا بیت) دناقه ناخی جقاکیدا، داکو ببیته پشکه کا چالاک و ئاشکرا ژ که ساتی و رهفتارا ژیا نا جقاکی و نه هیته ژبیرکن، ب قی چه ندی ژى هه قبه ندیبه کا به رده واما ستوونی دناقه به را رفیشتاندا پهیدا دبیت و دبیته نهه گه ری پاراستنا کلتور و ره سهناتی و ساخله تین گیاندارین وه رار و گوهورینا جقاکی. قی هه قبه ندی یا به رده وام روله کی کاریگر د ناراسته کرنا ژییاتیبه کا بالبه ردا هه یه، کو مه ژیی نه هوشداری کومی و پیکفه گریدانا تاکان د نازرینیت. ژ لایه کی دیفه ژى دبیته نهه گه ری نازراندنا مه ژیی تاک کو ب چاقه کی هه لسه نگانده نی سه حکه ته بویره ری بوری و ژبو دانانا پلانین ژیا نا خواه یا داها تی مفای ژى وه رگریت.

روژا نهه نيسانی وه کو روژا رزگار کرنا عیراقی ژ دهستی دکتاتورى چه رخی بیستی، روژه کا گهش و دلفه که ره د دیروکا عیراقیدا. پشتی ده مه کی دریز ژ نه

ئارامى يا دەروونى و كوشتن و گرتن و ئەشكەنجهدان و بىپرکنا نقشى مرۆقان و تەپەسەرکنا كەساتى يىن جفاكى و نەتەوهى، دەمەكى دى يى ئازادى يا نەتەوهيان و مللەتان و ئايىنان و مەسەبان و كەسان و دەزگەهان و رىكخراوین مافى مرۆقى ھاتە شوینى. ئەق ئازادى يا ب دەستقە ئىنايى، دىنەكۆكا خوەدا بۆیەرەكە ھەژى ل سەر راوہستانىيە و ھەژىيە تىرامانەكا ھوور و جفاكى تىدا بکەين و بکەينە خالا ھزرکرن و پلاندانانا سەردەمەكى دى يى خۆشتر.

ھەر تىرامانەكا ژقى جورى، دى بەرى مە دەتە ھەقبەرکرنەكا لۆژىكى يا ژيانا رۆژانە يا خەلكى سادە و رىنجبەر و خەباتكەر. دبىت ھەقبەرکرن ژلايى پرۆسا جفاكى و پىدقى يىن سەرەكە يىن ژيانا رۆژانە يا خەلكىقە، ل گورەى ھەرەما ماسلوى گەلەك دلخۆشكەر نەبىت، چونكو بابەتى ئىمناھىي و خوەسەرى يا بپىارى و خۆشگۆزەرانى يا خەلكى وەكو سەرمىرا ھەمى بابەتان ب زەقى ژ چاقىن خەلكى دەيتنە پرسىارکرن، ب ھەموو ئاستىن خوە يىن جفاكى و رەوشەنبىرىقە. ئوو ھەردەمى مرۆقى ھەست ب نە ئىمنى و مەترسىي كىر، ژلايى دەروونىقە و ب پرۆسە يا ئالاقىن بەرگرى يا دەماغى دى قەگەرتەقە سەردەمى ئىمنى يا ھەيى. ئەقجا وەكو كاردانەوہىەكا ئوتوماتىكى يا كرىارا بەرگرى يا دەماغى، دى ل دژى رەوشا ھەيى راوہستىت و ژبەر نەبوون و كىمباوہرى يا ب پاشەرۆژا داھاتى، دى قەگەرنەقە رابردوويى خوە يى جاران (ھەرۋەكو كورد دبىژن دەوى جىرباندى چىترە ژ ماستى نە جىرباندى).

ب ھزرا من ئەق رەوشا نە جىگرا دەروونىيە، بوويە ئەگەرى پىشلىكنا ئىمناھىي ل عىراقى. لەوا د رۆژا نەھى نىسانىدا وەكو ھەموو بىرەوہرى يىن دى، دەمى كۆما ئىمىل و نامەيىن تىلەفۆنى ل ھەق د ھاتنە گوھورىن و وەرگرتن، پىرانى يا وان نوكتە يىن ترانەپىكرنى و گازندەيان و بىزارى و بى ئۆمىدىي بوون. ئەقە ژى ژ

لایئ دەر وونیه دیاردهیه کا خرابه ل سهر جفاکی و پرؤسا داهینان و وه راری. لئ
 فره نه هیتته ژبیر کرن کو هر هه قبه رکر نه کا بهیتته کرن، پئدقییه عیراقئ وه کو
 یه که یه کا ئیکگرتی و پیکفه گریدایی وهر نه گریته، فره کوردستان ژپشکین دی
 یئن عیراقئ جودا بیت. چونکو دوو حاله تین ژیکجودانه د ههردوو دهمین بهری و
 پشتی بویه ریدا. ژ بلی جوداهی یئن کلتوری و دیرۆکی و جفاکی، ئەقال
 کوردستانی قهومی، ستاندنا مافین خوه یئن رهوا بوو. ئەق مافه ب خوینا
 شه هیدان و خه باتا دوور و دریزا بزاقا رزگارخوازی یا کوردستانی هاتییه ستاندن.
 لئ ئەوال عیراقئ قهومی دانا مافین وان یئن رهوا بوو ژ لایئ هیزه کا دهرقه بیقه. د
 فی حاله تیدا ئەم ب ته قاشی ژیکجودا دبین و مه مافی وی چهندی ژی دی هه بیت
 کو ژلایئ سیاسیه ژی خوه ژی جودا که یین. ئەقجا ئەگه ر بیره وه ری ل دهف
 عیراقییان نه یا گرنه و بالکیش بیت، فره ل جه م کوردان و کوردستانیان،
 بیره وه ریه کا گرنه و کاریگه ر بیت دنا ق جفاکیدا. چونکو هر بابته کی نه که فته
 دنا ق ناخی جفاکیدا و ب مه ژیی کۆمی و سه رده می گوه ارتیه نه هیتته گریدان، دی
 وه کو تفه نگین داوه تییان بیت.

لئ پرسیارا هه ره گرنه ئەوه، ئەری تیکچوونا ره وشا سیاسی یا عیراقئ د
 بهر ژه وه ندا ملله تی کورد دایه؟ یان ژی ئارامی یا عیراقئ دی بیته مه ترسی ل سهر
 ره وشا هه یی یا کوردستانی؟ هه رچه نده گه له ک سیاسه تمه دار هزر دکن کو خرابی
 یا ره وشا عیراقئ د بهر ژه وه ندا ملله تی کورد دایه و ئارامبوونا ره وشا وی دی کار
 که ته سهر ئارامی یا هه ری می. دوور ژ کارتیکرنا هزرین به ره فکری یئن هنده ک
 نقیسه ران و سیاسه تمه داران، وهرن ئەم هه موو ب هووری هزرین خوه د فی بابته تی
 ستراتیزیدا بکه یین و خه ریه یا رۆئی ملله تی خوه د رۆزانی داهاتی یئن عیراقیدا
 ده ستنیشان که یین.

نه‌هی نیسانی ۲

هه‌ر سال د نه‌هی نیسانیدا، عیراقی بیره‌وه‌ریا هه‌رفتنا رژیما بۆری دکهن و دلخۆشی یا خوه ب رزگاربوونی دهر د بپرن. هه‌لبه‌ت ده‌می به‌حسی رژیما بۆری ده‌یته کرن، به‌حسی سه‌دام حوسینی دکتاتور و ده‌سته‌لاتداری ئیکانه‌یی وی رژیمی ژی دگه‌لدا ده‌یته کرن. خه‌ک وه‌سا هزر دکهن کو نه‌مانا دکتاتوری ب ته‌نا خوه ده‌سته‌که‌فته‌کا مه‌زنه و هه‌ر تشته‌کی دی به‌یته کرن، ل به‌رانبه‌ری نه‌مانا دکتاتوری چ نینه و بابه‌تین هیسان و ساکارن. لی د حه‌قیقه‌تدا، بابه‌ت ب فی شیوه‌ی نینه. نه‌گه‌ر دکتاتوره‌ک بچیت و یه‌کی دی پینگاڤین خوه ل شوون پی بین وی دابنیت، خه‌ما ملله‌تی هه‌ژار و وه‌لاتپاریز مه‌زنتر و گرانت‌ر لی ده‌یت. چونکو ژ بلی نه‌ گوه‌ورین و خرابتر لی هاتنا ره‌وشا وان، هه‌روه‌سا تۆشی بی ئومیدی و هه‌لنگه‌فته‌کا ده‌روونی ژی دبن کو هه‌می خه‌ونین وان بین هلاویستی و چاڤه‌ریکری ژبو پیشفه‌چوون و باشترلیکرنی دبنه‌که‌نگر په‌ر و ب ئاڤیدا دچن.

د سالین ده‌سپیکا هه‌لوه‌شیانا رژیما بۆریدا، مه‌سه‌بین شیعی و کیمه‌ ئاینین هه‌یی بو جارا ئیکی هه‌ناسه‌یه‌کا ئازادانه هه‌لکیشا و گرنگیه‌کا به‌رچاڤ ب ئایرده‌بین خوه بین ئاینی و مه‌سه‌بی ددان. لی پشتی ده‌مه‌کی کورت کو نه‌ پتر ژ سی چوار سالان، خه‌ک ژ هه‌لچوونا خوه یا یوفوریایی دهرکه‌فت و ئیدی ب کوری هزر د ره‌وشا خوه یا هه‌نۆکه‌یی و ئاینده‌بییدا کر. ئه‌ری ئه‌ڤ رژیما پشتی سه‌دامی دی شیت چ تشتی زیده‌تر ل سه‌ر ره‌وشا سروشتی یا خه‌لکی زیده‌که‌ت؟ ئه‌ری هه‌تا چ راده‌ دی پلان و ستراتیژا حکومه‌تا هه‌لبژارتی د به‌رژه‌وه‌ندا ته‌ڤایا خه‌لکی هه‌چکوه‌بییدا بیت؟ ئه‌ری ما دیموکراسی ئه‌وه کو زۆرینه لایه‌نین که‌مینه

ته په سهر بکه ت و مافین وان بخوت، یان ژي ریژگرتنا رایا به رانبر و ره خساندنا
که شه کی پیگفه ژیان و ته بایی یه ؟

به ری هه یامه کی ب ریگه فت دگه ل هنده ک براده ریڼ مه سه ب شیعیه یین باشوری
عیراقی کوم بووم و هه روه کو هه می عیراقییان، هندی ژ سیاسه تی دوورکه فین، دی
هر گه هینه ریژگه ها سیاسه تی. ئه وان براده ران خویاکرن کول ده سپیکی دی
وان ب له تمی و ئاییرده یین شیعیه یان پر خوش بیوو، لی دگه ل وهختی ئه ف
ئاییرده یه بوونه بارگرانییه ک و په رده یه کا ره ش کو هزی د ره وشا خوه و مافین
خوه دا نه که ن و بوونه ریگه کا دی یا که رافتنا مافین وان یین ره وا ب ژیانه کا
به خته وهر و خوش. ما که نگی له تمکرنی نانه ک دایه هه ژاره کی؟ دبیت راحه ته کا
دهروونی هه بیت، لی ل هه مبه ری فان هه می دهرده سه ری و هه ژاری یا هه یی
خه لکی دقیت بژیت و ژیان خوه یا سروشتی ب ریغه ببه ت.

ئه فقه بیرو بوچوونین کوما که سانین شیعینه کو پرانی یا دهسته لاتا عیراقا
فیدرال د دهستی واندایه، پا ئه گه ر ئه م به حسی نه ته وین دیتر و مه سه بیڼ دووره
دهسته لات بکه یین، دی چنه د گلی و گازنده هه بن. راسته دکتاتورری عیراقی بو هه تا
هه تایی چوو و بنگور بوو، لی کومه کا دکتاتوران هاتنه شوینی و هه ر ئیک کراسه کی
ژ به ژنا خوه دریژتر داخواز دکه ت. ئه فجا جار ب ناخی سه روه رکرن یا سایی و
جارنا ب ناخی موکمکرنا دهسته لاتا بنگه هین، گه فین دکتاتورانه ل ملله تی مه یی
کورد ژي دهینه کرن. له وا فهره کار ژبو هندی بهیته کرن کو ده فراه کوردستانی،
ئه وا ب هزاران شه هید ژ پیخه مه ت بزافا رزگار یخوازی داین، سه ربه خویه کا تاییه ت
هه بیت و خودانا بریار و ئابورا خوه یا خوه سه ر بیت. ئوو سه ری نه ئیشیت
هه وجهی چ دهر سوکان ناکه ت.

پیلایا مونته زهري

ل داوی یا رۆژانین سالا ۲۰۰۸ ی، پرانی یا سایتین عه ره بی و گه له ک ژ که نالین ئاسمانی بین تیله فریونی هه والی مونته زر زهیدی ب دلخۆشی و شه ههنازییه کا بی وینه یا عه ره بی و عرۆبه تی به لاکرن.

پرانی یا خه لکی مه ده نی و پيشکه فتی شه ههنازیی ب ئاقلمه ند و داهینه ر و هونه رمه ند و وه رزشقان و ئاشتیخوازین خوه دبه ن و په یکه ران بو چی دکه ن و هه والین وان ب خۆشی و دلگه رمی د که نالین میدیایاندا به لاق دکه ن. لی براین مه بین عه ره بین عراقی، تا راده کی و عه ره بین وه لاتین دی بین دوور ژ عراقی ب شیوه یه کی ره های شه ههنازییه کا ئه خیلینانه ب کریارا مونته زهري دبه ن، هه روه کو ئه نده لس بو هاتییه زفراندن یان ئه و قودسا بو چه ندین ساله خه ونان پیقه دبینن کرییه باره گایی کۆمه بندا عه ره بی.

بۆیه ر ب قی شیوازی بوو، ل ده می سه ره دانا سه رۆک بۆش بو عراقی ب مه ره ما مۆرکنا پیکهاته نه کا ستراتیژی یا ئه منی کو ب هه ماهه نگی و ره زامه ندی یا ده سته لاتا عراقی هاتییه نفیسین (ئه و ده سته لاتا خه لکی عراقی ب ئاره زومه ندانه هلبژارتی و سه ره ده ریی دگه ل دکه ن). ده ده می ته وه که کرنا پروتوکۆلی یا هه ردوو سه رۆکاندا، رۆژنامه فانه کی عراقی پیلایا خوه ژ پی خوه کر و د سه رۆکی میقان وه رکر. هه رچه نده پیلایا ژئی نه گرت و سه رۆکی میقان ب گرژینه کا که سی سه رکه فتی (نه یی هیرش هاتییه سه ر) به رسقا ئی ره فتارا سه رنجراکیش دا. لی عه ره بان ب په هله وانیه کا کیم وینه ل قه له ما.

جاری بہری ئەم بەحسی قیّ رہفتارا ساویلکە و مشتی ھەلچوون بکەین، فەرە ئاماژە ب وئ چەندی بدەین کو ئەو پیللاژ ژ سنعەتی تورکی بوو، ئەو جلکین ل بەر روژنامەفانی ژێ ژ سنعەتی دەولەتین دەردۆر و چینی بوو، ئەو ھۆلا تیڤە ژێ ب دیزاینین بیانی ھاتییە چیکرن و کورسیکین ھۆل ژێ ژ پشت دەریاین دوور ھاتیە ھاوردە کرن. ئەڤا ل جھەکی کو چ ساخلەتین عەرەبی و عیراقی تیدا نەبن ژ بلی مەژیی مەند و راوہستیایی رابردویی، ئەز نزانم شەھنازی ب چ دەیتە کرن؟!

ئەگەر ھندەک وەسا ھزرکەن کو وەلاتی ئەمیریکا دوژمنی عەرەبانە و ئەڤە نیشانان کەرب و کینا عەرەبییە ل دژی ئەمیریکا، بلا پیچەکی چاڤین خوە ڤەکەن و سەحکەنە رہفتارین کەتواری یین دەستەلاتین عەرەبی، ما نە ھەمی دەستەلاتین عەرەبی ل بن خیقەتا ئەمیریکی و ب ریمۆت کونترۆلا ئەمیریکی وەلاتین خوە ب ریڤە دەبن؟ ما نە سەفارەتین ئەمیریکی ل پرائی یا وەلاتین عەرەبی ھەنە و ئەو دەولەتا پتر نیزیکی ئەمیریکا سەرکەفتیر و سەقامگیرترە؟ ما ئەگەر مللەت و دەستەلات ژیکدوور بن و دەستەلات نوونەری یا مللەتی نەکەت، ما نە باشترە کو ل دەسپیکێ مللەت ل ھەمبەری دەستەلاتا خوە راوہستیت و پاشی دگەل دەستەلاتی، راگەھاندنا شەری خوە بکەن؟... ھتد.

ژ لایەکی دیڤە ژێ، ئەڤ رہفتارا مشت توندوتیژی و نە ھیژا و نە گونجایی دگەل ھەمی عورڤین مەدەنی و عەشیرەتی و پارتایەتی، چ مفا گەھانە دۆزا ئەمنییەتا عیراقا فیدرالی و دیمۆکراسی؟! ئەگەر ھندەک بیژن کو ئەڤە جورئەتەکا بی وینە بوو، کەسەکی بەری نھۆ ئەڤ جورئەتە نە کرییە کو ھیرش کەتە سەر سەرۆکی مەزنتین دەولەتا جیھانی. ما یا باشتر نە بوو ئەگەر ئەو جورئەتە دا با خوە و ل

به‌رانبه‌ری شاشی و مهن‌دی یا مه‌ژی یین خوه راوه‌ستین و هه‌لسه‌نگاندنا خوه و ده‌سته‌لاتا خوه بکه‌ن.

ئه‌ڤ ریزکین من یین کوردی نه به‌ره‌قانییه ژئه‌مییکا و نه نیشانا هه‌ژیکرنا بۆشییه، چونکو ئه‌م وه‌کو کوردستانا عیراقی هه‌تا نه‌و ژئی به‌شه‌کین ژ عیراقی و هه‌ر پیشکه‌فتن و سه‌رکه‌فتنه‌کا ل عیراقی هه‌بیت، به‌هرا مه‌ژی تییدا هه‌یه. به‌ره‌قازی یا وی ژئی، چه‌ند عیراق یا پاشکه‌فتی و قه‌مایی بیت، ب شیوه‌یه‌کی نه راسته‌وخۆ دی کار که‌ته سه‌ره‌وشا مه‌ژی.

لی وه‌کو ئه‌رکه‌کی رۆژنامه‌قانی، مه‌ قیا خواندنه‌کا بله‌ز و هه‌لسه‌نگاندنیه‌ی بده‌ینه قی بۆیه‌ری پیرانی یا عه‌ره‌بان ژ شه‌هنازی و خۆشیی مه‌ست و سه‌وداسه‌ر کرین.

قوتابی سهرین رمینه

قوتابی سهرین رمینه د هه می شورهش و سهرهه لانا، گوتنه که بارزانی نه مر دهرهه قی قوتابیاندا گوتیه. قوتابی یین هر چوار پارچین کوردستانی شهنازی پی دکهن و ل بن سیههرا قی گوتنی خه باتا خوه د دۆمینن. لی کیژ قوتابی و ل کیژان سهرده می قی رۆلی گرنگ دبینن؟

دوهی رۆژا دامه زاندا ئیکه تیا قوتابی یین کوردستانی بوو، ئه ق رۆژه ژی مینا جه ژنا قوتابییان لی هاتییه و سالانه ئاهنگ و چالاک یین هه مه جورب قی هه لکه فتی دگیرینن. هه رچه نده کو هه ر زه مانه کی چالاک و ژیرمه ندین خوه هه نه و ل گوره ی سهرده می و له حزه یا خوه یا دیروکی خه باتی دکهن. لی نه گوره کی ئه زه لی هه یه کول هه می سهرده م و له حزه یین دیروکیدا، قوتابی ده سپیشخهر و پیشه نگین گوهورین و نووکرنا جفاکینه. د قی رۆژیدا فهره ئه م هه می دگه ل قوتابییان هزری دینقاژویا خه باتا قوتابیاندا بکه یین و ب چاقه کی هه لسه نگاندنهی هیچکه ینی، کا هه تا چ رادده د ئاستی ئه نجامدانا قی رۆلی گرنگدا بووینه و هزری دبیشبینی یین هیلین سهره که یین پیشدا برن و ئه کتیفکرنا قی رۆلیدا بکه یین.

هه له به ت ئه گه ر قی پرسیارئ ئاراسته ی خوه یی قوتابییان بکه یین، دی کۆمه کا گله و گازنده یین ژ حزب و حکومه تی به یسین، هه ر ژ دامه زاندا ده رچووین کولیزان بگه ر و هه تا دگه هه باشتریکرن و گونجاندا مه نه جه یین خواندنئ دگه ل پیدقی یین سهرده می. بیگومانه کو پرانی یا ئان پیشنیاز و پیشبینی و هزری ره خنه یی و هه لسه نگاندنهی د رهوا و دلخۆشکهرن و دبه رژه وه ندا گشتی یا قوتابیاندانن. گه له ک ژ ئان پیشنیازان لوژیکی و که توارینه، لی هنده ک ژی خه یالی

و خه ونۆکینه . سه ره رای قیّ چه ندی ژێ ئه وین خه یالی و خه ونۆکی ژێ ره وا و جهی
ریزگرتنینه ، چونکو هه ره وه کو دبێژن، هه تا مرۆقی خه یال و خه ونه ک نه بیت،
نه شیت خه ونه کیّ ب جه بینیت .

بئگومانه کو خه بات و کێفه راتا ئیکه تی و گروپین قوتابییان، کۆمه کا
ده سه که فتین به رچاڤ و کاریگه ر ب ده سه فه ئیناینه . زیده باری قیّ چه ندی ژێ ئه ڤ
ئیکه تییه بوویه په ره ک ژبو ڤیکراگه هاندنا قوتابی یین هه ر چوار پارچین کوردستانی
و ئه و ده وله تا مه زنا فاکتورین جیۆپولیتیکی دبنه به ره به ست و ئاسته نگ د ریکیدا،
ئیکه تی یا قوتابییان ب چالاکی یین خوه یین سه رانه ری به ره وۆز و به ره هه ست
کرییه .

لی سه ره رای ڤان هه می ده سه که فت و چالاکی یین هه مه جوړ، پیدڤینه ئه ڤ روژه
ببیته پالده ره ک کو لیده رین قیّ ئیکه تی هزری د سیسته می خوه دا بکه ن و
پیداچونه کا زانستیانه د شیواز و ستایلین سه ره ده ریکرنا خوه دا بکه ن . ئه ری
هه تا چ راده قوتابییان رۆله کیّ کاریگه ر د چیکرنا هه ردوو گۆتارین ره وشه نبیری و
سیاسیدا هه یه ؟ ئه ری هه تا چ راده رۆله کیّ به رچاڤ د هشیاری یا نه ته وه یی و
نیشتمانیدا هه یه کو د قی سه ره ده میدا مینا نانی و ئافی پیدڤینه ؟ ئه ری چه ند
لیکۆلین و روپیڤین زانستی ل سه ر مژارین هه مه جوړین جفاکی و ئابوری و
ره وشه نبیری و رامیاری کرینه و هه تا چ راده ئه نجامین ڤان چالاکیان ئاکام
کرینه سه ر بپیارا سیاسی ؟ ئه ری ئه داب و به رژه نگین خه باتا نوو یا قوتابییان چه
د کیزان بیاڤیدا ئه کتیڤن ؟ ئه ڤه و گه له ک په رسیارین دی یین ئازرینه ر خوه د
سه ری مرۆڤیدا دلڤینن و دگه ل په رۆزکرنا جه ژنی، چاڤین مرۆقی ل روژا ئاهه نگا
قوتابییان زل د بن و په رسیار دکه ن .

شانۆ... خواندنګه ها ملله تانه

د قان روژین بهیتدا بیره وهری یا روژا جیهانی یا شانۆیییه، وه کو ههمی بیره وهری بین دی، نه دووره کومه کا شانۆیین هه ژی و جوان و مشتت داهینان بهینه پیشکیش کرن، ئو شانۆقانی دیرین دی به حسی سه ربورا خوه یا شانۆیی که ن و ژبیر ناکه ن کو ئیشاره تی بده نه وان ئاسته نگ و زه حمه تی یین که فتنه د ریکا و اندا هه تا کو که هشتینه فی ئاستی داهینان و به رنیاسیی.

لی بابه تی پیزانی که له ک پرسیار و گومانان ل ده ف مروقی په یدا دکه ت، ئه وه کو د داوی یا هه فتیاندا و ل سالین هه شتیان، شانۆیی که ساتیه کا ب هه بیه ت و مشتت ریزگرتن ل ده ف بینهری کورد هه بوو، مشه جاران بیی را که هاندن و ریکلامه کا زور هولین شانۆیان پر دبوون و ئه گه ر مینا شانۆیین خه لکی بیا هه با کو بو چه ندین روژین ل دویف ئیک به رده وام بیا، نه دووره ههمی روژین سنسله هه مان به ره ه فی یا جه ماوهری ب خوڤه دیتبا. که له ک ژ شانۆقانا ن فی چه ندی ب بزاقا رزگاربخوازا که لی کورده گریده ن و هنده ک ژئ ئوبالی دئرخنه د ستوویی پیشکه فتن و فلمین ئه کشن و ئه نته رنیتیدا. جوړی سیی ژی و هسا هزر دکه ن کول وی سه رده می شانۆ بیا فی دلده ریژکرنی و خویا کرنا خه مین نه په ن و نه گو تی بوو. لی پرسیارا هه ره گرنگ ئه وه، ئه ری شانۆیی وه زیفه یا خوه یا ره وشه نبیری و ده براندنا هه ست و خه مین خه لکی ژ ده ست دایه ؟ یان ئیدی خه لکی پیدی ب شانۆیی نه مایه و هنده ک نا فکینین دی جهی وی گرتیه ؟

ئه ز دبیزم پرانی یا شانۆقانا ن وی گو تنی درانن ئه وا دبیزیت: " نانی و شانۆیی بده من، دی ملله ته کی ره وشه نبیر ده مه ته. " ئانکول ههمی سه رده م و جهاندا

خه لکی پیدقی ب شانۆیی هه یه و شانۆ ب وان هزرین خوه یین پرسیارکه ر و نازراندنا هه ستین هه لگرتی و گهرم، زیده باری ره وشه نبیره کا که سوکی، نارامیه کا دهروونی ژێ دده ته جه ماوه ری. خه م هه ر خه مه، ب چ رهنگ بیت و ل چ جه و سه رده م بیت، لێ گرنه گ ئه وه کا دی چه وا ده برین ژێ هینه کرن و دی چه وا جهی خوه دناق دلی بینه ریدا که ت.

ب هزرا من، خه لک ب شیوه یه کی ئه کتیف و باربه رانه سه ره ده ریی دگه ل شانۆیی نا که ت، چونکو چ بنگه هین موکمین شانۆیی ل ده قه ری نین. کو مه کا تپان هه نه و ب هاریکاری یا حکومه تی هه ر سال جاره کی یان چه ند جارن شانۆیه کا هیتیم پیشکیش دکهن، هه رچه نده ئه گه ر گه له ک باش و ئافراندی بیت ژێ، د هزرا خه لکیدا نا مینیت و خه لک نه شی ت خوه پیقه گریده ت. ئه وین دبیتژن کو خه لکی مه چه ز ژ شانۆیی نا که ت، نه گه له ک نیژیکی راستینه، چونکو خه لک ب خیزانقه سه ره ده ریی دگه ل خوارنگه هین قه کری و پارک و سه یرانگه ه و مۆل و ئاهه نگ و بیره وه ری یین مینا فالانتاین و سه ری سالی و روژین بوونان دکهن، بیگومانه کو دی هنده ک هه بن سه ره ده ریی دگه ل شانۆیی ژێ بکه ن. لێ ئه وا ئه م پیدقی، ئه وه کو هونه رمه ندی شانۆیی ب شانۆیا خوه بژیت (بیی هاریکاری یا حکومه تی)، هه رچه نده ل ده سپیکی زه حمه ته، لێ د ئه نجامی ئایینه ییدا بیگومانه کو دی سه رکه قیت.

فه ره ده وله مه ندین کوردستانی ل هه ر باژیره کی هۆله کا شانۆیی قه که ن و روژانه یان هه فتیانه شانۆ هه بیت و جهی پیشکیشکرنا شانۆیان یی دیارکری بیت، دگه ل وه ختی دی بیته دیارده و خه لک دی قه سته که نی. تنی هینگی به ره مه مین جودا جودا، دی ژه هه ق هینه قاقارتن و هونه رمه ندین راسته قینه دی به رنیاس بن.

خواندنگه هین نمونه یی

د پرانی یا جفاکین جیهانیدا، پرؤسا پهروهده یی رۆله کی گرنګ و کاریګه ره هیه د ناراسته کرن و ئاڤا کرنا که ساتی یین ئایینده بییدا. هر سه رده مه کی دیارگری ستایل و شیوازین خوه یین سه رده ری و به ره مه یانی هه نه و ل گورهی قی ستایلی کو دی ب پیکهاتنه کا جفاکی و ده سته لاتا هیهی بزاقین ئاڤا کرنا که ساتی یا که سین تک و پیشفه برن و وه رار کرنا جفاکی هیته کرن. ب قی چه ندی ژی، گرنګییه کا زور ب پرؤسا پهروهده یی دهیته دان و وه کو به رنامی ستراتیزی و ه رارا مروقان دهیته هژمارتن.

پشتی سه ره لانا ۱۹۹۱ی و ئازادی یا کوردستانی، گه له ک خیزانین ئاواره یین تورکیا و ئیرانی فه گه رانه فه وه لاتی، هه روه سا ویران کرنا گوندان و مشه ختبونان خیزانین گوندی بهر ب باژیران، پرؤسا دابین کرنا خواندنگه هان ئیخسته د قه یرانه کا مه زن و ب ترسدا. ل د فان دهه - پازده سالین بۆریدا، پیشکه فتنه کا مه زن ل هه ری می په یدا بوویه و حکومتا هه ریما کوردستانی شیاپه خواندنگه هین سه رته یی و سیسته می خواندنا ب هه روه بگه هیته دوورتین گوندی کوردستانی. هه رچه نده ژ لای پی چه نداتیقه تا راده کی زور پیشکه فتنه کا بهرچا هه یه. ل ژ لای پی جوراتیقه، دناقه را کوما پیشنیاز و هزری هه مه رنګ و جوداجودا دا، ل دور ته وه ری خوه دزقریت و نه جیگریه ک پیقه دیاره.

د پینګا فه کا پیشکه فتنخوازدا کومه کا خواندنگه هین نمونه یی ل کوردستانی هاتنه فه کرن. مه رما سه ره کی یا فه کرنا فان خواندنگه هین نمونه یی ئوه کو قوتابی یین به هره مه ند و زیره ک ب خوڤه بگرن و سیسته می فی رکن و

پهروهدهکا تاييهت بۆ بهيټه پيشكىشكرن. ب راستى ئهف پينگافه، كرياترهكا باش و كاريگه ره بهر ب پالپشتى و هاندانا بههرمهندان و دانانا پلانهكا ستراتيزى ژبو ئاراستهكرن و دابينكرنا گهنج و سهركردين پروفيشينالين پاشهروژى. لى ترسا مهزن و خالا گهفلينكى د فى كرياتيدا ئهوه كو ههمى شيانين ههيبى ژبو فان چهند خواندنگههين گهلهك كيم بهينه پيشكىش كرن و خواندنگههين دى يين نورمال بهينه پشتگوه هافيتن. خويابه كو پرؤسا پهروهدهيبى يا ههروهلتهكى، سيسته م و كلتورى پهروهدهيبى وى وهلاتى دادنيت و دبسته پالدهرى پيشكهفتن يان نه پيشكهفتنى. ئهفجا بارا پتر ژ زاروكين قوتابى ل خواندنگههين سروشتيدانه و ههردم زورينهيا خهلكى پرؤسه يين كلتورى و جفاكى پيك دهينن.

د سهردهمى نوكه يى كوردستانيدا، هنارتنا زاروكان بۆ خواندنگههين تاييهت و يين بههرهداران بوويه مؤديل و چافلينكرن. ل وى دهمى كو فهره خهلك شههنازى ب زيرهكى و بههرمهندى يا خوهيبى زاروكى بكن، شههنازى ب وى چهندي دهن كو زاروكى وان ل بههرهدارانن. ئهفه ژى زهنگلامهترسيى ليددهت كو ئهف پينگافا پيشكهفتنخواز ببسته پيگرتنهكا رويت و تنى ببسته گرنگيدان ب فاليكى يا بابتهى. لهورا پيشنياز دكهين كو ئهف خواندنگههين نمونهيبى نه مينن، يان ههمى خواندنگههان بكنه نمونهيبى يان ژى مل ب ملنى فان خواندنگههان، گرنگيهكا زور ب يين نورمال ژى بهيټه دان و ههمى پيداويستى يين فهريين پرؤسا فيركرنى بۆ دابين بكن.

ههمى هيفى يا زاروكين مه ئهوه كو بكارن ب شيوهيهكى سروشتى و پيشكهفتنخواز دناف سيستهمى پهروهدهيبى كوردستانيدا گهشه بكن.

ئیکه تیا نفیسه ران و گۆتاره کا ئیکگرتی

ل ده می سباتی بیره وه ری یا دامه زاندا ئیکه تیا نفیسه رین کورده، وه کو فی روژی بریارا دامه زاندا ئیکه تیا نفیسه رین کورد ب شیوه یه کی فه رمی ل سالا ۱۹۷۰ئی، هاته دان و ددویفا کونفرانسین لقین هر چوار پارێزگه هین کوردستانی، ئیک ل دویف ئیکی د میژوو بین جوداجودا دا هاتنه کرن و که تنه کاری.

هر ژ روژا دامه زانندی و هه تا سه ره لدانا پیروژا بوهارا (۱۹۹۱ئی)، ئیکه تیا نفیسه ران خه باته کا بی راوه ستان و دلسوزانه ژبو ره وشه نبیری و زمان و ویزه و کلتورا کوردی و کوردستانی کرییه. د هه مان ده مدا ژی، مینا ده زگه هه کی به رخودان و به رسینگرتنا داگیرکه رین کوردستانی کارکرییه. هه رده م خواندنگه ه و پیگه ها کادرو بین شوره شی بوویه. دبیت نه گه له ک بیت، ئەگه ر بیژم کو ئیکه تیا نفیسه رین کورد رۆله کی سه ره کی د پاراستنا زمان و کلتوری کوردیدا هه بوو. هه روه سا د کارین بیژین کو چاڤ و دلێ پێشمه رگه یی بزاقا رزگاربخوازی یا کوردستانی بوو دناڤ باژیراندا.

به ری سه ره لدانی سه ره رای هژمارا کیم یا ره وشه نبیر و نفیسه رین کوردپه ره ر کونفرانس و تیکه له لی بین کارا و ئەکتیف دناڤبه را نفیسه رین هر چوار پارێزگه هین کوردستانی دا هه بوون. سالانه سیمینار و فیسستیڤالین شعری و ویزه یی و دیرۆکی ل سه رانسه ری کوردستانی ده اتنه کرن و هه قبه ندی بین نفیسه ران موکم و ب هین بوون. به ره مین نفیسه ران ل هر چوار پارێزگه هان ده اتنه به لاقه کرن و خواندن. پشتی سه ره لدانی ژی، ئیک بوو ژ ده زگه هین کو گرنگیه کا تایبه ت و کیم وینه پی هاتییه دان و کونگری راپه رین ل سالا ۱۹۹۱ئی باشترین گروقی فی چه ندییه.

مه‌رما سه‌ره‌کی یا قی کونگره‌ی ئه‌و بوو کو ئه‌و ده‌زگه‌هی کاره‌گر و گرنگ ب ئاوايه‌کی ئازادانه‌تر کاره‌ی خوه‌ی ره‌وشه‌نبیره‌ی و وێژه‌یی بکه‌ت و پشکداریه‌کا ئه‌کتیف دپێشدا برنا جفاکیدا هه‌بیت. لێ پشته‌ی کونگره‌ی راپه‌رینه‌ی، ژبه‌ر کۆمه‌کا فاکتۆرینه‌ی رامیاری و جفاکی و خوه‌یی، چالاکی یه‌ن لقان به‌ر ب لاوازیقه‌ چوون و کۆمه‌کا ده‌زگه‌هینه‌ی دی یه‌ن بچووکتر هاننه‌ مه‌یدانه‌ی. هه‌روه‌سا هه‌قه‌بهنده‌ی یه‌ن نفیسه‌ران ژێ به‌ر ب لاوازیه‌کا به‌رچاڤقه‌ چوون و گه‌هسته‌ی وی راده‌ی کو نه‌ تنه‌ پڕانی یا ره‌وشه‌نبیره‌ن تیکه‌ه‌لی یه‌ن نفیسه‌ن و سه‌ره‌ده‌ری و هزر گوهورینه‌ی دگه‌ل هه‌قه‌ نه‌مینیت، لێ گه‌هسته‌ی وی راده‌ی کو ئاگه‌ه ژ به‌ر مه‌ینه‌ی نفیسه‌ی ژێ نه‌بیت.

ئه‌گه‌ر سه‌ره‌به‌خۆیی یا لقان پێدقییه‌کا سه‌رده‌می بیت و کۆمه‌کا خالینه‌ پۆزه‌تیف و کاره‌گر به‌ر خۆقه‌ بگریته‌، دووری و گوشه‌گیری یا نفیسه‌ران، پێقه‌گریدا نا ده‌قه‌رۆکی و هه‌ر ئێک ل مالا خوه‌ سه‌مایه‌ی بکه‌ت، دی ئه‌نجامینه‌ نه‌ دلخۆشکه‌ر ل ده‌هواتا ره‌وشه‌نبیره‌ی یا کوردی په‌یدا که‌ت. هه‌رچه‌نده‌ تۆرا ئه‌نته‌رنه‌تی و له‌شکه‌ره‌ی کاره‌گره‌ی رۆژنامه‌فانه‌ی، جیهان بچووک کرییه‌ و هه‌موو جه‌مه‌سه‌ران نێزیکه‌ی هه‌قه‌ دکه‌ت. لێ ئه‌وه‌ دووری یا هه‌یی و چیکری هه‌ر نێزیک نه‌ بوویه‌. هه‌رده‌م تیکه‌ه‌لی یه‌ن روو ب روو رۆله‌کی کاره‌گرتر ده‌هه‌قیاسینه‌یدا هه‌یه‌.

ب هزرانه‌ ئه‌گه‌ر ره‌وشه‌نبیره‌کی سلیمانه‌ی یا نه‌ه‌ولیه‌ی چ پێزانینه‌ ل سه‌ر ره‌وشه‌نبیره‌ن ده‌وک و زاخۆ نه‌بن، نه‌ ره‌وشه‌نبیره‌ (یان ب کیمی ل کوردستانا ئازاد، نیف ره‌وشه‌نبیره‌). هه‌روه‌سا به‌ره‌قاژا وی ژێ راسته‌. کوردستانا باشۆر یه‌ک پارچه‌ یا ئیکگرته‌یه‌ و ب هزاران گه‌نجینه‌ جوان بووینه‌ قۆربان و خوینا گه‌ش بۆ هاتیه‌ رشتن، ئه‌جفا فه‌ره‌ ره‌وشه‌نبیره‌ن، به‌ری سیاسه‌تمه‌داران، گۆتاره‌کا ئیکگرته‌ی و پێشکه‌فتی یا کوردستانه‌ی هه‌بیت. ده‌مه‌موو شوره‌شین هزری و پێشکه‌فتنه‌خوازدا، هه‌رده‌م ره‌وشه‌نبیره‌ ده‌سته‌پێشخه‌ر بووینه‌.

ئازادى يا دەرپرېنى د رۆژنامه قانبيدا

د پراڼيا جقاتين رۆژنامه نقيس و رهوشه نيراندا، بابه تى ئازادى يا هزر كرنى و دهرپرېنى و نقيسينى سهرميرا ههمى بابه تانه و ههمى بياقين ژيانا چالاک و داهينه ر ب خوځه دگریت. نه و ب خوه ژى هه بوونا ئازادى بنسترا ئافاكرنا جفاكى سقىل و پيځقه ژيانى و پاراستنا ماف و ئركانه. ب كورتى هم د كارين بيژين ئازادى خوييا ههمى گرايڼ پيشكه فتن و وه رارييه. ئوو هه ر تشته كى گرنگ و هه قبه ند ب ژيانا رۆژانه يا خه لكيقه، پيدقى ل سهر راوه ستانى و دويچوونيه. ب قى چه ندى ژى، ل سهر مه فهر دبیت كو هزرا خوه د ئازاديبدا بكه ين و تيگه هه كى گونجايى دگه ل كه توارى جفاكى بو ره سمكه ين. ل گوره ي ديتنن هه مه جورين بايولوزى، دهررونى، فه لسه فى و جفاكى، كومه كا پيناسه يين هه مه جور ژبو په يقا ئازادى هه نه. ئوو چونكو ههمى مروځ دهرز و دلينى و ره فتاريډا نه وه كه ه فن، نه قبا كه سين نه وه كه هڅ د جفاكيدا پهيدا دبن و هه ر كه سه ك ل گوره ي هه ز و ديتن و ره فتاريڼ خوه يين رۆژانه دكه فته دناځ په روازى ستايه كى دياركريدا و ب قى ستايلى ده سنيشانكرى ژيانا خوه ب ريځه دبه ت.

نهڅ جوداهى يا ستايلين ژيانا خه لكى ديتن و ره فتاريڼ جوداجودا ژبو ئازادى چى دكهن و نه گه ر ههمى خه لك ب قى هه مه جورى يا هزر و دلينى و ره فتاران ئازاد بن، نه دووره نهڅ په يقا مينه قى يا سهرنجراكيش، بهر ب سهر به رداييځه بچيت و ئازادى ببيته كرياره كا ئاژاوه يى و شه ريعه تى دارستانى ل سهر جفاكى زال ببيت. لى هه روه كو سارته ر دبيژيت: "نه ز هند ئازادم، هندى ئاكامه كا نيگه تيف نه كه مه

سەر ئازادى يا كەسى بەرانبەر!"، ئانكو مەرەم پى ئەوۋە كو ئازادى پرۆسە يە كا تە ئاڧاكەرە و ب پاراستنا ئازادى يا يى بەرانبەر دەيتتە پاراستن.

ھەر د قى بابەتى ئازادىيدا، ئازادى يا رۆژنامە قانىي كو دكەفتە دناڧ جغزا ئازادى يا دەرپرېنيدا بابەتەكى بالكېش و گەرەمە. ھە تاكو رۆژنامە قان يى ئازاد نەبىت د ھزركرن و دەرپرېنا خوەدا، نە شىت بەرھەمەكى مفادار و ئاڧاكەر پېشكېشكەت. ھەردەم ئازادى يا رۆژنامە قانىي ب خوەسەرىيڧە ھەقبەندە، خوەسەرى ئەو ئاخە يا مومارەسەكرنا ئازادىي ل سەر شىن دبىت. لى پا چ جارن مروڧ ب تە ئاڧى خوەسەر نابىت، چونكو ب ھەز و قىانا خوە نە ھاتىيە سەر دونىايى و ب ھەزا خوە نە كەفتىيە د ناڧ دەر دۆرەكى دياركرىدا. دناڧ جڧاكرىدا دژىت و كارىگەرى يا وى ب ھەلسەنگاندن و بەرىخودانئىن جڧاكرىڧە ھەقبەندە. ئەڧ چەندە ئازادىي دكەتە تىگەھەكى رىژەيى. ئەڧجا ئەو ئازادى يا ھندەك رۆژنامە نڧىسىن گەنج بۇ دچن كو ژبو لڧاندنا گۆمىن راوہستىايى بەرىن كەچ پاڧىن، دكەفتە دقالبى سەرىەردايدىدا.

د قى بىاڧىدا، ئابرووبرن و تەشھىركرنا ب خەلكى ژبو سەرنجراكرىشانا خواندەقانى، نە ساخلەمىيەكى ددەتە كرىارا نڧىسىنى و بى باوہرىي دناڧبەرا نڧىسەرى و خواندەقانىدا پەيدا دكەت. كا چەوا رۆژنامە قانى ماف ھەيە لىكۆلىنا ھەمى بابەتان و بۆيەران و رەوشان بكەت، ھەروەسا مافى دەزگەھىن بەرانبەرە ژى كو بەرسڧا ھندەك پرسىياران نەدەن يان تەھەفوزى ل سەر ھندەك بابەتان بكەن. زىرەكى يا رۆژنامە قانى د ھندىدايە كا دى شىت چەند پىزانىنان ژىي بەرانبەر وەرگرىت و پاشى ئىڧتە دناڧ قالبەكى لۆژىكىي بالكېشدا.

دىاردەكا دى يا سەير و نىگەتىڧ د رۆژنامە قانى يا كوردىدا ھەيە، ئەو ژى ئەوۋە كو رۆژنامە قان دى ھندەك بابەتتىن نە كەتوارى و دوورە راستى ل سەر ھندەك

كەسان يان دەزگەھان ئازرىن، داکو ئەو كەسە يان ئەو دەزگەھە بەرسقى بىدەن و پىزانىن نە خوياكرى بۇ خويا كەن. دبىت ھندەك كەس وەسا ھزر كەن كو ئەقە رىكە كا پشكاركرنا خەلكىيە دناڧ پىرۇسا رۇژنامەقانىيدا، لى ھەرەكو مە گۇتى رۇژنامەقانى ب كرىارا ئازادى و پاراستنا ئازادىقە ھەقەندە، ئەقجا ئەق دكارى يا ل خەلكى دەھتە كرن كو نىزىكى رۇژنامەقانىي بىن، دى بەرەقار بىت و نە دورە خەلك ب چاقى گۇمان و بى باوهرىي سەحكەتە دەزگەھىن مىديايى.

ھەبوونا باوهرىي مل ب مىلى ئازادى و خوەسەرىيىقە، ئەلەمىنتەكى گرنگە ژبو ئەكتىفكرنا ھەقەندى يىن خەلكى و مىديايان. ھەردەم مىديا يىن ھەمەجۇر ددەنە خوياكرن كو كارى وان دوىفچوونا خەمىن خەلكىيە و رەنگقەدانا ئارىشىن جفاكىيە بۇ جھىن شۆلەژى. ئەگەر راستە، پىدقىيە گرنكى ب پەيداكرن باوهرىي بەھتە دان و ھەر تەشھىر كرنەك يان بابەتەكى نە ھەقەند ب ژيانا خەلكىقە دى دەرزىن فرەھ و درىژ ئىختە دىوارى باوهرىي و ئەق رەوشە دى سىفاندى ئازادى و خوەسەرىي ژى ھەرفىنيت.

ٴازادى يا رۇژنامە ٴانىي

گەلەك جاران رۇژنامە ٴان گازندان دكەن كو بياڧى ٴازادى يا وان يا تەنگە و بەرپرس تە ەمولا راستىي ناكەن!

ڧى چەندى چىرۇكا وى كابرايى تە پەسەركرى ژبەر گۇتتا راستىي ئىنا بىرا من: كابرايەك ەببو ەردەم يى وولكرى بوو ژلايى خەلكىڧە، ژنەكى پرسىارا حالى وى كر كا بۇچى وەسانە، د بەرسڧىدا گۇت كو ژبەر گۇتتا راستىي يە! ەلبەت وى ژنى باوەر نە كر چونكو ەمى خەلك ەز ژ راستىي دكەن و رىزى ل راستىيژان دگرن. لى وى گۇتى: خانما من نە وەسانە! ئها نۇكە بو تە ژى راستىيەكى بىژم دى تۇرە بى. ژنى بو خوياك كر كو چ جاران ژ راستىيان تۇرە نا بيت. وى كابراي گۇتى خانما من تە ژى (.....) ەيە، ئىكسەر ژى تۇرە بوو، گۇتى ەمى ئىڧەلى ما ەمى راستى يىن گۇتتىنە! ڧى راستى يا تە گۇتى چ باشى و مفا تىدا نىنە، تنى تامسارىيە. ئانكو وى خانمى ڧىيا بىژتى كو گۇتتا راستىي ەرە مفا دار و ئاڧاكەر بيت، ئەگەر چ مەرەمىن ئاڧاكرنى و پىشڧەبرنى پى نەبن، تامسارىيە.

ئەز وەكو خواندە ٴانەكى بەردەوام يى ەمى رۇژنامە و كۇڧارىن ەرىمى، ەست پى دكەم يان ب كىمى باوەرى يا من ئەو ە كو حكومەتى وەكو دەستەلات چ ەيلىن سۇر و ديوارىن بلند د رىكا نڧىسىنىن ٴازاد دا (ب شىو ەيەكى گشتى) نە دانانىە. ەر ديوارەكى ەبيت، يان بابەتەكى پۇختى كەسۇكييە كو ژ كەسەكى نە رەوشەنبىر و كىم باوەر دەرەكەڧىت، يان ئەو ديوارە يى دناخى مەيى كلتۇرى و عورڧىن جڧاكيدا ەمى. ئانكو تەكنىكا سەرەكە يا قەدەغەكرنى ئەوە يا ژ ناخ و دەررونى مە دەرەكەڧىت. لى چونكو ەر يەك ژ مە ەست ب شاشى و چەوتى يىن

خوه ناکهت و هه ردهم خوه دبینیت کو که سانه کئی کاملان و هه ژییه و ب کئیر هه می سه رده مان و کاران دهیّت، لهوا که سه ک هزرئ د دیوارین ترسا خوه یا جفاکیدا ناکهت، هه ردهم ئوبالی د ئیخته سه ر لایه نه کئی ژ ده رقه ی خوه ییی خوه . هه لبهت وه کو هنده ک براده ران ئه ز نابیژم کو کوردستان وه کو سوئیدی یان سوئیسرایه د سه رده ریا خوه یا دیمۆکراتییانه دا، چونکو ئه ز ل وی باوه ریمه کو پرۆسا دیمۆکراتیی نه کراسه که یان ئالافه کئی کاره بایی یه دی ژ ده رقه ئینین و بکار هینین، ئی موماره سه یه و فه ره ئه م ژ زاوۆکینی دگه ل بگونجین و سه رده رییه کا پۆزه تیف دگه ل بکه یین. کورد دبیزن تشتی نه ب سه ر مرۆقیفه بیت، یان دزیه یان چاقلیکرنه کا کوورانه یه . ئوب هزرا من، بۆ مه و دیمۆکراتیی هیشتا زوو بوو، هه روه کو که کئی من یی هه لبه ستقان شوکری شه هباز گۆتی کو هاتنا مه بۆ باژیران هیشتا زوو بوو.

ئێ تشتی سه یرو سه رنجا مرۆقی رادکیشیت ئه وه کو رۆژنامه فانیین مه ، ب مه رمه کا فه شارتی یان ب کیم سه ربۆری نه کارن جوداهیی بیخنه دناقه را ئازادی یا ده ربپینی و ته شه ی پیکرنی و دره وین ئازرینه ردا. دبیت ژبه ر سالیین دریزین بنده ستیی و ژۆرداری بیت کو رۆژنامه فانی پشته سه رهلدانی ژی ببیته هه یرائی هه والین گه رمین ئازرینه ر و سه رسۆرمانه ینه ر ژبو سه رنجا کیشانا چاقلین خوانده فانی، گه له ک کۆفار و رۆژنامه هه نه گرنگیه کا زۆر دده نه رۆژنامه فانی یا زه ر و ئابرووبرنی (چ دره و بیت یان راست، ئه و نه گرنکه ، یا گرنگ سه رنجا کیشانه).

نه یا فه شارتییه کو خه لک د ره وشه کا ناله بارا ئابۆری و رامیاریدا دژیت. ئه ف چهنده بوویه ئه گه ری هندی کو خه لک ب گله یی و گازندان یی داگرتی بیت، ئه فجا ب سانه ی د کارن سه رده ریی دگه ل هه ر تشته کئی دژی سیسته می هه یی بکه ن و

بزوٲان داننه بن ٲاگرئ هه والى. ب قئ چه ندى رۆژنامه ٲان فيرى كاسببىه كا خراب دبىٲ، كو مه ره ما سه ره كئ رئ چئكرنا هه واله كئ ٲازرئنه ر بىٲ.

راسته، گه له ك خه لك هه نه دٲئ راسٲىيان شه شئرن و ئه ركئ رۆژنامه ٲانى ئه وه كو راسٲىيان خوفاكهٲ و پرسىارئ ٲازرئنه ر د سه رئ خوانده ٲانىدا چئكهٲ، لئ فه ره كو ئه ٲه پرسه سه به ژ چوارچوٲئ راسٲىئ ٲور نه كه ٲىٲ، داكو بكارىٲ ٲشكارئ د ره خنه به كا ٲاٲاكه ردا بكهٲ.

رۆژنامه ٲانى چه كه كئ ٲوو جه مسه ره، ئه گه ر بئ به رامبه ر نه برٲىٲ، ٲور نئنه خودانى خوه برئنداركهٲ. ئوو چ جارن ب دره وان يان ب هه والئ ر اچاندئ و چىرۆكئ ٲاشوٲى بئ ٲوره كهٲوار، بئ به رانبه ر ٲئ نا ئئشئىٲ، به لكو ب هئزتر دكه ٲىٲ. له وا ٲئشنىار دكه م كو هه ر رۆژنامه يان كوٲاره ك خولئ ب هئزكرنا شىانئ نفئسئنا ربئورٲارئ رۆژنامه ٲانىئ بو كادرؤ بئ خوه ٲه كهٲ و هنده ك بنه ما بئ پرسئشنئالىئ دٲاٲ گؤٲارئ خوه بئ رۆژنامه ٲانىئدا ل به ر چاٲ بگرن. ئوو ب هزرا من د قئ سه رده مئ مه بئ نهؤ دا، گرنگٲرئ كار ب هئزكرنا شىانئ كه سو كئبه، نه ٲنى دبىاٲئ رۆژنامه ٲانىئدا، لئ د هه مئ ببىاٲئ ژيانا رۆژانه يا خه لكئدا.

رؤژنامه فانی یا نازاد

نازادی، ئه و په یفا ب سه دان سالان ملله تی مه خه ون پیغه ددیتن و ب سه وداسه ری د میحرابا ویدا دبوهرین، ئه و په یفا ژبه ر عشقا وی زیندانین فاشیست و دکتاتوران ب له شین ئه شکه نجه دایی یین نازاد یخوزان گه نی بووین. ئه ری ئه ف نازادییه چییه؟ مرؤقی ژکوله تی رزگار دکه ت و برپارا هر که سه کی دکه ته ددهستی ویدا، یان شیوازه کی دی یی کوله دارکنا مرؤقییه، کو د جغزا نازادییدا مرؤقی بکه ته به نی و مینا هه سپین لغافکری و چاق ناراسته کری، ژریکا به ری یین خوه زیده تر نه بینیت. ئه ری ما نازادی سه ره رده یان پیگرییه؟ ئه ری دژایه تیکرنا یی به رانبه ره یان حه ز ژیکرن و پیکفه ژیانه؟ ئه ری کریارا بکارئینانا بیاقین په یفا به لئییه، یان شیوازه کی ره هاییی بکارئینانا په یفا نه ئه؟ کو د هه می جه و ده ماندا په یفا "نه" بیته شونگرا موماره سه کرنا نازادیی؟ ئه ری ما که سه ک دشیت ب ناخی نازادیی، نازادی یا که سه کی دی یان لایه نه کی دی ته په سه رکه ت؟ ئه گه ر منه کی تاک مافی موماره سه کرنا نازادی یا خوه هه بیت، بیگومانه کو که سی به رانبه ری هه مان مافی نازادیی هه یه.

نازادیی هه می به روبیاقین ژیانا مرؤقاتیی قه گرتینه. نازادی یا هزرکرن و ده برپینی هه یه، نازادی یا کاری و هلبژارتنا هه فزینی و سه فه ری و ناسنامی و ژییاتی و ناقلی کرنی هه یه. هه روه سا بازارا نازاد و رؤژنامه فانی یا نازاد و که ساتی یین نازاد ژی هه نه. هه لبه ت ئه گه ر ئه م ب شیوه یه کی گه له نپه ری بیاقی نازادیی و هرگرین، نه دووره بابه ته کی دریز و مشتی چق ژی ده رکه قیت، له و دی د قی خه له کیدا به حسی نازادیا رؤژنامه فانیی که یین.

ئازادى يا رۆژنامەقانىيى ژى وەكو ھەموو بياقئىن دى يىن ئازادىيى، فەرە چ ئاكامىن نىگەتيف نەكەتە سەر ئازادى يا خەلكى دى. بەرپەرئىن زەرئىن رۆژنامەقانىيى، ب ھزرا من نە ھەقەندى ئازادىيى، ئەگەر نە بىژم گەلەك ژى دوورە. مشە جاران ب ناقى ئازادى يا رۆژنامەقانىيى، بابەتەتئىن بى پىزانىن و نە تەفاڭ و كىم سەربۆر و ئابرووبەر دەينە بەلاڭكرن. خەلك ژى پتر ھەز ژ فان جۆرە بابەتان دكەت، نە ژبەر ھندى كو مفادارن، لى ژبو ھندى كو دەمىن خوە يىن قاللا پى پرېكەن. ئەقە ژى دبنەكۆكا خوەدا چ مفايى بەرھەمدار ناگەھىنتە وەلاتى.

ب دىتتا مە ئازادى يا رۆژنامەقانىيى ئەو ھەكو رۆژنامەقان راستى يىن ھەيى بەرچاڭكەت (ئەقە راستىيە چ بن و چەوا بن) دى بئە جھى دويڧچوون و رىزگرتنى. رۆژەكى رۆژنامەقانىيى ھندەك پىرسىار ژ من كرن، دەمى من بەرسڧ داى، گۆت ئەقە نە دژى ھكۆمەتئىيە، ئەم ئازادان، نەشىم بەلاڭكەم. يا ژوى برادەرئىفە ئازادى ئەو ھەكو دژايەتى يا ھكۆمەتئى بكەت. ھەر كارەكى مروفۇ يان ھكۆمەت بكەت بىگومانە ھەكو دى ھندەك خالىن پۆزەتيف و بالبەر تئىدا بن، ئەقجا پىشتگورە ھاڧئىتتا ھەمى باشىيان و تەركىزال سەر لايەنئىن نىگەتيف، چ بلۆكان نا ھاڧئىتە سەر ئاڧاھىي رەخنىە رەڧتار و مەژئى كوردى.

ئەز دىيژم كەسەك نىنە ھەز ژ رۆژنامەقانى يا ئازاد نەكەت، چونكو ب كىمى دى ژ ھەمى گرۆپ و ئىدىولوژىيان بىلايەن بىت، تنى دى ب بەرژەوھندا بلندا جڭاك و مللەتيفە گرئىدايى بىت. ئەقچەندە ژى ب شىو ھەمى يىن راستەوخو يان نە راستەوخو خزمەتا بەرژەوھندى يىن ھەمى تەخ و جوينئىن مللەتى دكەت. لى دەمى رۆژنامەقانى يا ئازاد ب دژايەتېكرنا ھكۆمەتئى يان ھەر لايەنەكى دى دەھىتە پىناسەكرن، ھىنگى بىلايەنى يا خوە ژ دەستدەت. چ جاران ھەمى خەلكى ب ھەمان سەلىقە، باوھرى ب رۆژنامەقانى يا تەرەڧدار نىنە.

خەبەر گۆتۈن د رۆژنامەقانى يا ئازاد دا

بەرى ھەيامەكى من بابەتەك ل كۆقارەكا ب ناڤ ئازاد و سەربەخۆ خواند. ب راستى وى گۆتارى نە تنى دلى من قەرفاند، لى ھەر كەسەكى ئەو گۆتار (يان باشتە ناڤى وى بكمە خەبەرىن زارۇكان) خواندى، جھى نە رازىيون و بىزارىي بوو، ژ وى كۆقارى و ژ خودانى كۆقارى و ژ ھەمى بابەتىن بى مفا يىن ژ شىوازي وى بابەتى. وەكو ئەز تى گەھشتىم كو بەرى تۆكە بابەتەكى جھى دانوستاندنى دناڤبەرا خودانى كۆقارى و نڤىسەرەكى كوردستانىدا ھەبوو، پىشتى خودانى كۆقارى نە شىيايى ب نڤىسىنىن مەنتىقى و بەلگە يىن زانستى يىن رۆژنامەقانى بەرسىنگى نڤىسەرى بگريت، يى دابەزىيە سەر كەساتى يا وى و بەحسى زارۇكىنى يا وى دكەت.

ئەگەر ئازادى ل دەف رۆژنامەقانىن رۆژنامەقانى يا ئازاد (ھەرۋەكو ئەو دىيژن؟!) ھۆسا بيت، نە دوورە كو پىرانى يا نڤىسەر و رەوشەنبىر و خودان ھەلويسىتېن جڭاكي و سىياسى بىزا خوە ژ ئازادىي بكن و ھەز بكن كو قەگەرەنقە سەر رەھىن خوە يىن رەسەن و پىكھاتنەكا دۆمدرىژ دگەل ياخييوننا خوە يا ژ عورڤىن مەندبوويى يىن جڭاكي بكن.

ئەو ب خوە كىرارىن ئازادىي ھەنە و دەھمان دەمدازى كىرارىن ژبەربىرنا ئازادىي ژى ھەنە. ئەڤ كىرارا بوويى و ل سەر بەرپەرىن كۆقارەكا كو ب بەردەوامى شەھنازىي ب ئازادى يا خوە دبەت، بەلاڤبوويى، شىوازەكە ژ شىوازين ژبەربىرنا ئازادىي. چونكو ئازادى ژ روويى ڤەلسەڤىقە شىيانا ھەلبژارتنىيە، ھەلبژارتنا تىشتى باش و مفادارە ژ تىشتى خراب و بى مفا.

ھەر مۆڧقەكى ئازاد د كاريت تىشتى باش و مفادار بۆ خوه و ژيانا مللەتى خوه ژ
 ناف كوما تىشتىن ھەمە جۆر ھەلبژىرىت. لى ئەگەر مۆڧقەكى ب نافى ئازادىي و ب
 نافى بەرژەو ھەندا مللەتى تىشتەكى بى مفا ھەلبژارت، ھىنگى نە تنى باو ھەرى ب وى
 كەسى نامىنىت، بەلكو دى كار كەتە سەر ئازادى يا خەلكى بەرانبەر ژى. ئەگەر
 ئازادى يا من ب شىو ھەيەكى نىگە تىف كار كرە سەر ژيان و ھەستىن خەلكى دى،
 ھىنگى رامانا ئازادىي ژ پىستى خوه يى پىرۆز دەردكە قىت و بەر ب ژبەرچوونا
 ئازادىي قە دچىت.

ئەز نزانم ھەتكەرن و فھىتكرنا ژيانا كەسۆكى يا كەسەكى دى، چ مفای د
 گەھىنتە خواندەقانى و ھەلاتپارىز. ئوو چ تىگەھىن دى ل سەر پىرۆسا ئافاكرنا
 و ھەلاتى زىدە دكەت؟! يا فەر بوو كەكى رەخنەقان بەحسى مەنزومە يا ھزرى يا
 نقىسەرى كر با، ل شوينا ھندى كو بەحسى زارۆكىنى يا وى يا قارى و ھەتكەرى
 بكەت كو ۹۰٪ ژ خواندەقانا باو ھەرناكەن. خو ئەگەر و ھەسا بىت ژى، و ھەكو
 كۆقارى گۆتى، جھى شەھنازىيە كو كەسەكى ل زارۆكىنى قارى و ل پىگە ھىشتى
 بوو ھە نقىسەرەك كو كەسىن ئازادىن! كۆقارا (.....) خوه ل ھەمبەرى وى لاواز
 بىنن و نەكارن بەرسقىن رۆژنامەقانى يىن ھەژى وى بۆ بدەن و مىنا زارۆكان ژ
 لاوازی پەنا بۆ خەبەرگۆتنى بىەن. ئەقە دياردەيەكا كریت و نە شرىنە دناڧ
 رۆژنامەقانى يا كوردستاندا سەرھەلدابى. ئوو ئەز قى دياردى ب پىرۆسە يا ژبەرنا
 ئازادى يا رۆژنامەقانى ل قەلەم دەم.

تىبىنى: من نافى كۆقارى و نافى وى نقىسەرى ل سەر ھاتىيە نقىسەن ئاشكرا نەكرن ژبەر كو
 مەرھەما من يا قى نقىسەنى بەھسكرا پىرۆسا ئازادىيە، نە بەھسكرا كەسانە.

بابه تین کومه لاتی یین روژنامه قانی

ل فان سالین داوی، هه وه کا نه ری کخستی و عه فه وی دناق پیرانی یا روژنامه و کۆقارین هه ری میدا په یدا بوویه، ئه و ژی بابته و ئابروچوونین کومه لایه تییه . ب راستی ژی پشتی به لاقکرنا فان بابته تان، هژمارین فرۆتتا به لاقۆکی پتر لی دهین . ئه قجا ب شیوه یه کی دراماتیکی پیرانی یا روژنامه و کۆقارین جفاکی و یین نه جفاکی، فان بابته تان ب به رفره هی به لاق دکهن . گه له ک جاران ژی مرۆق هه ست پی دکته کو هنده ک چیرۆک و سه رهاتی ب ناقی چیرۆکین راسته قینه ژ جفاکی، ژ خه یالا نفیسه ری هاتینه چیرۆک و خه لک ب هه مان حه زا خواندنا چیرۆکین که تواری سه ره ده ری دگه ل دکته . ئه قجا ژ به رکو خه لکی ئه ق جوره هه وال و روودانه دقین، روژنامه فان ب هونیر به ندی و زیره کانه سنسلا بویره ران دداننه بهر ئیک کو سه رنجا خوانده قانی راکیشن . مه ره ما سه ره کی و داوی ژی هه ر ئه وه کو پترترین هژمارین به لاقۆکی بهینه فرۆتن، ما نه پیقه ری سه رکه فتن و نه سه رکه فتن هه ر به لاقۆکه کی هژمارا دانه یین فرۆتییه ؟ ئه قجا خودانین به لاقۆکان حه قن و مافی وانه گوهورینان بیخه شیوازی دارشتنا هه والان یان بویره رین جفاکی کو دگه ل زه وقی خوانده فانان بگونجن . لی پرسیارا هه ره گرنگ ئه وه، ئه ری بوچی خه لکی هه چکوه یی جفاکی حه ز ژ فان جوره هه والان دکهن و بابته تین ئه پستمی و زانیاری یین جفاکی، رامیاری، ئابوری و گه شه پیدانا جفاکی پشتگوه دهاقین . ما راده یی مفاداری یا فان بابته تان چه نده ژبو زه نگیکرنا سه ربور و شاره زایی یین ژیانی؟ ئه ری پشتی خواندنئ هه ستا خه لکی چیه و چه وا ره فتار دکهن؟ ئوو ئه ری ئه ق بویره ره کار دکهنه سه ر گوهورینا ره فتار و تیگه هین هه یی یین خه لکی؟ ..... هتد .

ب هزرا مه، کۆمه کا فاکتۆرین دەر وونی و رهفتاری ل پشت قیّ حه زیکرنی هه نه، خه ک حه ز ئی دکه ت چونکو دده می به حسکریندا دبیته دهربرینه کا رهوا ژ حه ز و غه ریزه یا خوه یا سیکیسی، کو دکه تواریدا ئه قه دهربراندنا حه ز و سوحبه تین دهرباره ی سیکیسی حه رام و قه ده غه کرینه. یان ویرانه که ب هه ردوو رامانین خوه یین جورئه ت و دوژمنکارییه، مرؤف نه کاریت ب خوه بکه ت، ئه قجا ب به حسکرنا سه ربورین که سین دی غرور پی تیر دبیت. یان حه زا مایته یکرینییه (فوزؤل)، مرؤف هه رده م حه ز دکه ت یی فزؤلی بیت و تشتان بزانیته. یان ژ به تالی یه یان ئی ژ نه بوونا چ بابه تین دی یین جفاکییه.

د پرانی یا جاراندنا بابه تین زانستی، رامیاری، هه لسه نگانده نی، کلتوری و ره وشه نیبری پیدقی ب هزرکرنه کا کوور هه یه و ئه قه هزرکرنا کوور و هوور ئالۆزییه کی بۆ مه ژیی مرؤقی په یدا دکه ت. لی به حسکرنا خه لکی، ب سانا هیتین و بی ره نجه ترین پرؤسا دانوستاندینییه. مرؤف ب سروشتی خوه حه ز ژ ساکاری و ئارامی و نه ئالۆزیی دکه ت. یان ئی مرؤف هه ست پی دکه ت کو ژ که سانین دی چیتره، ئه قه هه ستا خوه چیتر دیتنی خوشیه کی دده ته مرؤقی کو هه ست بکه ت ئه و کاملانی یا د مه ژیی خوه دا بۆ خوه دانایی یا پاراستیه و ئه قه کاره سات و بویه رین قه ومی ژ مرؤقی ناگرن. ئه قه ئی دبیته ئالاقه ک ژبۆ هه قسه نگرنا هه ستا خوه کیمدیتنی. لی ئه گه ره وشه نیبرییه کا سیکیسی دجفاکیدا هه بیت، ئه گه ره هه ستا خوه کیمدیتنی نه بیت و ئه گه ره موماره سه کرنا ئازادی یا که سوکی بهیته کرن، بیگومانه کو ئه قه وه خت به رزه کرنه ئی دی کیمتر لی هیته. هه رچه نده هه ر پیزانینه ک سه ربوره که و هه ر سه ربوره ک زانینه که، لی فه ره ئه م گرنگیی ب سه ربور و پیزانینین مفادارتر بده یین ژبۆ ئافا کرنا جفاکه کی قالا ژ کیش و گری یین دهر وونی.

باداشتین نفیسی^۶

به‌ری چه‌ندین سالان ئه‌زل ده‌ف ریقه‌به‌ره‌کی روونشتی بووم، سکر‌تیرا وی هاته ژوور و ناگه‌دار کر‌کو فلان روژنامه‌نفیسی دفتیت بهیتته ده‌ف، ئیکسه‌ر ریقه‌به‌ری به‌رسف دا کو هیشتا پیشینا وان یا هه‌یقانه نه‌هاتییه و گوئی، بلا سه‌ری هه‌یقی بهیت! ب راستی من هزر کر‌کو ئه‌ف ریقه‌به‌ره وه‌کو پرانی یا ریقه‌به‌رین سه‌رده‌می ده‌سپیکا پشتی سه‌ره‌لدانی، چ ژ روژنامه‌فانی و ره‌وشه‌نبیری نزانن و گه‌له‌ک ژئ دوورن!

من ب نه‌رمی گوئی، جه‌نابی ریقه‌به‌ره‌ئه‌فه نه‌ه‌خۆشه‌که داخوازا هاریکاری دکه‌ت، ئه‌فه روژنامه‌نفیسه و نه‌دووره باب‌ه‌ته‌کی گرنگ ژبو پیشقه‌برنا فی ده‌زگه‌هی فی هه‌بیت. وی ریقه‌به‌ری گوئ: که‌کو داخوازی یین روژنامه‌نفیسان گه‌له‌ک زۆرت‌ر و نه‌ره‌واترن ژ یین خه‌لکی هه‌چکوه‌یی، ئه‌فه نه‌جارا ئیکییه. ده‌می پارا ده‌می دی بیژیت ئه‌ف ریقه‌به‌رییه وه‌کو ده‌زگه‌هین سویسرانه دپیشکه‌فتنی‌دا، ئه‌گه‌ر نه‌ده‌می ل هه‌فتییا ددویدا دی کۆمه‌کا تشتین سه‌یر و سه‌مه‌ره ده‌رباره‌ی ده‌زگه‌هی من بیژیت. ب راستی ئه‌ز ب وی به‌رسفی گه‌له‌ک دلته‌نگ بووم و هه‌تا نوکه‌ژی ژ بیرا من نه‌چوویه. من له‌زا ده‌رکه‌فتنی کر‌به‌لکو وی روژنامه‌نفیسی ببینم و ناخفتنا جه‌نابی ریقه‌به‌ره‌دره‌و ده‌رکه‌فیت. لی ده‌می من ئه‌و روژنامه‌نفیسی گه‌نج دیتی، وه‌سا دیار بوو ئه‌ز دنیا‌سیم، ب نک منقه‌هات و گوئ: تو چ دبیژی ئه‌ز سه‌ری فی ده‌زگه‌هی بشۆم و هه‌تکا ریقه‌به‌ری وی بیه‌م؟! من ژی ب خه‌مگینی گوئی: ئه‌گه‌ر ته‌ئه‌ف کۆما کیماسییان ل سه‌ر خرغه‌کرینه، پا دا چیه‌نک وی چ؟! ما نه‌باشتره‌تو بنفوسی و ئه‌و به‌رسفا ته‌بده‌ت!؟

هروهكو زوو تيبيني يا من وهرگرت و تيگه هشت. گۆته من كو ب شه ؤ و روژ وهكو
سهيي پي سۆتى ل دهزگه هان دگه ريپين و ريپورتازان دنقيسين و پاداشتا مه تني
پينچ دينارن! من زي زوو بهرسقا وي وهرگرت و تيگه هشتم.

لي قى بويه ري ناكامه كا گه لهك نيگه تيف ل سهر روژنامه قاني يا ده قه ري ل نك
من پهيدا كر و هه مي مانشيپين زه قين دهر باره ي نازادي و وه كه ه قى و دهسته لاتا
چواري ل بهر چا قين من مژدار كرن. هه لبهت نه ز نزانم كا نوكه نه و روژنامه نفيس ل
كيقه يه و چ لي هاتييه، نه ري ده وله مند بوويه يان زي شيوازي خواستني
گوهوريه و ب ناوايه كي نووتر و هه قه رخانه تر هه مان كريارا خواستني دكه ت،
بيگومانه كو خواستنا نوكه دي مه زنتر و بي وژدانانه تر بيت.

بهري دوو روژان من هه قاله كي خوه يي نفيسه رديت، كو خوه دي باوه رناما
دكتوراييه و ل زانينگه ي زي كار ناكه ت! من زي پرسى كا بوچى نفيسينين وي
بين خوش و مفادار كي بوينه و نيدى نه ما نه ز نا قى وي ل سهر روپه لين روژنامه
و كو قاران بينم. وي زي دا خوياكرن كو پاداشتا نفيسيني گه لهك كي مه و تيرا
بهاي كاغز و قه له مان ناكه ت، بيى كو بينه سهر بهاي زيده ران و شه قين دريژين
ماندوو بووني. پي قه چوو و گو ت: بهاي هه نفيسينه كا وي و نفيسه ره كي بو جارا
نيكي دنقيسيت ژ ده ه هزار ديناران تي ناپه ريت! نه قجا ماده م نفيسين وهكو
به لاقرنا نازوقه يينه و هه موو كه س وهكو ئيك بن د قى بيا قيدا، نه نفيسين باشتره .
ده مي من به حسي گوهورينا جفاكي و كريارا نه پستمي و كه هيكرنا هزرين نووخواز
و پيگيري يا نفيسه ران بو كرى، گو تناب نافوده نگا برناردشوى ئينا بيرا من كو
فه ره پاداشتا نفيسيني بيته هانده رهك ژبو قان تشتين زيگوتى. من وه سا هزر كر
كو نه و راست دبيژيت و نه مه رجه هه موو نفيسه ران سه برا نه يووبى هه بيت.

هه‌یفا ره‌مه‌زانی ل خه‌لکی پیروژه!

د ده‌سپیکا سالین هه‌فتیاندا، ئەم ره‌فده‌کا زارۆکان بووین، هه‌ر ئیفا‌ر مه‌ جزی عه‌ما و ته‌باره‌ک ل ده‌ف مه‌لایی مزگه‌فتا ره‌نده‌کا مه‌ دخواند. ده‌می مه‌لای دگۆته مه‌ فه‌قی، ژ که‌یفادا که‌و ب په‌رفه‌ دا ده‌فی مه‌ پڕکه‌ت. ل ئیفا‌رییه‌کا ره‌مه‌زانی مه‌لایی مه‌ دگۆت کو ره‌مه‌زان هه‌یفا خێران و لیبۆرین و راستییژی و نیژی‌کبونا خودی ته‌عالایه‌. فه‌رزه‌که ژ فه‌رزین ئیسلامی و فه‌ره‌ هه‌می موسلمان د فی هه‌یفا ده‌ستی هه‌قبگرن و هاریکاری یا هه‌ف بکه‌ن و ئه‌وی زه‌نگین هه‌ست ب کیشه و کۆژانین هه‌ژاران بکه‌ت. ئەو ب خوه‌ دبه‌ره‌تدا رۆژی یین هه‌یفا ره‌مه‌زانی پالده‌ره‌که ژبۆ هاریکاری یا هه‌ژاران و چاندنا ئولفه‌ت و ئەفینییه‌ د دلێ هه‌می مرۆفاندا. مه‌لایی مه‌ پێقه‌ دچوو و دگۆت کو هه‌ر سال هه‌می هه‌ژار ل هه‌یفا هه‌یفا ره‌مه‌زانینه‌ کو تیدا هه‌ست ب دلخۆشی و ئارامیی بکه‌ن و ل وی هه‌یفاینه‌ کو خودی ده‌رگه‌هی رزقی بۆ وان ژی فه‌که‌ت. هه‌رچه‌نده ئەم زارۆ بووین، لێ هه‌ر شه‌ف دا رابینه‌ پاشیفی و رۆژا پاشتر هه‌تا پشته‌ نیفرۆژی دا ب رۆژی بین و پاشی ب دکاری و هه‌یفا و رجا یین دایبابان دا فره‌کا ئافی یان پاریه‌کی نانی خۆین، ب وی هه‌یفا ته‌ی کو خودی ل مه‌ ناگریت و دی نیف رۆژی یین مه‌ پیکفه‌ گریده‌ت و دی وه‌کو رۆژی حسابکه‌ت. لێ سال هاتن و بۆرین، پشته‌ نیژیکی چل سالان، ل هه‌مان ره‌نده‌ک و هه‌مان باژیر و دگه‌ل هه‌مان مرۆفان، ئەف هه‌یفا خیر و خۆشیان یا بوویه هه‌یفا بارگرانی و خه‌ما و ده‌رفه‌تین حیه‌ل لێ کرن و فه‌روچکاندنا گوشتی له‌شی هه‌ژاران، کو بازار دبیه‌ ئاگر و هه‌می داها‌تی و پارهی هه‌ژاران هه‌ی، لف دکه‌ت و خه‌لکی ده‌یله‌ ل سه‌ر رنگا.

وهڪو نه پڙهيو ڪي جفاڪي ريزگرتنا ڦي هي ڦي، هر سال دهزگا پڙهيو حڪومي رينمايي پڙهيو ڊهه بارهه ريزگرتني و دائيخستنا خوارنگه هان و قه دهغه کرنا جگار هڪيشانا عه نه ل سهر همي دام و دهزگه هيڻ جفاڪي و حڪومي به لاڏ ڏهن. هه لبت نه ڦ رينمايي يه هه بن يان نه بن، خه لڪي ڪورستاني ب سروشت و ڪلتوري خوه يي موزاييڪهه، ڦان رينمايان ب جه دهينيت و همي ئاينين دي پڙهيو ڪورستاني وهڪو موسلمانان ريزي ل ڦي هي ڦي ڏگرن. لي رينمايي پڙهيو ڦه و پڙهيو ڦه لڪي هه ڙار نه ون ڪو بازگان و دهوله مهندي و هلائي، ڦي هي ڦي نه ڪه نه فرسهت و بهايي تشتين پڙهيو پڙهيو ناهمالي و خوارني و شريناهي يا گرانڪه ن. بابته ي هره گرنگي ڪلتوري دهه يفا رهه زانيدا نه وه ڪو هر رور فتاره پڙهيو خوش وهه مه رننگ ل همي مالان هه بن و ل داوي يا هي ڦي جلكين نوو ڦه وهمو نه نامين خيزاني بهينه ڪرين و دابينڪرن. نه ڦا همي د زانن ڪو هر خيزانه ڪا شيان هه بن يان نه بن، دي پاهندي ڦي ڪلتوري بيت و ڙلايي جفاڪيهه نه چاره پهيداهت. ب ڦي چهندي و ب ڦي سهروبهري، ل شوينا هندي ڪو خيزانين هه ڙار ل دوماهي يا هي ڦي دلخوش و بهخته وهه بن، دي ڪه ڦنه بن باري دهينان و خه ما رهه زانا سالا بهيت دي دلدا بيت.

تشتي سهير و بالڪيش نه وه ڪو همي بازگان و دهوله مهندي ڦي هي ڦي ڦي دهه يڦيدا ب رورينه و هر ئيفار ل مرگه ڦتي نڦيڙا ڏهن! بي ڪو هندي سهري دهريڪي ڦي وڙدانا وان بلقيت. نه وهه سا هرز ڏهن ڪو رورني پڙهيو وان يان خيرڪرن يان ڦي ڦه ڪوشتنا ڦوربانه ڪي، دي بيته مه هانه بو وان زهرگه هيڻ ب ريڪا گرانڪرنا شتومه ڪ و جلكين جه ڦني، بازگانان ل دي خه لڪي هه ڙاري ديندار و دلپاڦڙ داين. هه يفا رهه زاني ل همي ملهه تي مه يي ديندار و دلپاڦڙ پيرور بيت.

دهه‌زان هه‌یقا خیرانه

خیر د تیگه‌هی ئیسلامیدا ئه‌وه کو مروّف بی به‌رانبه‌ر، هاریکاری یا ئیکی دی بکته‌ت. د پرانی یا جاراندا، ئه‌ف خیره ل سه‌ر ئاسته‌کی ماددی ده‌یته پیشکی‌شکرن، چ پاره‌یی ه‌شک بیت یان ژی خوارن. به‌رانبه‌ری خیری ژی پاداشته‌کا خودایی هه‌یه، یان پاراستنا خیزان و مال و سامانی هه‌یی یه، یان ژی ئه‌ف پاداشته ل روژا قیامه‌تی دی بۆ هه‌یته دان. د هه‌ردوو حاله‌تاندا خیره‌وه‌کو ته‌مامکه‌ره‌کا باوه‌ری یا ئایینی ده‌یته کرن. ل وه‌کو ره‌فتاره‌کا جفاکی، پشکداری یا که‌سه‌کی دییه کو هنده‌ک هه‌فبه‌ندی یین جفاکی، نه‌ته‌وه‌یی و هه‌فناسین و هه‌فالینی پیکه‌هه‌نه. ل د گه‌وه‌ه‌ری خوه یی بنگه‌هیندا هه‌ردوو ره‌فتارین ئایینی و جفاکی هاریکارییه و پشکدارکرنا لایه‌نه‌کی دییه د خوشییدا.

د هه‌می ئایین و جفاکین دنیا‌ییدا هاریکاری و پشته‌قانی یا که‌سین دی، نه‌مازه هه‌ژاران، رۆله‌کی کاریگه‌ر و بنگه‌هین هه‌یه. ئه‌ف تیکه‌ه‌لی و تیکه‌ره‌سی یا تیگه‌هین ئایینی و جفاکی، کلتوره‌کی ئه‌کتیف په‌یدا دکه‌ن، مروّف ب بالبه‌رانه سه‌ره‌ده‌ریی دگه‌ل دکه‌ت و هه‌ولده‌ت کو هه‌رده‌م بیاریزیت.

هه‌ر ژ که‌فندا، ئه‌ف هاریکاری و پشکداریکرنا ب شیوازیین هه‌مه‌جۆر هه‌بوویه. دده‌می فتاریدا خیزانین هه‌فده‌ر و هه‌فسوی خوارنن خوه ل هه‌ف د گوه‌ورین. به‌ری بانگی مه‌غره‌ب هه‌ر ماله‌ک دا هنده‌کی ژ خوارنا خوه بۆ جیرانی خوه به‌ت و ب فی ریکی کۆمه‌کا مالین هه‌فده‌ر پشکداری د هه‌مان خوارنیدا دکرن. ئه‌فجا ئه‌گه‌ر ماله‌ک یا هه‌ژار بایه، دا پشکداریی د خوارنا ماله‌کا ده‌وله‌مه‌ند دا که‌ت.

ئەڤ رەفتارا جفاكى يا هەقبەند ب هەيقا رەمەزانیڤه هەتا نھۆ ژى ل كارە .
 زیدەبارى بابەتێ خوارنێ و پشكداركرنا خیزانەكا هەژار ل سەر سفرا خیزانەكا
 دەولەمەند، هەرەسا ئەڤ رەفتارە ئولفەت و ئەڤینی ژى د دلی خەلكیدا دچینیت .
 لئ ئەگەر ئیسلام د گەوهەری خوەدا وەكو خوە بیت و ژ پەرتوكا خوە یا پیروژ
 دەرئەكەڤیت، بیگومانە كو شیوازین ئەداكرن و ب جەئینانا راسپاردە یین ئایینی
 ل گورەى سەردەمی دەینە گوهارتن. نھۆ خەلك هاریكاریی ب پارەیی ھشك دەت
 كو ئەوی دی ب ئازادی یا خوە، وی پارەى ل خوە و خیزانا خوە خەرچ كەت. د
 قی كریارا هاریكارییدا پیدقی ناكەت كو بەیتە ئاشكراكرن. هەرەكو مەلا دبیزن:
 "فەرە دەستێ چەپێ نەزانیت كا دەستێ راستێ چ خیر دایە كێ." ئەڤە ژى ژبەر
 وئ چەندییە كو ئەوی خیری وەردگریت هەست ب كیماسی و بیھیزی نە كەت .
 گەلەك كەس هەنە وەسا هزر دكەن كو خویاكرنا خیری دبیتە پال دەرەك داکو
 كەسین دی ژى چاڤلینكرنا خیركەرى بكن. لئ د راستیدا وەسا نینە، چونكو هەمی
 كەس ب سەربۆرین خوە یین جفاكى، د فەراتى یا خیركرنی دگەن. لئ خویاكرن
 دئ بیتە ئەگەرى نیشادانا هەژارى و كیماسی یا خیرۆهگرى. هەمی كەس حەز
 دكەن خیركەر بن، لئ هەمی كەسان پئ چئ نا بیت خیری بكن. ئەوی خیری
 وەردگریت ژى حەز دكەت خیری دگەل ھندەكین دی بكنەت. لەوا ژ لایئ دەروونی و
 جفاكیڤه باشترە كو كەسەك نەزانیت كئ خیر دایە و كئ وەرگریتیە .
 ئوو فەرە ژبیر نەكەین كو ئاخفتنا باش و خۆش ژى خیرە . ب قئ چەندئ ئەم
 هەمی دەولەمەند و هەژار د شیپن خیركەر بین، ئەگەر نە ب پارەى بیت، د كارین
 ب ئاخفتنا خۆش و ئینیەتا باش و كارەكئ هەژى و ئەڤینی و ریزگرتنا خەلكی
 ببینە كەسانین خیركەر. ئو ل داویئ ژى خیرەكا مەزنە كو مرقى خیرا خەلكی
 بقیت .

رهفتارین جفاکی د هه یفا ره مه زانیدا

د کورده وارییدا، هه یفا ره مه زانی وه قعه کا تایبته ل سهر دل و ده روون و رهفتارا خه لکی موزاییکی جفاکی هه یه. چونکو هه یفا ره مه زانی نه تنی ئه رک و ئایر ده کی ئایینی یه ل ده ف خه لکی، لی یا بوویه پشکه ک ژ پیکهاته یا که ساتی یا مروقی کورد و ره هه نده کا جفاکی ژی ب خوڤه دگریت. د پرانی یا جاراند، نه مازه د ئایینی ئیسلامه تییدا، ئایر ده بین ئایینی و جفاکی تیکهه ل و تیکره س دبن.

د قی هه یفییدا، ئه وین دیندار ب روژی دبن و ب هه یفا خیر و خوшы و عیباده تی د هژمیرن، ئه وین نه روژیگر ژی وه کو ریژگرته نه ب هه یفا پیروژ و باوه ری یا ئولداران، رهفتارین خوه بین روژانه د گوهورن و دلینی و هه ستین روژیگران ل بهر چاڤ وه ردگرن. هه لبهت ژلای عیباده تیغه، ئه دا کرنا ئه رکین ره مه زانی بابه ته که دنافه را باوه ری یا مروقی و خودی ته عالادا، ئه وی روژیی دگریت ب خوه دگریت کو خودی ژی رازی بیت، نه ب که سینی و نه منه ته که ل که سی دکته. لی ژلای جفاکیفه وه کو عورف و فه راتییه کا جفاکییه، کریاره کا خوشه قبییه و خه لکی پتر نیژیکی هه ق دکته. مه ره ما مه ژ قی گوتاری نه خویا کرنا باشی و مفاداری و فه راتی یا روژیگرتن و ره مه زانییه، چونکو ئه قه کاری که سانین ئولدار و شاره زاین بیافی ئیسلامییه. مه ره ما مه رهفتارا جفاکی یا خه لکییه.

جاری ل ده سپیکی هه می خه لک ب هه می پیکهاته یین جفاکی کوردیفه (موسلمان، ئیزدی، مه سیحی و مه سه بین دی)، ریژگرته کا تایبته ل قی هه یفی دگرن و سه ره ده رییه کا بالبه رانه دگه ل روژیگران دکهن. لی گه له که رهفتارین دی بین نه بالبه ر و نه ریینی ژی د قی هه یفییدا سه ره له دهن، مینا گران کرنا هه می تشت و

پیدڤی یین رۆژانه یین خه لکی، ژبه ر کو ئه ڤه هه یقه پیرۆزه و خه لک تیدا کیمتر دره واکه ت، هه لپه رست و ئۆلدارین سه خته، قی ده لیقی ب ده رفه ت دزانن و به ایی تشتان دووقات و سی قات گرانتر لی دکه ن. فه رمانبه رین میری ژبی ب هه یجه تا رۆژیگرتنی کیمتر پیگیریی ب ده واما فه رمی دکه ن (هه رچه نده ده سته لات هاریکاریه کا مه زن د قی هه یقیڤدا بو فه رمانبه ران پیشکیش دکه ت). مشه جارن ژبو قی چه ندی فه رمانبه رین نه دیندار ژبی ب رۆژی دبن. ژ لایه کی دیقه ژبی، ل شوینا هندی کو ئه ڤه هه یقه ببیته ده می پیکه اتن و لیبۆرین و هاریکاری و زکاتدانی، یا بوویه ده لیقه یه کا باش ژبو خازۆکان کو ب بی شه رمی خواستنی بکه ن و ل مالا بگه ریین. بیگومانه کو ئه ڤه دیارده یین نه ریینی ب ناڤ و به هانه یا هنده ک هزر و راسپارده یین جوانمیرانه یین ئیسلامی ده یینه کرن. لی د راستیدا چ هه قبه ندی ب گیان و گه وه ری قی هه یقیقه نینه.

مشه جارن دی بینین کو فه رمانبه ری ب رۆژی ب به هانه یا هندی کو یی ب رۆژییه، ل خه لکی دخۆریت و کاری خوه ب ته قافی ئه دا ناکه ت. هه روه سا گه له ک چالاکی یین فه رمی یین گرنگ ژبی رادگرن. خه لکه ک پرسیار دکه ت: ئه ری ما ره مه زان هه یقا خیر و کارین باشه یان یا راگرتن و پاشئێخستنا کارکرنییه؟ یان ئه وی رۆژیی دگریت، بو خوه دگریت یان ژبی بو حکومه تی دگریت؟!

ب هزرا من، پیدڤییه د قی هه یقیڤدا خه لک پتر نیژیکی هه ڤه بین و خوه ژ دیارده یین کریت دوور بیخن. خیر ئه وه کو خه لک هاریکاری یا ئیکودوو بکه ن، تشتان ل شوینا گرانکرنی هه رزانتر لی بکه ن، فه رمانبه ر پتر کار بکه ن و زووتر پیدڤی یین خه لکی ب جه بینن. هه ر ئیک ریژی ل بیر و باوه ری یین یی به رانبه ر بدانیت و هه ر که سه ک یی نازاد بیت د ره فتارا خوه یا که سوکیڤدا.

فتاره یین ب کوم

بیگومانه کو د پرانی یا کلتورین جیهانیدا، خوارنی جهه کی مه زن و بهادار هه یه . چونکو هر ژئه زه لدا، دوزا هه ره سه ره کی یا هه می لیگه ریانین مروقی په یادا کرنا پاریی نانی و خوشگوزهرانی یا ژیان ی بوویه . هندی ژیان خوش بیت، بیی تیرکرنا زکی کاملان نابت . هه رده م ترسا مروقی و هزرا وی یا سه ره که د هه موو کاوداناندا زک بوویه و پاشی پیدقی یین دی یین فرهین ژیان ی و ژیانندی دهین .

د کورده وارییدا دبیزن هه تا مروق نان و خوییه کی پیکفه نه خوت نیژیکی هه ق نا بیت، ب قی چه ندی ژی د کارین بیژین کو نانی (خوارنا ب هه قرا) روله کی مه زن د په یادا کرن و هاندانا هه بوونا ئه قینی و پیکفه ژیانیدا هه یه .

ب هزرا من، ئه ق بابته ی جفاکی گرنگ و هه ژی، ب موکی دگه ل تیگه هین ئایینی یین هه مان شیوه تیکره س و تیکه هل بوویه . ئه قجا ئه م د کارین بیژین کو ئاییرده یین ئایینی یین مینا مه ولید و ل هه ق گوهارتنین خوارنا فتاری و کومکرنا کومین جودا جودا یین خه لکی ژبو ده عوه تین فتاری (کو د تیگه هی ئایینیدا خیره یان سه ده قه یه)، ئاراسته یه کی جفاکی وهرگرییه . یان ژی بیژین قی دیاردا جفاکی (کو د تیگه هی جفاکیدا ژبیاتی یا کومی و هه قکارییه)، ئاراسته یه کا ئایینی وهرگرییه . ئه گه ر ل سه رده می هه ژاری و ده ستکورتیی، ئه ق دیارده یان ئاییرده یا گرنگ و خیرخوان، روله کی کاریگه ر د خورترکرنا هه ستا ئایینی و ژبیاتی یا جفاکیدا هه بوو بیت، ل سه رده می خوارنا به لاش (بیتاقه یا ئه رزاقی) و ئاسانکاری یین حکومه ت بو هه قوه لاتیبیان پیشکیش دکه ت، نه دووره خالین نیگه تیقین نه چاقه ریگری ب خو قه بگریت، یان ب کیمی ئه و گرنگی یا جاران نه بیت .

گهلهك جاران ژ ئه گهرين قان فتاره بين ب كوم، ناريشه بين ساخلمه مېي بو چي
 دبن، مينا ژه هراويبوونا خوارني، يان هندهك كه سان شيانا خوارنا هندهك خوارنين
 دياركري نينه .. وهكو ئه ويين نه خووشي يا شهكري ههين يان نه ويين فشارا خويانا وان
 بهرز. يان ژي ههكه رچ نه بيت، پراني يا خهلكي دقيت دگهل خيزان و زاروكين
 خوه فتاري بكن. زيدهباري قي هه مېي ژي پارهكي زور ل قان جوره فتاره يان
 دهيتته خه رچكن بيي كو كه سهكي ناماده بووي مفايه كي بهرچاڅ ژي ببينت.
 ژلايهكي ديغه ژي نه ژ جوره فتاره ژ نورم و مه ودايي خوه يي سه رهكه
 ده ركه فتينه و بووينه هه لپن ريكلامرني و خوه ده ريخستن، نه ژ هه ردوو كاره
 ژي ژ تيگه هين ئاييني و جفاكي هه ردووان د دوورن. د پراني يا جاراندا باره گا بين
 حزبي و كومپانيا و كه سانين ده وله مند حه ز دكن كومه كا خهلكي، مينا
 هيتيمخانه يان يان ته خه كا ديار كرى يا جفاكي داخوازكه نه فتاره يه كا ب كوم.
 هه رچهنده گه وهري قي كريات عورفه كي ئاييني و جفاكيه. لي ده مي دبسته
 ريكلام و ل ده زگه هين راگه هاندني دهيتته به لافكرن، هينگي نه ژ چالاكيه ژ كراسي
 خوه يي ئاييني و جفاكي ده ركه قيت و دبسته شيوازه كي ريكلام و بازرگانبي.
 نه گه ر كه سهكي قيا خيره كي بكهت، يان زكاتا خوه د رهمه زانيدا بدهت، دي ب
 خيرتر و باشر بيت، نه گه ر ل شوينا فتاره يان هاريكاري يا خيزانين هه ژار بكهت،
 هاريكاري يا ده زگه هين هيتيمان و پيران و بي سه رپه رشتان بكهت. لي سه ره راي
 قي هه مېي ژي هه ر هندهك كه س هه نه خيرى يان سه ده قي د خوارنيدا دبينن. نه ژ
 كه سين هه د كارن خوارنين ههك بدهنه خيزانان يان ده زگه هان كو ب دلي خوه و
 ل دويف حه زا خوه بو خوه بليتنن. ل داوي يا قي بابته تي كورت و پوخت دبيريئن،
 ما دم هه مو تشت د گهورينيدانه، پيدقييه شيوازي دانا خيرى يان سه ده قي
 ژي ل گوره ي سه رده مي بگونجيت و خه لك بكاريت مفاي ژي ببينيت.

فتره و زهڪات

د ئيسلامه تيڏا، زهڪات مافيٰ هه ڙارانه ل سهر دهوله مه ندان، مه ره ما سهرهڪي پيٰ ٽه وه ڪو هاريڪاري يا ڪه سانين هه ڙار و دهستڪورت بهيٽه ڪرن و هه مي خه لڪيٰ جفاڪي ب هه ڦرا دلخوش بن و ڙيياتي يا وان يا ئييني خورتر لي بهيٽ. يه ڪ ڙ بنه ما يين سهرهڪي يين ڪاملاني يا باوهري يا مروڻي دانا زهڪاتييه. وه ڪو هه ر باهه ته ڪيٰ دي ييٰ ئييني، زهڪاتيٰ ڙي پرنسيپ و ديسپلينيٰ تاييه ته هه نه و مروڻيٰ دهوله مه نند ل گوره ي ڦان پرنسيپان زهڪاتا خواه دده ته ڪه سانين هه ڙار و دهستڪورت.

مشه جاران هنده ڪ موسلمانين ڪيم باوهر يان ٽه وين ڙبو رومه تي ٽايرده يين ئيسلاميٰ ب جه دهينن، دهستڪاريٰ د ڦيٰ ڪريارا هه ڦڪاري و پالپشترنيدا دڪن و ل بهر سيبه را (الاقربون اوليٰ بالمعروف) زهڪاتا خواه ل سهر بنه مالا خواه به لاف دڪن و ب ڦيٰ چه نديٰ ڙي خواه قاييل دڪن ڪو زهڪاتا خواه دايه. ليٰ ٽه ڦ چه نده ڙ بنه ماييٰ سهرهڪيٰ زهڪاتيٰ دووره، چونڪو زهڪات ڪرياره ڪا پراڪتيڪي يا هاريڪاريڪرنا خه لڪيٰ هه ڙاره و هه ڦبه نده ب ڙيانا روڙانه يا خه لڪيڦه، نه ٽايرده يه ڪا پوخت يا روهي و ميتافيزيڪيه يان ٽه رڪه ڪيٰ هسڪيٰ بيٰ به ره مه.

فتره ڙي جو ره ڪيٰ زهڪاتييه ڪو تاييه ته ب هه يڦا ره مه زانئيه، هه ر ڪه سه ڪيٰ پيٰ چيٰ بيت پيڏڦيه بو هه ر سهرهڪيٰ نافماليٰ، فتره ڪيٰ بده ته ماله ڪا هه ڙار. ب هزرا من فتره ڙ په يڦا فتاره هاتييه، له وا قه باره و بهاييٰ فتريٰ ل سهر شه نگستيٰ ٽاهين خوارنيٰ دهيتت پيڦان و د پرائي يا جاراند ل روڙين دوماهي يا هه يڦا ره مه زانيٰ دهينه دان ڪو خيزانين هه ڙار ڙي ل روڙا جه ڙنيٰ خوارن هه بيت و فتارا خواه يا

دوماهی یا هه یقی پی بکن. لی ل سهردهمی بیتا قا ئه رزاقی یا به لاش و هه بوونا خواری بۆ هه می خیزانان کو ژلایی دهوله تیغه دهیته دابینکرن، کریارا دانا فتری بوویه دیارده یه کا جفاکی و هه موو مال ب هژمارا سه ریئ نافمالی ب پاره فتریئ خوه ددهن و هه رسال ل گوره ی بهایی ئاهین خواری، مه بله غی پاره یی فتری بۆ هه ر سه ره کی دهیته ده سنیشانکرن. ژلایه کی دیغه زی دانا فتری ب ئارامی و ره حه تی یا دهروونی یا مروقیغه هه قبه ند بوویه، ئه وی فترا سه ریئ خوه یان زاروکیئ خوه ددهت، سه ریئ وی و زاروکیئ وی، دی ژ به لایین دونیایی هیته پاراستن.

پیشمه رگه کی شوره شا ئیلونا مه زن بۆ من دگوت کو ل روژین به ری جه ژنه کی، کومه کا پیشمه رگه یان دنا فچه په ره کیدا د ئاسی بوون و ژیلی ئیک که س کو ده ره مه که قی بوو، یین دی چ قی نه بوون داکو فترا سه ریئ خوه پی بدهن، ئه فجا خودانی ده ره مه ی فترا خوه دا هه قالی خوه و هوسا ئه و ده ره م هاته فه گوهاستن دنا فبه را هه مییاند هه تا کو گه هشتییه خودانی خوه. ب قی چه ندی ژی، هه می که سان وه سا هزر کرن کو ئه رکی خوه یی ئایینی و جفاکی ئه داکر و سه ریئ خوه ژ به لایین دونیایی پاراستن.

ئه ف پیشگوتنا دریز ژبو هندیییه کو بیژم فه ره هه می دهوله مه ند و ئه وین دشین یان دقین فتره یین خوه بدهن، بلا بدهنه هه ژارین قی وه لاتی و خیزانین ئاواره بووی و هیتمین بی سه ره پهرشتیار و ئافره تیئ بی خودان و زاروکیئ پیدقی هاریکاری. مه رج نینه فتره خواری بیت، چونکو دهوله ت خواریان وان بۆ دابین دکه ت. لی دانا مه بله غه کی پاره ی بۆ هه ر که سه کی دی خوشی و گرنژینی ل سه ر لیقین وان نه خشینیت و ئه م هه می دی قی جه ژنی ژی ب خوشی و ته بابی بوورین.

ئاھەنگىن سەرى سالى

د دوماھى يا ھەموو سالاندا، پىرانى يا جفاكىن جىھانى ئاھەنگان دگىرن و گەلەك خەلك ھەتا ئەلندا سىپىدى دىمىننە دناڧ ئاھەنگ و سەمايەكا بەردەوامدا. ھەر جفاكەك ب شىۋەيى خوە و ل گورەى تايبەتمەندى يىن خوە ئاھەنگى دگىرن. ھەموو خەلكى دڧىت خوداھافىزى ل سالا بۆرى بگەن و ب گەرمى و دلخۆشى پىشۋازى يا سالا بەيىت بگەن. گەلەك كەس ھەنە وەسا ھزر دگەن كو ئاھەنگ گىران ب بۆرىنا سالەكى ژ تەمەنى مۇقى ھزرەكا قالىكىيە و قالايە ژ ھەستىن كەتۋارىيۋونى و ھەبوونا مۇقى. مۇڧ سالەكا ژىي خوە ژ دەست دەت و دبىت پىرانى يا ئۆمىدىن ھلاويستى ھەر ما بن ھلاويستى، ژبلى ئاقابوونا كۇما وان خۆشى يىن پچر د ئەلبۇما ژيانا چوويىدا. لى رويى دى يى قى ھاوكىشى ھەبوونا ئۆمىدىيە ژبۇ ژيانەكا خۆشتر و بەرھەمدارتر. ئەو ب خوە ژبلى ئۆمىدى ما مۇقى چ ھەيە پى بژىت، يان بو بژىت!؟

دەمى زيۇسى سىندۇقەكا مىشتى بابەتتىن جوان ژبۇ مۇقى تەسلىمى پىندۇرايى كرى و گۆتىيى كو دەرى سىندۇقى نە قەكەت ھەتاكو دگەھتە جەم مۇقى، پىندۇرا مائىتكەر بوو، ھەز دكر بزانىت كا زيۇسى ژبۇ مۇقان چ ھنارتىيە، ئىنا ب رىقە دەرى سىندۇقى قەكر، ھەر چ خۆشى و دلۇقانى و جوانمىرى و جوانى ھەيە ژ سىندۇقى فېرىن و باى بىرن، بلەز دەرى سىندۇقى گرت و گەھاندە مۇقى. دەمى مۇقى دەرى سىندۇقى قەكرى، تنى ئۆمىد تىدا ما بوو. ھەر ژ وى رۇژى وەرە مۇڧ ب ئۆمىدىقە ھاتىيە گرېدان و ب پىرۇزى ل ئۆمىدىن خوە يىن ب جە ئىنايى و ھلاويستى دىنرېت.

ھەر ژ ئەزەلدا مەرۆف دەھەرکییە کا بەردەوامدایە دگەل سروشتی، جفاکی و
 خوەییی خوە، ھەردەم ئۆمیددا سەرکەفتن و زالبوونی ھەیه، بەری ھەر بەرسینگ
 گرتنەکی ئاھەنگ و سەما و ستەران ب سەرکەفتنا خوە یا ھاتی و نەمری یا خوە
 دگۆتن. بەری شەرین مان و نەمانی ژێ، پێشمەرگە ی شەھیان و دیلان گریددان.
 دبیژن بەری کریارین خوە کۆشتنی و تیرۆرکرنی ژێ، دبنە جھین خۆش و
 بەھەشتاوی و پاشی دەیننە دناڤ ئەرکیدا. ھەمی ب ئۆمیدیڤە گریداینە، خۆ ئەو
 تیرۆریستی خۆکوژ ژێ، ئۆمیددا چوونا بەھەشتی و خوارنا فراڤینی دگەل حەبییی
 خودی ھەیه. ئانکو ئۆمید خالا ھەڤیشکا ھەمی مەرۆفانتییە و خوەنگەرمییە کا
 سەر ددەتە لەشی. دەمی چ بیاڤین خۆشی د ژیانیدا نە مینن، ئۆمید باشتەری
 ئارامکەرە.

ل شەفا جەژنا سەری سالی، خەلک خۆزیا رادھیلیت و ھیقییان دخوازیت. ھیقی
 یین خەلکی مە ژێ وەکو دەروونی وان ساکار و سادەنە، ل گەلەک جھان دگۆتن:
 خۆزی سالا بەیت مۆچە زیدە بێن کو بکارین سی دانان نانەکی خۆش بخۆین،
 خۆزی ل سالا بەیت کارەب ھەبیت و بکارین ھەفتی دوو جارن خوە
 ھەماملەمیش بکەین، خۆزی خودی ئەو پاتی قیری ژ دلی بازرگانین بازاری ڤە کربا
 و ب بەا یین گونجایی و باو تشت فرۆشتبانە خەلکی، خۆزی ھەر کەسەکی
 فەرمانبەر و بەرپرس.. ھەست ب بەرپرسیاری یا خوە کربا و ژئیاتی یا وان بو
 ئاڤەدانکرن و پێشڤەبرنا وەلاتی با، خۆزی سەرورەری یا قانونی نە تنی بەنیشتی
 سەر دەڤی بەرپرسان با و ببا کەتوارەکی بەرھەست، خۆزی و خۆزی خۆزی.....
 لی "کەس ب خۆزی یا نا گەھتە جووتی کەزی یا."

سەری سالا وە پیرۆز بە. ھەتا سالەکا دی و ھندەک خۆزی یین دی.

پروسه یا هلبژارتنان

کۆمه‌کا کریارین هلبژارتنان دى ل سالا ۲۰۰۹ى، هینه نه‌نجامدان. هلبژارتنین نه‌نجۆمه‌نین پاريزگه‌هين عيراقى کول فان رۆژين داهاى دى هينه کرن، هلبژارتنا په‌رله‌مانى کوردستانى و نه‌نجۆمه‌نين هه‌رسى پاريزگه‌هين هه‌ريما کوردستانى، نه‌ندامين کۆنگرئى پارتى و هه‌روه‌سا هلبژارتنين لق و ناوچه يين پارتايه‌تى. نه‌ف کۆما هه‌لبژارتنين سنسله‌يى و پيکفه‌گرىدايى، دى نه‌تموسفيره‌کى بارکرى ب خوينگه‌رمى، هه‌فپكى يين ئاشتيانه، پيشبيني و هزيرن داھينه‌رانه يين پيشدابرنا جفاکى و هنده‌ک جارن ژى، ره‌خنه‌ييين سفک يان دژوار ژيو سيسته‌مى بۆرى و مشه‌جارن ژى، سۆز و په‌يمانين بى سانسۆر دناف پرائى يا خه‌لكى مافى ده‌نگدانى هه‌ين په‌يدا كه‌ت.

هلبژارتن دکۆکا خوه‌دا، ژلايه‌نى فيلوسوفيقه‌ ب راما نا هه‌بوونا ئازادى ده‌يت، ئانکو ئازادى يا هلبژارتنا يى باشترو چيتراندنا كه‌سه‌كى يان لايه‌نه‌كى ل سه‌ر ئيکى دى. ئازادى و ديموکراسى و هه‌لبژارتن وه‌کو هه‌مى تشتين دى د جفاکى مه‌ده‌نيدا بابه‌تين دلخۆشکه‌ر و گه‌شبين کو ب موماره‌سى ده‌يته چه‌سپاندن. دگه‌ل ده‌مى مروفه‌فير ديبتي و چه‌ند پتر پشکداريى د فى کریاريدا بکه‌ت، دى پتر فيرى سه‌ره‌ده‌ريه‌کا راسته‌قينه‌ يا ديموکراسيى بيت. گه‌له‌ک جارن ده‌يته گۆتن کو ديموکراسيى ژى کيماسى و ئاسته‌نگ هه‌نه، لى چ سيسته‌ميين دى يين باشترو نينن کو جه‌مى وى بگريت. گرنگترين و ئاشکراترين ئاسته‌نگ نه‌وه‌کو نه‌نجامى هه‌لبژارتنان (ژبه‌ر نه‌زانين و ده‌مارگيرى يا هه‌يى دناف خه‌لكيدا) به‌ر ب ئاراسته‌ يين نه‌ وه‌لاتپاريز و گه‌نده‌لييقه‌ بچيت. لى هه‌روه‌کو نه‌نوه‌ر سادات گۆتى کو

دیموکراسی یی ژئی کیلبینن خوه یین تیژ هه نه د کاریت خوه ژ لادانی پپاریزیت.
کیلبینن وی ژئی هیژا یاساییه.

پروسیه دیموکراسی و هلبژارتنی، وه کو هه موو دیاردین جفاکی د قوناغین
وه رارکی یین سروشتیدا دپوریت. بو نمونه، ئیکه مین سه ره ده ریا عه شیره تین
کوردان دگه ل کریارا هلبژارتنی ئه و بوویه کو ئاغایی خوه ژناف کوما برا و
پسمامین بنه مالا ئاغای هلبژارتین. هه رچه نده بیافی هلبژارتنی بهرته نگ و
چوارچوڤه کری بو، لی موماره سه کرنا ئی کریاری هزا ژیگرتن و ئافارتنی د ناخی
که سی کورددا چاندییه و پاشی نوونه ری عه شیر و گروپا خوه ژناف کومه کا خزم
و که سوکاران هلبژارتییه کو ژبو هلبژارتنه کا به رفه هتر بهیته به ره فکرن و ب
ئی چه ندی ژئی، فیبر بوویه کو که سه کی هه ژئی (خو ئه گه ر خزم و هه قه عه شیرا وی
نه بیت ژئی) ژناف کوما که سین به ربژار هلبژارتیت. ل فیبره مه دقیت بیژین کو
کریارا هلبژارتنان نه دیارده کا نوویه دناف جفاکی کوردیدا، لی شیوازی وه کهه فی یا
هه می ده نگده و به ربژارتیان ل هه مبه ر قانونی و د چوارچوڤی گروپین
ده سنیشانکریدا، نوویاتییه کی دئیخته دبیاقین هزرکرن و بریارا ده نگده راندا.
هه بوونا لیسته یین هه فگرتی یین گروپ و لایه نین سیاسی و نه ته وه یی، پاناقه کی
به رفه ه ژبو هه سکرنا ب به رپرسیاری و خزمه تکرنا وه لاتی دده ته مروقی. ئه قجا
پیدقییه ئه م هه می ب هه قرا پشکدار بین کو لیسته یین ژییاتی یا مه سه رکه فن.
سه رکه فتنا لیسته یا من، ب شیوه یه کی نه راسته وخو، دی بیته باشترین پاریزه ری
به رژه وه ندا من.

تۆلۈشە كرنا د دەمى دەنگدانىدا

هەمى دزانن و ل هەمى جىھانى ژى وەسانە كو دەنگىن دەنگدەران وەكەھەقن. هەلبەت وەكەھەقى يا دەنگان پاراستنا گيان و مەرەما سەرەكە يا پروسا دەنگدانى و دىمۆكراسىيە. وەكەھەقى يا دەنگى ماموستايەكى زانینگەھى و سەرۆكى وەلاتى و ئۆلدارەكى و بىدینەكى و شقانەكى نەخویندەوارى دوورە باژىر، رىخۆشكەرەكى مەزەنە بەر ب پويته دان و گرنكى پىدانا جفاكى ل سەر هەمى ئاستان. ما ئەگەر دەنگى كەسى شقان يان ئافرەتەكا بەرمالى گرنكى يا خوە نەبا، بىگومانە كو خزمەتگۆزارى و سۆز و عەھدىن بەربىژىران يان لايەنن بەربىژارتى هەمى بىفاقىن ژيانى ب خۆفە نەدگرتن. جفاك ژى پىش ناكەقن و خزمەتكرن كاملان نا بيت، ئەگەر هەمى لايەنن ژيانا كەتواری يا جفاكى قەنەگريت. ئەلەمىنت و هوورهوركىن ژيانا كەتواری ژى پىكفە گریدايەنە و هەقتەمامكەرن، هەر بابەتەكى ژىن و ژىارى، بابەتەكى دى تەفاۋدكەت هەتاكو بازنەيا تورا خۆشى و بەرژەوهندا جفاكى پى كاملان دبىت.

ل سەر ئاستى هەرىمى هەلبىژارتن ژىو جفاتى، پارىزگەھان و پەرلەمانى و شارەدارى بىن هەرىمى دەينە كرن، لى د چوارچۆقى عىراقا فیدرالدا هەلبىژارتن دنابقبەرا لايەن و نەتەوہ بىن عىراقىدا دەينە كرن و هەر هەرىمەك يان نەتەوہیەك هەولددەت كو پترترىن دەنگ هەبن ژىو گىرانا رۆلەكى كاریگەرتر د دانانا نەخشەيى سىياسەتا عىراقا ئايىندەبيدا. وەسا ژمللەتى كورد دەيتە پىشبینكرن كو ب دل و جان دەنگى خوە بدەتە نەتەوا خوە ل هەمبەر عىراقا فیدرال. چونكو هەبوونا نوونەراتىيەكا ب هیزا كوردان ل بەغدا، دەمانكرنا پاشەرۆژەكا گەش و

پيشڪهفتى يا هيريما كوردستانيهه. لى مشه جاران ژبه ر كو هندهك هه فوه لاتي بيڻ ريزدار ژ سياسهتا هيريما نه درازينه، يان بهر ژه وهندا وان ل دويف دلى وان نه هاتيهه پاراستن، نه فجا دى ل هه لبرترننن ل سهر ئاستى عيراقى، تولا خواه ژ دهسته لاتا هيريما فهكهن. هه رچهنده هه ر كهسهك ئازاده كا دهنگى خواه بدهته كى و نه ف ئازاديهه مافه كى رهوايى دهنگه ريهه، لى فهره دهنگه ر بزنانن كو دهنگى وان بهر پرسياريهه كا ميژوويى يه و ئهركى ملله تينى ل سهر فهرز دكهت كو د ئاستى قى بهر پرسياريدا بن. فهره بهيته زانين كو لاوازرنا دهسته لاتا هيريما ل بهغدا چ ئاريشه پى چاره سهر نا بن، نه كارهب پى دهيته داينكرن و نه موجهى فهرانبه ران پى زنده دببت و نه هيرم ژ جهى خواه دهيته فهغواستن بو باشور يان نافه راستا عيراقى. ئانكو ژيلى زهره رى چ مفا د لاوازرنا نونه راتى يا هيريما نينه. نه ف دهنگه ريڻ حهز دكهن تولا خواه ژ لايه نه كى يان بهر بيژره كى فهكهن، بياقى قى تولفه كرنى دهه لبرترننن ده فه روكيدا هه يه و هينگى كهسهك گازندان ناكهت.

نه ف بابته مينا وى چهندييه ده مى گه فهك ل سهر هيريما دهيته كرن و خهك خواه ژبه ر پاقيت و بيژيت بلا بهر پرس به ره قانىى ژى بكه ن! هه رده مى هيرشهك دهيته سهر هيريما يان بهر ژه وهندا بلندا وه لاتي دكه فته دبن گه ف و مه ترسييدا، هه مى كه س پيگفه ب لايه نگر و بيلايه نغه به ر ئاتاقى مه ترسيى دبن.

ل بيرا مه هه ميانه ده مى ل سالا (۱۹۹۱ى)، هيرشا رژيما عه فله قى هاتيهه سهر هيريما، هه مى هه فوه لاتي (ب لايه نگرين رژيميغه ژى) بهر ب توخيبيڻ وه لاتيغه رهفين، چونكو گولله و توپان لايه نگر و نه لايه نگرين كوردينيى ژي كجودا نه دكرن.

بوچی ئەز نە بووم

کریارین ھەلبژارتنان گەلەك شیواز و پیرینه ھەنە، دقان سالیڤ بۆری یین سەربۆرا ھەریما کوردستانیڤا، پرۆسا ھەلبژارتنی ب شیوازیڤ لیستەییڤ ریزەیی یین گرتی ل سەر ئاستی پەرلەمانی و شیوازی بازنەیی قەکرى ل سەر ئاستی ھەلبژارتنیڤ حزبی ھاتینە کرن. ھەلبەت ھەردوو شیوازان خالیڤ پۆزەتیڤ و نیگەتیڤین خوە ھەنە و ل گورەى پیدقی یا لەحزە یا دیرۆکی و سیستەمی ژیوارکی و جقاکی ھەریمی پریار ل سەر دەیتە دان.

ھەبوونا ریزەیا ۳۰٪ ژبو ئافرەتان و کیمکرنا ژیی پەرلەمانتاران کو ھژمارەکا گەنج و لاوان د پرۆسا نوونەراتی یا مللەتیدا پشکدار ببن، ئاماژەیا کا گەشبینە کو دەستەلاتا ھەیی و پلاندانەریڤ پاشەرۆژا ھەریمی ب مەژەکی قەکرى و رەفتارەکا مەدەنی سەرەدەریی دگەل جقاکی دکەن. بیگومانە کو قی پینگاشی ژى دیتن و بوچوونین جوداجودا ھەنە، لئ وەکو فەراتییەکا لەحزە یا دیرۆکی دەیتە قەبوولکرن. لئ ئەوا دناڤ کادر و مللەتیدا دەیتە گوتن، نە ئەو ئەوا ئەم ل سەر رووپەلیڤ رۆژنامە و کوڤاران دبیزین و دخوینن. د پیرانی یا جقاتاندا سوحبەتا ھەرە سەرەکی ئەوہ: "بوچی ئەز نە بووم؟".

ھەر کەسەک وەسا ھزر دکەت کو ب کیر ھەمی پۆست و کاران دەیت، نەمازە ئەندامەتی یا پەرلەمانی کوردستانی. ئەڤ دیتنا ھە یا ئیکلائیەنی، وی مافی ددەتە مروڤی کو ھەردەم خوە باشتر و شارەزاتر و زاناتر ببینیت، یان ژى ب کیمی د کارین بیژن کو خوە وەکو خەلکی دیتر دبینیت. ھەر ئیک ل دەف خوە وەفادارتین و زیرەکترین و ھەژیتیرین کەسە. لئ ئەڤ دیتنە ل دەف پریاردەران نە

وهسانه، چونكو ٽه وڃن ٻرياردهر هه مان پيفهريئن كه سي بكار نا هينن، لي پيفهريئن
 خواه يئن تايبه تيئن هه لسه نگاندي هه نه. ٽوو ماده م چ پيفهريئن ٽيڪگرتي و
 ستاندارد بو هه موو برياردهر و پيفهريڪاران نينن، ٽه فجا بابته تي ميزاجي و نياسيني
 دي روله كي گرنگ بينيت. ٽه فچهنده ٽي ژشانا بنه كي دهست پي دڪهت، هه تا
 دگهته بلندترين ٽاست. ب راستي ٽي مافي وانه، ٽه گهر كه سه كي دهسنيشان
 ڪري نه نياسن و چ ڪاريئن وي نه ديت بن، دي چهوا هه لسه نگينن و بريارا
 بهريٽارڪرنا وي دن؟!

هه لبهت مافي حزبي يان ٽيداريه ڪو وان كه سان بهريٽار ڪهت، يئن ٽه و ٽي د
 رازي. لي وه ڪو من زاني گهله ڪه سانين هه ٽي خواه بهريٽار ڪر بوو (هه ر بو زانين:
 ل سهر ٽاستي چ لقيئن پارتي، من خواه بهريٽار نه ڪر بوو). لي يا فه ر بوو هه موو
 بهريٽارين ره زامهندي ل سهر هاتييه دان، هه لٻارتنه ڪا نافخوي ڪر بانه و يئن
 سهر ڪهفتي بانه بهريٽارين ليسته يا پيشڪيشڪري.

باشتر بوو هه مان ڪريار بو ريٽهيا ٽافره تان و لاوان ٽي هاتبا ڪرن. ب قئ
 چهندي كه سه كي نه دگوت: بوچي ٽه زنه بووم. ٽوو پروسا ديموڪراسيي ٽي دا
 پتهوتر و مڪومر بيت. هيقييه ٽبو هه ر هه لٻارتنه ڪا بهيت، ٽه فخالا تيهرينا
 گهليري و هه زا خه لڪي دهنگدهر ل بهر چاف بهيت هه رگرتن و تم و تم سهر ڪهفتن بو
 وي ليستييه يا خزمهتا وهلاتي و هه فوه لاتيبان دڪهت.

دهنگدان ژى خه باته

به ری مه دگوت: خه باتا ژبو گهل و وهلاتی رهواترین و پیروترین ریباره سه ری مروقی رفیشت بو رفیشتی پی بلند دبیت. مه دگوت: ژ خوینا شه هیدان گول و نیرگز شین دبن و وهلات پی رزگار دبن. هه ردهم مه دگوت: چریسکا ئاگری شوره شی تاریستانا وهلاتی پی روهن دبیت، یان ژى مه دگوت: "که م بژی، گهل بژی".

ئو ژبو فان گوتن و باوه ری یین مشتی دل گه نجین خوینگه رم و وهلاتیه روه، ب هزاران به ژنن زراف و دیمین گهش ب قناریقه شور بووینه و ب هزاران دایکین دلوفان دلسوتی بووینه و کومین خیزانین خوش و ئافا دهر به دهر و ژیکفه قه تیای بووینه. سه ره رای هه می هوفاتی و زهرگه و دربین گرانی دوزمنی د وه شاننده سهر خه لکی کوردی سفیل و بی تاوان، داندولا شوره شی هه ریا گهرم بوو و له شین جوان دکرنه سوته مه نیی دریزه پیدانا خه باتی.

ل به ری سه ره لدانی، هه تا کو که سه کی خزمه تا گهل و وهلاتی خوه کریا، نه دووره گیانی خوه و خیزان و هه قالین خوه ژى کرمانه قوربان. لی ئه فرۆکه شیوازی خه بات و به لیکرنا ژییاتی یا نه ته وه یی ب شیوازه کی دی هاتییه گوهارتن. ژبو هندى کو مروقه خزمه تا گهل و وهلاتی خوه بکهت، هه وجهی وی چه ندی نابیت کو ژيانا خوه و که سوکارین خوه بیخته د مه ترسییدا، هه وجهی وی چه ندی ناکهت کو مروقه دهر ب دهر ببیت و هه ردهم گیانی وی ل سهر دهستی بیت. تنی خچیکه کا بله زه ل سهر کاغه زا هه لبرارتنان دهیته کرن و نه دووره ب قی خچیکا یه ک دهقیقه یی چاره نفیسی وهلاتی پی بهیته ده سنیشان کرن.

ل ۷ ئاداری ههلبژارتنن پهرلهمانی عیراقی دی هینه کرن و وهکو ئهرکهکی نیشتمانی و نهتهوهیبی ل سهر ملی ههر کوردهکی دهنگدر ئهوه کو ب دلگهرمی قهستا بنگههین دهنگدانی بکهت و دهنگی خوه بدهته نوونهرین مللهتی کورد دناڤ پهرلهمانی عیراقا فیدرالدا.

گهلهک کهس هه نه وهسا هزر دکهن کو پیشکداری یا مللهتی کورد د پهرلهمانی عیراقیدا رۆلهکی گرنگ نا بیت، لی ئهز وهسا هزر دکهم کو ئه م وهکو کورد پیشکداری ناکهین، بهلکو ئه م شهریکین عیراقینه، ههر سههرکهفتنهک یان داکهفتنهک توشی شهریکین دی ببیت، ئه م ژی ب شیویهکی پۆزه تیڤ یان نیگه تیڤ پی ئاکامدار دبین.

لی پرسا گرنگ د قی شهریکیدا ئهوه کا هیزا کوردان د پهرلهمانی عیراقیدا هه تا چ رادده یه. هیزداری و بیهیزی یا مللهتی کورد ژی ل سهر ریژه یا دهنگدانی و هژمارا کورسیکین پهرلهمانی رادوهستیت. چهند کورسیکین کوردان زیدهتر بن، دی

دهنگی داخوازکرن و ب دهسته ئینانا مافین رهوا بین گه لی کورد بلندتر و کاریگهتر بیت. دهنگی مروقی بیاقی ب جه ئینانا ئازادی یا خوه یا کهسۆکییه، فهره چ کهس قی ئازادی یا خوه ژ دهست نه دن و مافی خوه یی رهوا دهنگدانی ئه نجامه دن. ئه قجا فهره ئه م هه می قی فرسه تا زیرین یا خزمه تکرنا وهلاتی ژ دهست نه دهین و دهنگی خوه بدهینه لیستا هه قبه یمانی یا کوردستانی.

دهنگی ته، نازادی یا ته یه

ب دريژاهی یا ديريۆکی و د هه موو قوناغين و هه رارا ژيانا جفاکاندا، هه رده م مروۆی هه ڤرکی و شه ره نيخين بي و وچان ژبو ب ده سته ئينانا نازادی یا خوه کرپيه، يان ب کیمی خه بات و کيفه راته کا به رده وام ژبو پاراستنا نازادی یا هه یی کرپيه. نازادی ب خوه ل گوره ی پیناسه یا فه لسه فی هه بوونا شيانين هه لبرارتنييه. ئانکو هه لبرارتنا تشتی باش و ره تکرنا بابه تين خراب. بابه تی باشی و خرابیی ژی ب تیگه و دیتنين خوه یی مروۆیقه هه قبه نده. ل قیره جوداهی یا مروۆی دگه ل نازه لان دی ئه و بیت کو مروۆی شيانين هه لبرارتنا هه ڤالان و بریاران و جورۆ خوارنی و پیدقی یين دی یين ژيانه کا خوش هه نه. ئه قه ژی وی شيانی دده ته مروۆی کو بکاریت باشی و خرابیی ژیکفاثيریت و ژيانا خوه به ر ب ناراسته یه کا هه ژی و پایه دارقه ببه ت. ژلايه کی دیقه، مروۆ خوه دیی بریارا خوه یه. ئه و ب خوه به رسينگی ئاریشه یان دگريت و چاره نفیسی خوه ل گوره ی حه ز و ئاره زوو یين خوه ده سنيشان دکه ت.

شيانين بریاردانی، دهره نجامی موماره سه یا روژانه یا وه رگرتن و فيربوونا شاره زایی یين ژيانیه. دده می زارو کينیدا، مروۆ فيری هه لبرارتنا یاریو کين خوه دبیت و ئه ق شيوازی موماره سه کرنا هيسان و روژانه، د بنه بنسرتين هه بوونا شيانين هه لبرارتنا بابه تين هه قبه ند ب ژيانا روژانه یا مروۆیقه و په يداکرنا هزه کا جودا و قه بوولکرنا تیگه هين دی یين به رانبه ر.

ژبو پاراستنا نازادی و بریارين خوه، هه رده م مروۆ هه ولده ت کو باشترین شيواز و سيسته مين ژيانی هه لبريتریت. پرانی یا ئايين و مه سه بين ئايینی و

ئىدىئولوژى ژی ھەر ژبۆ قى مەرھما سەرھكى پەيدا بويىنە و گەشە كرىنە، كو
 ژيانە كا خۆش و بەختە وەر بۆ رقىشتىن ئىك ل دويف ئىك پەيدا بكن.
 كەسى تاك وەكو مومارەسە كرنا ئازادى يا خوه يا كەسۆكى پشكدارىي د
 دەنگدانىدا د كەت و د ئەنجامدا دبىتە خودانى بريارا دەسنيشانكرنا دەستەلاتا
 داھاتى. ب قى چەندى پشكدارى يا دەنگدانى دبىتە ئەركەكى جفاكى و سنجى و
 مروقانتى و نەتە وەيى. ھەر كەسى پشكدارىي تىدا نەكەت ب شىوہ يەكى نە
 راستە و خۆرەتكرنا ئازادى يا خوه يا ھەيى دكەت. نە چوونا ھەلبژارتنان (ب ناھى
 ئازادىي)، سەركوتكرن و ژ دەستدانا ئازادىيە. ئەفجا پشكدارىكرن دەدەنگدانىدا،
 پشكدارىكرنە د ئافاكرنا جفاكەكى مەدەنى و ديمۆكراسدا. ھەبوونا جفاكى
 ديمۆكراسى ژی كەفيلە كو ھەمى ماف ژبۆ ھەمى كەسان ب وەكھە قى بەيئە
 داينكرن و پيشكىشكرن. لى پرسا گرنگ ئەوہ كا دەنگى خوه بدەينە كى و
 پىقھرى باشى و خرابيى، يان باشى و باشتريى ب چ دەيتە پىقان.

دەنگى تە مولكى تەيە

ھەر ژ سەردەمى مولكییەت پەيدا بووى و ھەر كەسەكى مولكەك يان سامانەك يان ھەر تشتەكى دى يى تايبەت بۇ خوە كرىيە تابۇ و تەنازول ژى نە كرى، مرؤف د شەرەنخەكا بەردەوامدایە كو مولك و تايبەتمەندى يىن خوە بپاريزيت و ل ھەمبەر خەلكى دى يى جفاكى شەھنازىي پى ببەت.

مرؤف ب سروشتى خوە حەز ژ ئەزاتى و مولكییەت تايبەت دكەت. بەلشەفييان بو ماوى ھەفتى سالان ھەولدا كو قى حەز و غەريزەيى ل نك مرؤفى كپ بكن، لى داويى ھەر شكەستن ھيئا و گەھشتنە ويى باوھرى كو مادەم مرؤفى جوداھى يىن كەسوكى ھەنە، فەرە مولكییەت و ساخلەت يىن تايبەت ژى ھەبن كو ھەر مرؤفەك پى بەيتە نياسين و ببیتە موھرا كەساتى يا وي يا جفاكى.

ب دريژاھى يا ديرؤكى كۆمەكا شەرین مەزن و قەسابخانە يىن مرؤشان ژيؤ پاراستنا عەرد و عەرز و دين و ئيديولوژى و كلتورى ھاتينە كرن. مرؤف وەسا ھزر دكەت كو فەرە يى سەربەست بيت د باوھرى يىن خوە و سەردەرى كرنا دگەل مولكییەت خوەدا، مشە جارار ژى سەرا قى چەندى مال و گيانى خوە كرىنە قوربان. دەنگى مرؤفى مولكییەتەكا تايبەتە و ھەر كەس ل گورەى بيروباوھرى يىن خوە يىن تايبەت بكار دەينيت. دەمى ھەلبژارتناندا، دەنگى دەنگدەرى گرنگیەكا مەزن و كاريگەر ھەيە دەسنیشانكرنا ئاراستە يا سياسەت و پيئازؤيا وەلاتيدا. دەنگدان بۇ ليستە يا ھەژى و خزمەتكارا مللەتى، نە كيئمتەرە ژكريارا پيشمەرگاتى و داھينان و ئەختوبارى و ژيياتى يا راستەقىنە يا ژيؤ وەلاتى.

ب هزرا من دهنگدان ئهركه كئى نيشتمانى و جفاكى و سنجى و نه ته وه يى به ،
 چونكو ب دريژاهى يا فان سالين پشتى سه ره هلدانى ، ليستا كوردستانى كومه كا
 كارين هه ژى و پايه به رز د هه موو بياقين ژيان و خوش گوزهرانى يا هه قوه لاتيباندا
 كريبه و يا به رده وامه . ليستا كوردستانى ب گرؤف خويا كريبه كو نونه راتى يا ره وا
 يا ملله تى دكه ت و ل ئاستى خهون و هيفى و پيشبىنى يين خهلكى كوردستانىيه .
 زيده بارى هه بوونا ليسته يه كا خزمه تكار و ئه كتيّف د دابىنكرنا پيدى يين
 خهلكيدا ، فه ره هه ر ملله ته كى ره مزه ك هه بيت و ل بن ره شمالا سه روكه كئى هه ژى و
 شكؤدار هه ق بگرن . ب هزرا مه ، تنى جه نابى كاك مه سهوود بارزانىيه د كاريت
 به رى پاپؤرا ملله تى مه بده ته په راقى ئيمناهى و خوشىي .
 كا چه وا مرؤف سه خبيرى و پاراستنا مولك و تابؤ يين خوه يين تاييه ت دكه ت ،
 ههروه سا فه ره شه ره فا هه بوونا دهنگى خوه ژى بپاريژيت و د له حزه يه كا لاوازييدا
 له كه دار نه كه ت . دهنگدان مه بو ليستا كوردستانى يا ٥٤ و ليستا ١٢ يا جه نابى
 كاك مه سهوود بارزانى ژبو سه رو كايه تى يا هه ريما كوردستانى ، خزمه ته كه مرؤف بو
 خوه و مالا خوه و ملله تى خوه دكه ت .
 سه ركه فتنا ملله تى مه د سه ركه فتنا فان هه ردوو ليسته ياندايه و ئه ز باوه ر دكه م
 كو راگه هاندنا دهوله تا كوردستانى ژى ل سه ر ده ستى ليستا كوردستانى و جه نابى
 بارزانى دئ هيتته كرن .

دی دهنگی خود دهمه مه سعود بارزانی

بپارदानا ههلبژارتنا سه روکی هه ریمما کوردستانی ب شیوهیه کی راسته و خو ژ لایئ ملله تیغه، بپارده که گه له ک دیتن و بوچوونین سیاسی و جفاکی و دهروونی ب خوڤه دگريت. ژ لایئ سیاسیه ملله تی کورد و له حزه یا دیروکی یا جفاکی کوردی پیدقییه کا فه ر ب هه بوونا خیفه ته کا مهن هه یه کو هه می لایه ن و ئاین و مه سه ب و گروپین جودا جودا دناڤ خوه دا هه مپیز بکه ت و وه کو ژیده ره کی ره وایی بپارदानا ل سه ر چاره نفیسی ملله تی هیزه کی دده ته پروسا بپارदान و ب ریغه برنا هه ریمی. ههروه سا ئیکگرتنا ملله تی ل بن سیبه را که ساتیه کا ب هیز و کوردپه روه ر و خودان سه ربوره کا دریز و زاهدیه کی وه کو جه نابئ مه سعود بارزانی، گه ره نتيکرنا سه رکه فتن و پاشه روژه کا گه شه بو وه لاتئ.

ژ لایه کی دیغه ژئ به شدار بوونا هه می ته خین ته قایا ملله تی د ئی جوړئ ههلبژارتنیدا، ئاماژه یه کا سیاسیه ژبو هه بوونا باوه ریه کا موکم دناڤه را جه نابئ سه روکی و ملله تیدا. ئه ڤ باوه ریه که فیله ژبو کیمکرن و نه هیلانا ئاریشه یین سیاسی و جفاکی دناڤ کو مه لگه ها مؤزاییکی یا کوردیدا.

ژ لایئ جفاکیغه، ب دریزه اییا سالیئ بزافا رزگارخوازی یا ملله تی کورد و هه ردوو شو ره شین ئیلونا مهن و گولانا پیشکه فتنخواز، روله کی گرنگ و کاریگر هه بوویه د سه رکر دایه تیکرنا پارتی و شو ره شیدا. هه می ئاریشین هه یی دناڤ مالا مه زنا شو ره شیدا ل سه ر ده ستئ جه نابئ وی هاتینه چاره سه رکرن. ئوو وه کو جفاکه کی کشتوکالیئ کولله کتیف کو سیمایی هوژ و عه شیره تگه ریئ پیغه دیاره، دیسا جه نابئ سه روکی جهئ متمانه و قه بوولکرنا هه می عه شیره ت و هوژین کوردی

بوويه. ئىدارەكرنا ھەقپكى و جوداھى يىن ئايىنى و مەسەبى دناڤ جفاكى مەدا،
 مەزنتىن گرۆڧى سەركەفتنا جەنابى ويىبە د دىرۆكا بزافا رزگاربخوازى يا كوردىدا.
 ژلايى دەروونىڧە، پشكدارى يا خەلكى كوردستانى ب ھەمى تەخىن ھەمە جۆرىن
 دەنگدەرانڧە، ئارامىيەكا دەروونى ددەتە كەسى تاك كو پشكدارە ددانانا
 سەرۆكاتى يا ھەرىمىدا. ئەڧە ژى وى ھەستى گەرم و موكم ددەتە مرۆڧى كو
 خودانى بريارا خوە يە. ئو ھەر كەسەكى خودانى بريارا خوە بيت، رىزگرتنا
 خوەيى كەسى پى موكمتر لى دەيت و كەساتى يا مرۆڧى ژى پى ب ھىزتر
 دكەڧىت. ھەلبەتە ھىزدارى يا كەساتى گرۆڧەكى درەخشانە ژبو باشتىلكرنا
 پرۆسا بەرھەمەتئانى و گەشەپىدانا جفاكى ژ ھەموو لايەكىڧە. زىدەبارى ڧى
 چەندى ژى، ل گورەى سەرىورا مللەتى بەرىزاركرن و سەركەفتنا جەنابى مەسعوود
 بارزانى، دەمانكرنا پاشەرۆڧەكا گەشە ژبو خىزانا كوردى و زارۆك و گەنجىن
 ئايىندەيى.

ھەموو جفاكىن دونيايى رەمزىن خوە يىن نەتەوہيى ھەنە و ل دۆر رەمزىن خوە
 خرڧە دبن، پى د ژىن و بو د ژىن. ھەبوونا رەمى حەزا ژيانى و ئىمناھى و
 ئارامىيەكا دەروونى ددەتە مرۆڧى و پالدەرەكى گرىنگە ژبو پىشداچوونى. بوىەرین
 دىرۆكا نوو يا كوردستانى ب كرىار سەلماندىيە كو جەنابى بارزانى نە تەنى رەمى
 نەتەوہيى ھەرىما كوردستانا فیدرالە، بەلكو رەمى نەتەوہيى ھەموو كوردانە ل
 ھەر پارچەكا كورد لى ھەبن. ئو بىگومانە كو خەونىن مە يىن دىرىن و جوانىن
 دەولەتەكا خوەسەرا كوردى دى ل سەر دەستى جەنابى وى ب جە ھىن.

ئەڧجا دى دەنگى خوە دەمە كاك مەسعوود بارزانى. ما كى ھەژىتر و ڧەرتر

ھەيە...

پيشنيزهك د بيرهه وري يا دامه زراندا پارتيدا

ئەگەر پراڻى يا گياندار و تشت و بۆيه رين جفاكى و ريڭخراوين سياسى ب شيويه كى بهرهبه رهى گه شه دكهن، دگه هه كومتى و پاشى ب هه مان شيويه يى بهرهبه رهى دادكه فنه خوارى. پارتى ديموكراتى كوردستان ب دريژاهى يا ژيى خوه يى دريژ هه رده م سه ره ئه قراز دده ته رى و روژ بو روژى بهيژتر دكه قيت. سه ده مى سه ره كه يى قى چه ندى ژى ئه وه كو ژبو هه ر قوناغه كا پارتى تيرا بو رى و دبوريست، خوينه كا گهرم و ديتنن نووتر ئالايى پيڭاژويا پارتى بهر ب پيشكه فتنه كا به رده وامقه بلند دكهن. دناڭبه را هه ر كونگره كى و ئيكي دىي پارتيدا، كۆمه كا گوهورينان د شيواز و ستايلى ريقه برنا پارتيدا پهيدا دبن و وهكو ريڭخراوه كا خوينگه رما نووجوان كار دكهن. هه روه كو دبيزن هه ر زه مانه كى په هله وانين خوه هه نه، پارتى ژى د هه مى قوناغين خوه يين دريژدا، هزرمه ند و په هله وانين هه مه جو ر هه نه كو جهى ريز و شه هنازى پيكرنينه. دئه نجامدا پارتى ريزبه ندانه كا دريژ ژ هزرمه ند و وه لاتپاريژ و كوردپه روه رين هه ژى ب خوڤه دگريت. ئه هه مه جو رى يا ئاستين جوداجودا يين ئه ندامين چه له نكين پارتى ژى خوديكا جفاكى موزاييكى كوردبويه. وهكو حربه كا جه ماوه رى، هه مى ته خين جفاكى و جه ماوه رى كوردستانى ب خوڤه دگريت و هه ر ئيك ل جهى خوه و ل سه ر ئاستى خوه پشكدارى د پيشقه برنا پارتيدا دكه ت.

هه له بت، هه تا نه و ژى هه يكه لى پارتى ژ به ريزار و شان ه يين بنه كى و سه ره كى پي ك ده يت هه تاكو دگه هته كوميته يا ناڤه ندى. ئه ه شيوازه ژى ژبو حربه كا جه ماوه رى يا جه ماوه ره كى به رفره ه هى، چوارچوڤه كرنا لقين و چالاكى يين

ئەندامىن پارتيە، نەمازە د بياقى رېكخراوئىن پيشەيى و رېكخستۆكئىن كۆمەلگەھا مەدەنىدا. ئەگەر ئەق شىوازە ژبۆ رېكخستنىن خەباتا چەكدارى يا چىاي و خەباتا نەيىنى يا ناڤ باژئىران، ستايەلەكى چيتراندى و مفادار بيت، ژبۆ ب رېقەبرنا حكومەتەكا كاريگەر و تەكنىكار، دى تۆشى ەندەك بەربەستىن قانوونى و پەيرەوى بيت.

مادەم حزب ژبۆ چيكرنا حكومەتى و خزمەتكىرنا كوردستانى، پشكدارى يا ەلبژارتنان دكەت و سەرکەفتن د ەندىدايە كو حكومەتى وەرگرن و پىك بينن. ئەقجا ژبۆ كونگرى بهيت پيشنياز دكەم كو نفيسينگەهين ناوەندى يىن پارتى ل گورەى ەژمار و جوړى كارى وەزارەتان بهينه دانان و ل ەەر نفيسينگەهەكى كۆمەكا كادرو يىن پرؤفيشينال كار بكن و بەرنامەيىن پارتى ژبۆ خزمەتكىرى دانن. ب قى چەندى ژى، دى كۆمەكا بەربژارين بەرەفكرى و شارەزا ژبۆ ەەر حكومەتەكى د ئامادە بن و خو ئەگەر پشكدارى ئىدارى نە بن ژى دى بنە ھاريكارين كاريگەر و گرنگ بو پرؤسا ب رېقەبرنا حكومەتى.

ھەبوونا قان نفيسينگەھين پيشەيى و رېكخراوھيى، دى رېكى ل بەر شانە يىن پيشەيى قەكەن كو ئىقبالا جەماوهرى ل سەر قان دەزگەھان پتر لى بهيت و دئەنجامدا، پارتى دى پتر نئىزىكى جەماوهرى خو ە بيت و دى پتر خزمەتگوزارى يىن ھەمەجوړگەھينتە ھەمى تەخين جەماوهرى كوردستانى.

ئەفرۇ ۱۱ ى ئىلۋىيە

د پىرانى يا ولاتىن جيهانىدا، نەمازە مللەتەن سەم لىكرى و بندەست، شۆرەش ھەنە و ژبەربىنا شۆرەشان ژى ھەنە. شۆرەش تىگەھەكى گۇھراندىن و باشترلىكرنا رەوشا جفاكىيە ل سەر ئاستىن جفاكى و ئابۇرى و رامىارى، زىدەبارى ب دەستقە ئىنانا رزگارى و ئازادى يا مللەتى ژبۇ پاراستنا كلتۇر و دىرۇك و زمان و توخىبىن جوگرافى يىن ولاتى. ژبەربىنا شۆرەشان ژى كرىارەكا فىلبازە ژ لايى ھندەك كەسانىن ساويلكە و دوژمنىن پىلاندىنەر و پىلانگىرىن دژى ولاتەكى ب ناھى شۆرەشى، كۆمەكا كرىارىن نە كاملان و نە پىگەھشتى يىن مىنا كرىارىن شۆرەشى دكەن ژبۇ دووركنا خەلكى ژ شۆرەشەكا دروست و رەوا.

بەرى ۴۷ سالان، شۆرەشا ئىلۋنا مەزن ب سەرۇكاتى يا بارزانىي نەمەھەمى قۇلاچكىن كوردستانى قەگرت. ئەم د كارىن بىژىن كو نە تنى شۆرەشەكا مەزن و رەوا بوو، لى دەسپىشخەر و نمونەيا ھەمى شۆرەشىن چالاك و كاملان بوو د دىرۇكا نىزىكا مللەتى كورددا، چونكو دەيتە ھژمارتن كو ئىكەمىن شۆرەشە ب شىۋەيەكى پوخت و راست ل سەر بنەمايىن نەتە ھەپارىزى و ولاتىنىي ھاتىيە دانان. دبىت ژ وان شۆرەشىن كىم بىت كو دىموكراسى ئامىز بىت و باوھرى ب تىرۇرى نە ئىناى و چ جازان رىكا تىرۇرى و عونفا شۆرەشگىرى نە گرتىيە بەر. شۆرەشا پىكفە ژيانا ھەمى تەخ و توپژىن مللەتى كورد بوو، ب ھەمى ئايىنىن ھەمەجۇر و نەتە ھە و كىمە نەتە ھەيىن كوردستان نشىن بوو.

سالەھى سال بوو، دوژمنىن كوردان ھەقدژى يىن ئايىنى و مەسەبى دناق مللەتيدا دچاندن، لى شۆرەشا ئىلۋنى ھەموو ئايىن و نەتە ھەيىن كوردستانى ل بن

ره شمالا مه زنا كوردستاني همبیزكرن و ب هه قرا و ب برايینی، خه بات و كیفه راتا
رزگاریی د دو ماندن. ئەفه ژى ئیشاره ته كا گرنگ و سه رنجراكیشه بو هه بوونا
پیکفه ژيانا ئايینی و نه ته وه یی دناقه هناقین شوره شییدا. هه موو ده مان
سه ركردایه تی یا شوره شیی داكوكی ل سه ر مافین كیمه نه ته وه یان و ئايینی نه
موسلمان دكر، د هه موو كومبوون و جقینین سیاسیدا، به یانناما ۱۱ ی ئاداری ژى
باشترین به لگه یی قی چه ندییه .

هه روه سا بو جارا ئیكى بوو كو ب كاریگه رى و چالاكانه رۆلى ئافره تی مل ب
ملی برایی خوه یی پیشمه رگه ب به رچاقی دیار دبیت. زیده بارى هه بوونا ئیكه تیا
ئافره تان و هنده ك ئافره تی چاڤ نه ترس و پیشمه رگه ، هه روه سا ب ریقه برنا كارین
نافمالی و كشتوكالیی و هاریكاری یین هه مه جورین كریارین له شكه رى یین
پیشمه رگه یی شوره شیی، كاری خه باتكاری یا چه كداری یا پیشمه رگه ی هیسانتر لی
دكر.

ب كورتی ئەم د كارین بیژین كو شوره شا ئیلونا مه زن ل سه ر ئاستی تیگه هی
جفاكیی ملله تی كورد، رۆله كی به رچاڤ هه بوو. تا رادده كی زۆر دادوه رى یا جفاكی
و ئیكسانی یا ئایین و ته خ و تویژین ملله تی كلتوره كی شوره شكانی بو جفاكی
كوردی په یدا كر بوو. ئەفجا خه بات و شوره شگیری ببوو پشكه ك ژكه ساتی یا
كه سی كورد. سه رده می شوره شیی سه رده می هه بوونا په هله وانین قه هره مان و
هه لویستان و باوه ران بوو. به رپه ره كی گه ش و ره ونه قداره د دیروكا گه لی
كوردستانییدا، پیدقییه ئەم هه می ب هووری و كووری قی به رپه رى بخوینین و
مفای ژى وهرگرین ژبو داهینانا پاشه رۆژه كا گه شتر و خوشتر.

یادا ۱۱ ی ئیلونى ل هه ر كوردستانییه كی باوه رى ب دۆزا گه لی كورد هه ی پیروژ
بیت.

د ناقبهرا هەر کابینه یهکی و ئیکا دیدا چالاکي د بهردهوامن

یاری یا دیموکراسی

دبیژن.. دیموکراسی ژی شاشی و ئاستهنگین خوه یین ئیداری و سیاسی هه نه، لی هه تا نهۆ چ سیستمین دی یین ژ دیموکراسی باشتر نه هاتینه دیتن کو مروۆ (وهکو تاك)، ئوو جفاك (وهکو كۆم) سهردههیری دگهل بکهت و ژیان و ب ریقه برنا سیستمی پی ریك بیخیت. ل قی سهردهمی، سهردهمی راگه هاندن و پیگه هاندن و ژیارا تهکنه لوژی یا هه می بیافین ژیانئ قهگرتین، دیموکراسی وهکو دروشم و ریبازا هه ره سه ره کی یا جیهانا پیشکهفتی و دادپهروهی یا جفاکیه. کریارا دیموکراسی فرسه تین وه کهه ژ ژبو هه می لایه ن و گروپ و که سین هه قرك دابین دکهت و ههروه سا تاك و کۆمین خه لکی هه چکوهه یی ژی پشکداری پرۆسا بریاردانئ دکهت. ئەه سیستمه مه یه کو هزرین ئیکسه متی و دیکتاتوری بچووک و لاواز دکهت و ههستا ئینتما و وهلاتپاریزی ل دهف خه لکی موکمر و ب هیژتر لی دکهت. ماده م حکومت و دانانا سیستم و یاسایان ژبو بهرزه وهندا بلندا وهلاتی و هه قوه لاتییانه، کاره کی هه ره به تی و شه هرستانییه کو هه قوه لاتی ب هه می ئاستین خوه یین ره وشه نبیری و ئابوری و سیاسیقه پشکداری تییدا بکه ن و دهنگین هه قوه لاتییان ئاراسته یین سه رکه فتن و داکه فتنئ ده ستنیشان بکه ن.

ل ۲۵ ته مموزا ۲۰۰۹ هه لبرارتین په رله مانی کوردستانی هاتنه کرن و کۆمه کا لایه ن و حزب و گروپ و ریخراوین جفاکی و رامیاری تییدا به شدار بوون. پتر ژ ۸۰٪ ژ خه لکی کوردستانی پشکداری د قی پرسیدا کر و ب پاقری و سه رکه فتییانه

و ب هه بوونا چاڤدیرین نافنه ته وه یی هاته ب ریڤه برن. ل گوره ی سیسته می
هه لبرارتین کوردستانی لیسته یین پتر دهنگان ب دهستقه بینن، ئەو سه رکه فتینه
و مافی دانانا حکومه تا کابینا شه شی دی یا وان بیت. هه لبهت هه ر وه کو ئەم
هه می دزانین کو لیسته یا کوردستانی پترترین کورسیکین په رله مانی ب دهستقه
ئیدان و ببوو لیسته یا سه رکه فتی یا ئیکانه د فی پروسید. ب فی چه ندی ژی
مافی دانانا حکومه تی دبیته ئه رکی لیسته یا کوردستانی.

کابینه کا نیشتمانی یا به رفره ه

ل پرانی یا وه لاتین جیهانی لیسته یا سه رکه فتی حکومه تی دادنیت و لیسته یین
دی دبه ئوپوزوسیون دناڤه هولا په رله مانیدا. کاری گروپین ئوپوزوسیون ئەوه کو
چاڤدیری و دویڤچوونا ئەدایا حکومه تی بکته و خالین نیگه تیڤ و کیماسییان
دهستنیشانکته. ل هنده ک وه لاتان ژی چه ند لیسته یین هه ڤرک و پشکار هه ڤ
دگرن ژبو پیکئینانا زۆرینه یا کورسیکان و دانانا حکومه تی. ل کوردستانی،
هه رچه نده لیسته یا کوردستانی زۆرینه یا دهنگین ملله تی ب دهستقه ئیدان و مافی
وی یی ره وایه کو حکومه تی پیک بینیت، ل ههروه سا ژبو پشکار کرنا لیسته یین
دی کو حکومه تا داها تی ببیته به خچه یه کی هه مه رننگ و هه مه دهنگ، ده رگه ه بو
هه می لیسته یین پشکار فه کر و هه ر لیسته یه کا بقیت یان قیا بیت، ل گوره ی
قه باره یی ب دهستقه ئیدان دهنگین ملله تی د حکومه تی پشکار کرن. ئەفه ژی
ئیشاره ته که کو سیسته می کوردستانی یی بهر ب دیموکراسی کرنا هه می بیافین
ژیانیه دچیت و کریارا ریژگرتنا هه ر به رانه ر "خو ئەگه ر بچووک بیت ژی"، ل
کوردستانی دی گه شه کته و به رفه رار بیت.

کابینا پینجی و ئەرکه کی دیرۆکی

ب هزرا من، کابینا پینجی گرنگترین و ب زهمه تترین کابینه یین حکومتا هه ریما کوردستانی بوو. چونکو ئیکه مین کابینا پشتی شه ری براکوژی بوو. بو جارا ئیکی پشتی کومه کا سالین ژیکفه قه تیان و هه قپکی هه ردوو حزبی د ده سته لاتدار ب گیانه کی لیبۆرده یی و سینگه کی به رفره ه شیان ته قه بوولا هه ق بکه ن و ب هه قکاری و هه قالینی د هه مان بیا ق و به رنامه دا کار بکه ن.

ده می مرۆ هه لسه نگاندا هه رتشته کی بکه ت، یان ئاشکراتر ئه گه ر ئه م هه لسه نگاندا کابینا بۆری یا حکومتا هه ریما کوردستانی بکه ین، فه ره ئه م ب شیوه یه کی ستوونی هه لسه نگینین، ئانکو سه حکه ینه ره وشا کوردستانی یا به ری چه ندین سالان و دگه ل ره وشا هه نوکه یی هه قبه رکه ین. هه لبه ت دی بینین کو پێشکه فتن و وه راره کا به رچا ق ده می وارین ژیانیدا هاتینه کرن. یه ک ژ ده سکه فتن هه ره گرنگ و مه زنین کابینا پینجی ئه و براهه تی و پیکفه ژیانانا دناقه ربا حزب و لایه نین هه قپکدا هاتییه دیتن، ده سکه فته کا دیرۆکی یا مه زنه کو ملله تی مه به ر ب ئاسۆیه ک گه ش و ره ونه قدارقه دچیت. پشتی چه ندین سالین هه قپکی و ژیکفه قه تیانانا ملله تی کورد دنا ق بازنه یی حزبی هه قپک و هه قکویفدا، هه لبه ت دیواره کی ده روونی ژ هه ق دووربوون و هه ق دژی دناخی تاکی کورددا هاتبوو چاندن. ئی گیانی ئیکگرتیی کابینا پینجی خویا کر کو ملله تی کورد د کاریت ل سه ره می ئاریشه و ئاسته نگان بازده ت و به ر ب ئاسۆیین گه شین پاشه روژێقه بچیت. د قی بیا قیدا ژی فه ره رو ئی دیرۆکی کاک نیچیرقان بارزانی نه هیته ژبیر کرن کو وه کو ئه ندازیاری پیکه اتن و پیکفه ژیان و ری کخستنا مالا مه زنا جفاکی کوردی ده یته هژمارتن. گه له ک هه ق فالان وه سا ددا خویا کرن کو ل ئاستین بلند تیکه لیه کا باش و کاریگه ره بوو. مشه جاران مرۆقی نه دزانی کا کی

پارتییە و کی یەکیتییه. ئەقە ژێ د نازکترین و هەستدارترین قوناغدا پینگاڤه کا مەزن و سەرکەفتی بوو کو تاکی کورد شیای ل سەر دیوارین ناخی خوە زال ببیت و بەر ب پاشەرۆژەکا گەشقە بجیت.

د قوناغین ئینتیقالی یین هەمی جفاکاندا، ئاریشە و پرۆژە یین هەلاویستی هەنە، لی پرۆژە یین زەبەلاحین کابینا پینجی وەکو پرۆژی بەرەمەهینان و هەنارتنا نەفتا کوردستانی ژبو دەرڤەیی وەلاتی، ئاشکراترین گروڤی سەرکەفتنا پیکڤە ژیان و ئیکگرتنا کابینا بۆری بوو.

کابینا پینجی، نە تنی حکومەتا کوردستانا باشۆر بوو، لی کابینە یا هەر چوار یان هەر پینج پارچین کوردستانی بوو. ئەز دبیژم هەر چوار- پینج پارچین کوردستانی، چونکو کابینا پینجی شیا بوو کوردین هەر چوار- پینج پارچین کوردستانی ل بن رەشمالەکا مەزنا کوردینی خرقە کەت و هەولیرا پایتەخت بکەتە پایتەختی کوردستانا مەزن. ژ بلی پرۆژین بەرەمەهینان و هەناردەکرنا نەفتا کوردستانی، ب دەهان پرۆژین دی یین وەبەرەهینان و خزمەتگوزاری یین ژبو جفاکی کوردی هاتینە چیکرن و پیشکیشکرن، هەر وەسا کوردستان کر بوو پایتەختی رەوشەنبیری هەمی کوردان. تیکهەلی و سەرەدەری یین هەمی پارچین کوردستانا مەزن دناڤ جەرگی هەولیرا پایتەختنا باشترین و ئاشکراترین نمونە یا قی چەندییه.

کابینا شەشی و هەبوونا ئوپوزوسیونی

بیگومانە کو هەر کابینەیهکی تایبەتمەندییه کا خوە یا تایبەت هەیه کو دی بیتە درووشم و جهی شەهنازی پیکرنا لیدەر و پشکدارین کابینی. ئەگەر پیکڤە ژیان و ئیکگرتنا لایەنین هەڤرک د کابینا بۆریدا ساخلەتی هەرە گرنگ و سەرەکیی

کابینى بيت، د کابينا شه شيدا هه بوونا ئوپوزوسيوني (ئوپوزوسيونه کا کاریگەر و چالاک) دناق پەرله مانيدا، دى خوينگه رميه کا دى ده ته کارمە ندين حکومى کو ب گيانه کى نووتر و گهرمتر کار بکن و د خزمه تا وه لاتی و هه قوه لاتياندا بن. هه بوونا ئوپوزوسيوني کرياره کا ساخلم و گه شبنه کو پرؤسا ديموکراسيکرنا جفاکى کوردى د وهرار و گه شه کرنه کا به رده وامدايه. مه رهم ژ ئوپوزوسيوني نه و نينه کو دزاتی يا حکومه تى بهيته کرن، لى چاقدير و سانسور بيت ل سهر کريار و رهفتارين شاش و نه دبه رژه وه ندا ملله تيدا.

هه قاله کى ليستا ئوپوزوسيون گۆته من کو هه رکار و چالاکيه کا حکومه ت نه جامده ت، نه دى دژ راوه ستين و دى ئاستهنگان بو په يداکه ين؟! هه لبه ت نه ق گۆتته نه لوژيکى و نه به رهۆزه، چونکو هه قالين وي ليستى ژى هه مان هه قالين بزاڤا رزگاريوخاوى يا کوردستانى بوون و بيگومانه کو دى ب شيوه يه کى ناقاڤاڤر و دلسوزانه سه رده ريبى دگه ل ره وشا کوردستانى کهن و دى بنه پالپشت و پشته قانين حکومه تا هه يى. نه ز باوه ر ناکه م که سه ک هه بيت ژبير بکه ت کو پشتى چوار سالين دى، هه مان کريارا هه لپژارتن و کابينه گوهارتنى دى ده ست پيکه ته قه و پرؤسا ديموکراسيى دى به رده وام بيت. هه ره کو تيؤرا وه رارى دببىژيت مان و به رده وامى بو که سى باشته ر و هه ژيتره. نه گه ر نه ق گۆتته ژبو توخم و نفشى گيانه وه ران هاتبيته گۆتن، ل سهر کابينه و ده سته لاتدارين حکومه تى ژى ده يته چه سپاندين.

بيگومانه کو وه زيرين نووه اتى و وه زيرين چووبى دى ب گيانه کى هه فکارى و ته قافکار پشکداريى د پرؤسا به رده وامى يا پرؤژين کابينا پينجيدا کهن. مه رهم ژ پشکدارى يا وه زيرين چووبى نه وه کو سه ربور و شاره زايى يين خوه يين د وارى و هزاره تين ده سنيشانکريدا ژبو وه زيرين نووه اتى پيشکيشکه ن و ب گيانه کى

به پرسانه یی کوردیه روه ریی سهره ده ریی دگل گهورینین هه یی بکه ن. هه روه سا دی بنه پالپشت و ری نیشاندهرین کوما وان پرۆژه یین هه لایستی و نه ته قافکری. ئەقچهنده ژی دی دهرگه هی گهورین و نووکرناکه به رده وام ل سهر مه ژی یین ریقه به ریین گۆتار و سیاسه تا هه ریمی قه که ت. هه تا ئەم باوه رییه کا موکم ب نووکرنی نه ئینین، د شیاندا نینه کو پرۆسا ئاقه دانیی به رده وامکه یین. ئاقه دانی و نووکرن. ژ دروشمین هه ره سهره کی یین لیستا سهرکه فتی یا کوردستانی بوون. بیگومانه کو هه ر کابینه یه ک دی لبه نه کی دانته سهر ئاقاهیی جفاکی کوردی و هه رار و پیشکه فتنا کوردستانی کریار و پیشبینیه کا هه تمیه .

به پرس دهینه گوه ارتن، لی ده زگه ه د مین

د پرانی یا سیسته مین جیهانا دیموکراسی ئامیزدا، هه رچهند ساله کا پرۆسه یا هه لبژارتنان دهیته کرن و ژ نه نجامی دیموکراسیی، کومه کا گهورینین به رچاڤ د که لواشی حکومه تیدا دهیته کرن. ل کوردستانی کوما لیسته یین هه قرك دهه لبژارتناندا مملانی دکه ن و هه ر لیسته یه ک ژ لای گروپه کی یان حزبه کیقه دهیته دانان و ل داویی ژی کوما لیستین سهرکه فتی کابینا حکومه تی دادنن. هه لبه ت لیستا سهرکه فتی، دی هه ولده ت کو ل گوره ی هه ز و ئاره زوو یین ئاستی جه ماوه ری دهنگده ر کابینا حکومه تی دانن. د پرانی یا جاراند ژ لیستا سهرکه فتی هه ده ک ژ وه زیر و ده ره جه دارین خوه یین هه یی ژی دگهوریت.

هه لبه ت هه ر وه زاره ته کی سیسته مه کی په سه ندری هه یه و ل گوره ی سیسته می خوه، سیاسه ته کا نوو یا دبه رژه وه ندا جه ماوه رییدا دادنیت و پهیره و دکه ت. ل پرانی یا وه لاتین جیهانی ده می که سه ک ل ئاسته کی بریارده ر دهیته گهورین، بهرنامه یین وی ئاستی بریاردانی ب به رده وامی ب ریقه دچن و هه ر

که سهک یان هر قوناغهک ته مامکر و بوردوامی یا قوناغا بهری خوئه. ئانکو چ جارن چ بهرنامه یین کارکرنی ژ بوشایی ناهین و ژ سفری دهست پی نا کهن. دهست پیکرن ژ سفری، راما نا وی چهندي ددهت کو ههمی کریار و چالاکي یین بوری بهینه ئیلغا کرن. مروّف ب ئیلغا کرنا سه ربورین خواه یین که سوکی یان سیستیماتیکی مینا که سهکی رویس ل بهر بارانی لی دهیت و کریارا ئاڤاکرنی بهر ب ئاڤارهکی دی یی ب زهحه تترقه دچیت. ئەڤا ژبو نووکرن و ئاڤه دانکرنی، هر بهرنامه یهک دبیته ته ڤاڤکه ری بهرنامه ی بهری خواه و ههمی مللهت ب شیوازی په ییسکی پینگاڤ ب پینگاڤ بهر ب ئاسویین پاشه روژه کا گه شفه دچن.

مشه جارن ئەم ل کوردستانی دبینین کو دهمی وهزیرهکی نوو دهیته سهر کورسیکا بریاردانی، وهسا هزر دکهت کو فهره ژ سفری دهست پی بکته و ههمی بزاڤ و چالاکي یین بوری بگهوریت. ههروهسا هزره کا دی یا کوژهک ههیه کو هر که سهکی بهینه لادان، کیماسیهک ل نک ههیه و ئەوی دهیته شوینی کاملانتر و ههژیتره، لهوا هاتییه شوینی. قی هزرا کوژهک وه لی کرییه کو لادانین سروشتی ل وهلاتی مه روو نه دن و فهره گنج و خوینا گهرم خواه بگرن هه تاکو بهرپرسهک دچیته رهحه ته یان خانه نشین دبیت یان ژی چه وتیهکی بکته و بهینه لادان، داکو که سهکی دی بچیته شوینی و ههمی شاشییان دروست کته. ژ لایهکی دیڤه ژی وهکو دهرئه نجامی هزرا بوری، هزر وهسا دهیته کرن کو پیدڤییه سهرکه فتن ل سهر حسیبا ئیلغا کرن و ژناڤبرنا چالاکي یین یی بوری بیت. ئەڤ چهندهیه بوویه ئەگه ری هندی کو هه ردهم پرۆسه یین ستراتیژی ژ سفری بهینه دهست پیکرن و مفا ژ سه ربورین هه یی و بوری نه هیته وهرگرتن. ب قی چهندي ژی، دی بینین کو هه مان خولین ب هیزکرنا شیانان بو چهندين جارن دهینه کرن و هه مان چالاکي ژی بو چهندين جارن دهینه دوباره کرن.

ئەو ب خوە پرۆسە یا کابینە گوھارتنی مینا غاردانا بەریدییه، ھەر کەسە ک
ئەرکی خوە یی دیرۆکی تەسلیمی کەسەکی دی دکەت و ھەمی قۆناغ وەکو
سنسلە کا پیکفە گریدایینە، ئیک تەفاقکەرئ یی بەری خۆیە. سیستەمی وەزارەتان
ھەر وەکو خۆیە و تنی کەساتی یا وەزیران دەیتتە گوھارتن. دبیت ھندەک جوداھی
یین شیوازی ب ریفەبرنا کەسۆکی ھەبن، لی ریپاز و ئارمانچ ھەر ئیکە و ژ بازنەیی
پیشدابرنە جفاکی و پیشکیشکرنا خزمە تگۆزاری یین خەلکی ھەچکۆھەیی
دەرناکە قیت. لەوا ئەم د کارین بیژین کو وەزیر دچن، لی وەزارەت دمینن و
بەردەوامن. بلا ئەم ھەمی ب ھەقرا ژبۆ دابینکرنا ئاسۆیەکی گەش و پاشەروژە کا
رەونەقدارا جفاکی کوردستانی کار بکەین و ریژی ل کار و چالاکی یین بەری خوە
بگیرین.

ئەى رەقىب؛ سرودا ئەتەوهىى يا كوردستانى

دەيامىن بۆرىدا، دانوستاندەنەكا گەرم ل سەر سرودا ئەى رەقىب هاتە کرن، نەمازە پشتى داخوئانى يىن ئەمىرى كۆمەلا ئىسلامى يا كوردستانى، كۆب نائى شەرى، سفاكاتى ب قى سرودى دكەت و وسە دەتە خوياكرن كۆ ئەق سرودە مولكى هەردوو حزبىن سەرەكى يىن كوردستانا باشۆرە و ناكەتە سرودا نەتەوهىى يا مللەتى كورد. هىجەتا سەرەكە يا قى هەلوئىستى ژى ئەوه دەمى دلدەر د دىرەكا سرودىدا دبىژىت "دىنمان و ئاينمان هەر نىشتمان يان ل هندەك جهان بۆ هەر كوردستان هاتىيە گوهارتن".

هەلبەت نە تشتەكى نوويه ئەگەر ئەم قى هەلوئىستى ب توندى رەت بكەين و دژ راوەستىن، چونكو دەملدەست پشتى ئەق داخوئانىيە د سائىتى كۆمەل نىۆزدا بەلاقبووى، پىتر ژ ٦٠ نفىسەر و رەوشەنبىرىن كورد نە رازىبوونا خوە ديار كرن و وسە خويا كرن كۆ سرودا ئەى رەقىب و ئالايى كوردستانى دوو هىما يىن پىرۆزىن نەتەوا كوردن و بۆ كەسى نىنە ل بن چ پەردەيه كا هەبىت سفاكاتى پى بكن.

پىرۆزى يىن جفاكى / نەتەوهىى

ئەگەر هىژايى ئەمىر پىداچوونەكا بلەز د دىرۆكا ئىسلام و ئىسلامەتپىدا بكەت، دى بىنىت كۆ مشتە ژ تابۆ و پىرۆزى و بها يىن هاڤى ژ جفاكى گزىرتە يا عەرەبى (هەرچەندە جەى گومانىيە)، لى دى وسە دانىن كۆ وهىە. هەتاكو ئەق بها يىن نوو (ب گۆتتا ئىسلامپەروران) دناق تىگەھ و بها يىن جفاكى وى سەردەمىدا نە بهۆژىن

و تیکه‌ل نه‌بووین، بها یین ئیسلامی ب هه‌می ئه‌رگومینتین خوه یین روحی و دووانی یا خوه یا ته‌ره‌یب و ته‌رغیبیته نه‌شیان هه‌می ئه‌ندامین خیزانه‌کی ب تنی قاییلکه‌ن، باشت‌ترین نمونه‌ ژی مامی پیغه‌مبه‌ری (س) ب خوه بوو. ئه‌فه‌ وی چه‌ندی د‌گه‌هینیت کو لیدانا پیروزی یین ملله‌ته‌کی یان نه‌ته‌وه‌کی، کاره‌کی ب سانا‌هی نینه. هه‌تا کو ئیسلامی بها یین خوه د‌گه‌ل بها یین جفاکی قوره‌یشی و گزیرته یا عه‌ره‌بی نه‌گونجاندین (سه‌ره‌رای کوشتن و تالانکرنا ب نا‌فی جیهادی) نه‌شیا ب به‌رفره‌هی بکه‌فته د‌نا‌ه‌می خیزانین عه‌ره‌بی و پاشی عه‌جه‌میدا ژی (سه‌حکه د‌یروکا جفاکی مه‌ککه ل به‌ری هاتنا ئیسلامی).

پرانی یا نه‌ته‌وا کورد موسلمانن و نه‌دووره ژ‌گه‌له‌ک وه‌لات و ملله‌تین دی، پیگیرتر و غه‌یورتر بن ل سه‌ر باوه‌ری یین خوه یین ئیسلامه‌تی. د‌دریژاهی یا د‌یروکیدا، ئۆلدار و ئایینپه‌روه‌رین کورد، سه‌رکیشی و رابه‌ری یا شو‌ره‌شین کوردی کرینه، چونکو خه‌لکی کوردستانی باوه‌رییه‌کا موکم ب ئسلامی هه‌یه و ب مال و جان به‌ره‌قانیی ژی دکه‌ن.

خالا سه‌ره‌که یا سه‌ره‌که‌فتنا ئیسلامی د‌پرانی یا وه‌لاتاندا ئه‌وه‌کو شیا‌یه ب زیره‌کی و کاریگه‌ری باوه‌ری یین ئایینی دنا‌ه‌ بها و باوه‌ری یین جفاکیدا بچینیت و تیکه‌له‌کت. ب فی چه‌ندی ژی، مرو‌ف به‌ره‌قانیی ژ ئایینی دکه‌ت ژبو پاراستنا جفاکی خوه و به‌ره‌قانیی ژ بها یین جفاکی دکه‌ت ژبو پاراستنا ئایینی خوه. ل گوره‌ی فی چه‌ندی ژی، سه‌روودا ئه‌ی ره‌قیب مل ب ملی ئالایی کوردستانی، دوو هیما و پیروزی یین نه‌ته‌وا کوردن ل هه‌ر چوار پارچه یین کوردستانی و ب هزاران شه‌هید بو هاتینه دان و پیشمه‌رگه و رزگاربخوانین کوردستانی ل هه‌می جیهانی به‌رده‌وامن به‌ره‌قانیی ژ فان هه‌ردوو هیمایان دکه‌ن.

به‌ره‌فانیکن ژ فان هیمایان، به‌ره‌فانیکنه ژ ئایینی و پیگیری یا ئایینی ژ، ریخوشکرنه‌که ژبو پاراستنا فان هیما یین خه‌لکی ب دینیفه‌ گریداین. هه‌ژی گوتنه‌ کو مزگه‌فت مینبه‌ری ئیکانه و سه‌ره‌که یی به‌لافکرنا فان هیمایان بوو دنا‌ف خه‌لکیدا. ئه‌فجا نزانم ئه‌و چ شه‌رعه‌ دبیته‌ هیجه‌ت ژبو تیکدانا باوه‌ری یین نه‌ته‌وه‌یی و ئایینی یین خه‌لکی مه‌ یی باوه‌ردار.

وه‌کو ره‌وشه‌بیره‌کی کو ئاگه‌ ژ باوه‌ری و پیروزی یین جفاکی‌خوه‌ه‌یی، من دقیت بیژم کو ئیسلامه‌تی ب ساکاری یا خوه‌ و وه‌که‌ه‌فی یا ل به‌رانبه‌ری خودی، گه‌هشتیه‌ نا‌ف ه‌می مالان و چوویه‌ دنا‌ف ه‌می دلاندا. ئه‌ز پشتراستم ئه‌گه‌رد په‌رسگه‌هین فه‌در و بورجین بلندفه‌ با، نه‌ دگه‌هشته‌ فی ئاستی به‌رزی نوکه‌ گه‌هشتی. ئیسلامه‌تی مولکی ه‌می خه‌لکیه‌ ب هه‌ژار و ده‌وله‌مه‌ندفه‌، ب ره‌وشه‌نبیر و نه‌خوینده‌وارفه‌. هه‌روه‌سا بها یین جفاکی ژ مولکی ه‌می خه‌لکینه‌، نه‌ ئالایی کوردستانی و نه‌ سروودا ئه‌ی ره‌قیب، مولکی چ لایه‌نان نین و پشکه‌کن ژ خوینا هه‌ر کورده‌کی ل هه‌ر جهه‌کی بیت.

ب درێژاهی یا دیرۆکی، دوژمنین ملله‌تی کورد هه‌ولداینه‌ کو فان هه‌ردوو هیمایان ژ تیگه‌ و باوه‌ری یا که‌سی کورد دوور بکن، لی سه‌ره‌رای گرتن و ئه‌شکه‌نجه‌دان و ئه‌نفال و کیمیا بارانکرنی ژ نه‌شیان. نه‌ته‌وا کورد ب هه‌می ره‌نگ و تا و گروپین خو‌فه‌، ل سه‌ر هه‌لوپستی پاراستنا فان هه‌ردوو هیمایان د رژد بوون.

ئه‌گه‌ر ئه‌ف ئه‌میری ژینگوتی، د بازنه‌یی خوه‌ یی به‌رته‌نگدا سفکاتی ب هیما یین نه‌ته‌وا کورد کرن، بیگومانه‌ کو دی ژ ملله‌تی دوورتر که‌فیت و بازنه‌یی وی دی به‌رته‌نگتر لی هیت و نه‌ دووره‌ ژ گومان بکه‌فیته‌ سه‌ر ناسناما وی یا کوردینی. ل گوره‌ی تیگه‌هی جفاکی کوردی: "ئه‌وی ب کیر ملله‌تی خوه‌ نه‌هیت، بیگومانه‌ کو ب کیر خه‌لکی دی ژ نا هیت." د ئه‌نجامدا په‌یاما وی یا ئه‌و باوه‌ری پی د

ئىنىت، دى كەفتە بەرشوبهه و گۆمانان. پەياما قى كۆمەلى، ژبو مللەتى ئاراستەكريبه و مللەت ژى ب دويىف وى پەيامى دكەفىت يا دىن و نەتەوہ و بەرژەوہندا پاشەرۆژا وى دپارىزىت. هىما و پىرۆزى و باوهرى يىن هەر تاكەكى جفاكى، تىن و فەژەن و ئەو هىزە يا پى دژىت و بو دژىت.

هىمايىن نەتەوہيان نە يارىوكن كو هەر كەسى بقت دى ل دويىف ميزاجى خوہ يى كەسۆكى گوهورىت. بەلكو رەمز و هىما يىن خوراكى و بەردەوامى يا ژيانىنە، ئو كەسەك نەشيت بەرسىنگى پىشداچوونا ژيانى بگريت.

هەلبەستە ئەى رەقىب

لدارى شاعر هەلبەستە ئەى رەقىب ب شىوازەكى ساكارى سروودكى نقيسىيە كو ببيتە هاندەر و پالدهرى خەبات و بەرخۆدان و خوراكى يا نەتەوا كورد. د دىرۆكا هەموو مللەتاندا، نەمازە ئەو مللەتىن ب دلينى سەرەدەرى دگەل پرسىن سىياسى و جفاكى دكەن، هەلبەستى رۆلەكى بەرچاڤ و گرنگ هەيە د خوينگەرمكرنا سەربازىن پاراستنا دەسكەفتىن مللەتىدا. پىغەمبەرى خودى (س) سەرەراى نە باوهرىپىكرنا وى ب شعرى و شاعران (قورئانا پىرۆن)، ژبو قايلكرنا جفاكى و وەكو دانپىدانەك ب رۆلى گرنگى شعرى د وى سەرەمىدا، شاعرى خوہ هەبوو و هەلبەستىن حەسسانى كورى تابت مېئانين هەمى ديوانىن سەربازىن وى يىن سەرەمى بەلاڤكرنا ئىسلامى بوون.

د هەلبەستىدا وىنە يىن شعرى و رەوانبىژى، رۆلەكى گرنگ د خوشى يا شعرىدا هەيە. ئەڤ هەلبەستە ژى نە دوورە ژشان ساخلەتان. هەلبەت كەكى هەلبەستقان خەلكى كوردستانىيە و دناڤ كلتورى كوردى و ئىسلامىدا گەشەكريبه و رىزگرتنا باوهرى يىن خەلكى، ئەركەكى سەرەكە يى بەرەمىن وى بوويه.

کلتوری ئیسلامه تیی پشکه کا گرنگ و کاریگه ره ژ کلتوری خه لکی کوردستانی، ئە فجا نه یا به رهۆزه کو که سه کی و هه کو دلداری هه ولده ت سفاکاتی ب باوه ری بین خه لکی خوه یی شۆره شگێر بکه ت، نه مازه مه ره ما وی یا سه ره کی ب قی هه لبه ستی گه رمکرن و ب هیزکرنا هه ستا خه بات و به رخودانی بوویه . له وا د کارم بیژم کو قی هه لبه ستی چ ئاکامین نیگه تیفل سه ر هزرا ئایینی ئیسلامی و ریبازا ئیسلامه تیی نینه . لی به رۆفاژی، دبیت کاریگه ریبه کا پۆزه تیفل سه ر باوه ری بین خه لکی هه بیت، چونکو ئە هه لبه سته مه زنده کرن و چه سپاندنا ئایینی یه د هزرا خه لکیدا .

ده می قیای نیشتمانی خوه گرنگ و مه زنکه ت، ب دینی مروقیفه ته شبیه کریه ، چونکو دین د هزرا هه لبه ستفانیدا گرنگترین و کاریگه رترین باوه ری یا هه بوونا مروقییه . کا چه وا شاعر دبیزن دایک وه لاته ، وه لات دایکه ، دل به ر رۆژه ، هه یف دیمی یارا منه ..... هتد . هه روه سا د ئە ی ره قییدا ژی ، ئاین وه لاته و وه لات ئایینه ، هه ر که سه کی ل سه ر ئایینی خوه غه یۆر بیت، فه ره ژبو وه لاتی ژی غه یۆر بیت، ئوو هه ر وه لات په روه ره کی شۆره شگێر، فه ره یی پابه ند بیت ب ئایینی خوه فه کو ژیده ری روحی هیز و ئومیدییه :

دین = نیشتمان (ئاخره ت = دونیا) / نیشتمان = دونیا

دین کۆمه کا ئاییده و پیگیری و باوه ری نه کو ب ئاخره تا مروقیفه هه قبه ندن . نیشتمان ژی پیدقی ب کۆمه کا ئاییده و پیگیری و باوه ریبا نه کو ب ره فتار و دونیا یا مروقیفه هه قبه ندن :

ئاخره ت = دونیا (دین = نیشتمان) / ئاخره ت = دین

هه لبه ت هه قکیشا ئاخره ت و دونیای هه قبه ندییه کا موکم پیکفه هه یه ، خووشی یا ئاخره تی ژ ئە نجامی کار و کریار و ره فتارین دونیای پهیدا دبیت . هه روه سا

پاراستنا دینی ژئی، ژ ئه نجامی نیشتمانه کیّ خوه سه ر و ئازاد و هیمن گه شتر لی دهیت. هه ژئی گوته کو چ جار ان ملله تی کورد سه را ئایینی خوه، تۆشی چ ئیش و ده رده سه رییان نه بوویه، لی هه رده م ژبه ر هه ستا نه ته وه یی یا خوه هاتینه ژ ناقبرن. ئه قجا نه دووره هه ستا شاعری په یامه ک بیت ژبو براین مه یین موسلمان (ئه وین هه ولدانا قهرکنا نه ته وا کوردان ددان) کو ئه م ژئی موسلمانن و باوه ری یین مه یین نه ته وه یی یین دناق ئامانی ئیسلامیدا هاتینه هه لگرتن و وه رارکرن، فه ره ریژ لی بهیته گرتن.

وه کو شاعره ک ئه ز هؤسا د قی شعری دگه هم و ب هزرا من ژئی هه ر هؤسایه، چونکو ئه گه ر د قی سه رده می ئازادی یا راگه هاندن و ده برپینیدا که سه ک بشیت لیدانا ئایینی بکه ت، بیگومانه کو د سه رده می دلداریدا کاره کی گه له ک ب زه حمه ت بوو.

ئه ی ره قیب و ئیکگرتنا هه ر چوار پارچین کوردستانی

ل دوماهی یا شه ری جیهانی ئیکی، ئوو پشتی هه لوه شیانا ئیمپراتوری یا ئۆسمانی و چیبوونا کۆما ده وله تین سه ره به خو یان ل ژیر ئینتدابی، کوردستان ل سه ر هه ر چوار وه لاتین هه قسووچه هاته دابه شکر و هه ر پارچه یه ک ل گوره ی سیسته می ده وله تا زال هاته ب ریقه برن. ئه قجا ژ لای سیاسیقه، وه کو به شه ک ژ وه لاتی زال هاتنه هژمارتن و بیگومانه کو هه رده م بها و کلتوری وه لاتی زال کار دکه ته سه ر کیمه نه ته وه یین پیقه گریدایی.

هه ر ژوی سه رده میقه و هه تا نۆکه، هه رده م ئیکگرتن و چیبوونا کوردستانا مه زن، خه ونا هه ر کورده کییه، ل هه ر چوار پارچین کوردستانی. لی هه رده م پرۆسین سیاسی و جفاکی و ئابوری، ئاسته نگ و ریگرن د ریکا قی خه ونیدا.

گرۆپپین رهوشهنبیری و ویژدهیی ب ههمی شیانیین خوهفه، ههولادینه کو گوتارهکا رهوشهنبیری یا ئیکگرتی ژبو هه موو کوردستانی چیکه، ئەگەر هندەك پینگافین باش هاتبنه هافیتن ژی، لی هیشتا هەر پارچهیه که د گوتارا رهوشهنبیری یا وهلاتی زالدا د زفپیت. تنی سروودا ئەی رهقیب و ئالایی کوردستانی خالیین هه فیشکن دنافهرا هەر چوار پارچه یاندا، لهوا ئەم دبیژینه فان ههردوو خالان هیما یین نهتهوهیی کو هەر چوار پارچه یین فهومی و رهقه ندین کوردین ل ههمی جیهانی ب خۆفه دگرن.

د کاردانه وهیه که دهملدهستا پشتی داخویانی یا هیژایی ئەمیر! ههرسی پارچین دی یین کوردستانی ژی ب لایه ن و گرۆپین خوه یین هه مه جورفه، نه رازیوونا خوه دهربرین و ب به یاننامه و لیدوانین فهومی هوشداری دانه خویاکرن (کوشارا سقیل: ژ ۴۳، ۲۰۱۰/۷/۱۷). ئەفه ژی وی دگه هینیت کو بابهتی سروودا ئەی رهقیب، بابهتکی نهتهوهیی یه و چ لایه نین دناف جفزا بزافا نهتهوهییدا ماف نینه فی خالا هه فیشکا نهتهوهیی پشتگوه پاڤین یان سفکاتی پی بکه ن. ئەگەر نه، هه بوونا وی لایه نی دناف بزافا نهتهوهییدا بی مفایه.

ههژی گۆتینییه کو پرۆسا سیاسی ل وهلاتی مه ب شیوهیه کی دیمۆکراسی ب ریقه دجیت و ههلبژارتنا په رلهمانی کوردستانی ب ریکا دهنگدانا نهینی دهیته ئەنجامدان. ههمی کهس و لایه نان مافی پشکداریکرنی ههیه، لی فه ره ل گورهی یاسا و دهستوور و بنه ما یین نهتهوهیی پشکدار ببن. ئەفجا دهمی په رله مان سروود و ئالایی نهتهوهیی ب پران یا دهنگان په سه ند دکن، ئەو سرووده دبیته سروودا نهتهوهیی و ئەرکی ههمی لایه نانه ریژی ل یاسایی بگرن و پیشقه رابن. ب هزرا من پیشقه نه رابوونا ئەمیری کۆمه لایه نانی ل هه مبه ر سروودا نهتهوهیی یا

كوردی پیشیلبوونه کا زهقا یاسا یا وهلاتی مهیه و پیدانانه ل ههست و باوهری یین مللهتی کورد.

ئهگه ر ل هه وهلاتهکی دی یی جیهانی، کهسهک یان لایه نهک سفاکتیی ب ئالا و سروودا خوه یا نه ته وهیی بکهت، بیگومانه کو دی هیتته گونه هبارکرن و نه دووره ب زیندانکرنی یان ژی ب خیانهتی بهیتته سزادان. فه ره مللهت ب فه رمی شکاتی لی بکهت و بده ته دادگه هی، چونکو ده مان ده می ئه و پیش سروودا نیشتمانی یا کوردستانیقه رانابیت، وه کو کۆله یه کی زه لیل و خانۆکه کی شه رمکری پیش سروودین هه موو وه لاتین داگیرکه رین کوردستانیقه رادبیت. ئه فه ژی دی به ری مه ده ته هنده ک گری یین ده روونی کو ب دریزاهی یا سالان ل ده ف که سین باوه ری ب خوه نه یی ده یته چاندن هه تا کو دبیتته پشکه ک ژ که سایه تی یا وان یا لاواز و نه هه قسه نگ.

هیقیدارم ئه میری کۆمه لایسلا می، داخوازا لیبۆرینی ژ ته قایا نه ته وا کورد بکهت و ریژی ل هیما یین نه ته وهیی یین کورد و کوردستانی بگریت، چونکو یی ل سه ر ئا خا کوردستانی د ژیت و ریخراوا وی ژی، ریخراوه کا کوردستانییه. ئه قجا ریژگرتنا هیما یین کوردستانی، ریژگرته ل خوه یی خوه و ل خوه یی ریخراوا خوه.

ديالوگا تورک و کوردین هه ریمی

ل رۆژین ۲۰ و ۲۱ گولانی، ب سه ره رشتی یا هیژا فلك الدين كاكه یی و به ره هه قبونا کۆمه کا ره وشه نبیر و رۆژنامه قان و ماموستایین زانینگه هی ژ هه ر دوو لایه نین کوردستانی و تورکیایی، دیالوگا کوردی-تورکی ل هه ولیرا پایته خت هاته ل دارخستن.

مه ره ما سه ره کی ژ قی دیالوگی ئه وه کو خالیین هه قپشک و هاریکار دناقبه را هه ردوو گه لاین هه قدهر و هه قسوودا دیارکه ن و ژبو چیکرنا هه قبه ندییه کا دۆستانه یا ب هه قالینی و هه قبه رژه وه ندییه نه خشکری، ب کار بینن. دبیت ئه قه پینگا فا ئیکی بیت یان ژی سنسله کا هه ولدانان بیت ژبو هافیتنا پینگا فا ئیکی. ل چونکو هه ر دیالوگا هه بیت، هه وجهی دوو جه وسه ر یان لایه نانه کو دانوستاندن پی ئه کتیف بین، ئو ئه م وه کو ره وشه نبیر و نفیسه رین کورد جه وسه ره کین، دی قان چه ند هزرین که توارکی بین نه قالا ژ دلینی و نه دوور ژ سیاسه تی پیشکیشکه م.

ديالوگ

دیالوگ وه کو کریارا دانوستاندن و د ئیکگه هشتنا هه ست و ره فتار و هه لویستین مروفاندا، دناقبه را دوو که ساند، گروپاندا یان ژی دناقبه را دوو گه لاندایه دهیته کرن. بنه ما یی هه ره سه ره کیی کو فه ره د دیالوکیدایه جهی باوه ری و دانپیدانی بیت، ریزگرتن و قه بوولکرنا هه ر به رانه ره. داخوازکرنا هه ر دیالوگه کی، داخوازکرنا ژبو گوهدانا هه ر و هه لویستین به رانه ره. ل قیره پرسیاره کا فه ر خوه دسه پینیت.. ئه ری لایه نی تورک یی به ره قه گوهداری یا هه ر و هه لویستی که سی

كورد بگهت وهكو نه ته وه نه وهكو قهواره كى بازرگانی يان هه ريمه كا ستراتيزى؟
 بنه مايى دى يى گرنگ ژبو بهرده وامبوون و ئه كتيڤكرنا دياوگى يه كسانيه، ئانكو
 ئي كسانى يا ههردوو جه مسهريين دياوگكاره. ژبو قى ئي كسانى ژى، يان ب كي مى
 حسابكرن وهكو ئي كسانى، فه ره ئه م بزانيان كا چهوا ئه م د خوه دگه هين ل هه مبه ر
 توركان و ئه و چهوا د مه د گه هن؟ ئه م چهوا به رى خوه دده ينه وان و ئه و چهوا
 به رى خوه دده نه مه ؟ ئه گه ر دوو به ريخودانيان گه له ك جودا هه بن، دى چهوا شيين
 فان به ريخودانيان دوور نيزيك كه ين و بگه هينه ئي ك؟ ل سه ر ئاستى كه سين تاك، د
 شياندايه كو كه سه كى كو مه كا هه قاليان خو شه قى و گرنگ ژ نه ته ويان جودا جودا
 هه بن، لى ل سه ر ئاستى دوو گه لين ژي كجودا (ئو كورواتيه كا هه قركى يين نه ته وى
 هه بن) دى چهوا بيت؟ ئه رى راما نا هه قاليينى ل ده ف بنده ست و زالده ستى
 وه كه هه قه ؟ يان د شياندايه ئه قه هه قاليينيه دروست بيت؟ ئه قه هه مى پرسيا ره ل
 پيشى يا ههردوو لايه نان نازرينى ديخنه هزرينى و نيشانيان پرسى و گومانى ل
 سه ر نه خشه يا ري كى دنه خشين.

فه گه ران بو كلتورى و ديروكى

هه له بت كو مه كا وه لانيان هه ريمه روژه لانيان د جغزا هه مان كلتوردا دزقرن، يان
 ژى كلتورين ئاكامدار و پى ئاكامبووى دناڤه هه قدا دبهوژن و د له حزه يه كا ديروكيدا
 وهكو هه قكلتور لى دهين.

كلتورى ئيسلامى و هه قبه ندى يان دويغه لانكى يا ميرنشينان كوردى ب دهوله تا
 ئوسمانليفه، بابته كى گه رم و سه رنجراكي شه ژبو تي كه هه لكرنا كلتورى و هه بوونا
 ديروكه كا هه قپشك. هه روه سا پي كفه گريدان و سنسله يى يا دهوله تين زه نكى و
 ئه تابكه ي و ئه يو ببيان، ئيشاره ته كا مه ره مدار و هزركرنا ساويلكه ده ته

هه‌ڤشکێ و تیکه‌ه‌لبوونا ده‌سته‌لاتین هه‌ردوو نه‌ته‌وه‌یین کورد و تورک. ئەڤ چه‌نده‌یه به‌ری ڤه‌کۆله‌ره‌کی تورک ده‌ته‌ وی چه‌ندی کو د دیالۆگیدا بیژیت، هه‌رده‌می کورد پشکداری له‌شکه‌ری تورکی و شه‌رین پاراستنا ده‌وله‌تا ئۆسمانلی بوو بوون، چ ئاریشه‌یین کوردی نه‌بوون، ئاریشه‌ ل وی ده‌می په‌یدا بوون، ده‌می کوردان ژ ده‌رفه‌ی جغزا له‌شکه‌ری تورکی هزر کری! (خودانی ڤی بۆچوونی کورده‌کی دیاره‌کری بوو!). ئەز ل خوانده‌ڤانی هیژا نا ڤه‌شیرم کو ئەز وه‌سا تیکه‌ه‌ه‌شتم کو هه‌رده‌می کورد جاش و چه‌ته‌ بیت، چ ئاریشه‌ نا بن، لی ده‌می هزره‌کا نه‌ته‌وه‌یی بکه‌ت و هزر که‌ت کو کلتۆر و زمان و تایبه‌تمه‌ندیه‌ک هه‌یه، هینگی ئاریشه‌ په‌یدا دبن!

ڤه‌کۆله‌ره‌کی کوردستانی ژێ، دا خویا کرن کو ل سالا ۱۹۲۲ی، په‌رله‌مانتارین کورد داخوازا ئوتۆنۆمی بۆ کوردستانا باکوړ کریه و ل وی سه‌رده‌می ۷۲ ئەندام په‌رله‌مان کورد بوون! ئەڤ داخوازه ژ ۱۹ ماده‌یان پیکهاتییه و هه‌شت ماده‌ به‌حسی ئەنجۆمه‌نی نیشتمانی کوردستانی دکه‌ن. هه‌روه‌سا ئیشاره‌ت کریه ده‌سته‌لاتا قه‌زایی و ئیداری ره‌وشه‌نبیری ژێ! ژ لایه‌کی دیڤه‌ ژێ، کورده‌کی دی بیژیت کو د سه‌رده‌می ده‌سپیکا دامه‌زراندنا ده‌وله‌تا نوو یا تورکیدا، ئەتاتورکی گۆت بوو کو دوو نه‌ته‌وه‌ ل تورکیایی هه‌نه، ئەو ژێ تورک و کوردن.

ژ خالین دی یین هه‌ڤشک هه‌بوونا دینه‌کی ئیکگرتی و رۆلی به‌رچاڤی ده‌وله‌تا ئەیوبییان و سه‌عیدی نه‌وره‌سی... هتد، دیرۆکا شه‌رین ده‌وله‌تا ئۆسمانلی ل دژی دۆژمنین ده‌سته‌لاتا خوه‌ کرین، گروڤه‌کی دی یی هه‌ڤشکی یا دیرۆک و کلتۆریه‌ . ب راستی ئەگه‌ر ل خالین پۆزه‌تیڤین هه‌ڤشکی و هه‌ڤکاری یا کورد و تورکان دناڤه‌رگی کلتۆری و دیرۆکیدا بگه‌ریین، بیگومانه‌ کو دی هنده‌ک خال هینه‌

دیتن. لى د هه مان دهمدا و دناڤ بازنه يى هه مان دىرۆك و كلتۆردا، كۆمه كا خالين
دى يين ژ هه قودورى و هه قجوداييى ژى هه نه. باشه چاره چييه؟
دا كلتۆرى و دىرۆكى بهيلين و به حسى ئه فرۆكه بكهين...

توركيا و ههريما كوردستاني

ناهيته قه شارتن كو هه ر چوار ئه له ميمنتين ژيان و هه بوونى (د تيگه هي كورديدا)
كو ئاگر و با و ئاڤ و ئاخه، دناڤه را كورد و توركاندا هه قپشكن. ئاخ وه كو چيا و
سنور، ئاڤ و ئاسمانى هه قپشك، ههريما كوردستاني ب توركييه گريدهت،
ههروه سا ئه گه ر بۆيه ر و كاره ساته كا ئاگرين ژى ل هه ر لايه نه كي پهيدا ببيت، دى
ئاكامى كه ته سه ر لايه ني دى ژى. ئه قجا ژ لايى سروشتى و جيوپوليتيكيه
چاره نقيسى مه پيگه دهيته گريدان.

ههروه سا كه رتى ئابورى و بازرگاني كو لايه نه كي گرنكي كلتۆرى هه ر
وه لاته كييه تا راده يه كي زۆر هه ما هه نكه دگه ل وه لاتي توركيا. گروڤين به رچاڤين
ڤى چه ندى ژى، ده رگه هي براهيم خه ليله (ل به رى سالا ۲۰۰۳) و هه بوونا كۆما
كۆمپانى يين وه به ره ينانى و فروشتنا گازييه (پشتى سالا ۲۰۰۳). هه بوونا
به رژه وه ندين بلندين ئابورى و سياسى يين توركى ل كوردستاني، گرنكيه كي
ده ته كوردستاني كو ببيته ژيده ركه ئاساييشا نه ته وه يى يا توركى. لى ڤى
چه ندى ژى چه ند ئاسته نگ و هزرتيكرن هه نه:

۱. هه تا نهۆ، هه قبه ندى يا ههريما كوردستاني دگه ل توركيا د ريكا پارتا
ده سته لاتداردابه. ئانكو چ دهمان و پروتوكۆلين فه رمى يين پاراستن و
به رده وامبوونى نين. هه رچه نده پارتا ده سته لاتدار، تا راده كي زۆر پشته قان و
پالپشتى وه راركنا ڤى هه قبه ندييه. لى ئه گه ر ئه ق پارتا ده سته لاتيدا نه ما، ئه رى

دی هه مان هه لویست مینیت؟ ئه ری سیسته می عه سکه رتارییه تا تورکی تا چ راده دگه ل قی شه کرن و هه فکاری یه؟ پروتوکۆل دناقهه را گه لان و وه لاتاندا ب ریکا دوکیومینتین فه رمی دهینه کرن کو هه می لایه نین وه لاتی نه چارن پیگیری پی بکه ن. لی ئه ف شیوازی هه بی دگه ل پارتا دهسته لاتدار نیشانا نه جیگیری یا هه قبه ندی بین کوردی - تورکییه. ئه قجا ژبو چاره سه رکرنا کی شه یان، هه ردوو لایه ن پیدفی ب پروتوکۆلین فه رمی و جیگیرن.

۲. نه چاره سه رکرنا دۆزا کوردی ل تورکیا بابه ته کی گرنگ و سه رنجر اکیشی نه جیگیر بوونا هه قبه ندی بین کوردی - تورکییه. بیگومانه کو هه ر پيشداچوونه کا د ره وشا کوردین باکۆردا، هه قبه ندییه کا راسته وخۆ ب پيشداچوونا هه قبه ندی بین کوردی - تورکییه هه یه. هه رچه نده کورد ل سه ر چوار دهوله تین سه ره کی و هه فسوودا هاتینه دابه شکرن، لی دۆزه کا هه فگرتی هه یه و هه ر نیشانه کا ل له شی کورده کی هه ر پارچه کا کوردستانی هه بیت، نیشانا له شی هه می کوردستانییه.

شاندی تورکی داکۆکی ل سه ر وی چه ندی دکه ن کو دۆزا کوردی ل تورکیا پرسه کا نافخوی یا تورکانه و فه ره تورک سه ره ده ری دگه لدا بکه ن. شاندی هه ری می وه سا هزر دکه ت کو چاره سه رکرنا پرسا کوردی ل تورکیا زه رۆره ته کا گرنگ و کاریگه ره د هه قبه ندی بین هه ریما کوردستانی و تورکیادا. هه لبه ت ئه قه راما نا وی ئه و نینه کو ده ستیوه ردانین پرسین نافخوی بین تورکیادا بکه ن. پرسا کوردی ل هه ر چوار وه لاتین ده ردۆری هه ری می، پرسه کا نافخوی یه! لی ژبو هندی کو ئه م بکارین دیالۆگی بکه ن، فه ره ئه ق بابه تی گرنگ و چاره نقیسی نه هیته فه شارتن یان پاشنئخستن، چونکو هه تا مرۆف بکاریت دیالۆگی بکه ت، پیدقییه د ئیکودوو بگه هیت یان ب کی می ته قه بولا هه ق بکه ت.

هەردەم هەمی وەلاتین دەقەرئ ژبەر دژایە تیکرنا پرسا کوردی دگە هشتەنە هەڤ و پروتوکۆلین ستراتیژی دادنان، ئانکو پرسا کوردی خالا فیکرا گە هشتەنە دەولەتین دەقەرئ بوو. ب هەمان شیوە، ل گورەمی سیستەمی نووی جیهانی و حەزین نووی دیا لۆگی، هیقیدارین کو هەرئما کوردستانی ببیتە خالا سەرنجراکیشان و فیکرا گە هاندنا وەلاتین دەقەرئ کو رۆلەکی کاریگەر د دانوستاندن و پیکه ژیانیدا ببینن.

تورکیا ل شوینا ئەمیریکا

خویایە کو ئەمیریکا رۆلەکی کاریگەر و بالکیش ل پشتی هەلوه شیانا رژێما گوربەگورا عراقیدا هەیه. ئوو نە قەشارتییه کو ئەمیریکا رۆلەکی بەرچاڤ د ئاشتکرن و ژیک نێزیککرنا لایەنێن عراقیدا هەبوویە و هەیه.

گەلەک ئاریشه یین ئەتنی و مەسەبی و نەتەوی ب ریکا هەبوونا هیزین ئەمیریکی هاتینە چاره سەرکرن کو عراق شیوازی دەولەتەکا دیموکراسی ب خۆقە ببینیت. هەر گرژییەکا ل دەف لایەنەکی عراقی ل هەمبەر لایەنەکی دی دروست ببایە یان دروست ببیت، تەناکرن و پاراستنا ئارامی و بەرژەوهندا هەمی لایەنان ژ لایێ هیزین ئەمیریکه دەیتە کرن.

ل ئەگەر هیزین ئەمیریکی ل سالا (٢٠١١ی)، ب قی شیوازی دەستەلاتداری یا هەیی نەمینیت، کی هەیه ل دەقەرئ قی رۆلی بگیریت. بیگومانە کو هەمی وەلاتین دەرڤۆر و نەدوورە وەلاتین دی یین ل پشت دەریایان (ژ بلی ئەمیریکا) دی هەولەن کو جهی ئەمیریکا بگرن و ب شیوەیهکی راستەوخۆ بینە دناڤ عراقیدا.

ب هزرا من، د شیاندایە کو تورکیا قی رۆلی بگیریت و ببیتە ناوېژیان ژبو هەمی هیز و لایەنێن هەڤرک و هەڤدژ. نە دوورە تورکیا ژ هەمی دەولەتین دی یین

ده قهري گونجاوتر بيت ژبو گيرانا في رولي ديروكي كو دي بيه شهنازي و نهركه كي ديروكي گه لي تورك د ده قهريدا. ههلبهت نه قكاره بي ههريما كوردستاني نهركه كي هيسان نا بيت. لهوا نه م د كارين بيژين كو توركي ژي ژبو گيرانا نهركه كي ديروكي، پيدفي ب هه قكاري يا ههريما كوردستانيه. ژبه روزايكي يا جفاكي عراقي و هه بوونا كوما نه ته وه و نايين و مه سه بين جودا جودا كو دناق و هه لاته كيدا گه هشتينه نيك و تا راده كي زور ديروك و كلتوره كي هه قپشك پهيدا كريبه. نه دووره عه ره ب و فارس هه ردوو (هه رچه نده هه ز دكهن و هه ولددهن زي) نه كارن ب في رولي رابين. لهوا نه دووره، توركي باشترين و گونجاوترين وه لات بيت، بكاريت في رولي ب نه كتيقي بگيريت.

د. عهزيب بارزاني كو نه ندامه كي شاندي ههريما كوردستاني بوو، زيده باري في چهندي زي دا خويا كرن كو بارزاني نه مر نيكه مين كه س بوويه هه ولداي دوستاني و هه قاليينييه كي دگه ل مله تي تورك پهيدا كهت، چونكو مه بقيت يان نه قيت توركان رول و نهركه كي ديروكي دده قهريدا هه يه. ل هه مبه ر في تيگه هي زي (د. فهيسه ل نايهان) كو نه ندامه كي شاندي توركانه، دبيژيت: نهركي سهركه فتنا ديالوگا كورد-تورك د كه فته د ستوكوركا كورداندا. نه ق تيگه هه دگه ل گياني ديالوگي ناگونجيت، چونكو ده مي نهركي پيشدا برنا ديالوگي بكه فته د ستوكرا لايه نهكي ب تنيدا، هينكي تيرمي ديالوگ نا مينيت دي بهر ب تيرم و رامانه كا ديقه چيت، مه ره ما مه زي ديالوگه، نه چ شيوازين دي بين دانوستاندي.

لهوا نه م و هه سا ديبين كو پرؤسا نه كتيقكرنا ديالوگ و چيكرنا دوستيني و هه قالييني، نهركه كي هه قپشكه و فه ره هه ردوو لايه ن ب هه قرا كار بكه ن و سه ره ده ريبه كا نيكسان دگه ل هه ق بكه ن ژبو گه هشتنا نارمانجي.

کی پیدھی کییہ

ہہلبہت دیرؤکا پر کارہسات و تہپہسہرکنا کوردان ل ہہر چوار پارچین کوردستانی، رؤلہ کی کاریگر د چیکرنا کہ ساتییہ کا لاوہکی و شہمرکی یان قہچفانیدا ہہبوویہ (نہ یا ہہفکویف دگہل لایہنی زالدہست، ئہگہر نہ بیژم داگیرکہر). زانا یین دہروونی فی رفتاری ب گرییا خوہکیمدیتنی ل قہلہم ددہن. ہہرچہندہ ئہ ف نفیسینہ نہ جہی شروفقہکرنا کہ ساتییہ، لی نہ چار بووم ئیشارہتی ب دہمی کو بشیم تی بگہم کا بوچی موجامہلہ و خوہشرینکرنا شاندى کوردی دوو جاران یان سی جاران ہندی موجامہلہ یین شاندى تورکی بوون (ئو پرائی یا شاندى تورکی کوردین باکور بوون!).

دبیت کہسہک بیژیت ئہ ف چہندہ نیشانا مجدی و حہزا کوورا لایہنی کوردیہ ژبو چہسپاندنا دیالوگ و دوستینی، خو ئہگہر و ہسا بیت ژی، چونکو ئہم نہ ہیزہکا ہہفکویف و خوہسہرین ل ہہمبہر تورکی، ئہ فجا پتر نیژیکی وی ہستا دہروونی یا خوہ بچووکدیتنی دبیت. پرائی یا ئہندامین ہہردوو شاندان و ہسا ہہست پی دکرن کو کورد پیدھی تورکانہ، لہوا ئہندامہکی شاندى تورکی گوت کو ئہرکی پیشفہبرنا دیالوگی دکہفتہ د ستوکرا کورداندا، ہہروہسا موجامہلہ یین کوردان ژی فی چہندی خویا دکہن. ئہری ب راستی ئہم پیدھی دیالوگینہ و تورک نہ پیدھینہ؟ یان راستر بیژین: ئہری راستہ کو ئہم پتر ژ تورکان پیدھی فی دیالوگینہ؟

ژیی فہرمی ہہریمہ فیدرال ژ ہفت سالان تی ناپہریت و بو جارا ئیکییہ د دیرؤکا نوودا، پشتی کو مارا ساقا یا مہہباد، مللہ تی کورد ب فی شیوہیی ہہیی تا راددہیہکی خوہسہر، ہہرسی دہستہلاتین خوہ یین تہشرعی و قہزایی و تہنفیزی ب ریثہ دہت و ب شیوہیہکی فہرمی ل سہر ئاستی دہولہتا عیراقا

فیدرال باوەرپیکرییه . ب قی چهندی ژی، پرسا کوردان ژ چوارچۆفی نافخۆیی عیراقی دەرکهفتییە و بوویە پشکەک ژ پرسین دەرەری. ئەفجا هەریم کوردستانی پیدفی ب هەمی لایەن و دەولەت و ریکخراوین خیرخواز و نەتەوین ئیکگری هەیه کو بهینه کوردستانی و سەرەدەرییه کال گورەهی جفاکی مەدەنی و مودیرن دگەل بکەن. ژ هەمی وەلاتان پتر ژی کوردستان پیدفی هەقبەندی و هەفکاری یا هەرچار دەولەتین دەر دۆرە، نەمازە تورکیی ژبەر گەلەک سەدەمین جوداجودا. پرائی یا مە، کوردین هەریم کوردستانی ل وی باوەرینه کو ئەم پیدفی دەولەتا تورکینە کو ببیتە هەقالبەند و پشتەقانی مە ژ هەمی لایەنین ژیانیقە. لی ئەری رەزامەندی یا تورکی ژبو قی هەقالینی و هەفکاری پرسەکا مروقانییه یان سیاسی و ئابوری و ستراتیزییه؟

ئەگەر ئەم ب هورری ل تیگەه و هەقبەندی یین نووین جیهانی بنیرین، دی بینین کو تورک ژی ب هەمان ئاست پیدفی هەقالینی یا هەریم کوردستانی (دبیت رەنگ و شیوازین پیدفی نە وەکەهە بن، لی ئاست و گرنگی یا پیدفی دنابقەرا کورد و تورکاندا وەکەهە).

ئەفجا ب قی تیگەهی کریارا دیالۆگی دی بەر ب ئاسۆیین گەش و بەرەمدارقه چیت.

ژ دەر قەهی دیرۆکی

هەلبەتە گەلەک خال و بۆیەری هەفپشکین کورد و تورکان د کلتوری و دیرۆکیدا هەنە. لی د هەمان دەمدا ژی، گەلەک خالین دی یین نە دلخۆشکەر ژی هەنە. راستە خالین هەفپشک هاریکار و هیسانکارین چیکرنا هەقبەندی و هەقالینییه. لی ئەگەر

ئەم تنى پشئا خوه ب دىرۆكى بيهستين، هينگى دى پيدفى بين كا دىرۆكى ل
گورهى تيگههشتن و تيگههئى كيژان لايهنى وهگرين.

د ناخفتنه كا خوه دا پروفيسورى تورك (د. تيار ئه رهه) خوياركو كورد و
توركان گه لهك شهركرينه و نها دهم هاتيه بينه دوست. ههروهسا ههزمه ندى
كورد زى (فهريد ئه سه سهرد) خويا كر كو فره ئه م هانا بو دىرۆكى نه بين و
هه ولدهين هه فكارى و دوستينى يا خوه ل سه ر هه قبه ندى بين هه توكه يى و ل
گورهى سيسته مى نوو يى جيهانى ئاڤاكه ين.

هه لبهت ئه گه ر ئه م هه مى دىرۆكى ژبيرا خوه بيهين و سه حكه ينه فان سالين
ژيى هه ريما كوردستانى و هه قبه ندى يا ويى ب دهوله تا توركفه. ل ده سپيكي و هه ر
ژ سالين پشتى سه ره لدانا پىروژا بوهارا (١٩٩١ئى)، ده رگه هئى براهم خه ليل وه كو
ده روازه و ژيده ره كى بازرگاني هاته فه كرن و توركان ب ريكا بازرگاني،
سه ره ده ريه كا پوزه تيف دگه ل كوردستانى كر. هه لبهت سال بو سالى ئه ق
بازرگانيه ب هيزتر كه فت و به رفه هتر ليها، هه تا گه هشتيه وي رادهى كو
هژماره كا زور ژ كومپانى و كه ساتى بين ناقدارين تورك، سامانين خوه ل
كوردستانى ئيستسمار كه ن و بده نه كارى. پاشى توركان وه كو سياسه ت
سه ره ده رى دگه ل هه ريئى كريبه (هه م ژبو پاراستنا كومپانى و به رژه وه ندين خوه
و هه م ژبو دارشتنا نه خشه يا ستراتيجىكا سياسه تا خوه ل ده قه رى).

ئاستى سيئهمى هه قبه ندى و سه ره ده رى د بياڤى په روه رديديه كو توركان
كومه كا دبستان و زانينگه هين توركى ل كوردستانى فه كرينه و خه لكى كوردستانى
ب هه مى ئايين و نه ته وه و مه سه بغه سه ره ده رى دگه ل سيسته مى په روه رديه يى
توركى دكه ت. ب هه زرا من، ئه ق هه رسى ئاستين سه ره ده رى ب ته نا خوه تيرا
هندى دكه ن كو ببه نه زمينه خوшке ر ژبو ئاڤاكرنا په ركا هه قاليينى و هه فكارى

ژبو سال و سه‌دهمین بهین. لئ ئەق زه‌مینه‌خۆشکره، ده‌مان ده‌مدا وی مافی
ده‌ته‌لایه‌نی هه‌ریمی ژێ کو هنده‌ک پرسین گرنگ و هه‌لاویستی یین نه
چاره‌سه‌رکری (وه‌کو پرسا کوردان ل تورکیا) ب ئازینیت و پێشنیازان بو
پێشکێشکه‌ت. ئەز وه‌سا دبینم کو چاره‌سه‌رکرن پرسا کوردین تورکیا دی
ئاسۆیه‌کی نوو ل هه‌مبه‌ر تورکیا فه‌که‌ت و ئەرک و رۆله‌کی نوو یی کاریه‌رت
ده‌ته‌تورکی ل ده‌فه‌ری هه‌می (نه‌ تنی دگه‌ل کوردان).

ئهم وه‌کو کورد چه‌ز دکه‌ین هه‌قالینییه‌کا ستراتیژی دگه‌ل تورکان چیکه‌ین، لئ
هه‌قالینی یا دوو لایه‌نین خوه‌سه‌ر و ئازاد بیت، نه‌ مینا هه‌قالینی یا شه‌رفانی و
تفه‌نگا وی بیت، نه‌ مینا هه‌قالینی یا سواری و هه‌سپی وی بیت.

مه‌ دقیت هه‌قالینی یا مه‌ هه‌قالینییه‌کا مجد و ب ئیکسانی بیت. ئەو هه‌قالینی
یا دناقه‌را دوو نه‌ته‌وه‌ یین هه‌قه‌ده‌ر و هه‌فسوودا. هه‌قالینییه‌کا مشت ئەقینی و
ریزگرتن و چه‌زا پیکفه‌ ژیان ی بیت.

هزرا نوو، خهتی راست دکهت

خهتا خوار ژ هزرا پیره، ناقونیشانین بابه ته کینه ژ لایئ بابی رۆژێقه هاتییه نقیسین و د هژمارا (۱۳۳) ئی یا کۆئارا مهتین دا به لاقبوویه، ئەڤ هژماره کو ئیکه مین ههژمارا خولا چواریییه، پشتی سی خولین مشتی خهبات و به رهه م، بۆ ماوه یه کی نه گه له ک درێژ هات بوو راوهستان. ب قی هژمارا دهسپیک بۆ خولا چواری، جاره کا دی مهتین كهفته دناڤ قادا خهباتا رهوشه نبیری یا کوردیدا، ب هنده ک ناڤین دی و مه ئومیده کو ب شیواز و ناڤه رۆکه کا دی یا ههڤگونجایی بیت دگه ل پیدڤی یین سهرده می.

نا هیته فهشارتن کو مهتین ب درێژاهی یا ژیی خوه یی درێژ، ههرده م خاله کا گهش و رهونه قدار بوویه د قادا رۆژنامه قانی و رهوشه نبیری یا کوردی دا. هه ر قۆناغه ک (خۆله ک) ته مامکه ر و بهرده وامی یا کاروانی بهری خوه بوویه، هه تا کول خولا سبی شیای سینۆران برکهت و ببیته چرایه کی گهش کو رۆهنی یا هزری ددا ههردۆرین خوه ژ. لی ل گوره ی یاسا یا گوهورینی، هه می تشت د گوهورینی دانه ژ بلی یاسا گوهورینی، ب قی چه ندی ژ، هزر، دلینی، سنج، رهفتار، هه قبه ندی یین جفاکی و یین به ره مه پینانی... ئوو هه می تشت بهر ئاتافن بهینه گوهورین. ئەڤا رهوا و نورماله کو مهتین ژ و هکو پشکه ک ژ کریارا رهوشه نبیری ل دهڤه ری بهینه گوهورین.

د هه می جفاکاندا کریارا گوهورینی ل سه ر ئاستی که سی و کۆمی روو ددهت، ئوو د هه می قۆناغین و هارارا جفاکیدا، گوهورین ل سه ر ئاستی که سی تاک هه نه و ئەڤ که سانه ب داهینهر و پیشه نگ دهینه نیاسین، مشه جارن ژ ب یاخیبووی و

ب سهرداچوویی دهینه ل قهلهمدان. هەر ئەڤ کریارا که سیڤن تاکه دبیته هیڤینی
 ئاکامه کا گه له نپه ری و ده سپیکا ده سنیشانکرنا هه لویستی کۆمی. لی گوهورینیڤ ل
 سه ر ئاستی کۆمی، شیوازه کی دی یی جفاکی ب خۆڤه د گریته و دبیته شیوازی
 هه چکوه ییی رهفتار و هزرا جفاکی هه می، ئانکو دبیته ئەگه ری په یدابوونا
 ده مه کی نووتر ژ یی به ری خوه. پشتی ئەڤ کریاره د گه هته کۆمتی، جاره کا دی
 تاکه که س، نه مازه ره وشه نبیر و پیشه نگین جفاکی پیدفی گوهورینه کا دی دبن و
 ب فی شیوازی سپرینگی (حه له زۆنی) یی به ره ف سه لال، جفاک دهینه گوهورین و
 وه راری دکهن.

سه رده می مه یی نهۆ، سه رده مه کی جودایه ژ یی به ری نهۆ، گه له ک بۆیه ریڤ نوو
 ل عیراقی و ل کوردستانی رووداینه، ژیان و تیگه هین خه لکی ژ لایه نین رامیاری،
 جفاکی، ئابووری و زانستی هاتینه گوهورین. ئەڤجا ئەرکی مه تین ژ یی ئەوه کو
 دگه ل گوهورینیڤ سه رده می خوه، خوه بگوهوریت و د ئاستی هزر و خواست و
 حه زین ته خا ره وشه نبیردا بیت.

خه تا خوار ژ هزرا پیره

ئەڤ هه ڤۆکه یان فریزه، ژ گۆتنه کا مه زنان هاتییه وه رگرتن. لی نفیسه ری بابته تی
 "گا" ب "هزری" گوهارتییه.

د کورده وارییدا دبیزن "خه تا خوار ژ گایی پیره." مه رهم پی ئەوه هه ر
 چه وتییه کا د ری باز و ریڤه چوونا که ری هه ییدا هه بیت، ژ سه رکیشیی یان ژ
 ری نیشانده رییه. ئەڤجا ئەڤ گۆتنه ب فی شیوازی هه یی نابیته سه رنافی گۆتاره کا
 ره وشه نبیری، کو مه رهم ژ یی به حسکرنا هزریڤ ترادیسیۆن بیت. له ورا ئەڤ

گوهورينا ل سهلال تيدا كرييه كو بيته ده رگه هك تيدا به حسي هزرين ب
سهرقه چووي و هندك عده تين نه گونجايي بين د گه ل سهرده مي نهو بكت.
هه لهت د هه ر جفاكه كي گيانداردا، هه ردوو سه متين شوپپاري زي و نووكرني
هه نه، نه هه ردوو سه مه ل گوره ي هزا (د. علي الوردی) ب هه قرا كار د كهن ژبو
هاژوتنا خرخالا پيشفه چووني. شوپپاري زي نه و پي يه يي مروث ددانيت هه سر
عه ردی ژبو بلندكرن و پيشفه چوونا پي دي. نووخوازي زي نه و پي يه يي مروث ب
هاريكاري يا پي ل سهر عه ردی بلند دكت. لي د قی كرياتدا پي ل سهر عه ردی
زي هه ر ل جهی خواه نامينيت و ل گوره ي پيشفه چوونا پي نيكي، به ره ف پيشفه
دچيت. هه روه سا د. فازل عه مه ر قی دياردا جفاكين گياندار ب جوانی شروفه
دكت و دبيژيت: هه ر جفاكه كي پيروزي بين خواه هه نه (هزر و باوه ري)، لي نه ه
پيروزيه د سهرده مه كي دياركريد د كاريگه رن، چالاكي يا فان پيروزيان ب
سهرده ميغه گيدايي يه و هه رده مي سهرده م بهيته گوهورين، يا فه ره هندك
پيروزي بين نوو په يدا بن و بكه قنه جهی پيروزي بين كه فن.
هه ر جفاكه كي نه كاريت ل گوره ي سهرده مي خواه بژيت و ل گوره ي پيدايي بين
سهرده مي پيروزي بين خواه نه دانيت، نابيته جفاكي نه كتيث و گياندار، دي مه ند و
پاشفه مايي مينيت.

سيگوشه يا كه ساتي يا جفاكي

گه لهك جاران ره وشه نبير دده نه خوياكرن، كو نه هه رين نه م ده ربارهي
گوهورين و نووكرني دبيژين، ب تني ژبو ئيستهلاكلرنا كاغه زانه، ژبو چاقليلكرنا
فه ريزين هزا روژئاقايي يا پيشكه فتييه، يان زي دي بيژين ده مبورينه و هه ما
ده قه .

ب راستی ژى، نه گهر مروځ هزرا خوه د قى رهوشيدا بکته، نه ډ گوتنن ل
سه لال نه گه له ک ژ راستي د دوورن. مروځ (هره مروځه ک بيت) گرنګى و که ساتي
يا خوه ژ به رېخودانا نه وي دى د جفاکيدا وهر دگريت. نه جفا دى همى شاره زايي
يېن خوه يېن ژيانى بکار نينيت، ژبو رازيکړنا نه وي دى د جفاکيدا. رازيکړنا نه وي
دى ژى، ب قه بولکړنا هزړن هه يى و عه ده تين ب سره څه چووي څه هه څه بنده. ژ
لايه کى ديقه ژى، مروځ چيکړي دهوروبه رين خويه و ناکاما دهر دوران ل
سهرده مى زاروکينى، روله کى گرنګ دده سنيشانکړنا ستايلى ژيانا مروځى يا
نابنده ييدا دبينيت. هره وه کو کورد دبېژن: "چ بکه نه کواري نه وي هيته
خواري." لى نه گهر نه څا مه گوتى ژبو که سى هه چکوه يى رهوا و دروست بيت،
بيگومانه کو ژبو ره وشه نيران دى سه مته کا دى هه بيت. سه ربورا نه پستمى يا
مروځى، روله کى کاريگه د ناراسته کړن و فيربوون و راهاتنا مروځيدا دبينيت و ب
ريکا سه ربوري، مروځ فيرى گهورينا دبیت.

که ساتي يا جفاکى يا مروځى ژى، ژ سى نه له ميننتن تيکرس و سه ره کى پيک
دهيت (هزر، دلينى، ره فتار). نه ډ هه رسى نه له ميننته ژى دبنه چوکليڼ سينگوشه
يا که ساتي يا جفاکى يا مروځى. هره گهورينه کا ب سه هزريدا بهيت، دى کار
که ته سه دلينى و ره فتارى ژى، هه روه سا هره نه له ميننته کا قى سينگوشى بهيته
گهورين، دى بيته نه گه رى گهورينا يېن دى ژى. مارج نينه کا کيزان نه له ميننت
بهري يا دى دهيته گهورين، دبیت زانينا وي يا ب زه حمهت بيت، لى يا گرنګ
نه وه کو گهورين ب شيوه کى تيکرس و کاملان په يدا دبیت.

هه لبه ت نه ډ کرياره د مروځين ره وشه نبردا په يدا دبیت، نه ل ده ف
چاقلنيکه ران، چونکو چاقلنيکه ر بى ناگه ه و بى تيگه هشتن چوکله کى سينگوشى
وهردگريت و دده ته خوياکرن کو هزر، ره فتار، يان دلينى يا وي دگه ل

سهرده ميهه . ئه فجا ههر كه سه كي ئيديعايي ب نووكرنا يه ك ژ فان ههرسي چوكليين سيگوشي بكهت و نه كاريت چوكليين دي بگوهوريت، چاقلينكرنه و نه كرياره كا ره وشه نبيري يا كاملاننه . دوور نينه، ئه ف چاقلينكرنه بيتته ئه گه ري دووانيبا كه ساتيي . بو نمونه : كه سه كي باوه ري ب مافي ئافره تي نه بيت (هزر)، حه ز ناكه ت ژنا وي يان خووشكا وي مافين خواه داخواز كه ت (دليني)، ئوو ئه گه ر داخواز كرن، دبیت خواه نه رازي كه ت و توندوتيتي ل دڙي وان بكار بينيت (رهفتار). ههروه سا ئه ورئقه بهر يان سياسه تمه دارئ دهه مي كومبوون و سمينارين خواه دا به حسي ديموكراسي و ريژگرتنا يي به رامبه ر دكه ت، لي د رهفتارا خواه يا كه سو كيدا، كه سه ك ژوي دكتاتورتر نه بيت. ئه گه ر خه لك ب فان نمونه يان بهيته هه له خه لتاندين ژي، بو دهه مي كورته، چونكو ل داويي راستي يا سيگوشي دي ههر خويا بيت.

چ كه س نه شي ت هه مي مرو فان د هه مي ده ماندا ب هه له خه لتينيت !

شيواز و نافه رو ك

بابه تي سيگوشا كه ساتي يا جفاكي مينا بابه تي شيواز و نافه رو كييه د ويژهيدا، ههر شيوازه كي جوان، نافه رو كه كا جوان و مفادار ب خو فده دگريت، يان ژي ههر نافه رو كه كا جوان پيدفي ب شيوازه كي جوان هه يه، كو ب ته مامي بگه هته وه رگري . گه له ك هزر هه نه شيوازي دچيترين و هنده ك هزرين دي هه نه نافه رو كي دچيترين . ل گوره ي پيدفي يا وه رگري ژبو مفاداري، تام و خوشيي . . في ته رازيي ئاليسه نگ دكه ن . لي ب هزرا من، د هه مي ره وشاندا فه ره (ب كي مي) هه فسه نكيه ك دنافه را شيوازو نافه رو كي دا هه بيت .

ئەگەر ئەم قى تېرمى ژبۆ كەساتى يا جفاكى بكار بينين، دى بينين كو نافەرۆكا خەلكى ب ھزرىن ھەيى و عەدەتى يىن ب سەر قە چوويقە ھەقەبەندە، لى ل گورەى شيان و ھەزان، كراسين ھەمەجۆر و جودا جودا كرينە بەر قى نافەرۆكى (شيوان). بۆ نمونە: رەوشەنبىرەك د دەسپىكا ژيانا خوە يا رەوشەنبىرىدا، دى خوە ل بابەتەكى گەلەك ژ خوە مەزنتەر دەت (شيوان) بىي كو پىزانينىن تەمام و گرنى ل سەر بابەتى ھەبن (نافەرۆك)، ئەقجا دى بابەتەكى قالا ژمفا و خوشيى دەرىئىخيت، ھەرودەكو دىيژن "نافەكى گران و مالەكا ويران." "مەرەما سەرەكى يا نقيسەرى ژى، ب تنى دوكميمنتكرنا بابەتییە ل سەر ناقي خوە.

د پرائى يا جاراندا، ئەق شىوازي نە وەكھەقى يا شيوان و نافەرۆكى (د ووركشوپين) گريدايى مافين ئافرەتاندا دەيتە ديتن. ئەو ئافرەتین دەينە (ووركشوپى)، ھەمى ئەون يىن باوهرى ب مافين ئافرەتان ھەين (شيوان) و دەمى دانوستاندنيدا دى ھزرىن ل دژى مافين ئافرەتان، ب ناقين جوداجودا و ل بن پەردە يىن پاراستنا جفاكى بيژن (نافەرۆك). ھەر دەربارەى قى بابەتى (د. فازل عەمەر) د كتيبەكا خوەدا دىيژيت كو ھندەك كەس ھەنە خانى يىن مينا كەلاتان ئاڧا دكەن و دناڧان ئاڧاھى يىن مەزندا نافەرۆكەكا خانى يىن گوندييان ب خۆقە دگريت.

ئاغاتى و خولامىنى

چونكو جفاكى مە يى كوردەوارىي جفاكەكى كشتوكالىيە و ھەمى جفاكين كشتوكالى ژى سىما يىن دەربەگاتىيەكا ساڧا يان يا نە كاملان ب خۆقە دگرن. ئاڧاى (وەكو رەوشت و رەفتار) رۆلەكى گرنى د جفاكىدا ھەيە و نمونى سەرەكىي خەلكى ھەچكۆھەي يە.

مرؤف ب چاڦليکرنى فير دبن و وهرارى دکهن، نه مازه زاروک. باشتين نمونى
 جفاكى ژى ناغايه، نه جفا خهك چاڦليکرنه رفتار و رهوشتين ناغاي دکهن. نه
 رهفتاره د نه هوشى يا کهسى کورد دا يا زال، له وا دى بينين مرؤف رهوشه نبيره و
 به رهه لستکاره، خودان هزره کا پيشکه فتنخوازه هه تا کو دبیته به پيرس يان
 ريفه بهر، هينگى دى نه هوشى يا وى لڦيت و دى روى ناغاي گيريت. هندى د
 شياندا بيت دى کريارا ناغاتى دگل دهر دورين خواه نه جامدهت، نه گهر نه شيا
 قى کريارى بکهت، نیکسه ر دى يا دژى وى کهت کو خولامينيه.

د خولامينييدا ژى، بوهرينا که ساتى يا مرؤف ييه دناڦ که ساتى يا ناغايدها، ئانکو
 هر وه کو (محسن قوچان) گوتى کو هه مى که س دى قوربانى ناغاي بن، چونکو
 ناغا ژ هه ميا جوانتر و ميتر و ئاقلتر و دلوقانتره.

نه هزرا نیکسه متى يان هزرکرنه سه دهر سه دى رهش يان سپى، چ بياڦين
 دى يين هزرکرنى قه بول ناکهت و دبیته نه گهرى مهنديون يان گه نيبونا
 هزرکرنى. مرؤف ب هزرکرنه ريژه يى د کارن داهينان و نووکرنى بکهن. لى چونکو
 کلتورى مه ل سهر شه نگستى به هشت / جه هه نه م، خير / شهر، باش / خراب...
 هتد، هاتيه ئافا کرن و نه ه جورى ره هاييکرنه هزرى، بوويه پشکهک ژ که ساتى يا
 کهسى کورد، له ورا نه کاريت خواه ژ قى دووانى يا ناغاتى و خولامينى
 دهر بيخيت. هه مى مرؤف نورمال و وه کهه فن، لى هه کو که سه ک دبیته به پيرسه ک،
 هينگى دى سهره دانا وى بيته دور و ساخله تين وى يين کو هه مى باشن! دى بنه
 بابه تين هه مى جفاتان. قى چه ندى ژى چ هه قبه ندى ب دهستلالت و ديکتاتوريه
 نينه، به لکو ديواره کى پولاينه د نه هوشى يا مه دا. رهوشه نبيره نه و که سه يه، يى
 بکارت ژ قى رهوشى دهر باز بيت و ديوارى بشکينيت داکو هزرکرنه کا ريژه يى يا
 فره لايه ن بکهت.

ئەقىنى

ئىك ژوان بابەتتەن ھەرە گرنگ د جفاكى مە دا، بابەتتە ئەقىنىيە، لى ھەردەم شەرمىنى د دەربىراندنا قى ئەقىنىيەدا ھەيە. باب شەرم دكەت ئەقىنىيە يا خوە بۆ خىزانا خوە (زارۇك و دايكا وان) دەربىرەيت، چونكو ئەقە نە ساخلەتەكى زەلامانە، نابىت زەلام يى دلۇشان بىت يان ئەقىندار بىت. دەمى ب كىماسى بەحسى ئىكى دكەن دى بىژن ژىقەبن... ئەقىندارە!

ھەر ژ بچووكاتى زارۇكىن خوە فىرى نە ئەقىنىيە دكەن، داکو بكارن بەرھنگارى زەحمەتا ژيانى بىن. ئەقە ژى دىبەتە ئەگەرى وى چەندى كو شىيانىن قەبولكرنا يى دى و پىكقە ژيانى كىمتر لى بەيت، ئو دەمى ئەقە شىيانە نەبن، ھەر كەسەك خوە ژ ھەميا باشتەر و چىتر و زانانتر ددانىت و بياقى ھەبوونا دىموكراسىي ژى كىمتر لى دەيت. ئو ھوسا دكتاتور دناق ھەمى مالاندا دەينە پەروەردەكرن و ئەقە دكتاتورە نزانن كا دى چەوا بابەتتەن دىموكراسى و پىكقە ژيان و باژىرقانىي ب شىوہەيەكى راست و راستەقىنە بۆ خەلكى شروقه كەن. يا ژ وانقە دىموكراسى ژى وەكو جلك و مەرمەرى و وىسكى يا نە سەختە دەينە ھاووردە كرن. مافى وانە ھوسا يىن فىربووين و "يى فىربووى ب شىرى ناھىلىت ب پىرى".

كريارا دىموكراسىي مومارەسەيە

ھەتا مروژ نەكارىت دگەل خىزانا خوە يى دىموكرات بىت و روژانە مومارەسەيا قى كرىارى نەكەت، نەشىت د كارى خوەدا ئەنجام دەت. دىموكراسى سنسلەكا بابەتتەن پىكقە گریدايى يە، مينا رىزگرتنا يى دى، ئازادى يا ھزركرنى و دەربىرىنى، ئەقىنى و قەبولكرنا ھزا بەرانبەر، ھەستكرن ب بەرپرسىارىي و خوە قورتالكرن ژ ئەزاتىي، رىزگرتنا ياسايى و مافان و... ھتد. ئەقە سنسلا درىژا مومارەسە يىن

رۆژانه یین رهفتارا پیشکهفتی، ژ زارۆکینیی دهست پی دکهت، ب دانوستاندنا گهرم و ل سهر خوه دهست پی دکهت. کهسهک ب شیرهت و ئاراسته کرنین ژ سهلال (ههرهمی) فییری چ تشتان نابیت. ب درپژاهی یا دیرۆکا ئیسلامی، مه لایین مزگهفتان نه می یا خه لکی ژ خرابیی دکهن و بهری وان ددهنه باشیی. لی ههروه سا خوینریژتن و کوشتن و دزی و حيله و دره و کرن و خیانهت هه ریا بهرده وامه. هه موو رۆژین هه یینی، مه لال سهر مینه بری دی وه عزی خوه خوینیت و هندهک ژ گوهداران روندکین سویر دبارینن. لی ده می ژ مزگهفتی دهر دکهفن، نه ئه و سویکه و نه ئه و بازار. ئه ق کریارا هه، نه ژ قوسیری یا گوتارا مه لایه. لی ژ شیوازی گه هاندنییه کو ب وه عز و شیرهتان دهیته ئاراسته کرن. فه ره ئه ق شیرهته بهینه موماره سه کرن داکو خه لک بشیت سه ره ده ریی دگه ل بکهت و ببیته پشکهک ژ پیکهاته یی که سایه تی یا وان.

مروقه دشیته خوه بگوهوریت

مروقی هندهک شیانی سهر و ئهنتیکه هه نه، شیانی سنۆرپر و ب زه حمهت هه نه، شیانی هزر کرنی و ره خنه گرتنی و هه لسه نگانندی هه نه. مروقه دشیته خوه بگوهوریت و ببیته خودانی خوه.

مروقه د کاریت ژیا نا خوه ئارام کهت و ب ئارامی بژیت، د کاریت هه ژ خه لکی بکهت و خه لک ژی هه ژی بکهت، د کاریت هاریکاری یا خه لکی بکهت و داخوازا هاریکاری یی بکهت، د کاریت باوه ریی ب خه لکی بینیت و باوه ری یا خه لکی ژی ب ده سته بینیت، ئو دی باوه ری یا وی ب وی ب خوه ژی موکمه تر لی هیته. لی ئه ق شیانه هه می ب که ساتی و شیوازی ژیا نا ویقه د گریداینه. ب خواندن و لیگه ریا نا پیژانیان دی شیت قان شیانا پهیدا دکهت. مروقه ژ سه ربۆرین خوه فییر دبیت و

ب لیگه ریانین به رده وام سه ریوران بو خوه پهیدا دکهت. ئه وی د پرۆسه یه کا لیگه ریانین به رده و امدا بیت، بیگومانه کو دی پتر مه ژیی خوه بکارئینیت و دی زووتر و دروستتر د بابه تان گه هیت. هر که سه کی بکاریت د بابهت و بویه ریئ همه جور بگه هیت، دی شیانین د خوه گه هشتنی و خوه گوهورینی ژی ل دهف خورتتر بن.

زانا و زهنگین

چاره کی که سه کی ژ ره وشه نبیره کی پرسى : زانا چیترن یان زهنگین؟ ره و شنبری د به رسفیدا گوت: بیگومانه کو زانا چیترن! که سی ئیکی ل فقه گه راند: پا بوچی هه رده م زانا ل بهر ده رگه هیئ زهنگینانه!

یی ره وشه نبیر ب خه مؤکیقه گوت: چنکو زانا بهایی زهنگینان دزانن، ل زهنگین بهایی زانایان نزانن. گه له ک که س هه نه وه هزر د که ن کو جفاکا مه دهنی، دی ل سه سامان و پرۆژین زهنگینان هیته ئافاکرن! دبیت ئه ف گوتنه تا رادده یه کی راست بیت و د هه موو وه لاتین پیشکه فتیدا، زهنگینان رۆله کی بهرچا ف د گوهورین و تۆزه نکرن و ئافاکرنا وه لاتیدا هه یه. ل هه تاکو ئه ف زهنگینییه بو بمینیت یان پتر ل بهیت، فهره هزرین نووخواز و هه لسه نگاننده یی هه بن... فهره داهینانین زانستی یین خوشگۆزه رانی یا خه لکی هه بن داکو بکه فنه بازاری و متایی وان پتر بهیته فروشتن و سامانی وان زیده تر ل بهیت. خه لک وه سا هزر دکهت کو خودی مال و سامانی دده ته خه لکی، دبیت خودی دهلیل و رینیشانده ره کی گیانی بیت، ل چ جارن مالی د کوله کی را بوچ مالان نا هنیریت. رهنج و زیره کی یا خه لکی شولکه ره، دبیته سه ده می ده وله مه ندی و زیده بوونا سامانی. ل ب مخابنیقه دبیزم کو زهنگینین مه

چاڦي ل وي هندی کو زانا ب زانينڻه مڙول بين (مائيٰ خواه د مال و سامانيٰ وان نه کهن)، دا پتر خويئا وان بميڙن. چونکو ئه و ل گورهی بيردوڙا ئاغاتي و خولامينيٰ هزر دکهن، ئه گهريٰ به رانبه ر نه خولاميٰ وي بيت، ديٰ دوڙمنيٰ وي بيت. ما نه ئه و خولامين هنده ک زه نگينن ڙ خواه مه زنترن، بين ڙ وان بجووکتر ڙي ديٰ خولامين وان بن. زانا ڙي ل بهر ده رگه هيٰن وان بلوورا مه دهنه تيٰ بو ل ديٰ دهن، ليٰ بلوورا ل بهر گوهيٰ گايه !

کوڦارا مه تين

دهميٰ کوڦاره ک يان به لافوکه ک کورمانجي ل دهوکی دهيتته دائيٰخستن ئه م روندکان بو دبارينين، ئو و ل دهميٰ به لافوکه ک يان کوڦاره ک ل قادا ره وشه نبيري و روڙنامه قاني يا ده قهری زيده دبیت، ئه م دهستان بو د قوتين. پاشی بهر بهر ره ره خنی ليٰ د گرین و ڙ بهاييٰ وي کيم د کهين، چونکو بهاداری يا هر کاره کيٰ ل سهر حسابا بهاييٰ مه يه ! ل ده ف وان ڙي شيلم شرينيٰ بو د کهين و داخواز دکهين کو فهره ره وشه نبير هه ميٰ پشکداريٰ تيٰدا بکهن. نه ل بير مه يه کو ئه م ڙي خواه ب ره وشه نبير د زانين.

ما نه يا فهره ئه م هه ميٰ هزر و بوچوون و پيشنياريٰ خواه بدانينه سهر کاغه زان؟! ما نه يا فهره ئيدي ل گوڙه ی قی سهرده ميٰ، ئه م ڙي ب دهنگه کيٰ بلند هزر کهين و پست پستا بو بيکاران بهيلين؟! ما نه يا فهره ئه م پشکدارييه کا چالاک د پرؤسا ئافا کرنا ره وشه نبيري يا ده قهری دا بکهين و ڙ خلوه گه هيٰن خواه ده رکه ڦين؟! ما نه يا فهره، ئه م برجين خواه بين به فريني ب هه ريفين و بهيٰينه دناڦ خه لک و جفاکيٰ خواه دا؟! ....

په يامهك
بو سه روكي هه ريما كوردستاني
دهرباره زماي نيگرتي

چهند تيبيني ل سه ر په ياما ريژدار محسن جوامير

د روژناما (جه ماوهر) دا، هژمار ۲۳۱ ل روژا ۲۰۰۷/۷/۹ بابه ته كي هيژا محسن جوامير ل بن ناقی په ياميک بو سه روکي کوردستان: بارزاني دووهم / نه گهر مقه يه تي (زماي يه کگرتو نه بين) ده بين به پينچ زمان، هاتييه به لافکرن. سه روکي هيژا:

نه فا هاتييه به لافه کرن هزر و بير و بوچوونين وينه دهرباره ي زماي نيگرتي کوردي، مه ب فهر ديت کو هزره کا دي يا به رامبه رڅي ب دانينه بهر دهستي حه زره تا جه نابي وه يي هيژا، هه مي مه ره ما مه نه وه کو پشکداريي د قی مژايدا بکه ين و ده ربړيني ژ بوچوونين خوه بکه ين ژبو بهر ژه وه ندي يا گشتي و خزمه تکرنا قی وه لاتی مه هه ميا ب هه قرا ب خوئی و خوینی ئا قداي.

هه رچه نده من ئنيه ت نه بوو به رسقا قی جواميري بدهم، ژبه ر چه ندين سه ده مان، سه ده مي ژ هه ميا سه ره کيتر نه و بوو کو نه و هه ستداری يا بابه ت پي پيشکيشکري، نه من باوهری پي هه يه و نه نه و هسا يي هشکباوهرم دهربارا شيوه زاره كي ديارکری يي زماي کوردي. سه ده مي دي ژي نه و بوو کو من باوهری ب وي چه ندي هه يه کو زمان کرياره کا جفاکی يا گيانداره، دگه ل وه رازا جفاکی وه راري دکه ت و خوديکا هه قبه ندي يين به ره مه يتانا جفاکيه .

بابه تى گرنگ ل دهف من ئه وه كو زمانى ئىكگر تى يان ستاندارد پىدقئيه كا نه ته وييه و هه ر برياره كا ل سه ر به ئته دان (ئه گه ر د به رژه وه ندا نه ته ويى كوردى) دا بيت، ئه ز ب خوه دى پىگيرى پى كه م و هه ولا پيشقه برنا ويى ده م، چ شيوه زارى ده فه را من بيت يان نه . كرىارا گرنگ د قى پرسىدا ئه وه كو دبه رژه وه ندا مه يا نه ته وه ييدا بيت.

مه زى، وه كو هه مو وه لاتىن دونياى، زمانه كى ئىكگر تى دقئت كو هه موو كورد ل هه موو جيهانى تى بگه هن، پى باخفن و د دانوستاندين فه رميدا بكار بينن. ئه فه زى خه ونه كا ره وا يا ملله تى كورد بوويه، هه ر ژ سالىن بيستان، ئه فه خه ونه ل ده ف ره وشه نبيرىن كورد ژيايه و د سالىن هه فتىياندا گه شه كرىيه و بوويه پىدقئيه كا فه را له حزه يا ديرۆكى يا نه ته وا كورد ل هه ر چوار پارچىن كوردستانى. پشته كاره ساتا ۷۵ ى، زمانى كوردى ب رىكا به لاقوك و به ره مه مىن كلتورى و وىزه يى يىن كوردى ب هه ردوو دىالىكتىن سه ره كى (سورانى و بادىنى) مل ب مىلى پيشمه رگه ي خه بات كرىيه و ناسناما گه لى كوردستانى پاراستيه .

سه رۆكى من:

ئه زبه نى ئه وا ل سالىن هه شتئيان بووى، كو زاراقى سورانى ل خواندنگه هين كوردى هاتيه خواندن، نه ژبه ر ستانداردى يا قى زاراقى بوويه . لى وه كو كاردانه وه يه كا كورد په روه رانه يا گه نج و قوتابى يىن كورد بوو كو وان زاراقى سورانى ل سه ر زمانى عه ره بى د چى تراند . ل ده سپىكا سالىن هه شتئيان ئه ز قوتابى خواندنگه ها مه مى ئالان و پاشى براهه تى بووم، هه مى خه لكى ده فه رى خه بات و تىكۆشينا كورد په روه رانه يا فان هه ردوو خواندنگه ها ن دزانن، نوونه رىن رىقه به رىا په روه رده يا وى سه رده مى ژ مه خواستن كو ئه م بىژىن ئه م سورانى نزانين، داكو زمانى خواندنا مه بكه نه عه ره بى . سه ره راي هه مى هه ولين وان كو ئه فه زاراقه دى كار كه ته سه ر پاشه رۆژا مه يا خواندى . لى پرانى يا قوتابىيان ب ئىك

دهنگ و ئيك ههلويسست، ئەف بەرنامی حكومهتا وی سهردهمی رەت كرو مه بهردهوامی ب خاوندنا خوه یا كوردی دا. خاوندنا كوردی ب هەر زاراقهكی ههبيت، هەر كوردی یه و باوهرناكه م چ كهسهك ههبيت زاراقهكی كوردی ب زمانهكی دی ب گهوریت.

كهسهك ژ مه نهگۆتی یه و نابێژیت كو (قفز الولد فوق البرميل) ژ (دارا دوو داری دی) ساناھیتره یان باشتره، ههروهكو كهكی جوامیر گۆتی. ئی ئەم دبێژین كو ب سهدان ساله كرمانجی ژێ دهیتته خاوندن و سهدان په‌رتوك و نفیسین پی هه‌نه. پشتی به‌یاننما دیرۆکی یا ۱۱ ئادارا ۱۹۷۰ی، هه‌ردوو زاراڤ مل ب ملی هه‌ف دناڤ هه‌موو رۆژنامه و كۆڤار و ئەده‌بیاتین كوردستانیدا هاتینه خاوندن و نفیسین پی هاتییه‌ كرن. پشتی قی به‌یاننما ئیكه‌مین كۆڤارا كرمانجی ب نافی چیا ل هه‌ولیرێ هاته به‌لاڤكرن و كۆمه‌كا نفیسینین كرمانجی تیدا به‌لاڤبووینه. ژ بلی قی ژێ، لیسته‌یه‌كا درێژ ژ كتیب و نقشتوكین ره‌وشه‌نبیرین ده‌قهری به‌لاڤبووینه.

ئه‌گه‌ر زمانێ خاوندنگه‌هان ل ده‌قهره‌ ده‌وكی ببیته به‌هانه‌یه‌ك كو سۆرانی زاراڤ یان زمانێ ستانداردی كوردی یه، ئەفه‌ خه‌ونه‌كه و ئەوین‌قه‌دگێرن نه‌قین ژ خه‌و هشیار بن.

به‌ربه‌لاڤكرنا زاراقی سۆرانی ل سه‌ر هه‌موو ده‌قهرین كوردستانی مه‌رهمه‌كا سیاسی یا زه‌ق تیدا هه‌بوو. رژیما گۆربه‌گۆرا چوویی ل عیراقی ئەف كریاره ب به‌رنامه‌كی ستراتیزی ژیکجودا كرنا كوردان دانایه و مه‌رهم پی ئەو بوو كو كوردین عیراقی و یین باكۆر ژیک دوور كه‌شن و نه‌ زانن ب كوردی سه‌ره‌ده‌ریی دگه‌ل هه‌ف بكه‌ن. ئەگه‌ر ل وی چاخێ زاراقی كرمانجی بیا زمانێ خاوندن و نفیسین، دبیت نه‌و ره‌وشا هه‌ریمی دگه‌ل هه‌موو پارچین دی یین كوردستانی باشتر و کاریگه‌رتتر با. هه‌قاله‌كی گۆته‌ من كو قی ستراتیزی یا چه‌په‌ل (دناڤه‌را حكومه‌تین عیراق و تورکیا دا) دوکیومینت پی هه‌نه، ئی ب مخابنیقه‌ دبێژم كو هندی ئەز گه‌رام ئەف دوکیومینته‌ ب ده‌ست من نه‌كه‌فت. هه‌ژی گۆتنه، ئەگه‌ر حكومه‌تا عیراقی و

تورکیا د قی ریکه فتنیدا مه رهما خوه ب جه ئینا بیت و شیا بن قی ئاریشا نهۆ بۆ مه پهیدا کهن، ههروهسا مه ژى مفا ژى دیتی یه، ئەم شیاینه زمانى خوه پاریزین کو رۆله کى کاریگەر هه بوو د موکمرن و ب هیژکرنا ژییاتی و گیانی کوردینیى ل دهف پراڻیا گهنج و لاوین کورد. ئەقجا ئە و پلانا عیراقى و تورکیا ل دژى ملله تى مه دانای، سهیدایى جوامیر دخوازه کو ئەم بجه بینن و قى دووری یا کیم و کورت فرههتر لی بکهین.

که کى جوامیر ترسا وى چه ندی دکهت کو نه دووره ئەق زاراقه ملله تى کورد بکه نه گهلین ژهه قجودا و هه رگه له کى ژ شان گه لان به لاقوک و نقیسینین خوه ل سه رکاغز و ئینته رنیتى هه بن، ل وى چاخى کوردستانا مه زن ژى دى بیته له یلان و رهوره وه (سراب). دبیزمه سهیدای، حهیران هه ر چوار حکومه تین هه قسوویین مه ب هه موو پلان و دهستهلان و سته م و زۆردارى یا خوه قه، نه شیان ملله تى کورد بکه نه هنده ک گهلین ژ هه قجودا و سه ره رای هه موو هیلین سوور و قه دهغه کرنین مجد، زمانى کوردی لهت لهت نه بوو، ئوو نهۆ ژى ب که رامه تین وه یین خه ونۆکى لهت لهت نابیت. دبیزیت کو دهۆکا دهلال پچوو پچوو دى نیزیکی مووسل یان سته مبوولی بیت. ژبو دل ره حه تی یا که کى جوامیر، ل وى ده مى دهۆک قه زایه ک سه ر ب باژیرى مووسلقه نه که فته دبن باندوړا عه ره بانقه، ئەقجا نهۆ پاریزگه هه کا خوه سه ره و مورکا کوردینیى پیقه ئالایه، دى چه وا گویفکه کى هه ولیرى یان سلیمانى ده ته ب هه مى مووسل یان سته مبوولی.

کورد نیزیکی چل ملیون که سانه، ئەگه ر که کى جوامیر یان هه ر که سه کى دى قه بوول بکهت، زاراقى ۷۵٪ یان پتر ژ کوردان ژبو کیماتیى ۲۵٪ یان کیمتر بگوهورن، خودى قه بوول ناکهت و چ ره وشه نبیر ژى قه بوول ناکهت. ره وشه نبیره کى سلیمانى یان هه ولیرى چ گونه ها و بییه، به ره مه مین وى یین داهینه ر ل هه موو پارچین کوردستانى نه هینه خواندن.

خودانی وەشانخانە یە کوردی ل سته مبولی بۆ من فه گێرا، دەمی هەلبەستین
 عبدالله پەشیوی فه گواستینە سەر تیپین لاتینی و ب کرمانجی بە لافکرین، پەشیو
 نە رازی بوو. لئ دەمی پەشیو هاتییە سته مبولی و ب چاڤی سەری خوە
 خواندە فانی خوە یین ئامەدی و سته مبولی و جوله میڤگی دیتین، سوپاسیا
 خودانی وەشانخانە کر (ئە فه ل گورە ی فه گێرانا خودانی وەشانخانە یە). پیرانی یا
 نفیسە ران کوردستانی و ژبو هەموو کوردستانی دنفیسن. ئە فجا ب چ ماف دی
 داخوایی ژ پیرانی یا کوردان کە یین کو خوە فیڤی زاراقە کی بکەن چ ژ ی نە زانن.

هەر ژ رۆژا بوونا کە سی کورد و رەوشە نیڤری کورد، هەموو خەونی وی ئە ون کو
 بەرە مین کوردی ب هەمان زمان ل قامشلۆکا باژیری ئە فینی، ل ئامە دا دیرین، ل
 مەها بادا ئیکە مین بنگە هی دەستە لاتا خوە سە را کوردی، ل سلیمانی یا شاری
 هەلمە ت و قوریانی، ل هەولیرا هولاکۆ بە زین و دھۆکا رەنگین ب ئایینان... بەینە
 خواندن و بە لافکرین. ل شوونا کە کی جوامیر ئە ف داخوازە کری، فەرە هەستا وی یا
 کوردینی بەرفرە هتر با و داخوازا زمانە کی ئیکگرتی ژبو هەموو کوردستانی کربا.
 راستە ژ لایی سیاسی فە کوردستانا مەزن خەونە کە، دبیت نە یا نیزی ک بیت. لئ
 زمانی ئیکگرتی خەونە کا نیزی کە و ب بریارە کا سیاسی دی هیتە چارە سەرکرن.

سەرۆکی من:

ئە زبە نی جوامیر راست دبیزیت کو "کەس ب خۆزی یا نا گە هتە جووتی کە زی
 یا"، چ جارن بهایی خانیکە کی بچووک ب خوزی یا ناگە هتە بهایی تە لارە کا دیرین.
 راستە هەتا سالی ن ئۆتان کتیبین ب فەرمی چاپکری تە مەت تلین دەستان بوون.
 لئ دەمی سینا هییە کا کە سکا بچووک ژ ی دیتین، بازار ی وان مشتی پەرتۆکین
 هەمە جۆر بوو. هەموو ئا هەنگ و فیستیقالین ئامە د یان باتمانی یان هەر باژیرە کی
 دی یی باکۆر د خەمە لاندینە ب پەرتۆکین کوردی و کتیبین بهادارین ب زمانی
 کوردی سە ما یا بەر خۆدانی ل هەمبەر سیستە می هەیی ل ویڤی دکن.

ئەگەر زمانى وان يى فەرمى توركى بيت ژی، دناڤ مالین خوهدا وهكو بونه وهره كى پيروژ ل زمانى كوردى دنیرن، ئوو ئەقەيه بوويه ئەگەرى پاراستنا زمانى كوردى. شەرقانین ل قەندیل، ئەوین مال و ژن و مولكەتین خوه هیلاين، ب هزرا من نه ژبو هندییه كو هه موو كلتور و زمان و بهایین خوه یین جفاكى ژ دەست بدهن! ئەوین تنى چه وانى باشى دازن، ژبو چه سپاندنا كاودانه كى شەرى دكەن كو ئیدی ئەق چه وانى باشى یه ب تنى د فەرهنگا واندا نه بیت.

دبیژیت كول سالین هەفتیان کتیبەك ب زمانى كوردى نقیسییه و كەسەكى گوتیى كو قى زمانى پاشەرۆژەكا گەش نینه! من ئەق کتیبە نه خواندییه و من چ کتیبین دی یین كەكى جوامیر نه خواندینه. ئوو ئەز پشت راستم كو وی ژى چ کتیبین من نه خواندینه (هەرچەنده سۆرانى یا من نه خرابه و گەلەك کتیبین سۆرانى من خواندینه). ئەقجا ئیکگرتى یا زاراشى ئەو ژى دبیژیت ل کیفهیه (بو زانین ژبلى زمانى كوردى و ئینگلیزى، ب چ زمانین دی من نه خواندییه). ئەو كەسى گوتیى كو زمانى كوردى چ پاشەرۆژ نینه، دوزمنه كى زمانى كوردى بوويه و دوور نینه ژى یه ك ژ پیلاندانه رین ژ هەقجودا کرنا زاراڤین كوردى بیت.

سەرۆكى من:

ئەزبەنى، دناڤ سۆماليیاندا یه كەم کتیبیا خوه یا نقیسى كره زمانى خوه يى فەرمى، هەرچەنده ب سەدان عەشیرەت هەنه و دناڤ قان عەشیرەتاندان زاراڤین جوداجودا هەنه، لى زمانى ئیکەمین کتیبیا خوه یا چاپكرى ل سال ۱۹۷۲ئى، (هەر وه كو جوامیر دبیژیت) كره زمانى خوه يى نه ته وه یى. ب هزرا من كارەكى باشه وان كرى، ما بوچى ئەم ژى چاڤ ل وان ناكەين!؟

مه لایى جزیری (۹۷۵ - ۱۰۳۱ كۆچى) دیوانا خوه ب کرمانجى نقیسییه و هەتا نهۆ گەلەك ژ قەكۆلەران ب ئیکەمین بهرهمى تۆماركرى د دیرۆكا رهوشەنبیری یا كوردى دا دهژمیرن. جزیری زیدەبارى زمانى عەرهبى، زمانى فارسى ژى ب

ره‌هوانی دزانی (هه‌روه‌کو د گه‌له‌ك هه‌لبه‌ستین وی دا دیار دبیت). لئ ب پلانه‌كا مه‌ره‌مدار، دوور نینه نه‌ته‌وه‌یی بیت، ب زمانی کوردی نفیسییه و بو چه‌ندین جارن قی چه‌ندی د هه‌لبه‌ستین خوه‌دا ئاشکرا دکه‌ت:

گهر لؤلؤی مه‌نئور ژ نه‌زمی تو دخوانی

وه‌ر شعری مه‌لئ ببین، ته ب شیرازی چ حاجه‌ت

ل قیره مه‌لایئ جزیری ژ کوردان داخواز دکه‌ت کو ماده‌م ب کوردی نفیسین هه‌یه، چ پیدقی ناکه‌ت شیرازی بخوینن. ئانکو زمانی خوه یئ کوردی دئینه ریژا زمانی فارسی کو چه‌ندین په‌رتوکئین زانستی، کلتوری و وئژه‌یی پی هاتینه نفیسین. ئه‌ف زمانه، زمانی ئیکه‌مین کتیب‌ا کوردی یا نفیسی یه و نه زاراقی به‌هدینی یان ده‌وکیه، زاراقه‌کی سهرانسهری یه و چ ره‌وشه‌نبیرین کورد نینن سهره‌ده‌ری دگه‌ل نه کری. ما کیژان ره‌وشه‌نبیری کورده جزیری نه‌خواندی و ب فیلسوفی یا وی یا ته‌سه‌ووفی داخبار نه بوویی، کیژان قوتابی ماستهری یان دکتورایی د کاریت باوه‌رنا ما خوه یا بلند وه‌رگریت، بی خواندن و تیگه‌هشتنا جزیری. فه‌ره زاراقی بو‌تان ببیته زمانی ئیکگرتی، یان د کارین ب شیوه‌یه‌کی دی بیژین کو زمانی جزیری باشتین زمانه ژبو ئیکگرتن و ستاناردیی. ب قی چه‌ندی کوردین باکور و باشور هه‌ردوو د کارن ب هیسانی تی بگه‌هن و سهره‌ده‌ری دگه‌ل بکه‌ن. ئه‌ف چه‌نده ژی دی خه‌ونا هه‌موو ره‌وشه‌نبیرین راسته‌قینه ب جه‌هینیت کو به‌ره‌مین وان ل سهرانسهری کوردستانی بهینه خواندن. جزیری ب خوه ژی قی پیشبینی دکه‌ت، ده‌ما دبیزیت:

گولئ باغی ئیره‌می بو‌هتانه‌م

شه‌ب چراغی شه‌بی کوردستانم

دبیزن ئاشوپا شاعران پیشبینینه، گه‌ره‌که مرو‌فل سهر راوه‌ستیت. وه‌سا دیاره جزیری ژی پی دحه‌سا کو روژه‌ك دی هیئت زاراقین کوردی دی هه‌ف‌رکیی کهن و کورد دی میننه هه‌ییری، له‌وما وی ب روهن و ئاشکرای گوتیه هه‌می

کوردان کو گولا باغی ئیرهمی بۆتانه، ئەو چرایه یی شهفا هەمی کوردستانی پی
 رۆهن دبیت. ئەقجا بوجی دی قی چرای قەمرینین هەتا کو شه مالکە کا دی هەلکەین
 و ب تەعدایی بکەینە دناڤ مالین بۆتانیاندا. گەلە کەس وەسا هزر دکەن کو ئەق
 زاراقە نیزیکی بە هەدینییه، لی ژ کەقندا زاراقەکی خوەسەرە و خالا بنگەهینە ژبو
 هەموو خەلکی کوردستانی، چ وەکو جەیان ژی وەکو دەسپیکا نقیسینا زمانی
 کوردی. ئانکو خالا قیگگەهشتنا باکور و باشۆرە، هەروەسا رۆژەلات و رۆژناڤا
 بچوک ژی دی ل جزیری گەهە ئیک.

سەرۆکی هیژا:

ئەزبەنی، ئەگەر ئەق پیشنیازا زمانی جزیری بۆشایی یا زمانی ئیکگرتی پر
 نەکەت، ب هزرا من گرنگی ب دانانا فەرەهنگە کا کوردی – کوردی بهیته دان، کو
 هەموو پەیفین کوردی بین هەموو زاراقان ب خۆقە بگریت، ئەق فەرەهنگە کەفیلە
 کو نیزیکی یا زاراقان بەرچاقکەت. فەرەهنگ دی سەرانسەری بیت و هەموو
 پارچەیین کوردستانی دی مفای ژی بین. ژ لایەکی دیقە ژی، دی بیتە دەسپیکە ک
 بو دانانا بنەمایین سەرەکە بین زمانی ئیکگرتی. ژبو دانانا قی فەرەهنگی ژی، د
 شیاندایە مفای ژ پەسپۆرین هەر چوار یان هەر پینچ پارچەیین کوردستانی بهیته
 وەرگرتن.

ل داویی دبیزم، نە ئەز محسن جوامیری دنیا سم و نە من دیتی یە. لی گۆتارا
 وی، بیهنا دووبەرەکیی ژی دەیت. ل وی دەمی هەموو هەولا سیاسەتمە دارین
 کوردستانی بنگۆرکنا دووبەرەکیی و چیکرنا بەرەیهکی ب هیژ و ئیکگرتی. ئەم نە
 پیدقی فان جۆرە هەقێکی بین سته ورن. ئەوین مە هەیی بەسسی مەنە.
 بەرژەوهندا مللەتی مە ل سەر هەموو بەرژەوهندیانه و زمانی مە... ناسناما مەیه.

پېرست

- ۳.....پېشگوتن
- ۹.....گوهورين كړياره كا حه تمى يا وه رارييه
- ۱۱.....نووكرن ژ بوشاييى ناهيت
- ۱۳.....ئ م و جفاك
- ۱۵.....تاك و كؤم
- ۱۷.....جه و دهم
- ۱۹.....كه سىء تاك د نافء كؤميدا
- ۲۱.....كاردانه وه يا كه سىء تاك ژبو كؤمىء
- ۲۳.....هه فگونجانا مه ژيىء مروقى دگه ل پيشكه فتنىء
- ۲۵.....مروقىء د گوهورينه كا به رده و امدانه
- ۲۷.....نازادى يا كه سوكى
- ۲۹.....گرنگى يا مروقى ب گرنگى يا يىء ديقه هه قبه نده
- ۳۱.....ئيراده يا مروقى
- ۳۳.....هيوايه تا مروقى
- ۳۵.....بريارا هه فقو بولكرنىء
- ۳۷.....گرئيا خواهه كيمديتنىء
- ۳۹.....فه شارتنه راستييان
- ۴۱.....ملكه چىء .. يان زيندانكرنا هزران
- ۴۳.....قانونون
- ۴۶.....قانونونا عه شيره تىء

۴۹.....	خازۆكى
۵۲.....	تۆرى پاراستنى كۆمه لايه تى.
۵۵.....	زىندانكرنا زارۆكى
۵۸.....	زارۆك دناق خىزانىدا.
۶۱.....	كارىگه رى يا يارىكرنا زارۆكان.
۶۴.....	شكاندنا دىوارى ترسى.
۶۷.....	ژ كىفه دهست پى بكه ين.
۶۹.....	ئەوین هه رده م دژى هه مى تشتان.
۷۲.....	ما ئە م ژ چ دترسین
۷۵.....	باوه رى ئىنان ب خوه و یى به رانبه ر.
۷۷.....	دىارده يا دووروویى.
۷۹.....	هووربىنى د كاریدا.
۸۱.....	راستگۆبى و ئەختوبارى.
۸۳.....	بىباوه رى.
۸۵.....	پىقه رى پىشكه فتنى.
۸۷.....	ئامارین خاپىنۆك.
۸۹.....	ئافره ت و جفاك.
۹۲.....	ماف و شىانىن ئافره تى.
۹۵.....	داخوازكرنا مافان.. موماره سه كرنا مافان.
۹۷.....	سىكس و جىنده ر.
۱۰۰.....	به لى بو ئىكسانى يا جىنده رى و نه بو توندوتىژى.
۱۰۲.....	توندوتىژى يا ل دژى ئافره تان.
۱۰۴.....	كوشتنا كچه كا دوازده سالى.
۱۰۷.....	ته وقه كرنا ژن و زه لامان.

- رۆژا ۸ى ئادارى و خەلاتكرنا ئافره تان..... ۱۰۹
- پيشنيازهك د رۆژا ئافره تاندا..... ۱۱۱
- ياسا يا بارى كه سايه تى..... ۱۱۴
- سنىچ و ياسا..... ۱۱۶
- فەلسەفا سرايى..... ۱۱۸
- پاقرى ژ ئيمانىيە..... ۱۲۱
- عەشق نە يا پىرۆزه..... ۱۲۴
- ئەقىنى..... ۱۲۶
- كاك جۆنى..... ۱۲۹
- مادده يىن بېھۆشكەر.. بىر و بازركان..... ۱۳۱
- بەرژە وەندى يا تاييەت و يا گشتى..... ۱۳۴
- قەناعەت خزىنە يە , بنىر نايىت..... ۱۳۷
- ژىكدوووركنا حزب و حكۆمەتى..... ۱۳۹
- حكۆمەت نە مارە..... ۱۴۱
- گونه هباركرنا يى به رانبەر..... ۱۴۳
- گەندەلى..... ۱۴۵
- رەخنە يىن مېديايى.. نە ئافاكەرن!..... ۱۴۷
- مۆچە خۆر..... ۱۴۹
- دامە زاندىنا فەرمانبەران..... ۱۵۳
- دەر مالەستان..... ۱۵۵
- مۆلە تىن درىژخايەن..... ۱۵۷
- فەرمانبەرىن پاسەوان..... ۱۵۹
- كارمە ندىن پاقركەر..... ۱۶۱
- كارمە ندى پيشەكار..... ۱۶۳

- ١٦٥..... ئيفادكرن نه ئابونا نه رزاقيبه.....
- ١٦٧..... دهست پيكرن ژ سفرى.....
- ١٦٩..... جوداهى دناقبه را وه لاتين هه ژار و دهوله مه ند دا.....
- ١٧١..... زه ريبه يا داهاتى.....
- ١٧٣..... سيسته مى بانكى.....
- ١٧٥..... كه مئه ند ام نه كي م شيانن.....
- ١٧٧..... روژا جيهانى يا كي م نه ند امان.....
- ١٧٩..... جوانترين ستران ل پاركى شانده در.....
- ١٨١..... روژا دانعه مرا.....
- ١٨٤..... په رستيارين كوردستانى.. سلاق و ريز.....
- ١٨٦..... جه ژنا پالا.....
- ١٨٩..... ري كخستنا خيزانى.....
- ١٩١..... وه رزشقان و سياسه تقان.....
- ١٩٤..... وه رزش و زمانى كوردى.....
- ١٩٧..... قف للفتيش.....
- ١٩٩..... جه گه رخوين.....
- ٢٠٢..... سوبه نه ورؤزه.....
- ٢٠٥..... نه هى نيسانى١.....
- ٢٠٨..... نه هى نيسانى٢.....
- ٢١٠..... پيلافا مونته زه رى.....
- ٢١٣..... قوتابى سه رين رمينه.....
- ٢١٥..... شانؤ.. خواندنگه ها ملله تانه.....
- ٢١٧..... خواندنگه هين نمونه يى.....
- ٢١٩..... ئي كه تيا نفيسه ران و گو تاره كا ئي كگرتى.....

۲۲۱.....	ئازادى يا دەرىپىنى د رۆژنامە قانىدا.....
۲۲۴.....	ئازادى يا رۆژنامە قانىي.....
۲۲۷.....	رۆژنامە قانى يا ئازاد.....
۲۲۹.....	خەبەر گۆتن د رۆژنامە قانى يا ئازاد دا.....
۲۳۱.....	بابەتتەن كۆمە لايەتى يىن رۆژنامە قانىي.....
۲۳۳.....	پاداشتتەن نقيسىنى.....
۲۳۵.....	ھەيقا رەمە زانى ل خەلكى پىرۆزە.....
۲۳۷.....	رەمە زان ھەيقا خىرانە.....
۲۳۹.....	رەفتارىن جفاكى د ھەيقا رەمە زانىدا.....
۲۴۱.....	فتارە يىن ب كۆم.....
۲۴۳.....	فتەرە و زەكات.....
۲۴۵.....	ئاھەنگىن سەرى سالى.....
۲۴۷.....	پىرۆسە يا ھەلبىزارتنان.....
۲۴۹.....	تۆلفە كرنا دەمى دەنگدانيدا.....
۲۵۱.....	بۆچى ئەز نەبووم.....
۲۵۳.....	دەنگدان ژى خەباتە.....
۲۵۵.....	دەنگى تە ئازادى يا تەيە.....
۲۵۷.....	دەنگى تە مولكى تەيە.....
۲۵۹.....	دى دەنگى خوە دەمە مەسعوود بارزانى.....
۲۶۱.....	پيشنيازەك د بىرەوهرى يا دامە زراندا پارتيدا.....
۲۶۳.....	ئەقرۆ ۱۱ ئىلۆنىيە.....
۲۶۵.....	دناقبەرا ھەر كابىنەكى و ئىكا ديدا چالاکى بەردەوامن.....
۲۷۳.....	ئەى رەقىب: سروودا نەتەوھىي يا كوردستانى.....
۲۸۱.....	دىالوگا تورك و كوردتەن ھەرىمى.....

هزرا نوو خه تی راست دکهت..... ۲۹۲

په یامه ک بو سه روکی هه ریما کوردستانی..... ۳۰۳

پیست..... ۳۱۱

زنجیره چاپکراوه کانی سالی ۲۰۱۱ی وه زاروتی روشنبیری و لاوان
به ریوه به رایه تی گشتی روزنامه نووسی و چاپ و بلاوکرده وه
به ریوه به رایه تی بلاوکرده وهی هه ولیر